Επίσημη Εφημερίδα

των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων

ISSN 0250–815X

C 198

42ο έτος

14 Ιουλίου 1999

Έκδοση στην ελληνική γλώσσα

Ανακοινώσεις και Πληροφορίες

Ανακοίνωση αριθ. | Περιεχόμενα | Σελίδα

I *Ανακοινώσεις*

.....

II *Προπαρασκευαστικές πράξεις*

Επιτροπή των Περιφερειών

Σύνοδος του Μαρτίου 1999

1999/C 198/01 Ψήφισμα της Επιτροπής των Περιφερειών για το έγγραφο «Η μεταρρύθμιση των Διαρθρωτικών Ταμείων και η συνοχή στα πλαίσια της πολιτικής συζήτησης σχετικά με τη δέσμη μέτρων για την Ατζέντα 2000» 1

1999/C 198/02 Γνωμοδότηση της Επιτροπής των Περιφερειών για την «Ανακοίνωση της Επιτροπής με θέμα "Οι μεταφορές και οι εκπομπές CO_2 — διαμόρφωση κοινοτικής προσέγγισης"» 3

1999/C 198/03 Γνωμοδότηση της Επιτροπής των Περιφερειών σχετικά με την «Ανακοίνωση της Επιτροπής στο Συμβούλιο, στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, στην Επιτροπή των Περιφερειών και στην Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή με θέμα "Αναπτύσσοντας το δίκτυο των πολιτών: Γιατί οι καλές τοπικές και περιφερειακές επιβατικές μεταφορές είναι σημαντικές και πώς η Ευρωπαϊκή Επιτροπή συμβάλλει στην επίτευξή τους"» 8

1999/C 198/04 Γνωμοδότηση της Επιτροπής των Περιφερειών για την «Λευκή Βίβλο — Δίκαιη πληρωμή για τη χρήση της υποδομής — Μία σταδιακή θέσπιση ενός κοινοτικού πλαισίου για τη χρέωση του κόστους της υποδομής των μεταφορών στην Ευρωπαϊκή Ένωση» 16

1999/C 198/05 Γνωμοδότηση της Επιτροπής των Περιφερειών για την «Ανακοίνωση της Επιτροπής στο Συμβούλιο, στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, στην Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και στην Επιτροπή των Περιφερειών "Διατροπικότητα και διατροπικές εμπορευματικές μεταφορές στην Ευρωπαϊκή Ένωση: Μία συστημική προσέγγιση των εμπορευματικών μεταφορών. Στρατηγικές και δράσεις για την ενίσχυση της αποτελεσματικότητας, των υπηρεσιών και της αειφορίας"» 21

Τιμή: 19,50 EUR

EL

(συνέχεια στην επόμενη σελίδα)

Ανακοίνωση αριθ.	Περιεχόμενα *(συνέχεια)*	Σελίδα
1999/C 198/06	Γνωμοδότηση της Επιτροπής των Περιφερειών για την «Πρόταση οδηγίας του Συμβουλίου σχετικά με τις λιμενικές εγκαταστάσεις υποδοχής αποβλήτων πλοίων και καταλοίπων φορτίου»	27
1999/C 198/07	Γνωμοδότηση της Επιτροπής των Περιφερειών με θέμα «Η περαιτέρω ανάπτυξη της κοινοτικής πολιτικής για το περιβάλλον και η καθιέρωση μιας οικολογικής ΄Ενωσης»	30
1999/C 198/08	Γνωμοδότηση της Επιτροπής των Περιφερειών με θέμα την «Πρόταση οδηγίας του Συμβουλίου για την αποτέφρωση των αποβλήτων»	37
1999/C 198/09	Γνωμοδότηση της Επιτροπής των Περιφερειών για την «Ανακοίνωση της Επιτροπής στο Συμβούλιο, στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, στην Επιτροπή των Περιφερειών και στην Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή: Ενισχύοντας τη συνοχή και την ανταγωνιστικότητα μέσω της έρευνας, της τεχνολογικής ανάπτυξης και της καινοτομίας»	41
1999/C 198/10	Γνωμοδότηση της Επιτροπής των Περιφερειών για το «Ευρωπαϊκό Σχέδιο Δράσης κατά του Ρατσισμού»	48
1999/C 198/11	Γνωμοδότηση της Επιτροπής των Περιφερειών με θέμα την «Ανακοίνωση της Επιτροπής σχετικά με την εξώδικη επίλυση των καταναλωτικών διαφορών και τη σύσταση της επιτροπής σχετικά με τις αρχές που διέπουν τα αρμόδια όργανα και την εξώδικη επίλυση των διαφορών κατανάλωσης»	56
1999/C 198/12	Γνωμοδότηση της Επιτροπής των Περιφερειών σχετικά με: — την «Ανακοίνωση της Επιτροπής για τη βία που ασκείται εις βάρος παιδιών, εφήβων και γυναικών», και — την «Τροποποιημένη πρόταση απόφασης του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για τη θέσπιση προγράμματος κοινοτικής δράσης (Πρόγραμμα Daphne) (2000-2004) σχετικά με μέτρα που αποσκοπούν στην πρόληψη της βίας εις βάρος των παιδιών, εφήβων και γυναικών»	61
1999/C 198/13	Γνωμοδότηση της Επιτροπής των Περιφερειών σχετικά με την «Κατάρτιση επί ευρωπαϊκών θεμάτων για τις τοπικές και περιφερειακές αρχές στην Ευρώπη»	68
1999/C 198/14	Γνωμοδότηση της Επιτροπής των Περιφερειών για την «Αρχή της επικουρικότητας "Προς μια πραγματική προσέγγιση της επικουρικότητας ΄Εκκληση της Επιτροπής των Περιφερειών"»	73
1999/C 198/15	Ψήφισμα της Επιτροπής των Περιφερειών με θέμα «Η σύλληψη του κ. Οτσαλάν και η ανάγκη εξεύρεσης πολιτικής λύσης στο κουρδικό ζήτημα»	82

II

(Προπαρασχευαστικές πράξεις)

ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΤΩΝ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΩΝ

Ψήφισμα της Επιτροπής των Περιφερειών για το έγγραφο «Η μεταρρύθμιση των Διαρθρωτικών Ταμείων και η συνοχή στα πλαίσια της πολιτικής συζήτησης σχετικά με τη δέσμη μέτρων για την Ατζέντα 2000»

(1999/C 198/01)

Η ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΤΩΝ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΩΝ,

έχοντας υπόψη την απόφαση του Προεδρείου της 18ης Νοεμβρίου 1998 με την οποία ανατίθεται στην επιτροπή Ι η κατάρτιση ψηφίσματος για τη μεταρρύθμιση των Διαρθρωτικών Ταμείων·

έχοντας υπόψη το σχέδιο ψηφίσματος που εγκρίθηκε από την επιτροπή Ι στη συνεδρίαση της 3ης Φεβρουαρίου 1999 (CdR 1/99 rev. 1· εισηγητής: ο κ. Zaplana)·

λαμβάνοντας υπόψη ότι η Επιτροπή των Περιφερειών ενέκρινε στην ολομέλεια του Σεπτεμβρίου γνωμοδότηση για την «Πρόταση κανονισμού (ΕΚ) του Συμβουλίου με την οποία θεσπίζονται γενικές διατάξεις για τα Διαρθρωτικά Ταμεία» (CdR 167/98 fin) [1]· στην ολομέλεια του Νοεμβρίου ενέκρινε γνωμοδοτήσεις σχετικά με την «Πρόταση κανονισμού (ΕΚ) του Συμβουλίου με την οποία τροποποιείται ο κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 1164/94 με τον οποίο συγκροτείται το Ταμείο Συνοχής» (CdR 235/98 fin) [2], την «Πρόταση κανονισμού (ΕΚ) του Συμβουλίου σχετικά με το Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης» (CdR 240/98 fin) [3], την «Πρόταση κανονισμού (ΕΚ) του Συμβουλίου σχετικά με το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο» (CdR 155/98 fin) [4] και την «Πρόταση κανονισμού (ΕΚ) του Συμβουλίου με την οποία συγκροτείται το Μέσο Διαρθρωτικής Πολιτικής για την Προένταξη» (CdR 241/98 fin) [5] και ότι στην ολομέλεια του Ιανουαρίου 1999 ενέκρινε τις γνωμοδοτήσεις για την «Πρόταση κανονισμού (ΕΚ) του Συμβουλίου σχετικά με την ενίσχυση της αγροτικής ανάπτυξης από το Ευρωπαϊκό Γεωργικό Ταμείο Προσανατολισμού και Εγγύησης — ΕΓΤΠΕ» (CdR 308/98 fin) [6] και την «Πρόταση κανονισμού (ΕΚ) του Συμβουλίου σχετικά με τα διαρθρωτικά μέσα στον τομέα της αλιείας» (CdR 309/98 fin) [7]·

λαμβάνοντας υπόψη ότι, όπως δηλώνεται από την Επιτροπή των Περιφερειών στη γνωμοδότηση για τον γενικό κανονισμό (παράγραφος 1.1) οι εν λόγω προτάσεις κανονισμού που καταρτίσθηκαν από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή εγγράφονται στο γενικό πλαίσιο των νομοθετικών προτάσεων της Ατζέντα 2000 και ότι υφίσταται στενή αλληλεξάρτηση μεταξύ των διαφόρων στοιχείων της εν λόγω Ατζέντας, των γενικών νομοθετικών προτάσεών της και των γενικών αποφάσεων που πρέπει να ληφθούν·

λαμβάνοντας υπόψη ότι, όπως επίσης δηλώνεται στην προαναφερθείσα γνωμοδότηση (παράγραφος 1.2 και 1.3), η μεταρρύθμιση της διαρθρωτικής πολιτικής διαδραματίζει σημαντικό ρόλο στις αποφάσεις για την Ατζέντα 2000 δεδομένου ότι για να επιτευχθεί μία ισορροπημένη οικονομική και κοινωνική ανάπτυξη της Κοινότητας, ένας από τους θεμελιώδης στόχους της Ένωσης, είναι απαραίτητη η αποκατάσταση των περιφερειακών ανισοτήτων, με εφαρμογή της αρχής της αλληλεγγύης·

λαμβάνοντας υπόψη ότι οι συζητήσεις που διεξήχθησαν στο Ευρωπαϊκό Συμβούλιο της Βιέννης το Δεκέμβριο του 1998 σχετικά με τις προτάσεις που περιέχονται στην Ατζέντα 2000 καθιστούν υποχρεωτικό να εκφραστεί η Επιτροπή των Περιφερειών ως προς το θέμα αυτό·

---

(1) ΕΕ C 373 της 2.12.1998, σ. 1.
(2) ΕΕ C 51 της 22.2.1999, σ. 10.
(3) ΕΕ C 51 της 22.2.1999, σ. 1.
(4) ΕΕ C 51 της 22.2.1999, σ. 48.
(5) ΕΕ C 51 της 22.2.1999, σ. 7.
(6) ΕΕ C 93 της 6.4.1999, σ. 1.
(7) ΕΕ C 93 της 6.4.1999, σ. 16.

κατά την 28η σύνοδο ολομέλειας της 10ης και 11ης Μαρτίου 1999 (συνεδρίαση της 10ης Μαρτίου), ενέκρινε το ακόλουθο ψήφισμα.

Η Επιτροπή των περιφερειών

1. Επαναλαμβάνει την υποστήριξή της στην προώθηση ισορροπημένης και βιώσιμης οικονομικής και κοινωνικής προόδου, που να στηρίζεται στην αρχή της αλληλεγγύης, η οποία αποτελεί θεμελιώδη στόχο της Ευρωπαϊκής Ένωσης, για την επίτευξη του οποίου είναι απολύτως απαραίτητο να ενισχυθεί η οικονομική και κοινωνική συνοχή, να τεθεί σε ενέργεια και να ενταθεί η αρχή της επικουρικότητας, να επεκταθούν οι όροι της εταιρικής σχέσης σε τοπικούς και αναπτυξιακούς οικονομικούς και κοινωνικούς φορείς.

2. Δηλώνει ότι οι ευρωπαίοι πολίτες επιθυμούν μια Ευρωπαϊκή Ένωση η οποία να στηρίζεται στην αλληλεγγύη και στη συνεργασία μεταξύ των κρατών μελών και των περιφερειών για να επιτευχθεί μία δίκαια αναδιανομή του πλούτου και ότι η διαρθρωτική πολιτική της Ένωσης αποτελεί με την έννοια αυτή το κυριότερο κοινοτικό μέσο γιατί σέβεται την ευρωπαϊκή αλληλεγγύη δεδομένου ότι επιδιώκει τον ίδιο τελικό στόχο, δηλαδή την εξάλειψη των ανισοτήτων μεταξύ των περιφερειών και την ανάπτυξη των πιο μειονεκτικών περιοχών ώστε να βελτιωθούν κατ'αυτόν τον τρόπο οι συνθήκες διαβίωσης των ευρωπαίων πολιτών.

3. Εκδηλώνει την υποστήριξή της στα συμπεράσματα της Συνάντησης Κορυφής του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου της Βιέννης όσον αφορά τη δέσμευσή του να επιτύχει έως τον Μάρτιο 1999 πολιτική συμφωνία σχετικά με την «Ατζέντα 2000» ώστε να εγκριθεί το πρόγραμμα αυτό πριν από τις εκλογές του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου τον Ιούνιο 1999. Επιθυμεί επίσης σχετικά μ'αυτό να τονίσει ότι είναι απαραίτητο να διατεθούν στα διαρθρωτικά ταμεία και στο ταμείο συνοχής οι αναγκαίοι πόροι χωρίς κανένα ενδεχόμενο περιορισμό για την ώθηση της οικονομικής ανάπτυξης και της απασχόλησης, δεδομένου ότι οι επενδύσεις είναι ακριβώς αυτές που ωθούν την ανάπτυξη και την απασχόληση.

4. Ζητεί για το λόγο αυτό από τους πολιτικούς εκπροσώπους των κρατών μελών να λάβουν υπόψη κατά τις δημόσιες συζητήσεις τους για την Ατζέντα 2000 και στα πλαίσιά της, για την αναθεώρηση του συστήματος κοινοτικής χρηματοδότησης μεταξύ άλλων, την αρχή της αλληλεγγύης μεταξύ των κρατών μελών και των περιφερειών.

5. Λαμβάνει υπό σημείωση την πρόταση της Επιτροπής για διατήρηση της υποστήριξης μέσω του Ταμείου Συνοχής. Εκφράζει την άποψη επίσης ότι το εν λόγω Ταμείο ενδέχεται να διαδραματίσει χρήσιμο ρόλο και στο μέλλον, κατά την κάλυψη του ελλείμματος υποδομών που υπάρχει στα δικαιούχα κράτη μέλη.

6. Επισημαίνει ότι, από τη στιγμή που επιτεύχθηκε το ενιαίο νόμισμα, η ευρωπαϊκή πολιτική συζήτηση πρέπει να εξετάσει τους υπόλοιπους στόχους που περιέχονται στη Συνθήκη της Ένωσης, όπως αυτούς που αφορούν την οικοδόμηση μιας κοινωνικής Ευρώπης, την προώθηση μιας ισορροπημένης και βιώσιμης ανάπτυξης και την ενίσχυση της συνοχής ώστε η ΟΝΕ να μπορέσει να θεωρηθεί επίσης ως μέσο στην υπηρεσία αυτών των στόχων.

7. Επιβεβαιώνει την πεποίθησή της ότι οι πολιτικές που περιέχονται στην Ατζέντα 2000 και ειδικότερα όσες αναφέρονται στα Διαρθρωτικά Ταμεία και στη συνοχή είναι πλήρως συνεκτικές με τις άλλες πολιτικές της ΕΕ όπως αυτές που ενισχύουν την ανταγωνιστικότητα, την έρευνα και την ανάπτυξη ή την επίτευξη του ενιαίου νομίσματος, που όλες τους αποβλέπουν στην ολοκλήρωση και την ενίσχυση της ίδιας της ΕΕ.

8. Τονίζει την ανάγκη να ενισχυθεί η αρχή της εταιρικής σχέσης, ώστε οι τοπικές και περιφερειακές αρχές, ιδιαίτερα, να συμμετάσχουν ενεργά σε όλες τις φάσεις των δράσεων των Διαρθρωτικών Ταμείων και της πολιτικής για τις αγροτικές περιοχές, προωθώντας την αρχή των ολοκληρωμένων πολυετών προγραμμάτων για τις περιφέρειες που καταρτίζονται και εφαρμόζονται σε περιφερειακό επίπεδο.

9. Καλεί, τέλος, τους εκπροσώπους των κρατών μελών που θα συμμετάσχουν στην Έκτακτη Διάσκεψη Κορυφής του Βερολίνου το Μάρτιο να λάβουν υπόψη, στις συζητήσεις τους, τις προτάσεις που υποβάλλονται στο παρόν ψήφισμα και τις γνωμοδοτήσεις της ΕΤΠ για την Ατζέντα 2000 δεδομένου ότι, ακριβώς για ένα θέμα τόσο ζωτικό για το μέλλον των περιφερειών όπως είναι η διαρθρωτική πολιτική και η συνοχή είναι απαραίτητο τα κράτη μέλη και τα κοινοτικά όργανα να ακούσουν τη φωνή των νόμιμων εκπροσώπων των πολιτικών και ευρωπαϊκών περιφερειών.

10. Τέλος, τονίζει τη σημασία ολοκλήρωσης της πρότασης για την Ατζέντα 2000. Η διεύρυνση με τις νέες υποψήφιες χώρες είναι απολύτως απαραίτητη λόγω της πολιτικής για την ασφάλεια και για δημοκρατικούς λόγους αποβλέπει επίσης στο να συμβάλει θετικά στην οικονομική ανάπτυξη ολόκληρης της Ευρώπης. Η ΕΤΠ θεωρεί ότι κατά τη διεργασία της διεύρυνσης πρέπει να συνδυασθεί η διατήρηση μιας ενεργού διαρθρωτικής πολιτικής στα παρόντα μέλη με τη διασφάλιση πόρων για τα μελλοντικά μέλη.

Βρυξέλλες, 10 Μαρτίου 1999.

Ο Πρόεδρος

της Επιτροπής των Περιφερειών

Manfred DAMMEYER

Γνωμοδότηση της Επιτροπής των Περιφερειών για την «Ανακοίνωση της Επιτροπής με θέμα "Οι μεταφορές και οι εκπομπές CO_2 — διαμόρφωση κοινοτικής προσέγγισης"»

(1999/C 198/02)

Η ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΤΩΝ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΩΝ,

έχοντας υπόψη την ανακοίνωση της Επιτροπής προς το Συμβούλιο, το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, την Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και την Επιτροπή των Περιφερειών με θέμα «Μεταφορές και εκπομπές CO_2: διαμόρφωση κοινοτικής προσέγγισης» (COM(98) 204 τελικό)·

έχοντας υπόψη την απόφαση της Επιτροπής της 3ης Απριλίου 1998 να ζητήσει τη γνωμοδότησή της, σύμφωνα με το άρθρο 198 Γ, πρώτη παράγραφος της Συνθήκης περί ιδρύσεως της Ευρωπαϊκής Κοινότητας·

έχοντας υπόψη την απόφαση του Προεδρείου της, της 15ης Ιουλίου 1998, να αναθέσει στην Επιτροπή 3 «Διευρωπαϊκά Δίκτυα, μεταφορές, κοινωνία των πληροφοριών» την προετοιμασία των σχετικών εργασιών·

έχοντας υπόψη το σχέδιο γνωμοδότησης (CdR 230/98 rev. 1) που υιοθέτησε η επιτροπή 3 στις 27 Νοεμβρίου 1998 (εισηγητές: οι κ. Panettoni και Warhurst)·

έχοντας υπόψη τη γνωμοδότηση της Επιτροπής των Περιφερειών της 18ης Σεπτεμβρίου 1997 με θέμα «Κλιματικές αλλαγές και ενέργεια» (CdR 104/97 fin) [1]·

έχοντας υπόψη το ψήφισμα της ΕΤΠ της 14ης Μαΐου 1998 σχετικά με τον Ευρωπαϊκό Χάρτη των τοπικών και περιφερειακών αρχών για μία προοδευτική και αειφόρο πολιτική μεταφορών (CdR 347/97 fin) [2]·

έχοντας υπόψη το Λευκό Βιβλίο για «Μια στρατηγική προώθησης των κοινοτικών σιδηροδρόμων» (COM(96) 421 τελικό) και τη σχετική γνωμοδότηση της Επιτροπής των Περιφερειών (CdR 143/97 fin) [3]·

έχοντας υπόψη τη γνωμοδότηση της Επιτροπής των Περιφερειών «Μια στρατηγική μεταφορών για τις τοπικές και περιφερειακές αρχές και την Ευρωπαϊκή 'Ενωση» (CdR 255/97 fin) [4]·

έχοντας υπόψη την ανακοίνωση της Επιτροπής «Πανευρωπαϊκοί σιδηροδρομικοί κύριοι άξονες για τη μεταφορά εμπορευμάτων» (COM(97) 242 τελικό) και τη σχετική γνωμοδότηση που κατήρτισε η Επιτροπή των Περιφερειών κατόπιν αιτήσεως της Επιτροπής (CdR 346/97 fin) [5]·

έχοντας υπόψη το Πράσινο Βιβλίο της Ευρωπαϊκής Επιτροπής «Δίκτυο των πολιτών: Αξιοποίηση του δυναμικού των δημόσιων επιβατικών μεταφορών στην Ευρώπη» (COM(95) 601 τελικό)·

έχοντας υπόψη την ανακοίνωση για τις θαλάσσιες μεταφορές μικρών αποστάσεων «Προοπτικές και προκλήσεις» (COM(95) 317 τελικό)·

έχοντας υπόψη το Πράσινο Βιβλίο για τους θαλάσσιους λιμένες και τις ναυτιλιακές υποδομές (COM(97) 678 τελικό)·

έχοντας υπόψη την ανακοίνωση με τίτλο «Προς ένα δίκαιο και αποτελεσματικό καθορισμό των τιμών στις μεταφορές: Πολιτικές επιλογές για την εσωτερίκευση των εξωτερικών στοιχείων κόστους των μεταφορών στην ΕΕ» (COM(95) 691 τελικό)·

εκτιμώντας το πέμπτο κοινοτικό πρόγραμμα ανάπτυξης πολιτικής και ανάληψης δράσης υπέρ του περιβάλλοντος και της βιώσιμης ανάπτυξης [6] που επιβεβαιώνει την αναγκαιότητα κατάρτισης μιας στρατηγικής ικανής να μειώσει το γενικό αντίκτυπο των μεταφορών στο περιβάλλον·

---

[1] ΕΕ C 379 της 15.12.1997, σ. 11.
[2] ΕΕ C 251 της 10.8.1998, σ. 7.
[3] ΕΕ C 379 της 15.12.1997, σ. 4.
[4] ΕΕ C 180 της 11.6.1998, σ. 1.
[5] ΕΕ C 180 της 11.6.1998, σ. 17.
[6] ΕΕ C 138 της 17.5.1993, σ. 1.

εκτιμώντας την κοινοτική πρόταση στη Σύμβαση Πλαίσιο των Ηνωμένων Εθνών για τις κλιματικές αλλαγές (UNFCCC) που έχει ως τελικό στόχο την «σταθεροποίηση των συγκεντρώσεων στην ατμόσφαιρα αερίων που προκαλούν φαινόμενα θερμοκηπίου σε επίπεδο ικανό να προβλέπει τις επικίνδυνες επιπτώσεις της ανθρώπινης δραστηριότητας στο κλιματικό σύστημα»·

εκτιμώντας το Πρωτόκολλο που υιοθετήθηκε στις 10 Δεκεμβρίου 1997 στο Κιότο από την 3η διάσκεψη των συμβαλλόμενων μερών στη σύμβαση για τις κλιματικές αλλαγές, που δεσμεύει τις βιομηχανικές χώρες να μειώσουν μέσα στο χρονικό διάστημα 2008-2012 τις εκπομπές αερίων που προκαλούν φαινόμενα θερμοκηπίου σε συνολικό ποσοστό 5,3 % σε σχέση με τα επίπεδα του 1990·

εκτιμώντας ότι το Πρωτόκολλο του Κιότο καθόρισε ότι θα πρέπει να μειωθούν οι εκπομπές των 6 κυριότερων αερίων που προκαλούν φαινόμενα θερμοκηπίου και δεν ελέγχονται από το Πρωτόκολλο του Μόντρεαλ για την προστασία του στρώματος του όζοντος, και είναι συγκεκριμένα τα CO_2, CH_4, N_2O, HFC, PFC και SF_6·

υιοθέτησε κατά τη διάρκεια της 28ης συνόδου ολομέλειας της 10ης και 11ης Μαρτίου 1999 (συνεδρίαση - της 11ης Μαρτίου), την ακόλουθη γνωμοδότηση.

1. **Εισαγωγή**

1.1. Το πρωτόκολλο του Κιότο που υπογράφηκε από τις χώρες που συμμετείχαν στην τρίτη διάσκεψη των συμβαλλόμενων μερών το Δεκέμβριο του 1997, όρισε τους στόχους μείωσης των αερίων που προκαλούν φαινόμενα θερμοκηπίου που παράγονται από τις ανθρώπινες δραστηριότητες και καθιέρωσε τα μέσα με τα οποία θα πρέπει να επιτευχθεί η μείωση. Τα μέσα αυτά, ειδικότερα η αγορά και η πώληση των αδειών εκπομπής μεταξύ των χωρών που έχουν προσχωρήσει στο πρωτόκολλο, θα αποτελέσουν το αντικείμενο της 4ης διάσκεψης των συμβαλλόμενων μερών στο Μπουένος 'Αϊρες τον Νοέμβριο του 1998.

1.2. Η Επιτροπή των Περιφερειών αναγνωρίζει ότι ο ρόλος της Ευρωπαϊκής 'Ενωσης στη διαδικασία διαπραγματεύσεων για τον προσδιορισμό του πρωτοκόλλου του Κιότο υπήρξε σημαντικός και συνέβαλλε θετικά στην προώθηση των πολιτικών για τη σταθεροποίηση του κλίματος ανά την υφήλιο προς μια κατεύθυνση βιώσιμης ανάπτυξης.

1.3. Η πρόκληση που αντιμετωπίζεται σήμερα μετατίθεται προς τις στρατηγικές εφαρμογής των στόχων του Κιότο και προς τις διαδικασίες υπολογισμού και ελέγχου των αποτελεσμάτων των πολιτικών αυτών και των μέτρων μείωσης που υιοθετήθηκαν. Η Επιτροπή των Περιφερειών προτίθεται να συμβάλει με ουσιαστικό τρόπο στον προσδιορισμό των στρατηγικών αυτών και οι περιφερειακές και τοπικές αρχές θα πρέπει να υλοποιήσουν τις στρατηγικές αυτές σε ένα πλαίσιο εναρμόνισης των συνθηκών ανταγωνισμού, συνοχής της δράσης σε όλα τα επίπεδα της κυβέρνησης και με την ενεργό σύμπραξη όλων των φορέων που συμμετέχουν στην προώθηση μιας βιώσιμης ανάπτυξης.

2. **Γενικές παρατηρήσεις**

2.1. Ο τομέας των μεταφορών, λόγω των ειδικών χαρακτηριστικών του και των τάσεων για αύξηση της ζήτησης που έως τώρα ενδιαφέρουν το σύνολο των χωρών που υπέγραψαν το πρωτόκολλο του Κιότο, αποτελεί ένα από τα πεδία πρωταρχικών δράσεων για την αναχαίτιση της περαιτέρω αύξησης των εκπομπών CO_2. Η Επιτροπή των Περιφερειών εκτιμά και συμφωνεί με τους γενικούς στόχους και το περιεχόμενο της ανακοίνωσης για τις μεταφορές και το CO_2 και θεωρεί τις προτεινόμενες δράσεις μια καλή βάση αφετηρίας για την επίτευξη των στόχων που έχουν καθοριστεί.

2.2. Στην ΕΕ, το τμήμα των συνολικών εκπομπών CO_2 που συνδέεται με τις μεταφορές αυξήθηκε από 19 % το 1985 σε 26 % το 1995. Η αύξηση των εκπομπών αυτών ήταν μεγαλύτερη από την οικονομική ανάπτυξη. Για λόγους προφανείς, ο τομέας των οδικών μεταφορών — μέγας καταναλωτής ενέργειας — έτυχε της εύνοιας τόσο των παραγωγών όσο και των καταναλωτών. Ωστόσο, δεν πρέπει να λησμονηθεί το γεγονός ότι τα οχήματα ιδιωτικής χρήσεως και μόνον ευθύνονται για το 50 % των εν λόγω εκπομπών, ενώ η κυκλοφορία σε αστικό περιβάλλον εκλύει σχεδόν το ήμισυ των εκπομπών που προκαλούνται από τις οδικές μεταφορές. Η εναέρια κυκλοφορία ευθύνεται μόλις για το 12 % των εκπομπών CO_2 που συνδέονται με τις μεταφορές, αλλά το ποσοστό αυτό αυξάνεται διαρκώς. Η κατανομή των στόχων μείωσης των εκπομπών CO_2 μεταξύ των διαφόρων τομέων της οικονομίας δεν προσδιορίστηκε και δεν αποτέλεσε αντικείμενο της ανακοίνωσης. Ωστόσο η Επιτροπή των Περιφερειών δεν μπορεί να μην εκφράσει την ανησυχία της για το γεγονός ότι ενόψει της αύξησης των εκπομπών του τομέα των μεταφορών κατά 40 % λόγω έλλειψης νέων πολιτικών, το σύνολο των προτεινόμενων μέτρων θα οδηγήσει σε μείωση στα επόμενα 15 χρόνια του 20-25 % σε σχέση με τις αναμενόμενες αξίες. Μολονότι αυτή η μείωση αντιπροσωπεύει περιορισμό της ανάπτυξης των εκπομπών και επιφέρει αξιοσημείωτες καινοτομίες στην πολιτική των μεταφορών και στη συμπεριφορά των καταναλωτών, η πιθανή μείωση θα είναι ακόμη πιο χαμηλή από το κατώτατο όριο του 8 % σε σχέση με τα επίπεδα του 1990 που αντιπροσωπεύει σε συνολικούς όρους το στόχο της μείωσης των εκπομπών που έχει προσδιοριστεί από την Ευρωπαϊκή 'Ενωση.

2.3. Η Επιτροπή των Περιφερειών συμφωνεί συνεπώς ότι τα προτεινόμενα μέτρα πρέπει να υιοθετηθούν όσο γίνεται πιο γρήγορα και αποφασιστικά, κρίνει όμως ότι στο άμεσο μέλλον θα πρέπει να προσδιοριστούν περαιτέρω μέτρα και ότι τα μέτρα αυτά θα πρέπει να αφορούν ειδικότερα τις μεταφορές τοπικού και μητροπολιτικού χαρακτήρα όπου καταγράφονται τα πιο υψηλά ποσοστά αύξησης, όπου οι λειτουργικές και περιβαλλοντικές επιπτώσεις είναι οι πιο προφανείς και όπου συγκεντρώνεται ο μεγαλύτερος αριθμός ατόμων και δραστηριοτήτων.

3. **Ειδικές παρατηρήσεις**

3.1. Η Επιτροπή των Περιφερειών συμφωνεί με το πλαίσιο προοπτικής που προσδιορίστηκε από την ανακοίνωση καθώς και με το γεγονός ότι είναι αδύνατο να επιτευχθούν οι στόχοι του Κιότο χωρίς ριζικές αλλαγές στις πολιτικές, στα μέσα και στην κατανομή των ευθυνών μεταξύ των διαφόρων φορέων. Ειδικότερα κρίνει ότι θα πρέπει να αναστραφεί ή τουλάχιστον να μειωθεί

αισθητά η τάση αύξησης του ποσοστού των μεταφορών στο ΑΕΠ (Υχλμ./ΑΕΠ). Η δεκαετής αύξηση (1985-1995) του ΑΕΠ κατά 26 % συνοδεύτηκε πράγματι από αύξηση των εκπομπών CO_2 του τομέα των μεταφορών κατά 37 %.

3.2. Με βάση την κατάσταση αυτή, η Επιτροπή των Περιφερειών κρίνει άκρως σημαντικό να συμπληρωθούν οι παραδοσιακές πολιτικές διαχείρισης της προσφοράς των υποδομών και υπηρεσιών με νέες και αποτελεσματικές μεταφορές διαχείρισης της ζήτησης κινητικότητας. Η ΕΤΠ θεωρεί ότι οι πολιτικές σε τοπικό και περιφερειακό επίπεδο αποτελούν αρμοδιότητα των τοπικών, περιφερειακών και εθνικών αρχών σε συνεργασία με τους φορείς εκμετάλλευσης του τομέα και τους εκπροσώπους των χρηστών. Κατά συνέπεια οι τοπικές και περιφερειακές αρχές μπορούν να διαδραματίσουν καθοριστικό ρόλο στο πλαίσιο της τροποποίησης των εν λόγω πολιτικών, συμβάλλοντας κατά τον τρόπο αυτό στη βελτίωση της ποιότητας ζωής των ατόμων που ζουν και εργάζονται στις διάφορες περιοχές και περιφέρειες. Οι τοπικές και περιφερειακές αρχές, μέσω της ανάπτυξης της μεταξύ τους συνεργασίας και της σύναψης εταιρικών σχέσεων μπορούν να συμβάλουν στην επίτευξη των επιδιωκόμενων στόχων:

— επηρεάζοντας τη ζήτηση κινητικότητας

— συνεργαζόμενες με άλλες τοπικές αρχές και περιφέρειες προκειμένου να διασφαλισθεί η λήψη πρακτικών, αποτελεσματικών και πολιτικά βιώσιμων μέτρων

— διασφαλίζοντας τις επιχειρήσεις σχετικά με την ύπαρξη αγοράς προϊόντων κατά την μεταφορά των οποίων δεν ρυπαίνεται το περιβάλλον.

3.3. Η σημαντικότερη συμβολή των τοπικών και περιφερειακών αρχών στην προσπάθεια για τη μείωση των εκπομπών CO_2 είναι η διαχείριση της ζήτησης κινητικότητας και η παροχή βοήθειας προς τους πολίτες για τον περιορισμό των μετακινήσεων. Η πλειοψηφία των τοπικών και περιφερειακών αρχών της Ευρωπαϊκής Ένωσης είναι υπεύθυνες για τον χωροταξικό προγραμματισμό. Κατά συνέπεια έχουν τη δυνατότητα να προβούν στον προσδιορισμό των οικοδομήσιμων περιοχών και των περιοχών άσκησης οικονομικής δραστηριότητας λαμβάνοντας υπόψη τις υπάρχουσες μεταφορικές υποδομές. Με την υιοθέτηση μίας συντονισμένης προσέγγισης στον τομέα του ολοκληρωμένου χωροταξικού προγραμματισμού και με την επί τόπου παροχή των αναγκαίων υπηρεσιών και άλλων δυνατοτήτων οι τοπικές και περιφερειακές αρχές μπορούν να συμβάλουν σημαντικά στον περιορισμό των μετακινήσεων των πολιτών και των κύριων φορέων συγκοινωνιών πλησίον του σταθμού των δημόσιων μεταφορών. Προς το σκοπό αυτό όμως θα πρέπει να ενισχυθούν οι εξουσίες των εν λόγω αρχών στον τομέα της λήψης των αποφάσεων σχετικά με την κάλυψη των συγκοινωνιακών αναγκών των περιφερειών που υπάγονται στην αρμοδιότητά τους και τη διασφάλιση της κινητικότητας και της πρόσβασης των πολιτών τους στα μεταφορικά μέσα.

3.4. Η ΕΤΠ εκφράζει την ικανοποίησή της για το γεγονός ότι η Επιτροπή αναγνωρίζει ότι μέσω των χωροταξικών πολιτικών και της λήψης συμπληρωματικών μέτρων μπορεί να επιτευχθεί η μείωση της ημερήσιας, κατά κεφαλή, εκπομπής ρύπων κατά περίπου το 1/3 μέχρι το 2010. Η Επιτροπή των Περιφερειών κρίνει ότι μεγαλύτερη προσοχή και συνεπώς και μεγαλύτερη δέσμευση έρευνας και πόρων θα πρέπει να αφιερωθεί στις ενέργειες που το έγγραφο καθορίζει ως «συμπληρωματικές», όπως είναι οι πολεοδομικές πολιτικές που συνειδητά προσανατολίζονται στη μείωση της ζήτησης μεταφορών, η προώθηση νέας πολιτιστικού χαρακτήρα κινητικότητας, οι πολιτικές εκπαίδευσης και ενημέρωσης για τις περιβαλλοντικές επιπτώσεις που συνδέονται με τις δραστηριότητες μεταφορών, η προώθηση της κινητικότητας χωρίς οχήματα με κινητήρα (πεζοπορία και ποδήλατα), το πρόγραμμα οδήγησης που σέβεται το περιβάλλον και συμβάλλει στην εξοικονόμηση καυσίμων, οι καινοτόμες μορφές διαχείρισης της αστικής κινητικότητας (μείωση της κυκλοφορίας, συνεχής ροή που υποβοηθείται από τεχνολογίες πληροφορικής, εξορθολογισμός των διαδρομών και των ταχυτήτων). Η γενίκευση παρόμοιων μέτρων θα λάβει αποτελεσματική υποστήριξη από τη ρυθμιστική προσαρμογή μέσω των εθνικών κυβερνήσεων και της ίδιας της Επιτροπής.

3.5. Μολονότι τα μέτρα που αναφέρθηκαν στο προηγούμενο σημείο υπάγονται σχεδόν στο σύνολό τους στην αρμοδιότητα των τοπικών και περιφερειακών αρχών, η Επιτροπή των Περιφερειών κρίνει ότι έχει ιδιαίτερη σημασία η ρητή αναγνώριση σε κοινοτικό και εθνικό επίπεδο του ρόλου που οι εν λόγω αρχές μπορούν να διαδραματίσουν για την επίτευξη των στόχων του Κιότο. Από αυτό απορρέει η σκοπιμότητα της πρόβλεψης, της προώθησης και παρακολούθησης σημαντικών πειραματικών προγραμμάτων, η εφαρμογή των σημερινών δικτύων για τη διάδοση των εμπειριών και η προγραμματική και οργανωτική ενίσχυση και τέλος η αναζήτηση επαρκών πόρων για την προώθηση και την ανάπτυξη των πιο αποτελεσματικών μέτρων από τη σκοπιά της μείωσης των εκπομπών. Η ΕΤΠ καλεί την Επιτροπή να συμβάλει όσο το δυνατόν περισσότερο στην προώθηση των προαναφερθέντων μέτρων. Επίσης, η ΕΤΠ καλεί την Επιτροπή να ενθαρρύνει τις τοπικές και περιφερειακές αρχές να λαμβάνουν υπόψη, κατά την ανάπτυξη των τοπικών και περιφερειακών στρατηγικών τους, το ζήτημα της διαχείρισης της κινητικότητας. Η ΕΤΠ εκφράζει την ικανοποίησή της για το εύρος των προτεινόμενων μέτρων για τις τοπικές και περιφερειακές επιβατικές μεταφορές που περιλαμβάνονται στην Ανακοίνωση της Επιτροπής με τίτλο «Ανάπτυξη του Δικτύου των Πολιτών».

3.6. Εκτός από τα μέτρα που αποσκοπούν στην επίτευξη του κύριου μακροπρόθεσμου στόχου της διαχείρισης της ζήτησης κινητικότητας, για την επίτευξη του στόχου της μείωσης των εκπομπών CO_2 απαιτείται η λήψη και άλλων συντονισμένων μέτρων. Καταρχήν, η υιοθέτηση του ανανεωμένου συστήματος επιβολής τελών που αναφέρεται στο Πράσινο Βιβλίο του 1996, που θα προσανατολίζεται στη μεγαλύτερη κάλυψη εκ μέρους των χρηστών του γενικού κόστους των δραστηριοτήτων μεταφοράς, όπου περιλαμβάνεται το κοινωνικό και περιβαλλοντικό κόστος. Επίσης, η πλήρης αναθεώρηση του σημερινού συστήματος κινήτρων, που συχνά βρίσκεται στη βάση των παράλογων αποτελεσμάτων προώθησης μιας ζήτησης που δεν είναι αναγκαία για την ανάπτυξη των δραστηριοτήτων και το γενικότερο συμφέρον.

Άλλα πρόσθετα τεχνικά μέτρα που μπορούν να ληφθούν για τη μείωση των εκπομπών CO_2 είναι: η ανάπτυξη της ενεργειακής αποτελεσματικότητας των οχημάτων, η χρήση εναλλακτικών καυσίμων, η μείωση της συμφόρησης και συνολικά η μείωση του βάρους των αρνητικών εξωτερικών αιτιών. Οι περιφερειακές και τοπικές αρχές που ήδη έχουν δεσμευτεί ενεργώς στη συγκεκριμένη εφαρμογή των πολιτικών μεταφοράς που προσανατολίζονται στους στόχους αυτούς, προτίθενται να συμβάλλουν περαιτέρω στην επίτευξη των στόχων του Κιότο μέσω ειδικών πολιτικών οριζόντιας ενσωμάτωσης των διαφόρων τύπων μεταφορών και των διαφόρων περιοχών· πολιτικές που στην τοπική και περιφερειακή διάσταση αποκτούν το κατάλληλο επίπεδο προσδιορισμού και συγκεκριμένης υλοποίησης.

3.7. Όσον αφορά τα πεδία παρέμβασης, η Επιτροπή των Περιφερειών συμφωνεί για την αναγκαιότητα πρωταρχικής δράσης στους τύπους μεταφορών που προκαλούν τα μεγαλύτερα ποσοστά εκπομπών σε CO_2. Η μεταβολή της διάρθρωσης των τιμών αφορά καταρχήν τις οδικές μεταφορές αλλά επίσης και τις αεροπορικές μεταφορές στις οποίες οφείλονται τα πιο υψηλά επίπεδα εκπομπών

CO_2 ανά επιβάτη/χλμ. και ανά μεταφερόμενο τόννο/χλμ. Κατά συνέπεια, η ΕΤΠ καλεί την Επιτροπή να ενθαρρύνει τον καθορισμό τιμών στον τομέα των μεταφορών που να αντικατοπτρίζουν το πραγματικό μεταφορικό κόστος. Για το λόγο αυτό απαιτείται η μεταβολή της διάρθρωσης των τιμών [1] ώστε να καταστεί φθηνότερη και ελκυστικότερη η χρησιμοποίηση αειφόρων μεταφορικών μέσων. Τα διόδια θα πρέπει να λειτουργήσουν αποτρεπτικά για τις οδικές μεταφορές εμπορευμάτων όταν ο σιδηρόδρομος προσφέρει εναλλακτική λύση. Η ΕΤΠ αναμένει τη Λευκή Βίβλο σχετικά με τις αεροπορικές μεταφορές και το περιβάλλον πριν προβεί στη διατύπωση παρατηρήσεων σχετικά με το έγγραφο με τίτλο «Δίκαιος καθορισμός των τιμών για τη χρήση των υποδομών». Επίσης, η ΕΤΠ θεωρεί ότι θα πρέπει να δοθεί μεγαλύτερη έμφαση στο ζήτημα της προώθησης της χρήσης εναλλακτικών μορφών μεταφορών, φιλικών προς το περιβάλλον, όπως η πεζοπορία και η χρήση ποδηλάτων.

3.8. Η Επιτροπή των Περιφερειών θεωρεί ότι για τη δημιουργία ενός αποτελεσματικού συστήματος μεταφορών απαιτείται η θέσπιση νέων κανόνων ανταγωνισμού και λειτουργίας της αγοράς. Ιδιαίτερα, η ανάγκη για καινοτομία προκύπτει από διάφορους λόγους στη χώρα όπου αναφύεται. Η ΕΤΠ καλεί την Επιτροπή να ενθαρρύνει την ανταλλαγή εμπειριών σχετικά με το άνοιγμα του τομέα στον ανταγωνισμό. Η ΕΤΠ καλεί την Επιτροπή να λάβει υπόψη ότι, βάσει της απορρυθμιστικής εμπειρίας του Ηνωμένου Βασιλείου, το άνοιγμα της αγοράς στον ανταγωνισμό δεν απέφερε, σε όλες τις περιπτώσεις, τα αναμενόμενα οφέλη. Ο ελεύθερος ανταγωνισμός συμβάλλει στη δημιουργία φθηνών δικτύων αλλά δεν διασφαλίζει αναγκαστικά την κάλυψη των καταναλωτικών αναγκών και την παροχή ικανοποιητικών υπηρεσιών, ενώ δεν λαμβάνει υπόψη τις περιβαλλοντικές επιπτώσεις. Για το λόγο αυτό θα πρέπει να προβλεφθεί η ύπαρξη ορισμένων δικλείδων ασφαλείας και να μην θεωρείται ως δεδομένο ότι η λειτουργία της αγοράς θα έχει ως άμεσο αποτέλεσμα την εφαρμογή του καλύτερου και αποτελεσματικότερου συστήματος. Επιπλέον, η εμπειρία πολλών κοινοτικών χωρών που δεν υλοποίησαν προγράμματα απορρύθμισης, δείχνει ότι οι κρατικές εταιρείες μεταφορών δεν επιδιώκουν κατ'ανάγκη δημόσιους στόχους. Συνεπώς, η ΕΤΠ θεωρεί ότι οι προσπάθειες επιβάλλεται να συγκεντρωθούν καταρχάς σε ρυθμιστικά θέματα δημόσιων οργάνων. Είναι ιδιαίτερα σημαντικό στο πλαίσιο των συμβάσεων που συνάπτονται να προβλέπεται η ύπαρξη ποιοτικών προτύπων που να προβλέπουν τη διασφάλιση οφελών για τους καταναλωτές. Επίσης θα πρέπει να ικανοποιούνται ορισμένες απαιτήσεις κοινωνικού χαρακτήρα όπως τα επίπεδα των μισθών και οι συνθήκες εργασίας. Η ΕΤΠ καλεί την Επιτροπή στο πλαίσιο της εξέτασης του ζητήματος του ανταγωνισμού να λάβει υπόψη όχι μόνο τα συμφέροντα των φορέων εκμετάλλευσης αλλά και τα συμφέροντα των καταναλωτών και των τοπικών και περιφερειακών αρχών, καθώς και τις συνέπειες που υπάρχουν για το περιβάλλον.

3.9. Θα πρέπει να υπάρξει εναρμόνιση των σχετικών διατάξεων σε διεθνές επίπεδο και διασφάλιση υψηλού επιπέδου μέτρων ασφαλείας και προστασίας του περιβάλλοντος. Κάτω από το πρίσμα αυτό, η Επιτροπή των Περιφερειών συμφωνεί με το σύνολο των προτεινόμενων μέτρων, καθώς και με την φορολογική επιβάρυνση των καυσίμων (και τις σχετικές εξαιρέσεις για τις δημόσιες μεταφορές), την επανευθυγράμμιση των φόρων στην κεροζίνη για τις αεροπορικές μεταφορές και κυρίως στην ανάπτυξη αποτελεσματικών τελών, που θα αντικατοπτρίσουν πιο πιστά από τις σημερινές το κόστος που επιβαρύνει τις επιχειρήσεις, με ιδιαίτερη προσοχή στο κοινωνικό και περιβαλλοντικό κόστος. Το περιεχόμενο του Πράσινου Βιβλίου για την επιβολή δίκαιων και αποτελεσματικών τελών αποτελεί μία καλή αφετηρία που θα πρέπει να εξετασθεί διεξοδικότερα και να αναπτυχθεί κατάλληλα.

[1] Όπως συζητήθηκε προηγουμένως στις γνωμοδοτήσεις της ΕΤΠ π.χ. CdR 406/95 fin (ΕΕ C 337 της 11.11.1996, σ. 13) για το Πρόγραμμα Κοινής Δράσης στον τομέα των μεταφορών 1995-2000.

3.10. Η Επιτροπή των Περιφερειών εκτιμά ειδικότερα τη σημασία που δίδεται στη λογιστική ως σκόπιμο μέσο όχι μόνο για την πραγματική μείωση του κόστους των μεταφορών αλλά επίσης και για την μείωση των διαδρομών των επιμέρους οχημάτων, με την τάση μείωσης των ταξιδιών με κενές θέσεις και της συνολικής κυκλοφορίας. Αν ενταχθεί ορθώς στη δημόσια πολιτική η ανάπτυξη διοικητικής μέριμνας από τρίτους προσφέρει καλές ευκαιρίες για το χειρισμό της ζήτησης στις μεταφορές φορτίων. Επιτρέπει τη μείωση της επίδρασης του εξωτερικού κόστους κατά την επίρριψή του στο εσωτερικό κόστος.

3.11. Το θέμα της αστικής μεταφοράς των εμπορευμάτων πολύ συνοπτικά θίγεται στην ανακοίνωση. Σύμφωνα με την Επιτροπή των Περιφερειών το θέμα αυτό αντιπροσωπεύει αντιθέτως ένα άκρως πλούσιο πεδίο παρέμβασης, στο οποίο οι περιφέρειες και το σύστημα των τοπικών αυτονομιών μπορούν να προσφέρουν σημαντική συμβολή καινοτομίας. Τα ενδεχόμενα αποτελέσματα από την άποψη του εξορθολογισμού της κυκλοφορίας μπορούν να συμβάλουν σημαντικά στην επίτευξη των στόχων του Κιότο.

3.12. Οι πολιτικές για την τεχνολογική καινοτομία των μέσων μεταφοράς, ειδικότερα των αυτοκινήτων, με τη χρήση φορολογικών μέσων και εκούσιων συμφωνιών με τους παραγωγούς αποτελούν ουσιαστικό τμήμα του προγράμματος μείωσης των εκπομπών. Ωστόσο, οι πειραματικές προσπάθειες που πραγματοποιήθηκαν στο παρελθόν απέδειξαν ότι η ανανέωση του στόλου των οχημάτων, εν απουσία έκτακτων μέτρων παρακίνησης για απόσυρση, είναι βραδύρρυθμη·επίσης ότι οι τεχνολογικές καινοτομίες επιφέρουν αξιοσημείωτα αποτελέσματα μόνο μεσοπρόθεσμα ή μακροπρόθεσμα. Επιπλέον, οι τεχνολογικές πρόοδοι στους περιβαλλοντικούς παράγοντες μπορεί να ουδετεροποιηθούν λόγω του αυξανόμενου κυλινδρισμού και των καλύτερων επιδόσεων των νέων οχημάτων. Συνεπώς, όλα τα μέτρα που υλοποιούνται από τα κράτη μέλη ή την ίδια την Επιτροπή σχετικά με τα εν λόγω θέματα επιβάλλεται να συνοδεύονται από μία πολιτική για τα οχήματα και τη χρήση τους. Οι περιφέρειες και οι τοπικές αυτοδιοικήσεις έχουν δεσμευτεί ισχυρώς για την επιτάχυνση της καθιέρωσης των καινοτομιών παρέχοντας στους παραγωγούς μία κατεξοχήν αγορά που συγκροτείται από τους στόλους των δημόσιων οχημάτων που περιλαμβάνουν τα υπηρεσιακά αυτοκίνητα της δημόσιας διοίκησης. Οι τοπικές και περιφερειακές αρχές μπορούν να συμβάλουν περαιτέρω ενημερώνοντας τις επιχειρήσεις σχετικά με την ύπαρξη ζήτησης στην αγορά προϊόντων για τη μεταφορά των οποίων χρησιμοποιήθηκαν φιλικά προς το περιβάλλον μέσα μεταφοράς.

3.13. Η πραγματική υποστήριξη της διάδοσης ηλεκτρικών μέσων, μέσων χαμηλής κατανάλωσης, μέσων που τροφοδοτούνται από λιγότερο επιζήμια για το περιβάλλον καύσιμα η οποία οφείλεται στις περιφερειακές και τοπικές πολιτικές θα πρέπει να συνεχιστεί και στο μέλλον. Και λόγω της σημαντικής ιδιότητάς της για «άμεση κοινοποίηση» της δυνατότητας και αποτελεσματικότητας των καινοτομιών.

3.14. Οι σιδηροδρομικές μεταφορές βρίσκονται στο κέντρο μιας βαθιάς καινοτομίας, με την καθιέρωση κανόνων ανταγωνισμού και φιλελευθεροποίησης της πρόσβασης των διαφόρων φορέων. Η ανάθεση των τοπικών σιδηροδρομικών οργανισμών σε περιφερειακά όργανα, η βαθιά αλλαγή των εθνικών δικτύων, η συγκεκριμένη επιβεβαίωση των υπερεθνικών δικτύων με την εισαγωγή των εμπορικών Freeways θεσμοθετούν ένα πλαίσιο που εξελίσσεται ταχύτατα. Στις περιφέρειες και τις τοπικές αρχές, που καλούνται να διαδραματίσουν ένα πολύ πιο αποφασιστικό ρόλο από ότι

σήμερα θα ανατεθεί η διαχείριση της ζήτησης και ο προγραμματισμός και ο έλεγχος της προσφοράς σε τοπικό επίπεδο. Στα πλαίσια αυτά η Επιτροπή των Περιφερειών κρίνει θεμελιώδη την ολοκλήρωση των διαφόρων λειτουργιών του δικτύου και των διαφόρων εδαφικών αρχών.

3.15. Η Επιτροπή των Περιφερειών συμφωνεί με τη σημασία που αποδίδεται, στα πλαίσια της αστικής κινητικότητας, στις στρατηγικές ανάπτυξης των δικτύων δημόσιων μεταφορών ως μέσο για τη μείωση των εκπομπών CO_2. Η πρόκληση που καλούνται να αντιμετωπίσουν στο μέλλον οι τοπικές και περιφερειακές αρχές αφορά τον περιορισμό της εξάρτησης από τα ιδιωτικά οχήματα, για την πραγματοποίηση μετακινήσεων, και τη βελτίωση των μεταφορικών συστημάτων ώστε να αναπτυχθεί μία νέα αντίληψη σχετικά με τις μετακινήσεις. Οι ενδείξεις της ανακοίνωσης σχετικά με τις κύριες παραμέτρους όπως είναι η ενεργειακή αποτελεσματικότητα σε συνάρτηση με τους παράγοντες πληρότητας των οχημάτων ανοίγουν θετικά το δρόμο προς πιο διαρθρωμένες πολιτικές οργάνωσης των δημόσιων μεταφορών. Ορισμένες μορφές συλλογικών μεταφορών, όπως είναι το car pooling, το van pooling, τα συλλογικά ταξί, το car sharing, παρουσιάζουν ιδιαίτερο ενδιαφέρον και θα πρέπει να ληφθούν υπόψη στο πλαίσιο του συστήματος των δημοσίων μεταφορών. Οι εν λόγω σημαντικές καινοτομίες μπορεί να αποτελέσουν αντικείμενο ενός προγράμματος προτύπων μελετών σε ευρωπαϊκή κλίμακα. Η συνεργασία των περιφερειών και των τοπικών αρχών με τους επιχειρηματίες και με τους χρήστες των μεταφορών θα συμβάλει αισθητά στην επιτυχία πολιτικών που θα είναι ικανές να προσανατολίζονται προς την ευρύτερη χρήση των δημόσιων μεταφορών και σε μία πιο αποτελεσματική από κοινωνική άποψη χρήση των ιδιωτικών αυτοκινήτων.

3.16. Η Επιτροπή των Περιφερειών συμφωνεί με την αναφορά στην ανάπτυξη της ναυσιπλοΐας μικρών αποστάσεων στην Ευρωπαϊκή Ένωση ως μέσο ισορροπίας των τύπων, ικανή να αφαιρέσει κυκλοφορία από τον οδικό τύπο με πραγματική βελτίωση της ενεργειακής κατανάλωσης και μείωση των εκπομπών CO_2. Επίσης, προς το σκοπό αυτό η ΕΤΠ καλεί την Επιτροπή να λάβει υπόψη τη σημασία των εσωτερικών πλωτών μεταφορών. Η Επιτροπή των Περιφερειών υπογραμμίζει ωστόσο ότι αυτή η δράση θα είναι δυνατή μόνο εάν ενσωματωθεί στο συνολικό σύστημα μεταφορών και υπάρξει η κατάλληλη οργάνωση του εν λόγω συστήματος που θα βασίζεται σε ανανεωμένα λογιστικά κριτήρια και σε πολιτικές ενθάρρυνσης της διατροπικότητας.

3.17. Η διατροπικότης και η ανάπτυξη συνδυασμένων μεταφορών, η ανάπτυξη ναυσιπλοΐας μικρών αποστάσεων και των εσωτερικών πλωτών μεταφορών, η δικτυωτή επέκταση των διεθνών εμπορευματικών διαδρόμων (FW), η ορθολογική οργάνωση των οδικών μεταφορών στους τερματικούς και οπωσδήποτε σε μεσαίες αποστάσεις, η αποτελεσματικότητα της διασύνδεσης με περιφερειακή και αστική κινητικότητα εμπορευμάτων και επιβατών: μόνο μια ολοκληρωμένη και συνεκτική οργάνωση όλων αυτών των στοιχείων του συστήματος μπορεί πραγματικά να βοηθήσει στην επίτευξη των στόχων που αναφέρονται στην ανακοίνωση.

3.18. Ο κεντρικός ρόλος των μέσων προγραμματισμού και αξιολόγησης των οικονομικών επιπτώσεων (αλλά όχι μόνο των οικονομικών) των μέτρων που έχουν ληφθεί αποτελεί από σήμερα μια αναγκαιότητα που δεν έχει ακόμα βρει την κατάλληλη απάντηση. Η ΕΤΠ υποστηρίζει την καθιέρωση, στο πλαίσιο του προγράμματος μεταφορών, της Αξιολόγησης των Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων. Οι περιφέρειες και οι τοπικές αρχές λόγω της παρουσίας τους σε χαμηλότερο από το εθνικό επίπεδο και λόγω των ειδικών γνώσεων των τοπικών συνθηκών είναι ενδεχομένως ο πιο κατάλληλος χώρος για την ανάπτυξη του ολοκληρωμένου προγραμματισμού μεταξύ συστήματος μεταφοράς και οικονομικού και εδαφικού συστήματος, όπου θα περιλαμβάνεται η παρακολούθηση εκ των υστέρων των αποτελεσμάτων που επιτυγχάνονται με τις δράσεις του προγράμματος από τη σκοπιά της μείωσης των εκπομπών CO_2.

4. **Συμπεράσματα**

4.1. Η Επιτροπή των Περιφερειών συντάσσεται με το περιεχόμενο της ανακοίνωσης για τις μεταφορές και τις εκπομπές CO_2, συμφωνώντας με την ανάλυση και την υπόδειξη των τομεακών μέτρων για τη μείωση των εκπομπών. Κρίνει ωστόσο ότι είναι αναγκαία στο μέλλον νέα εμβάθυνση του θέματος για να εξακριβωθούν τα περαιτέρω μέτρα που θα μπορέσουν να μειώσουν την τάση αύξησης των εκπομπών οι οποίες όσο και να έχουν μειωθεί παραμένουν ωστόσο σε καθαρή αντίθεση με τους στόχους του Κιότο.

4.2. Η ΕΤΠ αποδίδει ιδιαίτερη σημασία στην ανάπτυξη ενός ολοκληρωμένου περιφερειακού προγράμματος μεταφορών, ειδικά σχεδιασμένου για τη μείωση της ζήτησης μεταφορών. Η ΕΤΠ ενθαρρύνει την Επιτροπή να προβεί στην αναζήτηση νέων τρόπων εφαρμογής του εν λόγω προγράμματος, στο πλαίσιο μίας συντονισμένης προσέγγισης, με σκοπό την ανάπτυξη μίας νέας αντίληψης στον τομέα των μετακινήσεων των πολιτών.

4.3. Η Επιτροπή των Περιφερειών συμφωνεί ειδικότερα με τις τομεακές κατηγορίες των ενεργειών που έχουν προσδιοριστεί με την ιδέα ότι οι ενέργειες για την μείωση του CO_2 θα πρέπει να είναι επωφελείς ταυτόχρονα την οικονομία και το περιβάλλον και με την προϋπόθεση ότι χρειάζεται αποφασιστικά να τεθούν σε εφαρμογή:

— η εξοικονόμηση των καυσίμων στα αυτοκίνητα οχήματα, παραδείγματος χάρη με την ανάπτυξη και κατασκευή οχημάτων με χαμηλή κατανάλωση καυσίμων·

— η καθιέρωση δικαιότερων και αποτελεσματικότερων τιμών·

— η ενθάρρυνση με κάθε δυνατό τρόπο των δημόσιων μεταφορών, κυρίως στα αστικά κέντρα, και η ολοκλήρωση της εσωτερικής αγοράς των σιδηροδρομικών μεταφορών·

— η βελτίωση των περιβαλλοντικών επιδόσεων των εναέριων μεταφορών·

— η ενθάρρυνση των θαλάσσιων μεταφορών για μικρές αποστάσεις·

— η ολοκλήρωση του κάθε τύπου μεταφοράς και η ανάπτυξη της διασύνδεσης των διαφόρων τύπων μεταφορών.

4.4. Η Επιτροπή των Περιφερειών συμφωνεί με τις κεντρικές κατευθύνσεις δράσης στους επιμέρους τομείς του συστήματος μεταφορών, επισημαίνει όμως τον κατεξοχήν προσανατολισμό προς τις μεγάλες αποστάσεις και τις εθνικές και διεθνείς μεταφορές, από κοινού με την υποτίμηση του δυναμικού μείωσης των εκπομπών (και αύξηση της συλλογικής ωφέλειας) που συνδέονται με τα ενδεχόμενα μέτρα για τις αστικές και τοπικές μεταφορές. Τούτα βελτιώνουν την ποιότητα ζωής και την υγεία των πολιτών τόσο στο παρόν όσο και στο μέλλον. Η ΕΤΠ προτείνει επίσης να αναγνωριστεί στις τοπικές διοικήσεις ο ρόλος τους στη διαχείριση των φιλικών προς το περιβάλλον και το κλίμα μεταφορών για τη μείωση των αερίων που προκαλούν το φαινόμενο του θερμοκηπίου.

4.5. Η Επιτροπή των Περιφερειών υποστηρίζει με πεποίθηση την αναγκαιότητα να ενεργοποιήσουν τα προγράμματα δράσης στα διάφορα επίπεδα κυβέρνησης (κράτος, περιφέρειες, τοπικές αρχές) με συνεκτικό τρόπο δημόσιους και ιδιωτικούς φορείς

πως επίσης να ολοκληρωθούν από αποτελεσματικά συστήματα παρακολούθησης προκειμένου να ελεγχθεί η δυναμική των εκπομπών CO_2 και ο σεβασμός των δεσμεύσεων που έχουν αναληφθεί σε εθνικό και τοπικό επίπεδο.

Βρυξέλλες, 11 Μαρτίου 1999.

Ο Πρόεδρος

της Επιτροπής των Περιφερειών

Manfred DAMMEYER

Γνωμοδότηση της Επιτροπής των Περιφερειών σχετικά με την «Ανακοίνωση της Επιτροπής στο Συμβούλιο, στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, στην Επιτροπή των Περιφερειών και στην Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή με θέμα "Αναπτύσσοντας το δίκτυο των πολιτών: Γιατί οι καλές τοπικές και περιφερειακές επιβατικές μεταφορές είναι σημαντικές και πώς η Ευρωπαϊκή Επιτροπή συμβάλλει στην επίτευξή τους"»

(1999/C 198/03)

Η ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΤΩΝ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΩΝ,

έχοντας υπόψη την Ανακοίνωση της Επιτροπής στο Συμβούλιο, στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, στην Επιτροπή των Περιφερειών και στην Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή με θέμα «Αναπτύσσοντας το δίκτυο των πολιτών: Γιατί οι καλές τοπικές και περιφερειακές επιβατικές μεταφορές είναι σημαντικές και πώς η Ευρωπαϊκή Επιτροπή συμβάλλει στην επίτευξή τους» (COM(98) 431 τελικό)·

έχοντας υπόψη την απόφαση της Επιτροπής της 13ης Ιουλίου 1998 να ζητήσει από την Επιτροπή των Περιφερειών να γνωμοδοτήσει επί του θέματος, σύμφωνα με το άρθρο 198 Γ, πρώτο εδάφιο, της Συνθήκης περί ιδρύσεως της Ευρωπαϊκής Κοινότητας·

έχοντας υπόψη την απόφαση που έλαβε το Προεδρείο της στις 15 Ιουλίου 1998 να αναθέσει την επεξεργασία της γνωμοδότησης αυτής στην επιτροπή 3 — Διευρωπαϊκά δίκτυα, μεταφορές, κοινωνία των πληροφοριών·

έχοντας υπόψη το σχέδιο γνωμοδότησης (CdR 436/98 rev. 1) που υιοθετήθηκε από την επιτροπή 3 στις 22 Ιανουαρίου 1999, με βάση την εισηγητική έκθεση του κ. Panettoni·

υιοθέτησε κατά την 28η σύνοδο ολομέλειας της 10ης και 11ης Μαρτίου 1999 (συνεδρίαση της 11ης Μαρτίου) την παρούσα γνωμοδότηση.

1. **Εισαγωγή**

1.1. *Η σημασία των τοπικών και περιφερειακών επιβατικών μεταφορών*

1.1.1. Η Επιτροπή των Περιφερειών αναγνωρίζει ότι οι μεταφορές διαδραματίζουν αδιαφιλονίκητα ρόλο ζωτικής σημασίας για την αειφόρο ανάπτυξη, η οποία συμπεριλήφθη μεταξύ των στόχων της Ευρωπαϊκής Ένωσης από τη Συνθήκη του Άμστερνταμ.

1.1.2. Η ΕΤΠ εκτιμά ότι η δημιουργία ενός δικτύου τοπικών και περιφερειακών μεταφορών με υψηλές προδιαγραφές από άποψη ποιότητας και αειφορίας είναι κεφαλαιώδους σημασίας για την εφαρμογή των τοπικών σχεδίων οικονομικής ανάπτυξης. Η ύπαρξη ικανοποιητικού δικτύου τοπικών και περιφερειακών μεταφορών είναι ουσιώδης για την εύρυθμη λειτουργία του εθνικού και του ευρωπαϊκού συστήματος μεταφορών. Ένα τέτοιου είδους σύστημα παρουσιάζει πολυάριθμα και σημαντικότατα πλεονεκτήματα από οικονομικής, περιβαλλοντικής και κοινωνικής πλευράς. Ένα αποτελεσματικό σύστημα μεταφορών αποτελεί μείζονα διαρθρωτική συνιστώσα των τοπικών σχεδίων οικονομικής ανάπτυξης και, επομένως, και των προγραμμάτων για την προαγωγή της απασχόλησης. Αποτελεί, επίσης, καίρια συνιστώσα για τις διαδικασίες αειφόρου οικονομικής ανάπτυξης, δεδομένου ότι συμβάλλει στην αποσυμφόρηση της κυκλοφορίας, στην εξυγίανση του περιβάλλοντος, στη μείωση της κατανάλωσης ενέργειας, καθώς και στον περιορισμό των εκπομπών ρύπων, ιδίως δε του διοξειδίου του άνθρακα (CO_2). Ένα αποτελεσματικό σύστημα μεταφορών συνιστά, εξάλλου, σημαντικό μέσο για την αναχαίτιση και τον περιορισμό του κοινωνικού αποκλεισμού των λιγότερο εύπορων πολιτών, των ανέργων, των ατόμων με ειδικές ανάγκες, καθώς και των κατοίκων περιφερειακών ή αγροτικών περιοχών. Εξάλλου, ενισχύουν την περιφερειακή συνοχή των μειονεκτικών ζωνών.

1.1.3. Η ΕΤΠ επισημαίνει ένα βασικό χαρακτηριστικό της κινητικότητας που παρατηρείται όλο και περισσότερο κατά τα

τελευταία χρόνια, δηλαδή της ολοένα και λιγότερο συστηματικής και διαρκώς πιο ασταθούς κινητικότητας, για την αντιμετώπιση της οποίας απαιτείται ένα όλο και πιο ευπροσάρμοστο σύστημα προκειμένου, αφενός, να υπερνικηθεί η ακαμψία των υφισταμένων συστημάτων και, αφετέρου, να υλοποιηθούν ολοκληρωμένα συστήματα με αξιοσημείωτη διατροπικότητα και ευρείες εναλλακτικές δυνατότητες.

1.1.4. Η ΕΤΠ εκφράζει την ικανοποίησή της για το γεγονός ότι η Επιτροπή αποφάσισε να υποβάλει σχέδιο δράσης για την αειφόρο αστική ανάπτυξη. Πρέπει, όμως, να φροντίσει να μην απομονωθούν οι ζώνες υπαίθρου με χαμηλή πληθυσμιακή πυκνότητα που συχνά διαθέτουν απαρχαιωμένες υποδομές. Τονίζει ότι η ανάπτυξη του δικτύου των πολιτών παρέχει σημαντικές δυνατότητες για την υλοποίηση των προϋποθέσεων που δύνανται να συμβάλουν στη βελτίωση της ποιότητας του ατμοσφαιρικού αέρα και προσβλέπει στην υιοθέτηση αποτελεσματικών μέτρων με στόχο να υποστηριχθούν ακόμη πιο μακρόπνοες πρωτοβουλίες — όπως, παραδείγματος χάρη, η περαιτέρω προαγωγή των εναλλακτικών τρόπων και αξόνων μεταφοράς που είναι συμβατοί με την περιβαλλοντική προστασία, συμπεριλαμβανομένης της έμπρακτης υποστήριξης των πολιτικών για τις τεχνολογικές καινοτομίες στον τομέα των μέσων μεταφοράς, της διάδοσης οχημάτων με καινοτόμα συστήματα κίνησης και χαμηλών εκπομπών ρύπων, όπως είναι αυτά που κινούνται με ηλεκτρικό ρεύμα ή φυσικό αέριο, ή οχημάτων στα οποία εφαρμόζεται τεχνολογία κυψελίδων καυσίμου (υδρογόνου), της προώθησης και ανάπτυξης συστημάτων μεταφορών για την κυκλοφορία σε αποκλειστικό διάδρομο, καθώς και της υποστήριξης και διαμόρφωσης συστημάτων αστικών μεταφορών για τα εμπορεύματα.

Επιπλέον, όπως αναφέρεται στο σχέδιο γνωμοδότησης (CdR 230/98 fin), απαιτείται συντονισμένη προσέγγιση στον τομέα του χωροταξικού προγραμματισμού και μεταβολή των τιμών, κατά τρόπο ώστε να καταστεί φθηνότερη και ελκυστικότερη η χρησιμοποίηση αειφόρων μεταφορικών μέσων.

1.2. *Ευκαιρίες για αλλαγή*

1.2.1. Η ΕΤΠ υπογραμμίζει ότι οι τοπικές και περιφερειακές μεταφορές απέκτησαν με την πάροδο του χρόνου ακόμη μεγαλύτερη σημασία, σε σημείο που ποσοστό μεγαλύτερο του 75 % των μετακινήσεων αποδίδεται στις τοπικές μεταφορές. Η ΕΤΠ εφιστά την προσοχή των τοπικών και περιφερειακών αρχών στο γεγονός ότι είναι σκόπιμο να δοθεί η δυνατότητα, αφενός, στους οικονομικούς φορείς να συντονίζουν τη δράση τους και, αφετέρου, στις ενώσεις χρηστών να συμμετέχουν στην οργάνωση των δικτύων μεταφοράς.

Ωστόσο, η ΕΤΠ θα ήθελε να τονίσει τη σημασία που έχει η εντατικοποίηση της προσαρμογής των ιδιωτικών αυτοκινήτων στις περιβαλλοντικές απαιτήσεις. Σύντομα, τούτο θα καταστεί απολύτως αναγκαίο για πολλούς πολίτες που ζουν σε αραιοκατοικημένες περιοχές των κρατών μελών, όπου η υποδομή των δημόσιων μεταφορών παρουσιάζει τεράστιες ελλείψεις.

1.2.2. Η ΕΤΠ εκφράζει την ελπίδα ότι οι μεμονωμένες ενδιαφερόμενες πλευρές θα αναλάβουν πρωτοβουλίες ικανές να συμβάλουν στο να καταστούν τα συστήματα μαζικής μεταφοράς περισσότερο βιώσιμα και, κατά συνέπεια, στο να περιορισθεί η εξάρτηση από τα ιδιωτικά μέσα μεταφοράς. Οι τοπικές διοικήσεις πρέπει να επιδείξουν μεγαλύτερη προσοχή στην αστική οργάνωση, κατά τρόπο ώστε να αναχαιτισθεί το φαινόμενο της διασκόρπισης των τόπων κατοικίας, των σχολείων, των καταστημάτων, των κέντρων υγειονομικής περίθαλψης, των παραγωγικών εγκαταστάσεων και των δραστηριοτήτων αναψυχής και, συνεπώς, να περιορισθούν οι ανάγκες μετακίνησης και η παρούσα έντονη ζήτηση για κινητικότητα. Επιπλέον, απαιτούνται οξυδερκείς παρεμβάσεις επί της οργάνωσης και της διαφοροποίησης των ωραίων εργασίας προκειμένου να προσδοθεί μεγαλύτερη ευελιξία και να κατανεμηθεί η επί του παρόντος υπερβολικά συσσωρευμένη και άκαμπτη ζήτηση. Εξάλλου, πρέπει — στο πλαίσιο των χωροταξικών στρατηγικών — να εκλαμβάνονται οι μεταφορές ως καίρια συνιστώσα η οποία συμβάλλει, μεταξύ άλλων, στην επίτευξη όχι μόνον οικονομικής ανάπτυξης, αλλά και κοινωνικής συνοχής. Επίσης, στο πλαίσιο του χωροταξικού σχεδιασμού, απαιτείται αναμφίβολα να ευνοηθούν οι παρεμβάσεις που αποσκοπούν στη βέλτιστη διαχείριση των συστημάτων κινητικότητας στις περιοχές με έντονη κυκλοφοριακή συμφόρηση μέσω της καθιέρωσης ζωνών περιορισμένης κυκλοφορίας, της δημιουργίας χώρων στάθμευσης με χρονοχρέωση, της εφαρμογής συστημάτων ελέγχου της πρόσβασης και, σε ορισμένες περιπτώσεις, της επιβολής οδικών τελών. Έναντι του συστήματος των περιορισμών της κυκλοφορίας, οι Διαχειριστές πρέπει να αξιώσουν από τις αρχές των δημοσίων συγκοινωνιών τη διασφάλιση υψηλής ποιότητας, αυξημένων δυνατοτήτων πρόσβασης και κυρίως σημαντικής ευελιξίας, κατά τρόπο ώστε να ανταποκριθούν δεόντως στη διαφοροποίηση των απαιτήσεων των πολιτών και να συμβάλουν στην υλοποίηση ενός συστήματος μεταφορών «από πόρτα σε πόρτα», με στόχο να δημιουργηθεί ένα ενοποιημένο δίκτυο των πολιτών.

1.2.3. Η ΕΤΠ συμμερίζεται πλήρως τη θέση της Επιτροπής όσον αφορά την αρχή της ενοποίησης των υπηρεσιών μεταφορών, η οποία είναι αδιαφιλονίκητα καθοριστικής σημασίας για την εδραίωση των δημόσιων μαζικών μεταφορών·η εν λόγω ενοποίηση πρέπει να βασίζεται σε αποτελεσματική διατροπικότητα, διαμορφωμένη έτσι ώστε να αλληλοσυνδέονται οι μεμονωμένοι τρόποι μεταφοράς, ει δυνατόν χωρίς διακοπές λειτουργίας. Η υλοποίηση ενός τέτοιου στόχου εξαρτάται από δύο βασικές προϋποθέσεις: αφενός, από το σχεδιασμό των υποδομών υπό το πρίσμα της διατροπικής ανάπτυξης και της βελτίωσης της διασύνδεσης των μεταφορών και, αφετέρου, από τον προγραμματισμό των υπηρεσιών σύμφωνα με συντονισμένα ωράρια δρομολογίων και με επαρκή ευελιξία, προκειμένου να εξαλειφθούν οι συνήθεις διακοπές λειτουργίας που παρατηρούνται στα συστήματα μεταφορών. Περαιτέρω προϋπόθεση αποτελεί η απλοποίηση της χρήσεως των διαφόρων τρόπων μεταφοράς δια της καθιέρωσης συστήματος ενιαίων τιμών και δια της εισαγωγής καινοτόμων τεχνολογιών, με στόχο την απλούστευση και βελτίωση των συστημάτων έκδοσης εισιτηρίων. Τέλος, απαιτείται να επιδειχθεί ιδιαίτερη μέριμνα για την προετοιμασία ενός συστήματος παροχής πληροφοριών το οποίο να προσφέρει πολύτιμη βοήθεια στους πολίτες όσον αφορά τον καθορισμό των μεταφορικών λύσεων που ανταποκρίνονται περισσότερο στις απαιτήσεις τους, κατά τρόπο ώστε να μπορούν οι πολίτες να θεωρούν το δίκτυο δημοσίων συγκοινωνιών ως δικό τους δίκτυο.

1.3. *Ο ρόλος της Ευρωπαϊκής Επιτροπής*

1.3.1. Η ΕΤΠ εκτιμά ότι η Ευρωπαϊκή Ένωση μπορεί να προσδώσει σημαντική προστιθέμενη αξία στις δράσεις που αναλαμβάνονται σε τοπικό, περιφερειακό αλλά και εθνικό επίπεδο, ιδίως μέσω της καθιέρωσης συστήματος ενεργού παρακολούθησης, ενισχύοντας επωφελώς την ανταλλαγή πληροφοριών προκειμένου να γνωστοποιούνται οι αποτελεσματικότερες λύσεις, ευνοώντας τη συγκριτική αξιολόγηση των επιδόσεων των μεμονωμένων υπηρεσιών με στόχο να προαχθεί η ευγενής άμιλλα και να βελτιωθεί η ποιότητα των υπηρεσιών αυτών καθαυτών. Επιπλέον, η ΕΤΠ εκφράζει την πεποίθηση ότι η Ευρωπαϊκή Ένωση δύναται να έχει θετική συμβολή στην επίτευξη των κυριότερων στόχων της Κοινής Πολιτικής Μεταφορών — ιδίως όσον αφορά την ποιότητα, την αποτελεσματικότητα και τη βιώσιμη κινητικότητα μέσω της

καθιέρωσης ενός πολιτικού και νομικού πλαισίου το οποίο να προωθεί μια πιο ενδεδειγμένη χρήση των τοπικών και περιφερειακών συστημάτων επιβατικών μεταφορών, επιτυγχάνοντας την υποστήριξη εκ μέρους των πολιτών των πολιτικών που προάγουν τη χρήση εναλλακτικών τρόπων μεταφοράς αντί των ιδιωτικών οχημάτων. Η ΕΤΠ ευελπιστεί επ'αυτού ότι θα γίνει αποτελεσματική χρήση των χρηματοδοτικών μέσων της Ευρωπαϊκής Ένωσης, ούτως ώστε να υποστηριχθούν οι επενδύσεις στους τομείς των υποδομών, της λειτουργίας, και του υλικού στις τοπικές και περιφερειακές μεταφορές με σκοπό την επίτευξη πρωταρχικών στόχων, όπως η ανάπτυξη, η απασχόληση, η οικονομική και κοινωνική συνοχή, η ανταγωνιστικότητα, η εξοικονόμηση ενέργειας, η βελτίωση των περιβαλλοντικών παραμέτρων, οι ίσες ευκαιρίες και η παροχή πρόσβασης στα άτομα με περιορισμένη ικανότητα κινήσεως.

Οι τέσσερις τομείς παρέμβασης τους οποίους προτείνει η Επιτροπή (ανταλλαγές πληροφοριών, σύγκριση επιδόσεων, θέσπιση ενός πολιτικού και νομικού πλαισίου, οικονομικά μέσα) φαίνονται ενδεδειγμένοι. Ωστόσο, η ΕΤΠ κρίνει πως πρέπει να διασφαλισθεί ότι οι προβλεπόμενες δράσεις δεν θα δημιουργήσουν δυσκαμψίες ή περιορισμούς επιζήμιους για την ανάπτυξη των μεταφορών.

Επιπλέον, πρέπει να δοθεί ιδιαίτερη σημασία στη διαφύλαξη της αρχής της επικουρικότητας. Ειδικότερα, κατά την υποβολή προτάσεων για τις δημόσιες επιβατικές μεταφορές, πρέπει να διαφυλαχθεί το περιφερειακό και κοινοτικό πεδίο δράσης, ώστε να καταστεί δυνατόν να ληφθούν πλήρως υπόψη οι τοπικές διαρθρώσεις και αρχικές συνθήκες.

2. **Πρόγραμμα εργασίας**

2.1. *Η προαγωγή της ανταλλαγής πληροφοριών*

Η ΕΤΠ θεωρεί ως εξαιρετικά χρήσιμη τη δημιουργία μιας βάσης δεδομένων για τη συλλογή και διάδοση οποιασδήποτε πληροφορίας σχετικά με τις εμπειρίες στον τομέα των τοπικών και περιφερειακών μεταφορών, η οποία να συγκεντρώνει όλα τα στοιχεία που έχουν στη διάθεσή τους τόσο οι δημόσιες αρχές όσο και οι μεταφορείς. Μια τέτοιου είδους βάση δεδομένων θα μπορούσε να εμπλουτιστεί περαιτέρω με τα αποτελέσματα των σχεδίων που χρηματοδοτούνται από τις εθνικές κυβερνήσεις και από την Ευρωπαϊκή Ένωση, πέραν των στοιχείων που ήταν διαθέσιμα κατά το 1998.

2.1.1. Η Ευρωπαϊκή Υπηρεσία Πληροφοριών για την κινητικότητα σε τοπικό επίπεδο

Η ΕΤΠ επικροτεί και υποστηρίζει την πρωτοβουλία της Ευρωπαϊκής Επιτροπής όσον αφορά τη δημιουργία της Eltis, της Ευρωπαϊκής Υπηρεσίας Πληροφοριών για την κινητικότητα σε τοπικό επίπεδο, με τη συμβολή του δικτύου πόλεων και περιφερειών Polis και της Διεθνούς Ένωσης Δημόσιων Μεταφορών (UITP). Η βάση δεδομένων που θα δημιουργηθεί θα περιλαμβάνει πληροφορίες σχετικά με το σχεδιασμό των δικτύων, την οργάνωση των υπηρεσιών, το χωροταξικό σχεδιασμό, τη δυνατότητα πρόσβασης και τα συστήματα τιμολόγησης. Η ΕΤΠ εκτιμά ιδιαίτερα το γεγονός ότι οι πολίτες θα έχουν πρόσβαση στην εν λόγω υπηρεσία δια της ηλεκτρονικής οδού μέσω του Παγκόσμιου Ιστού (World Wide Web).

2.1.2. Φέρνοντας σε επαφή τους κυριότερους μεταφορείς

Η ΕΤΠ θεωρεί αξιόλογο το πρόγραμμα της Ευρωπαϊκής Ένωσης για τον εντοπισμό των αιτίων που παρεμποδίζουν την ανάπτυξη ενοποιημένων επιβατικών μεταφορών, με στόχο την εξεύρεση πρακτικών λύσεων, στο πλαίσιο του οποίου προβλέπεται η συνεργασία των εθνικών κυβερνήσεων για τη διοργάνωση συζητήσεων στρογγυλής τραπέζης με τη συμμετοχή των σημαντικότερων οργανώσεων και των ικανότερων ειδικών. Προς το σκοπό αυτό, ιδιαίτερα χρήσιμη θα είναι η διοργάνωση Διεθνούς Διάσκεψης για την ευρύτερη ενημέρωση σχετικά με όλα τα μέσα που αναπτύσσονται επί του παρόντος και απευθύνονται στις τοπικές αρχές, στους μεταφορείς και στους χρήστες των μεταφορών.

2.1.3. Η ΕΤΠ προτείνει να διαμορφωθεί ένα σύστημα δικτύου με τη συμμετοχή ήδη υφισταμένων ευρωπαϊκών οργανώσεων, υπηρεσιών των τοπικών και περιφερειακών αρχών, καθώς και ενώσεων επιχειρήσεων για τη διάδοση και την ανταλλαγή τεχνικών και οικονομικών πληροφοριών όσον αφορά τόσο τις ειδικές δράσεις σε εθνική και τοπική κλίμακα όσο και τις πολιτικές και τα προγράμματα της Κοινότητας. Η ΕΤΠ συμφωνεί ως προς το γεγονός ότι τα δίκτυα που θα δημιουργηθούν μπορούν να χρησιμοποιηθούν ευχερώς από τις χώρες της Κεντρικής και Ανατολικής Ευρώπης και τις Δημοκρατίες της Βαλτικής, οι οποίες κατά τα τελευταία χρόνια έχουν εκδηλώσει ενδιαφέρον για την ουσιαστική διαφοροποίηση των τρόπων μετακίνησης και έθεσαν σε εφαρμογή σημαντικά προγράμματα προς όφελος της βιώσιμης κινητικότητας και της ποιότητας των δημοσίων συγκοινωνιών. Οι απαιτήσεις των χωρών της Ευρωπαϊκής Ένωσης μπορούν να αποβούν εξαιρετικά επωφελείς και να συμβάλουν στη μέγιστη δυνατή βελτίωση των ερευνητικών προγραμμάτων στα οποία συμμετέχουν οι εν λόγω χώρες. Ωστόσο, πρέπει να εκτιμηθούν οι επιπτώσεις, από απόψεως περιφερειακής συνοχής, της διαμόρφωσης ενός νέου πολιτικού πλαισίου για τις ζώνες με πιο έντονο αγροτικό χαρακτήρα.

2.2. *Συγκριτική αξιολόγηση για τη βελτίωση των συστημάτων μεταφορών*

2.2.1. Η ΕΤΠ εκτιμά ότι η βελτίωση της ποιότητας των υπηρεσιών ενισχύεται από τη διαδικασία συγκριτικής αξιολόγησης, η οποία διενεργείται είτε από τις δημόσιες αρχές που είναι επιφορτισμένες με αυτές τις υπηρεσίες είτε από τους διαχειριστές τους. Η ΕΤΠ είναι της γνώμης ότι η ευγενής άμιλλα θα μπορούσε να συντελέσει στην επίτευξη ακόμη σημαντικότερων τεχνικών και οικονομικών αποτελεσμάτων. Στο πλαίσιο των συμβάσεων παροχής υπηρεσιών, καλό θα ήταν να παρασχεθούν κίνητρα για την επιδίωξη σαφώς καθορισμένης απόδοσης, γεγονός το οποίο θα απέβαινε εξ ολοκλήρου προς όφελος της ποιότητας των υπηρεσιών. Επιπλέον, στην εν λόγω διαδικασία συγκριτικής αξιολόγησης θα ήταν σκόπιμη η συμμετοχή τόσο των χρηστών όσο και του συνόλου των πολιτών, προκειμένου να στραφεί στις τοπικές δημόσιες μεταφορές το ενδιαφέρον και η προσοχή ακόμη και των πολιτών που δεν τις χρησιμοποιούν οι ίδιοι.

2.2.2. Η ΕΤΠ υποστηρίζει, επίσης, την πρόθεση της Επιτροπής να εισαγάγει ένα σύστημα «αυτοαξιολόγησης». Εκτιμάται ότι το εν λόγω σύστημα παρέχει στους μεταφορείς τη δυνατότητα να αναζητήσουν — κατά τρόπο ο οποίος προσομοιάζει στον έλεγχο της ποιότητας των επιχειρήσεων παραγωγής αγαθών — τα αίτια που περιορίζουν το ποιοτικό επίπεδο των υπηρεσιών και, συνεπώς, να συμβάλουν στη βελτίωση των κύκλων παραγωγής των υπηρεσιών αυτών καθεαυτών.

2.2.3. Η ΕΤΠ προτείνει την ευρεία διάδοση του σχεδίου για το οποίο γίνεται λόγος στο προηγούμενο σημείο, δηλαδή του ερευνητικού προγράμματος Quattro (Ποιοτική προσέγγιση της υποβολής προσφορών/σύναψης συμβάσεων στις Δημόσιες Αστικές Συγκοινωνίες). Το πρόγραμμα αυτό θα έχει ως κύριο στόχο την κατάρτιση καταλόγου ο οποίος θα περιλαμβάνει ποιοτικά κριτήρια και μεθοδολογίες για τη διαχείριση της ποιότητας.

2.2.4. Η ΕΤΠ υπογραμμίζει ότι για την κατάρτιση ενός ολοκληρωμένου πλαισίου απαιτείται, ωστόσο, να αναπτυχθούν τεχνικές αξιολόγησης των συστημάτων τοπικών μεταφορών στο σύνολό τους. Επ' αυτού, η ΕΤΠ αναφέρει τα σχέδια για το χωροταξικό σχεδιασμό και τα συστήματα διαχείρισης της κυκλοφορίας, τα οποία σαφώς δεν εναπόκεινται στους μεταφορείς, αλλά εμπίπτουν στην αρμοδιότητα των δημόσιων αρχών. Υπό αυτό το πρίσμα, η ΕΤΠ αναμένει με μεγάλο ενδιαφέρον το δοκιμαστικό πρόγραμμα που προτίθεται να θεσπίσει η Επιτροπή κατά το 1998/1999 — σε συνεργασία με μια ομάδα αποτελούμενη από εκπροσώπους των δημοσίων αρχών και μεταφορείς — για τη συγκριτική αξιολόγηση με γνώμονα ορισμένους βασικούς δείκτες, όπως σε ποιό βαθμό είναι ικανοποιημένοι οι πολίτες από ένα δεδομένο είδος υπηρεσίας στον τομέα των μεταφορών, πόσο αποτελεσματικές είναι οι παρεχόμενες υπηρεσίες, ποιές είναι οι επιπτώσεις των μεταφορών σε άλλους τομείς, ιδίως δε στο περιβάλλον.

2.2.5. Η ΕΤΠ εκτιμά ιδιαίτερα την πρωτοβουλία της Επιτροπής όσον αφορά την έναρξη μιας διαδικασίας τυποποίησης με την υιοθέτηση ενιαίων ορισμών, εξαιρετικά χρήσιμων για τον καθορισμό ομοιογενών και συγκρίσιμων κριτηρίων. Κατ' αυτόν τον τρόπο, είναι δυνατόν να υπερκαλυφθεί μια παρωχημένη κατάσταση χαρακτηριζόμενη από ανομοιογενείς παραμέτρους, η οποία ουδέποτε προσεφέρετο για τη διενέργεια αξιόπιστων αντιπαραβολών. Συμφωνεί, επίσης, με την κατάρτιση εγχειριδίου με θέμα τη συγκριτική αξιολόγηση των τοπικών δημόσιων μεταφορών. Η ΕΤΠ υποστηρίζει τη θέσπιση σημάτων ποιότητας και την απονομή βραβείων, αναγνωρίζοντας τη μεγάλη αξία του εν λόγω τομέα για τη γενικότερη βελτίωση της ποιότητας ζωής.

2.3. *Θέσπιση ενδεδειγμένου πολιτικού πλαισίου*

Στην ανακοίνωση της Επιτροπής επισημαίνεται η στενή αλληλεξάρτηση μεταξύ της βελτίωσης των επιβατικών μεταφορών και της θέσπισης ενδεδειγμένου πολιτικού πλαισίου. Το εν λόγω πλαίσιο επηρεάζει αδιαμφισβήτητα το επίπεδο της ζήτησης στον τομέα των μεταφορών, την επιλογή του τόπου κατοικίας, τα κριτήρια επιλογής δημόσιων ή ιδιωτικών μεταφορών, καθώς και τη συμπεριφορά των μεταφορέων και την ποιότητα των παρεχομένων από αυτούς υπηρεσιών. Καθίσταται προφανές ότι η Ένωση καλείται να διαδραματίσει ένα σαφώς καθορισμένο ρόλο επί του θέματος.

2.3.1. Χωροταξικός σχεδιασμός και αξιολόγηση των περιβαλλοντικών επιπτώσεων

Η ΕΤΠ συμφωνεί με τις κατευθυντήριες γραμμές για μια κοινή και ενιαία προσέγγιση του χωροταξικού σχεδιασμού σε επίπεδο Ευρωπαϊκής Ένωσης που καθορίστηκαν στο πρώτο σχέδιο της Ευρωπαϊκής Προοπτικής για τη Χωροταξική Ανάπτυξη, το οποίο εγκρίθηκε κατά τη συνάντηση υπουργών που πραγματοποιήθηκε στο Noordwijk, τον Ιούνιο του 1997. Η ΕΤΠ αποδίδει ιδιαίτερη σημασία στις επιπτώσεις του επί του παρόντος εξαιρετικά διάσπαρτου χωροταξικού σχεδιασμού, ο οποίος συνέτεινε σε μείωση της χρήσεως των δημοσίων συγκοινωνιών εις βάρος των λιγότερο εύπορων πολιτών. Κατά συνέπεια, απαιτείται να επιζητηθεί ο βέλτιστος συνδυασμός των μέσων που πρέπει να θέσει σε εφαρμογή η Ευρωπαϊκή Ένωση — όπως το διευρωπαϊκό δίκτυο μεταφορών, η περιφερειακή πολιτική και η πολιτική συνοχής, τα προγράμματα για το περιβάλλον και τον τουρισμό — προκειμένου να καταστεί δυνατή η υιοθέτηση των ορθότερων κριτηρίων για το χωροταξικό σχεδιασμό που άπτεται των μεταφορών.

2.3.2. Η ΕΤΠ θεωρεί σημαντικό το πρόγραμμα της Επιτροπής για την επέκταση των κριτηρίων αξιολόγησης των περιβαλλοντικών επιπτώσεων. Η αξιολόγηση που προβλέπεται επί του παρόντος στο πλαίσιο του χωροταξικού σχεδιασμού είναι όντως περιοριστική και, συνεπώς, η ΕΤΠ κρίνει σκόπιμη την οδηγία περί αξιολόγησης των περιβαλλοντικών επιπτώσεων πολυάριθμων σχεδίων και προγραμμάτων στον τομέα των μεταφορών και του χωροταξικού σχεδιασμού. Για αυτό το λόγο, υποστηρίζει την πρωτοβουλία της Επιτροπής η οποία απευθύνεται στις δημόσιες αρχές προκειμένου να τους παράσχει οδηγίες σχετικά με την ενδεδειγμένη ενσωμάτωση της οργάνωσης των μεταφορών στις μελέτες για την αξιολόγηση των περιβαλλοντικών επιπτώσεων στο πλαίσιο του χωροταξικού σχεδιασμού. Οι οδηγίες αυτές καλό θα ήταν να κοινοποιηθούν μέσω μεθοδολογικών εγχειριδίων και ειδικών επιμορφωτικών σεμιναρίων.

2.3.3. Η ΕΤΠ εκφράζει την ικανοποίησή της όσον αφορά το γεγονός ότι μεγάλος αριθμός διοικήσεων και επιχειρηματιών υιοθετούν, στα δικά τους σχέδια οικολογικής διαχείρισης, όλο και συχνότερα σχέδια για τη διαχείριση της κινητικότητας με σαφή αναφορά στις βιώσιμες μεταφορές. Οι εν λόγω διαδικασίες είναι ενδεικτικές της σημαντικής πολιτισμικής εξέλιξης που προεικάζει βελτίωση τόσο των περιβαλλοντικών συνθηκών όσο και των δυνατοτήτων πρόσβασης, ως προϋπόθεση για την επέκταση ή την ανέγερση νέων εγκαταστάσεων. Επιπλέον, οι διαδικασίες αυτές αναμένεται να επιφέρουν μείωση των δαπανών όσον αφορά τους χώρους στάθμευσης, τα επαγγελματικά ταξίδια με ιδιωτικό αυτοκίνητο, κ.λπ. Σε πρόσφατη ιταλική νομοθετική διάταξη εισάγεται ο θεσμός του «Mobility Manager» αποδίδοντας έτσι ιδιαίτερη σημασία στο εν λόγω πρόβλημα, από άποψη εξοικονόμησης ενέργειας και βελτίωσης των περιβαλλοντικών συνθηκών για τους ενδιαφερομένους στον τομέα των μεταφορών, γεγονός το οποίο αφορά σαφώς το τοπικό και περιφερειακό επίπεδο.

2.3.4. Η ΕΤΠ θεωρεί εξαιρετικά χρήσιμο το σχέδιο της Ευρωπαϊκής Επιτροπής περί καθιέρωσης Ευρωπαϊκής Βάσης για τη Διαχείριση της Κινητικότητας, με τη συνεργασία βιομηχάνων και ενώσεων των χρηστών. Ο στόχος συνίσταται στο να συγκερασθούν οι ποικίλες εμπειρίες που άπτονται της διαχείρισης της κινητικότητας, καθώς και στο να διενεργηθούν, και σε αυτόν τον τομέα, συγκριτικές αξιολογήσεις προκειμένου να επιλεγούν οι λύσεις που κρίνονται αποτελεσματικότερες και εφαρμόσιμες στις διαφορετικές συνθήκες που επικρατούν στην Ευρωπαϊκή Ένωση. Η ΕΤΠ επιθυμεί να τονίσει ότι ως υπεύθυνος για θέματα χωροταξίας και συχνά ως φορέας αρμόδιος για την οργάνωση, οι τοπικές αρχές μπορούν να διαδραματίσουν έναν ρόλο στο πλευρό των χρηστών των μεταφορών και των επιχειρήσεων, στο πλαίσιο της ευρωπαϊκής βάσης για τη διαχείριση της κινητικότητας.

2.3.5. Ενθάρρυνση της χρήσης νέων πηγών ενέργειας (φυσικό αέριο για οχήματα GNV — υγρό αέριο GPL, κ.λπ.)

Η ΟΚΕ προτείνει να ενθαρρυνθούν οι μελέτες σκοπιμότητας και κατασκευής πρωτοτύπου σιδηροδρομικού υλικού το οποίο χρησιμοποιεί νέες μη ρυπαίνουσες μορφές ενέργειας.

2.4. *Δίκαιος και αποτελεσματικός καθορισμός τιμών*

Η ΕΤΠ επικροτεί πλήρως τη θέση της Επιτροπής σύμφωνα με την οποία ο ανομοιογενής καθορισμός τιμών στις μεταφορές ζημιώνει σαφώς τις λιγότερο βιώσιμες μεταφορές. Στις ιδιωτικές μετακινήσεις επιβάλλονται τέλη τα οποία δεν ανταποκρίνεται διόλου στις πραγματικές συνθήκες, από το κόστος της υποδομής των οδικών μεταφορών έως τις επιπτώσεις της ρύπανσης, της κυκλοφοριακής συμφόρησης και των ατυχημάτων. Η ανορθόδοξη κατάσταση που

χρήζει ενδεδειγμένης αντιμετώπισης συνίσταται στο γεγονός ότι οι ιδιοκτήτες ιδιωτικών αυτοκινήτων επιβαρύνονται με υψηλό σταθερό κόστος και με εξαιρετικά χαμηλό μεταβλητό κόστος για κάθε διανυόμενο χιλιόμετρο, με αποτέλεσμα να μην αποθαρρύνεται στο παραμικρό η χρήση των ιδιωτικών μέσων μετακίνησης. Κατά συνέπεια, η ΕΤΠ επικαλείται την Πράσινη Βίβλο της Ευρωπαϊκής Επιτροπής «Για έναν δίκαιο και αποτελεσματικό καθορισμό τιμών στις μεταφορές» και κρίνει απολύτως σκόπιμη και αναγκαία την διαμόρφωση νέου πλαισίου αναφοράς για τον καθορισμό των τιμών, βάσει της μεθόδου της «εσωτερίκευσης» των εξωτερικών εξόδων. Η εν λόγω μέθοδος θα πρέπει να στηρίζεται στην αρχή του διαφοροποιημένου κόστους, κατά τρόπο ώστε να λαμβάνεται δεόντως υπόψη — για κάθε μεμονωμένο είδος μετακίνησης — το περιβαλλοντικό κόστος, το κόστος της κυκλοφοριακής συμφόρησης, το κόστος των ατυχημάτων, και ούτω καθ'εξής. Το αναμενόμενο αποτέλεσμα συνίσταται σε αύξηση της χρήσεως των μέσων μαζικής μεταφοράς που προτείνονται ως εναλλακτική λύση προς όφελος των πολιτών με χαμηλότερα εισοδήματα. Πρέπει επίσης να ληφθούν υπόψη οι αραιοκατοικημένες περιοχές οι οποίες δεν μπορούν να χρησιμοποιήσουν την εναλλακτική λύση των μέσων μαζικής μεταφοράς και ως εκ τούτου οι κάτοικοί τους πλήττονται σκληρά διότι αυξάνεται το ποσοστό του μεταβλητού κόστους.

'Οσον αφορά τα συστήματα διαμόρφωσης των τιμών, η ΕΤΠ καλεί την Επιτροπή να μελετήσει και τις επιδράσεις που θα έχουν διάφορες στρατηγικές καταλογισμού του κόστους επί της οικονομίας, της κοινωνίας και του περιβάλλοντος. Στα πλαίσια αυτά θα πρέπει επίσης να μελετηθούν με τον κατάλληλο τρόπο οι επιδράσεις που θα έχει ο καθορισμός τιμών που θα ανταποκρίνονται στο κόστος των μεταφορών για τον κλάδο των μεταφορών εν γένει και για την ΕΕ ως τόπο εγκατάστασης επιχειρήσεων.

2.4.1. Η ΕΤΠ λαμβάνει γνώση της άποψης της Επιτροπής, σύμφωνα με την οποία η επιβολή οδικών τελών συνιστά μια δυνατότητα για την αντιμετώπιση της συμφόρησης στις αστικές περιοχές. Ωστόσο, αντιμετωπίζει με σκεπτικισμό την πρακτική χρησιμότητα του μέτρου αυτού, δεδομένου ότι μέχρι στιγμής δεν φαίνεται να έχει βρεθεί λύση για την πληθώρα νομοθετικών, διοικητικών και οργανωτικών προβλημάτων που υφίστανται. Επιπλέον, στην προκειμένη περίπτωση πρέπει να διασφαλισθεί και η αρχή της επικουρικότητας. Εκτιμάται ότι η αποδοχή του προαναφερθέντος μέτρου εξαρτάται σε μεγάλο βαθμό από τον τρόπο κατά τον οποίο θα διατεθούν τα έσοδα που θα αποφέρει. Μια κοινή συμφωνία για την επανεπένδυση των εσόδων αυτών στον τομέα των δημοσίων συγκοινωνιών — με στόχο τη βελτίωση της ποιότητάς τους και τη δημιουργία υποδομών για τους πεζούς και τους ποδηλάτες — θα τύχαινε της επιδοκιμασίας των πολιτών, οι οποίοι τελικώς θα αποδέχονταν και θα ενστερνίζονταν ένα σχέδιο που θα απέβλεπε στην υλοποίηση του δικτύου των πολιτών. Η ΕΤΠ θεωρεί σημαντικότατη την πρόθεση της Επιτροπής να συνεργαστεί με διεθνικές ομάδες αστικών και περιφερειακών αρχών για την επιβολή οδικών τελών, στο πλαίσιο μιας συντονισμένης στρατηγικής με στόχο η έρευνα αυτή να αποφέρει τα μέγιστα δυνατά οφέλη. Η ΕΤΠ παρακολουθεί με μεγάλο ενδιαφέρον τη συντονισμένη δράση Capri (Συντονισμένη Δράση για την Ενοποίηση της 'Ερευνας σχετικά με την Επιβολή Τελών στις Μεταφορές), η οποία αποβλέπει στην παγίωση των πορισμάτων της έρευνας για την επιβολή οδικών τελών και, κυρίως, στην επίτευξη συναίνεσης σχετικά με τις επιπτώσεις της πολιτικής μεταφορών. Εξυπακούεται ότι η εξέταση και ο καθορισμός των παραγόντων που επηρεάζουν την αποδοχή της πολιτικής αυτής εκ μέρους των πολιτών είναι εξαιρετικής σημασίας.

Πράγματι, η ΕΤΠ τονίζει ότι το θέμα της επιβολής οδικών τελών για τους διαφόρους τρόπους μεταφοράς είναι ιδιαίτερα πολύπλοκο και συνεπάγεται δύσκολες πολιτικές επιλογές οι οποίες πρέπει να αφήνουν μια ορισμένη ελευθερία στις τοπικές αρχές και να μην θέτουν σε κίνδυνο τις τοπικές ισορροπίες στον τομέα των δημόσιων συγκοινωνιών.

2.5. *Η τηλεματική στις μεταφορές*

2.5.1. Η ΕΤΠ εκτιμά ότι οι εφαρμογές της τηλεματικής στον τομέα των μεταφορών πρέπει να ενταχθούν στο πλαίσιο της συνολικής ανάπτυξης των διεργασιών της πληροφορικής, οι οποίες αποτελούν σήμερα αναγκαία προϋπόθεση για την ανταγωνιστικότητα των επιχειρήσεων και την ποιότητα των δημοσίων υπηρεσιών. Η ΕΤΠ επικροτεί το στρατηγικό σχέδιο της Επιτροπής που θέτει ως στόχο των συνδυασμένων τεχνολογιών της πληροφορικής και των τηλεπικοινωνιών την αύξηση της αποτελεσματικότητας και της ποιότητας των υπηρεσιών, ενισχύοντας όσο το δυνατόν περισσότερο και τις διαδικασίες ενοποίησης των εν λόγω υπηρεσιών. Κατά συνέπεια, η ΕΤΠ δίδει ιδιαίτερη βαρύτητα στις εφαρμογές της τηλεματικής που αποσκοπούν στη χρήση πληροφοριών σε πραγματικό χρόνο, διαθέσιμων στο χώρο εργασίας, στο σπίτι, στο δρόμο, στις στάσεις και στους σταθμούς. Οι πληροφορίες αυτές πρέπει να καλύπτουν όλες τις συνιστώσες του συστήματος της κινητικότητας, συμπεριλαμβανομένων των ωραρίων, των δρομολογίων, του επιπέδου κυκλοφοριακής συμφόρησης σε οδούς και αυτοκινητοδρόμους, της διαθεσιμότητας των χώρων στάθμευσης. Οι πολίτες πρέπει να είναι πλήρως ενήμεροι σχετικά με το δίκτυο στο οποίο μετακινούνται ή προτίθενται να μετακινηθούν, έτσι ώστε να μπορούν να προβαίνουν στις καταλληλότερες επιλογές.

Η ΕΤΠ δεν παραγνωρίζει τον κίνδυνο που υφίσταται οι σημαντικές δαπάνες για εφαρμογές της τηλεματικής να ενθαρρύνουν κυρίως τις μεταφορές με ιδιωτικά οχήματα. Συνεπώς, τα χρηματοδοτικά μέσα της ΕΕ θα πρέπει να συμπεριλαμβάνουν στις βασικές επιδιώξεις των προγραμμάτων τηλεματικής τις δημόσιες συγκοινωνίες και τη διασύνδεση αυτών με άλλα φιλοπεριβαλλοντικά μέσα μεταφοράς.

2.5.2. Η ΕΤΠ θεωρεί ως εξαιρετικά χρήσιμη τόσο την απλούστευση και την αυτοματοποίηση των συστημάτων πληρωμής μέσω ηλεκτρονικών συστημάτων έκδοσης εισιτηρίων όσο και τη διάδοση των καρτών πολλαπλών χρήσεων για διάφορες υπηρεσίες του συστήματος της κινητικότητας στο σύνολό του, από τις δημόσιες συγκοινωνίες — με ποικίλους δυνατούς τρόπους — έως τους χώρους στάθμευσης, την πρόσβαση στις ζώνες περιορισμένης κυκλοφορίας και τα οδικά τέλη.

2.5.3. Η ΕΤΠ κρίνει ότι, για την επιδίωξη διαρκώς υψηλότερης ποιότητας στις υπηρεσίες, είναι κεφαλαιώδους σημασίας η ανάπτυξη των εφαρμογών της τηλεματικής σε τομείς όπως η διαχείριση, η παρακολούθηση του συνόλου των οχημάτων μέσω μηχανολογικο-ηλεκτρικού ελέγχου, ο έλεγχος της κυκλοφορίας, η προτεραιότητα στους φωτεινούς σηματοδότες και η κεντρική οδήγηση των οχημάτων μέσω συστημάτων κλήσεως προς χρήσιν των ηλικιωμένων και των ατόμων με ειδικές ανάγκες. Για όλους αυτούς τους λόγους, η ΕΤΠ θεωρεί ότι τα έργα ΕΣΜ (Πρωτοπόρες Πόλεις) και Carisma — με τα οποία η Επιτροπή επιδιώκει να υποστηρίξει την ανάπτυξη των εφαρμογών της τηλεματικής στις πόλεις και να διαχειρισθεί τις συνδέσεις με συστήματα του διευρωπαϊκού δικτύου μεταφορών — πρέπει να τύχουν ιδιαίτερης προσοχής και υποστήριξης όσον αφορά την ορθή εφαρμογή τους. Οι πρωτοβουλίες αυτές απορρέουν από τη διαπίστωση ότι οι πολιτικοί στόχοι διαφέρουν από πόλη σε πόλη και, επομένως, η ανάπτυξή τους θα δώσει τη δυνατότητα σε κάθε πόλη να επωφεληθεί από τις επιλογές τηλεματικής που ανταποκρίνονται περισσότερο στις ανάγκες της.

2.6. *Τεχνικά πρότυπα οχημάτων και περιβαλλοντικά πρότυπα*

2.6.1. Η ΕΤΠ ελπίζει ότι θα επιτευχθεί η εναρμόνιση των τεχνικών προτύπων για τα οχήματα και εκφράζει την ικανοποίησή

της όσον αφορά το γεγονός ότι η Επιτροπή πρότεινε οδηγία σχετικά με την κατασκευή νέων λεωφορείων, η οποία καθιερώνει κοινά πρότυπα για τη δυνατότητα πρόσβασης και θα τεθεί σε ισχύ από 1ης Οκτωβρίου 1999. Υπό αυτό το πρίσμα, η ΕΤΠ αναμένει τα πορίσματα των εργασιών της Ευρωπαϊκής Επιτροπής Τυποποίησης (CEN) και της Ευρωπαϊκής Επιτροπής Ηλεκτροτεχνικών Προτύπων (Cenelec) για τον καθορισμό των τεχνικών προτύπων αναφοράς στο πλαίσιο της οδηγίας που διέπει τη σύναψη δημοσίων συμβάσεων.

2.6.2. Ομοίως, η ΕΤΠ προσβλέπει στα συμπεράσματα της Διεθνούς Ένωσης Δημόσιων Μεταφορών (UITP) και της Ευρωπαϊκής Ένωσης Κατασκευαστών Τροχαίου Σιδηροδρομικού Υλικού (Unife), οι οποίες έχουν επιφορτισθεί με τη διαμόρφωση ειδικών τεχνικών προδιαγραφών για τους μητροπολιτικούς σιδηροδρόμους (μετρό-τραμ) και τις αυτοκινητάμαξες. Επ'αυτού, η ΕΤΠ επισημαίνει ότι τα περιβαλλοντικά πρότυπα για τα οχήματα οδικών μεταφορών που ανάγονται στις αρχές της δεκαετίας του '70 είναι πλέον εντελώς παρωχημένα και, συνεπώς, ζητεί την ταχεία προσαρμογή τους. Ομοίως, η ΕΤΠ εύχεται να υιοθετηθούν το ταχύτερο δυνατόν οδηγίες για τη μεταφορά στο εσωτερικό δίκαιο των προτύπων σχετικά με τις εκπομπές ρύπων των οχημάτων, την ποιότητα των καυσίμων και τα προγράμματα ελέγχου και συντήρησης, τα οποία υπεβλήθησαν από την Επιτροπή βάσει των αποτελεσμάτων του προγράμματος Auto/Oil που αναπτύχθηκε σε συνεργασία με τους κατασκευαστές αυτοκινήτων και τις πετρελαϊκές βιομηχανίες. Ως προς τούτο, ζητεί να επιδειχθεί ιδιαίτερη προσοχή στις εργασίες του προγράμματος Auto/Oil στο πλαίσιο του οποίου, πέραν των προβλημάτων που άπτονται των οχημάτων και των καυσίμων, εξετάζονται οι δυνατότητες βελτίωσης των περιβαλλοντικών συνθηκών διαμέσου μιας εμπεριστατωμένης πολιτικής στον τομέα των δημοσίων συγκοινωνιών και μιας συνεκτικής πολιτικής για τον καθορισμό των τιμών.

2.7. *Δημόσιες υπηρεσίες και ανταγωνισμός στις τοπικές και περιφερειακές επιβατικές μεταφορές*

2.7.1. Η ΕΤΠ επιθυμεί να τονίσει το ζωτικό ρόλο που διαδραματίζουν οι δημόσιες συγκοινωνίες για τη βελτίωση των περιβαλλοντικών συνθηκών, την υποστήριξη της οικονομικής ανάπτυξης και την προαγωγή της κοινωνικής συνοχής. Ως εκ τούτου, συνάγεται ότι απαιτείται αναμφίβολα για το κοινωνικό σύνολο υψηλότερο επίπεδο υπηρεσιών στον τομέα των δημοσίων συγκοινωνιών από εκείνο που παρέχεται με βάση απλώς και μόνον εμπορικές επιδιώξεις. Τα κίνητρα αυτά αιτιολογούν το γεγονός ότι οι υπηρεσίες μεταφορών χαρακτηρίζονται ως δημόσιες υπηρεσίες.

2.7.2. Η ΕΤΠ επισημαίνει ότι εναπόκειται στις δημόσιες αρχές να επιτρέπουν την παροχή δημοσίων υπηρεσιών και — εφόσον κρίνεται αναγκαίο — να συμμετέχουν στις δαπάνες, ανεξαρτήτως εάν οι μεταφορείς ανήκουν στο δημόσιο ή στον ιδιωτικό τομέα.

2.7.3. Η ΕΤΠ εφιστά την προσοχή στο γεγονός ότι η απαίτηση περί ενοποίησης των υπηρεσιών έχει ήδη επισημανθεί ως ζήτημα κεφαλαιώδους σημασίας. Δεδομένου, λοιπόν, ότι η παροχή ανταγωνιστικών υπηρεσιών εκ μέρους πολλών μεταφορέων δεν αποτελεί την καλύτερη εγγύηση για την επίτευξη της ενοποίησης αυτής, θα ήταν προτιμότερο να ανατίθεται περιοδικά — έπειτα από πρόσκληση υποβολής προσφορών — σε ένα μόνο μεταφορέα το αποκλειστικό δικαίωμα παροχής μιας ορισμένης υπηρεσίας σε μια δεδομένη γεωγραφική περιοχή, παροτρύνοντας το μεταφορέα να πραγματοποιήσει επενδύσεις για την υποδομή, τα οχήματα και τις τεχνολογίες και καθορίζοντας κανόνες για την παροχή κινήτρων.

2.7.4. Η ΕΤΠ υπενθυμίζει ότι το κοινοτικό δίκαιο, παρότι επιβάλλει τη ρύθμιση των υπηρεσιών μεταφορών που χρηματοδοτούνται από τις δημόσιες αρχές μέσω συμβάσεων παροχής υπηρεσιών, εξαιρεί από την εν λόγω υποχρέωση τις τοπικές και περιφερειακές επιβατικές μεταφορές, γεγονός το οποίο χρήζει τάχιστης αναπροσαρμογής. Υποστηρίζει, επομένως, ότι απαιτείται η θέσπιση νομοθετικών κανόνων οι οποίοι να ορίζουν σαφώς, στο πλαίσιο των συμβάσεων παροχής υπηρεσιών που συνάπτονται μεταξύ των αρχών και των μεταφορέων, τόσο τις απαιτήσεις περί παροχής υπηρεσιών όσο και τις χρηματικές αντισταθμίσεις.

2.7.5. Η ΕΤΠ υπογραμμίζει ότι οι διαδικασίες υποβολής προσφορών που εισάγουν το στοιχείο του ανταγωνισμού αποτελούν μία δυνατότητα βελτίωσης των υπηρεσιών ώστε να επιτευχθεί ή να διασφαλισθεί μία ισορροπημένη σχέση κόστους/οφέλους. Η ΕΤΠ υπενθυμίζει ότι οι διαδικασίες υποβολής προσφορών που χρησιμοποιήθηκαν με μεγάλη επιτυχία σε διάφορες χώρες συνέβαλαν σε μείωση των δαπανών από 10 % έως 35 %, σε συνδυασμό με αύξηση της λειτουργικής αποδοτικότητας ιδίως στον τομέα των αστικών συγκοινωνιών. Η ΕΤΠ εκφράζει την ικανοποίησή της όσον αφορά το γεγονός ότι η μελέτη Isotope (Βελτιωμένη Δομή και Οργάνωση των Αστικών Επιβατικών Μεταφορών στην Ευρώπη) κατέληξε στο συμπέρασμα ότι η ενθάρρυνση του ανταγωνισμού και η υποβολή προσφορών έχουν ως αποτέλεσμα τη βελτίωση των υπηρεσιών και τη μείωση των δαπανών. Η ΕΤΠ διαπιστώνει ότι είναι αναγκαίο να ρυθμιστούν οι μεταφορές και να υλοποιηθεί η ενοποίηση των δικτύων. Ανάλογα θετικά αποτελέσματα σημειώθηκαν και στο σιδηροδρομικό τομέα, παρότι στον εν λόγω τομέα χρειάστηκε μια πολιτική για την παροχή κινήτρων προκειμένου να προαχθούν οι ασφαλώς σημαντικότατες απαιτούμενες επενδύσεις. Κατά κανόνα δημιουργείται ένας «ενάρετος» κύκλος: η βελτίωση της ποιότητας των υπηρεσιών συντελεί σε αύξηση της χρήσεως, βελτιώνει τη σχέση κόστους/ωφέλειας, αποφέρει πόρους για την πραγματοποίηση επενδύσεων, με αποτέλεσμα την ποσοτική και ποιοτική αύξηση του επιπέδου των υπηρεσιών των δημοσίων συγκοινωνιών.

2.7.6. Η ΕΤΠ επικροτεί πλήρως την πρόθεση της Επιτροπής — η οποία εκτίθεται στην Πράσινη Βίβλο για το Δίκτυο των Πολιτών — να προβεί σε εκσυγχρονισμό του ρυθμιστικού πλαισίου αναφοράς στον τομέα των τοπικών και περιφερειακών μεταφορών. Επισημαίνει, ωστόσο, ότι έχει ιδιαίτερη σημασία να διασφαλισθεί η αρχή της επικουρικότητας.

Η ΕΤΠ είναι της άποψης ότι είναι απαραίτητο να θεσπισθούν νέοι κανόνες ανταγωνισμού και λειτουργίας της αγοράς με στόχο την αύξηση της αποτελεσματικότητας του συστήματος μεταφορών. Αυτή η ανάγκη καθιέρωσης καινοτομιών πηγάζει από διάφορους λόγους, οι οποίοι εξαρτώνται από την κατάσταση που επικρατεί στην κάθε χώρα στην οποία εμφανίζεται. Η ΕΤΠ καλεί την Επιτροπή να προωθήσει την ανταλλαγή εμπειριών στον τομέα του ανταγωνισμού. Ιδιαιτέρως, καλεί την Επιτροπή να λάβει υπόψη ότι το Ηνωμένο Βασίλειο δεν είχε καλές εμπειρίες με την απορρύθμιση και το άνοιγμα της αγοράς στον ανταγωνισμό. Μπορεί μεν ο ελεύθερος ανταγωνισμός να οδηγεί στη δημιουργία ενός φθηνού δικτύου, δεν οδηγεί όμως απαραίτητα και σε ένα σύστημα μεταφορών το οποίο καλύπτει τις ανάγκες των χρηστών, προσφέρει καλές υπηρεσίες στους πελάτες και έχει επίγνωση των περιβαλλοντικών επιπτώσεων της λειτουργίας του. Για το λόγο αυτό πρέπει να προβλεφθεί η ύπαρξη δικλείδων ασφαλείας και να μην αναμένεται ότι η αγορά θα καθιερώσει αμέσως το καλύτερο και περισσότερο αποτελεσματικό σύστημα. Επιπλέον, οι εμπειρίες που έχουν συναχθεί σε χώρες εκτός ΕΕ, οι οποίες δεν ανάλαβαν την εκτέλεση προγραμμάτων απορρύθμισης, καταδεικνύουν ότι οι κρατικές επιχειρήσεις μεταφορών δεν επιδιώκουν κατ' ανάγκη την υλοποίηση δημόσιων στόχων. Κατά συνέπεια, οι προσπάθειες της επιτροπής θα πρέπει καταρχάς να συγκεντρωθούν στις ρυθμίσεις εκ μέρους κρατικών υπηρεσιών. Με τη σύμβαση παροχής υπηρεσιών πρέπει οπωσδήποτε να εξασφαλίζονται ορισμένα ποιοτικά πρότυπα, στα οποία συνεκτιμώνται και τα συμφέροντα των χρηστών (όπως

π.χ. η εξυπηρέτηση των πελατών). Επιπλέον, πρέπει να καλυφθούν και ορισμένες κοινωνικές απαιτήσεις, όπως το ύψος των μισθών και οι συνθήκες εργασίας. Η ΕΤΠ απευθύνει επίμονη έκκληση στην Επιτροπή να μην εξετάσει τον ανταγωνισμό ανεξάρτητα από τα συμφέροντα του περιβάλλοντος των καταναλωτών, των δήμων και των περιφερειών καθώς και των επιχειρήσεων.

2.7.7. Η ΕΤΠ σημειώνει ότι κατά τη διαμόρφωση των συμβάσεων αποκλειστικών δικαιωμάτων πρέπει να ληφθούν δεόντως υπόψη η κατά τόπον αρμοδιότητα, η φύση του αποκλειστικού δικαιώματος, η διάρκεια των συμβάσεων, η χρηματοδοτική τους δομή και, κυρίως, η ποιότητα και το μέγεθος του κινδύνου. Εξάλλου, η ΕΤΠ επισημαίνει ότι οι δημόσιες αρχές θα πρέπει να έχουν τη δυνατότητα να εφαρμόζουν δικές τους στρατηγικές και να καταφεύγουν στις διαδικασίες της ελεύθερης αγοράς.

2.8. *Μεταφορικές ανάγκες των ατόμων με περιορισμένη ικανότητα κινήσεως*

2.8.1. Η ΕΤΠ εκτιμά ότι πρέπει να διευκρινιστεί ότι τα άτομα με περιορισμένη ικανότητα κινήσεως που είναι υποχρεωμένα να μετακινηθούν και να χρησιμοποιήσουν τα μέσα μεταφοράς εμπίπτουν σε μια ευρύτατη κατηγορία, με την έννοια ότι δεν συμπεριλαμβάνονται σε αυτήν μόνον τα άτομα με κάποια φυσική αναπηρία αλλά και όσοι μεταφέρουν αποσκευές, σπρώχνουν καροτσάκι ή συνοδεύουν μικρά παιδιά. Αναγκαία προϋπόθεση για αυτή την κατηγορία ατόμων αποτελεί, προφανώς, η ευχερής πρόσβαση. Η ΕΤΠ επιθυμεί να τονίσει ότι η εύκολη πρόσβαση στα μέσα μεταφοράς και η λήψη μέτρων — όπως οι αυτόματες πόρτες, οι εξειδικευμένες υπηρεσίες πληροφόρησης, τα λεωφορεία με χαμηλό δάπεδο στο επίπεδο του δρόμου ή ο επανασχεδιασμός των στάσεων των λεωφορείων με στόχο την ευχερέστερη πρόσβαση — αποσκοπούν μεν στο να διευκολύνουν τις μετακινήσεις των ατόμων με ειδικές ανάγκες ή με περιορισμένη ικανότητα κινήσεως στις ευρωπαϊκές χώρες, αλλά ταυτόχρονα συμβάλλουν σε αισθητή συνολική βελτίωση της υπηρεσίας, από άποψη ποιότητας και προσέλκυσης όλων των πολιτών.

2.8.2. Εκσυγχρονισμός των μεθόδων διαχείρισης των δημόσιων συγκοινωνιών

Η ΕΤΠ προτείνει να ενθαρρυνθεί ο εκσυγχρονισμός των μεθόδων ή των συστημάτων χρήσεως των δημόσιων συγκοινωνιών, ιδιαίτερα στις αγροτικές περιοχές, κατά τρόπο ώστε να περιορισθεί όσο το δυνατό περισσότερο το κόστος διαχείρισης των δικτύων αυτών.

2.9. *Κοινή χρήση οχημάτων*

Η ΕΤΠ θεωρεί ότι η κοινή χρήση οχημάτων αποτελεί σημαντικό συμπλήρωμα της παραδοσιακής προσφοράς των δημόσιων συγκοινωνιών. Κατά τη γνώμη της, ο συνδυασμός των δημόσιων συγκοινωνιών με την κοινή χρήση οχημάτων μπορεί να συμβάλει ουσιαστικά στην επίλυση των συγκοινωνιακών προβλημάτων στις μεγάλες αστικές περιοχές καλύπτοντας τις απαραίτητες οικολογικές, κοινωνικές και οικονομικές προϋποθέσεις και συνιστά, ως εκ τούτου να συμπληρωθεί το δίκτυο των πολιτών με την οργανωμένη κοινή χρήση οχημάτων.

3. **Αποτελεσματική χρήση των χρηματοδοτικών μέσων της Ευρωπαϊκής Ένωσης**

3.1. Η ΕΤΠ συμφωνεί ως προς την αρχή ότι η διαχείριση της χρηματοδοτικής ενίσχυσης των τοπικών και περιφερειακών μεταφορών, εφόσον απαιτείται, εναπόκειται στις τοπικές και περιφερειακές αρχές. Συμμερίζεται, δε, την άποψη της Επιτροπής σύμφωνα με την οποία είναι δυνατόν να διατίθενται χρηματοδοτικές ενισχύσεις, σε περίπτωση που οι βιώσιμες τοπικές επιβατικές μεταφορές διαδραματίζουν καθοριστικό ρόλο για την επίτευξη των στόχων της Ευρωπαϊκής Ένωσης όπως, παραδείγματος χάρη, η ενδεδειγμένη σύνδεση του διευρωπαϊκού δικτύου με τα τοπικά δίκτυα μεταφορών για τη βέλτιστη εφαρμογή προγραμμάτων χρηματοδοτούμενων από τα διαρθρωτικά ταμεία. Στα πλαίσια αυτά η ΕΤΠ επισημαίνει ότι οι περιορισμένοι πόροι οι οποίοι διατίθενται για την ανάπτυξη των διευρωπαϊκών δικτύων, θα πρέπει να επικεντρωθούν στα προγράμματα και στις υποδομές που οδηγούν σε βελτίωση της προσπελασιμότητας ευρύτερων περιοχών. Για το λόγο αυτό δεν μπορεί να υποστηρίζει την πρόταση της Επιτροπής, σύμφωνα με την οποία στις κατευθυντήριες γραμμές για τα διευρωπαϊκά δίκτυα θα πρέπει να ορισθούν σημεία επαφής μεταξύ των δικτύων αυτών και των υπεραστικών και περιφερειακών υποδομών, με στόχο την προαγωγή μιας γενικότερης ανάπτυξης. Επίσης, η ΕΤΠ επικροτεί την πρόθεση της Επιτροπής να λάβει μέτρα στήριξης των χωρών της Κεντρικής και Ανατολικής Ευρώπης και των περισσότερο περιφερειακών περιοχών της ΕΕ, στις οποίες οι βελτιώσεις στις μεταφορές μεγάλων αποστάσεων και στην πολιτική περιφερειακής ανάπτυξης πρέπει να συμπεριληφθούν στο πλαίσιο των βιώσιμων τοπικών μεταφορών.

Στο πλαίσιο της ίδιας προσέγγισης η ΕΤΠ καλεί την Επιτροπή να εξετάσει ιδιαίτερα προσεκτικά τις ειδικές ανάγκες των περιφερειών εκείνων οι οποίες λόγω της άκρως περιφερειακής γεωγραφικής τους θέσης ή λόγω των ειδικών συνθηκών που επικρατούν σε αυτές (ιδιαίτερα δύσκολες συνθήκες λόγω του ορεινού εδάφους ή της υπερβολικής διασποράς του πληθυσμού) αντιμετωπίζουν δυσκολίες σε σχέση με τα τοπικά και περιφερειακά μεταφορικά δίκτυα, οι οποίες επιδεινώνουν τη μειονεκτική θέση στην οποία ευρίσκονται, σε σχέση με τις υπόλοιπες περιοχές της ΕΕ, λόγω του περιφερειακού τους χαρακτήρα.

3.2. *Το διευρωπαϊκό δίκτυο μεταφορών*

3.2.1. Η ΕΤΠ πιστεύει ότι πρέπει να επιδειχθεί ιδιαίτερη προσοχή τόσο στην ανάπτυξη του διευρωπαϊκού δικτύου μεταφορών (ΔΔ-Μ) όσο και στη σύνδεσή του με τα δίκτυα των τοπικών και περιφερειακών μεταφορών. Το διευρωπαϊκό δίκτυο μεταφορών αποσκοπεί στη διασφάλιση διασυνδέσεων και διαλειτουργικότητας μεταξύ των εθνικών δικτύων, καθώς και στην παροχή πρόσβασης στα εν λόγω δίκτυα. Η υλοποίηση του διευρωπαϊκού δικτύου μεταφορών εκτιμάται ότι θα απαιτήσει, έως το 2010, την πραγματοποίηση επενδύσεων που ανέρχονται τουλάχιστον σε 400 δισεκατομμύρια Ecu.

3.2.2. Ως εκ τούτου, η ΕΤΠ θεωρεί σκόπιμες τις επενδύσεις για το διευρωπαϊκό δίκτυο και επικροτεί τις προτεραιότητες παρέμβασης που καθορίστηκαν από το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο, ιδίως δε εκείνες που αφορούν την υποδομή για την πρόσβαση στο δίκτυο, τη δημιουργία και βελτίωση των κόμβων, τα συστήματα διαχείρισης της κυκλοφορίας, τα συστήματα προσδιορισμού θέσεως και πλοήγησης, καθώς και την εισαγωγή εφαρμοσμένων υπηρεσιών τηλεματικής. Επ' αυτού, η ΕΤΠ καλεί την Επιτροπή να συμπεριλάβει τους διατροπικούς επιβατικούς τερματικούς σταθμούς μεταξύ των προσανατολισμών για το διευρωπαϊκό δίκτυο, καθώς και να εξετάσει το ενδεχόμενο ενσωμάτωσης στο εν λόγω δίκτυο των τοπικών και περιφερειακών συνδέσεων υποδομής.

3.3. *Τα προγράμματα έρευνας, τεχνολογικής ανάπτυξης και επίδειξης*

3.3.1. Η ΕΤΠ υποστηρίζει ότι είναι αναγκαίο να συνεχισθούν οι ερευνητικές δραστηριότητες που εστιάζονται κυρίως στις τεχνολογικές καινοτομίες και στον καθορισμό νέων μεθόδων οργάνωσης, ενώ θεωρεί σκόπιμα τα προγράμματα επίδειξης σε ευρεία κλίμακα. Κατά συνέπεια, προτείνει τη μέγιστη δυνατή διάδοση μεταξύ των κρατών μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης του Πέμπτου Προγράμματος- Πλαισίου, το οποίο αναμένεται να τεθεί σε εφαρμογή κατά το 1999 ή το 2000, και συμφωνεί με τις δράσεις που προτείνει η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, τέσσερις εκ των οποίων συνδέονται στενά με το δίκτυο των πολιτών: «Αειφόρος κινητικότητα και διατροπικότητα», «Χερσαίες μεταφορές και θαλάσσιες τεχνολογίες», «Η πόλη του μέλλοντος και η πολιτιστική κληρονομιά» και «Συστήματα και υπηρεσίες για τον πολίτη».

3.4. *Η περιφερειακή ανάπτυξη και τα διαρθρωτικά ταμεία*

3.4.1. Η ΕΤΠ υποστηρίζει επίσης τις παρεμβάσεις στον εν λόγω τομέα, οι οποίες αποσκοπούν στον περιορισμό του κοινωνικού αποκλεισμού, εκτιμώντας ότι οποιαδήποτε βελτίωση στον τομέα των μεταφορών — ιδίως, δε, σε πολυσύχναστε περιοχές ή αντιθέτως στις περιοχές με χαμηλή πληθυσμιακή πυκνότητα, — είναι κεφαλαιώδους σημασίας για την επιτυχή έκβαση των προγραμμάτων επιμόρφωσης και των πρωτοβουλιών για τη δημιουργία νέων θέσεων εργασίας και την εκ νέου ενδυνάμωση των αστικών και περιαστικών κέντρων. Από τα ανωτέρω προκύπτει ότι απαιτείται να πραγματοποιηθούν επενδύσεις στον τομέα των αστικών συγκοινωνιών, με πρώτιστο μέλημα τις βιώσιμες μεταφορές.

3.4.2. Η ΕΤΠ συνιστά, εξάλλου, να δοθεί ιδιαίτερη προσοχή στις αγροτικές περιοχές προκειμένου να διαμορφωθούν στρατηγικές ανάπτυξης οι οποίες να στηρίζουν τη διαφοροποίηση της οικονομίας της υπαίθρου, συμβάλλοντας σε αύξηση της κυκλοφορίας και σε μείωση της σχεδόν πλήρους εξάρτησης των περιοχών αυτών από τη χρήση του αυτοκινήτου.

Προς το σκοπό αυτό η ΕΤΠ θεωρεί αναγκαία την πρόβλεψη ειδικής χρηματοδότησης για την αξιοποίηση των δημόσιων μεταφορών στις μειονεκτούσες εκείνες περιφέρειες στις οποίες η υπερβολική διασπορά του πληθυσμού δεν επιτρέπει τη βιωσιμότητα της παροχής υπηρεσιών υπό καθαρά εμπορικούς όρους.

Στο πλαίσιο αυτό προτείνεται η θέσπιση ενός προγράμματος για την μελέτη του ζητήματος των μεταφορών σε ζώνες περιορισμένης κυκλοφορίας τόσο από την πλευρά της ζήτησης όσο και από την πλευρά της προσφοράς.

3.5. *Παροχή πληροφοριών για τη χρηματοδότηση από την Ευρωπαϊκή Ένωση*

Η ΕΤΠ προτείνει την έκδοση και ευρεία διάδοση οδηγού που θα εκθέτει όλα τα προγράμματα χρηματοδότησης και τις διαδικασίες επιλεξιμότητας για τη χορήγηση οικονομικής ενίσχυσης.

Βρυξέλλες, 11 Μαρτίου 1999.

Ο Πρόεδρος

της Επιτροπής των Περιφερειών

Manfred DAMMEYER

Γνωμοδότηση της Επιτροπής των Περιφερειών για την «Λευκή Βίβλο — Δίκαιη πληρωμή για τη χρήση της υποδομής — Μία σταδιακή θέσπιση ενός κοινοτικού πλαισίου για τη χρέωση του κόστους της υποδομής των μεταφορών στην Ευρωπαϊκή 'Ενωση»

(1999/C 198/04)

Η Επιτροπή των Περιφερειών,

έχοντας υπόψη τη Λευκή Βίβλο της Επιτροπής με θέμα τη «Δίκαιη πληρωμή για τη χρήση της υποδομής — Μία σταδιακή θέσπιση ενός κοινοτικού πλαισίου για τη χρέωση του κόστους της υποδομής των μεταφορών στην Ευρωπαϊκή 'Ενωση» (COM(98) 466 τελικό)·

έχοντας υπόψη την απόφαση του Προεδρείου, της 15ης Ιουλίου 1998 σύμφωνα με το άρθρο 198 Γ, 4ο εδάφιο της Συνθήκης για την ίδρυση της Ευρωπαϊκής Κοινότητας, να εκδώσει γνωμοδότηση για το θέμα αυτό και να αναθέσει στην επιτροπή 3 «Διευρωπαϊκά δίκτυα, μεταφορές, κοινωνία των πληροφοριών» την προετοιμασία της·

έχοντας υπόψη το σχέδιο γνωμοδότησης (CdR 408/98 rev. 1) που υιοθέτησε η επιτροπή 3 στις 22 Ιανουαρίου 1999 (Εισηγητές: ο κ. Weingartner και η κα Olga Bennett)·

με βάση την Πράσινη Βίβλο με τίτλο «Προς ένα δίκαιο και αποτελεσματικό καθορισμό των τιμών στις μεταφορές — Πολιτικές επιλογές για την εσωτερίκευση των εξωτερικών στοιχείων κόστους των μεταφορών στην Ευρωπαϊκή 'Ενωση»(COM(95) 691 τελικό)·

με βάση το ψήφισμα που εξέδωσε η Επιτροπή των Περιφερειών για τον ευρωπαϊκό χάρτη των περιφερειών και της τοπικής αυτοδιοίκησης για μία προοδευτική και βιώσιμη πολιτική μεταφορών (CdR 347/97 fin) [1]· τις προτάσεις οδηγίας που κατήρτισε στο μεταξύ η Επιτροπή σχετικά με την περαιτέρω ανάπτυξη του σιδηροδρομικού δικτύου:

— την τροποποίηση της οδηγίας 91/440/ΕΟΚ για την ανάπτυξη των κοινοτικών σιδηροδρόμων·

— την τροποποίηση της οδηγίας 95/18/ΕΚ σχετικά με τις άδειες σε σιδηροδρομικές επιχειρήσεις·

— την πρόταση οδηγίας του Συμβουλίου σχετικά με την κατανομή της μεταφορικής ικανότητας σιδηροδρομικής υποδομής και τις χρεώσεις για τη χρήση της σιδηροδρομικής υποδομής και την πιστοποίηση ασφάλειας καθώς και σχετικά με την περαιτέρω ανάπτυξη των συνδυασμένων μεταφορών·

— την τροποποίηση της οδηγίας 92/106/ΕΟΚ σχετικά με τη χάραξη κοινών κανόνων για ορισμένες μεταφορές των συνδυασμένων μεταφορών μεταξύ των κρατών μελών·

με βάση τη γνωμοδότηση της Επιτροπής των Περιφερειών της 16ης Ιανουαρίου 1997 για την Πράσινη Βίβλο με θέμα «Προς ένα δίκαιο και αποτελεσματικό καθορισμό των τιμών στις μεταφορές — Πολιτικές επιλογές για την εσωτερίκευση των εξωτερικών στοιχείων τους κόστους των μεταφορών στην Ευρωπαϊκή 'Ενωση» και την «Πρόταση οδηγίας του Συμβουλίου για την επιβολή τελών για τη χρήση των δικτύων μεταφορών» (CdR 364/96 fin) [2]·

με βάση τη γνωμοδότηση της Επιτροπής των Περιφερειών της 12ης Μαρτίου 1998 με θέμα «Μία βιώσιμη στρατηγική μεταφορών για τις περιφερειακές και τοπικές αρχές στην Ευρωπαϊκή 'Ενωση» (CdR 255/97 fin) [3]·

υιοθέτησε ομόφωνα κατά την 28η σύνοδο ολομέλειας της 10ης και 11ης Μαρτίου 1999 (συνεδρίαση της 11ης Μαρτίου) την ακόλουθη γνωμοδότηση.

1. **Εισαγωγή**

1.1. Η Λευκή Βίβλος της Ευρωπαϊκής 'Ενωσης με τίτλο «Δίκαιη πληρωμή για τη χρήση της υποδομής» αποτελεί τη λογική συνέχεια των προτάσεων που είχαν διατυπωθεί στην Πράσινη Βίβλο «Δίκαιες και αποτελεσματικές τιμές στις μεταφορές» [4]. Συνεπώς, η Λευκή Βίβλος αποτελεί, όπως και η Πράσινη Βίβλος που προαναφέρθηκε, καθοριστικό μέρος της στρατηγικής της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για την προώθηση αποτελεσματικών συστημάτων μεταφορών μέσω της δημιουργίας μιας αγοράς στην οποία ο καθορισμός δίκαιων τιμών συμβάλλει στην ανάπτυξη βιώσιμων και ανοικτών συστημάτων μεταφορών και πραγματοποίησης των μεταφορών.

1.2. Παράλληλα με τις αναλυτικές εργασίες που πραγματοποιήθηκαν με εντολή της Επιτροπής, όπως π.χ. η έκθεση των ομάδων υψηλού επιπέδου για τις «εταιρικές σχέσεις δημοσίου και ιδιωτικού δικαίου 1997» και για τις «τιμές για τις υποδομές των μεταφορών 1998» συνεδρίασε πρόσφατα και το Συμβούλιο «Μεταφορές και Περιβάλλον» το οποίο εξέτασε θέματα σχετικά με

(1) ΕΕ C 251 της 10.8.1998, σ. 7.
(2) ΕΕ C 116 της 14.4.1997, σ. 58.
(3) ΕΕ C 180 της 11.6.1998, σ. 1.
(4) COM(95) 691 τελικό.

την καλύτερη δυνατή αξιοποίηση των υπαρκτών υποδομών, τη μετατόπιση των μεταφορών σε μέσα μεταφοράς που προσβάλουν λιγότερο το περιβάλλον και τον περιορισμό της κατανάλωσης καυσίμων και των εκπομπών ρύπων αλλά και της ηχορύπανσης.

1.3. Στη Λευκή Βίβλο υπογραμμίζεται και πάλι η μεγάλη σημασία που έχουν οι υποδομές μεταφορών στην Ευρώπη για την οικονομική ανάπτυξη, την κινητικότητα των εργαζομένων, την ανταγωνιστικότητα και την ποιότητα της ζωής των πολιτών. Από την άλλη πλευρά διαπιστώνεται συγχρόνως ότι η διάθεση της υποδομής αυτής και η όσο το δυνατό καλύτερη αξιοποίηση είναι στόχοι που είναι δύσκολο να επιτευχθούν. Η Επιτροπή των Περιφερειών σημειώνει, ότι η σημερινή τάση που παρατηρείται όσον αφορά τη χρήση των μέσων μεταφοράς και του όγκου των μεταφορών σε συνάρτηση με την αυξανόμενη επιβάρυνση των υποδομών και της αυξανόμενης ρύπανσης του περιβάλλοντος, δημιουργούν αμφιβολίες ως προς τη βιωσιμότητα των μεταφορών. Ταυτόχρονα, επιδοκιμάζει το γεγονός ότι αυτό αναγνωρίζεται και από την Επιτροπή στη Λευκή Βίβλο.

2. **Τα κυριότερα θέματα και οι κατευθυντήριες γραμμές**

Η Επιτροπή των Περιφερειών συμφωνεί με τις ακόλουθες κατευθυντήρες γραμμές που χαράσσονται στη Λευκή Βίβλο:

2.1. Γενικά, η παρουσίαση των στοιχείων του κόστους σχετικά με τη δημιουργία και τη χρήση υποδομής είναι χρήσιμη και σκόπιμη επειδή, ανεξάρτητα από το εκάστοτε μέσο μεταφοράς, καθίσταται απόλυτα σαφής η σύνθεση του κόστους των υποδομών. Σε αυτό το πλαίσιο έχει ιδιαίτερη σημασία να φαίνονται τα εσωτερικά και τα εξωτερικά στοιχεία του κόστους, τόσο των πάγιων δαπανών οι οποίες δημιουργούνται ανεξάρτητα από τον όγκο των μεταφορών, αλλά και των μεταβλητών δαπανών οι οποίες εξαρτώνται από τον όγκο των μεταφορών. Με τη συνεκτίμηση όλων αυτών των στοιχείων του κόστους θα διασφαλιστεί ότι η διάθεση υποδομής θα βασίζεται σε μία πλήρη ανάλυση της σχέσης κοινωνικού κόστους/οφέλους.

Εξάλλου, όπως τόνισε η ομάδα υψηλού επιπέδου για τη χρέωση του κόστους υποδομής των μεταφορών, πρέπει να εντοπισθούν πρώτα όλα τα πιθανά στοιχεία κόστους και στη συνέχεια να αποφασισθούν τα στοιχεία τα οποία θα πρέπει να αποτελέσουν τη βάση κόστους για το χρήστη.

2.2. Οι φόροι και τα τέλη που επιβάλλονται σήμερα στον τομέα των μεταφορών δεν στηρίζονται κατά κανόνα σε πραγματική ανάλυση της σχέσης κόστους/ωφέλειας. Το γεγονός αυτό εξηγεί τουλάχιστον εν μέρει τα προβλήματα που αντιμετωπίζονται στις μεταφορές, όπως:

— η στρέβλωση του ανταγωνισμού μεταξύ των κρατών μελών·

— η στρέβλωση του ανταγωνισμού μεταξύ των μεταφορικών μέσων·

— η αδυναμία θεώρησης κοινωνικών και περιβαλλοντικών πτυχών·

— η δυσχέρεια στη χρηματοδότηση των επενδύσεων υποδομής.

Επιπλέον, η σχέση κόστους/ωφέλειας στρεβλώνεται και από την ύπαρξη διαφορετικών συστημάτων φορολογίας στα επιμέρους κράτη μέλη με συγκρίσιμους βασικούς όρους (παράδειγμα: οι διαφορές ως προς το φόρο κατανάλωσης καυσίμων έχουν σαν αποτέλεσμα να ανεφοδιάζονται τα οχήματα με καύσιμα όπου οι φόροι καυσίμων είναι χαμηλότεροι και όχι σε σημεία που βρίσκονται στην κανονική διαδρομή του οχήματος).

Αποτέλεσμα των νέων διαρθρώσεων χρέωσης του κόστους θα πρέπει να είναι η προώθηση τόσο της αποτελεσματικής χρήσης της υπάρχουσας υποδομής όσο και της αποτελεσματικής προσφοράς νέας υποδομής.

2.3. Στα πλαίσια της ανάπτυξης ενός κοινοτικού σχεδίου για τον καταλογισμό του κόστους των υποδομών θα πρέπει να λαμβάνεται υπόψη η αρχή της επικουρικότητας. Μολονότι θα πρέπει να εφαρμόζονται οι αυτές βασικές αρχές χρέωσης του κόστους σε όλους τους κύριους τρόπους μεταφοράς σε κάθε κράτος μέλος, αναπότρεπτα οι διαρθρώσεις και τα επίπεδα χρέωσης που θα προκύψουν θα διαφέρουν ανά τρόπο μεταφοράς και τούτο λόγω διαφόρων οικονομικών και κοινωνικών συνθηκών στις διάφορες περιοχές. Για το λόγο αυτό, οι τοπικές και περιφερειακές αρχές θα πρέπει να συμμετέχουν στη διαδικασία λήψης αποφάσεων όσον αφορά την εφαρμογή των τελών, εξισορροπώντας την ανάγκη για αποτροπή της στρέβλωσης του ανταγωνισμού στην ΕΕ και τα οικονομικά, περιβαλλοντικά και κοινωνικά συμφέροντα σε τοπικό/περιφερειακό επίπεδο.

2.4. Επίσης θεωρείται απόλυτα αναγκαίο να εφαρμόζεται στο μέλλον ένα κοινοτικό σχέδιο για τη χρέωση του κόστους των υποδομών σε όλα τα κράτη μέλη με ίδιες αρχές, συγκρίσιμες συνθήκες, με το σεβασμό της αρχής «ο χρήστης πληρώνει» καθώς και της αρχής της εδαφικότητας (το κόστος πληρώνεται στο σημείο στο οποίο δημιουργείται). Εξάλλου, πρέπει να λαμβάνονται υπόψη οι τοπικές συνθήκες και η ευελιξία πρέπει να αποτελεί στοιχείο της κοινοτικής προσέγγισης.

2.5. Το προτεινόμενο σχέδιο κόστους στηρίζεται επίσης στην υπόθεση ότι μία καλή λύση αποτελεί ένα σύστημα τελών το οποίο να προσανατολίζεται προς το οριακό κόστος. Ως οριακό κόστος θεωρείται σύμφωνα με τον ορισμό το μεταβλητό κόστος που δημιουργεί ένα πρόσθετο όχημα ή ένα μέσο μεταφοράς λόγω της χρησιμοποίησης των υποδομών. Προτού εξεταστεί αναλυτικά το σχέδιο καταλογισμού του κόστους θεωρείται θετικό το γεγονός ότι με ένα παρόμοιο σχέδιο δημιουργούνται οι προϋποθέσεις για τη χρηματοδότηση υποδομών μέσω των εισφορών των χρηστών, έτσι ώστε οι εισφορές σε ένα μέσο μεταφοράς να μπορούν να αξιοποιηθούν για τη βελτίωση των υποδομών ενός άλλου μέσου μεταφοράς. Η εγκάρσια χρηματοδότηση θα επιτρέψει την κατασκευή μεταφορικών υποδομών, ώστε να δημιουργηθούν οι προϋποθέσεις για τη διαλειτουργικότητα και τον ανταγωνισμό των μέσων μεταφοράς σε ένα συγκεκριμένο κλάδο. Ωστόσο, η ΕΤΠ αναγνωρίζει επίσης ότι θα ήταν σκόπιμο να εξεταστούν και άλλες μορφές τιμολόγησης, όπως τιμολόγηση με βάση το οριακό κοινωνικό κόστος ή τη χρήση σπάνιων πόρων.

2.6. Θα ήταν, ωστόσο, ορθότερο να επαφίεται στα επιμέρους κράτη μέλη η απόφαση σχετικά με τη χρησιμοποίηση των εισφορών που θα προκύψουν από το προτεινόμενο σύστημα τελών. Αυτό είναι απαραίτητο κυρίως υπό το πρίσμα της συνεκτίμησης του εξωτερικού κοινωνικού κόστους, διότι μόνο με την προϋπόθεση αυτή μπορούν να χρησιμοποιηθούν τα διαθέσιμα έσοδα για τις ζημιές που έχουν δημιουργηθεί σε τοπικό επίπεδο. Ωστόσο, και για λόγους επικουρικότητας πρέπει να διασφαλιστεί η συμμετοχή των περιφερειών.

2.7. Η πρόταση της Επιτροπής για την εφαρμογή ενός συστήματος καταλογισμού του κόστους με βάση το οριακό κόστος για όλες τις υποδομές των μεταφορών και όλα τα μέσα μεταφοράς, τους τερματικούς σταθμούς καθώς και τα συστήματα πληροφόρησης και επικοινωνιών ανταποκρίνονται στο αίτημα που είχε

διατυπώσει η Επιτροπή των Περιφερειών στη γνωμοδότηση για την Πράσινη Βίβλο «Δίκαιες και αποτελεσματικές τιμές στις μεταφορές» (CdR 364/96 fin). Η Πράσινη Βίβλος της Επιτροπής (COM(96) 691) εστιαζόταν κυρίως στο θέμα της διαμόρφωσης των τιμών για τις οδικές μεταφορές και στα προβλήματα κυκλοφορίας. Η ΕΤΠ επικροτεί τη διεύρυνση της συζήτησης σε όλη την έκταση των υποδομών μεταφοράς.

2.8. Επίσης η σταδιακή υλοποίηση του μελλοντικού κοινοτικού συστήματος καταλογισμού του κόστους ανταποκρίνεται στην πρόταση της Επιτροπής των Περιφερειών (βλ. σχετικά το αίτημα που διατυπώθηκε στη γνωμοδότηση για την Πράσινη Βίβλο «Δίκαιες και αποτελεσματικές τιμές στις μεταφορές»). Σε αυτό το πλαίσιο έχει ιδιαίτερη σημασία να συμφωνηθεί η μέθοδος για τον προσδιορισμό του οριακού κόστους. Το θέμα αυτό θίχθηκε και στην προαναφερθείσα γνωμοδότηση. Η προβλεφθείσα προπαρασκευαστική φάση 1 (τρία έτη 1998-2000) επαρκεί για την πραγματοποίηση των εργασιών.

2.9. Η αναδιάρθρωση της υφιστάμενης δομής φορολογίας και τελών στον κλάδο των μεταφορών που προβλέπεται κατά τη φάση 2 είναι απαραίτητη για την υλοποίηση του συστήματος καταλογισμού του κόστους. Επειδή η αναδιάρθρωση της δομής φορολογίας και των τελών στον τομέα των μεταφορών συνδέεται άμεσα με την εξέλιξη της φορολογικής πολιτικής γενικά το χρονοδιάγραμμα εφαρμογής της προσέγγισης της χρέωσης του κόστους εξαρτάται από την ανάπτυξη μιας γενικής φορολογικής πολιτικής από τα κράτη μέλη. Αυτό σημαίνει όμως, επίσης, ότι ήδη κατά τη διάρκεια της φάσης 2 το νέο αυτό σύστημα καταλογισμού του κόστους δεν θα μπορεί ενδεχομένως να υλοποιηθεί επειδή δεν έχουν δημιουργηθεί ή δεν μπορούν να δημιουργηθούν ακόμη οι γενικές φορολογικές προϋποθέσεις.

2.10. Εάν και αναφέρονται λεπτομέρειες σχετικά με τα μέτρα εφαρμογής του συστήματος στα επιμέρους μέσα μεταφορών, θεωρείται σκόπιμο να παρατηρήσουμε ότι η Λευκή Βίβλος αναφέρει κυρίως τα μέτρα που αφορούν τη φάση 1 και 2.

2.11. Εφόσον δεν υπάρχουν έως σήμερα βασικές μέθοδοι και αναλύσεις για την εκτίμηση του κόστους, πρέπει να δημιουργηθούν οι προϋποθέσεις αυτές κατά προτεραιότητα. Κρίνεται σκόπιμη η παρακολούθηση των εργασιών αυτών από μία επιτροπή κυβερνητικών εμπειρογνωμόνων. Η Επιτροπή των Περιφερειών ζητεί να εκπροσωπείται κατάλληλα σε αυτή την επιτροπή.

2.12. Προτείνεται να εφαρμόζεται στο μέτρο του δυνατού μία ενιαία μεθοδολογική προσέγγιση για τον υπολογισμό του κόστους των επιμέρους μεταφορικών μέσων. Το αίτημα για την προώθηση της διαφάνειας των λογαριασμών και την ανάπτυξη «λογαριασμών των μεταφορών» καθώς επίσης και το αίτημα για μία βελτιωμένη στατιστική των μεταφορών, προμηνύουν ωστόσο ότι οι εργασίες αυτές δεν μπορούν να ολοκληρωθούν βραχυπρόθεσμα και επομένως δεν θα διατίθενται έγκαιρα ως χρήσιμη βάση.

2.13. Σχετικά με τις απαραίτητες τροποποιήσεις της φορολογικής πολιτικής στον τομέα των μεταφορών επισημαίνεται και πάλι το πρόβλημα του χρονοδιαγράμματος που προαναφέρθηκε (βλ. σημείο 2.9).

2.14. Σημαντικό στοιχείο για το νέο κοινό σύστημα καταλογισμού του κόστους το οποίο θα διασφαλίζει δίκαιες τιμές για τη χρήση των υποδομών στις μεταφορές είναι οι διατάξεις σχετικά με τις κρατικές ενισχύσεις επειδή αυτές αφορούν άμεσα τον ανταγωνισμό. Είναι ορθό επομένως ότι σε σχέση με την ανάπτυξη ενός νέου συστήματος καταλογισμού του κόστους θα πρέπει να προσαρμοστούν ανάλογα οι ισχύοντες κανονισμοί. Εντούτοις, σαφώς απαιτείται η ευελιξία των κανόνων περί κρατικών ενισχύσεων προκειμένου να διασφαλισθούν οι υποδομές σε απομακρυσμένες περιοχές και περιοχές με χαμηλή πληθυσμιακή πυκνότητα.

3. **Προτάσεις και Αιτήματα**

3.1. Με βάση τη γνωμοδότηση της Επιτροπής των Περιφερειών για το Πράσινο Βιβλίο «Δίκαιες και αποτελεσματικές τιμές στον τομέα των μεταφορών» (CdR 364/96 fin της 16.1.1997) εκφράζονται και πάλι ενδοιασμοί για το ερώτημα εάν μπορεί να επιτευχθεί μία αλλαγή ως προς τη χρήση των διαφόρων μεταφορικών μέσων μόνο μέσω του κόστους και των τιμών. Η επιλογή των μεταφορικών μέσων επηρεάζεται και από πολυάριθμους άλλους παράγοντες (ψυχολογικούς, ιστορικούς, κοινωνιολογικούς, γεωγραφικούς) με αποτέλεσμα να μπορεί δύσκολα να ρυθμιστεί η ζήτηση ως προς τα μέσα μεταφοράς μόνο μέσω των τιμών και επομένως να μην μπορεί να επιτευχθεί η επιδιωκόμενη αλλαγή συμπεριφοράς σε ικανοποιητικό βαθμό. Η ΕΤΠ συνιστά άλλα μέσα επηρεασμού της συμπεριφοράς των χρηστών, όπως είναι η κατάργηση των πρόσθετων απολαβών στις επιχειρήσεις (επιμίσθια) οι οποίες ενθαρρύνουν τη χρήση του αυτοκινήτου (φορολογικά κίνητρα και δωρεάν στάθμευση). Σύμφωνα με την αρχή της επικουρικότητας, πρέπει να εκχωρηθούν στις τοπικές και περιφερειακές αρχές περισσότερες εξουσίες για την εφαρμογή μέτρων που ενδέχεται να οδηγήσουν σε αλλαγή της συμπεριφοράς των χρηστών αναλόγως με τις συνθήκες που ισχύουν στην περιοχή ή περιφέρειά τους.

3.2. Χρειάζεται όμως να τονιστεί ότι το κόστος και οι τιμές μπορούν να επιφέρουν αλλαγές στη συμπεριφορά ως προς την επιλογή των μέσων μεταφοράς, εφόσον προσφέρονται χρήσιμες εξίσου αποτελεσματικές και ανταγωνιστικές εναλλακτικές λύσεις. Επομένως, είναι αναγκαίο να δημιουργηθούν, όπου είναι δυνατό, νέες εναλλακτικές υποδομές μεταφορών (το διευρωπαϊκό δίκτυο). Ως προς το στόχο αυτό, η Λευκή Βίβλος προσφέρει τουλάχιστον μία πρώτη προσέγγιση, εφόσον το σύστημα καταλογισμού του κόστους επιτρέπει τη χρηματοδότηση υποδομών μέσω των τελών επιτρέποντας, επειδή μπορούν, να επιβληθούν τέλη κατ'εξαίρεση που υπερβαίνουν το οριακό κόστος.

3.3. Αντιθέτως, ασκείται έντονη κριτική στο γεγονός ότι όσον αφορά τη βελτίωση της διαφάνειας των στοιχείων του κόστους δεν έχει επιτευχθεί καμία πρόοδος έως σήμερα. Η Επιτροπή προσπάθησε, βέβαια, μέσω πολυάριθμων προτάσεων, οδηγιών κανονισμών, Λευκές και Πράσινες Βίβλους να χαράξει μία πολιτική μεταφορών που να ανταποκρίνεται στις σημερινές ανάγκες και η οποία να συμπεριλαμβάνει φυσικά και μέτρα σχετικά με τις τιμές και το κόστος των μεταφορών. Ωστόσο, η υλοποίηση των προτάσεων αυτών απέτυχε έως σήμερα παταγωδώς, αφενός, επειδή οι ενδιαφερόμενοι μεταφορείς ανέπτυξαν αντίθετες στρατηγικές, τις οποίες εφαρμόζουν έως σήμερα με επιτυχία, αφετέρου, επειδή τα εθνικά συμφέροντα εμποδίζουν τις ομόφωνες αποφάσεις στο Συμβούλιο.

3.4. Συνεπώς, η Επιτροπή των Περιφερειών καλεί τους φορείς που λαμβάνουν αποφάσεις να αλλάξουν ριζικά νοοτροπία. Επιπλέον, διαπιστώνει και προτείνει τα εξής:

3.4.1. Η Επιτροπή των Περιφερειών επιδοκιμάζει την παρουσίαση της Λευκής Βίβλου ως ουσιαστική βάση για τη συνέχιση της

συζήτησης σχετικά με τις οδικές δαπάνες και αναμένει ότι τα θέματα που εξετάζονται σε αυτή τη Λευκή Βίβλο καθώς και οι λύσεις και τα μέτρα που προτείνονται θα συμβάλουν στη χάραξη βιώσιμης πολιτικής μεταφορών.

3.4.2. Η εφαρμογή των μέτρων που αναφέρονται σε αυτή τη Λευκή Βίβλο για τα επιμέρους μεταφορικά μέσα προϋποθέτει την ύπαρξη ενός πολύ διαφορετικού συστήματος φόρων και τελών στον τομέα των μεταφορών. Οι περιφέρειες και η τοπική αυτοδιοίκηση της Ευρωπαϊκής Ένωσης θεωρούν δεδομένο ότι θα ζητηθεί η γνώμη τους κατά τη μεταρρύθμιση αυτών των φορολογικών μέτρων και θα συμμετάσχουν στη διαδικασία λήψης αποφάσεων.

3.4.3. Η Επιτροπή των Περιφερειών συμφωνεί με την Επιτροπή ότι το νέο σύστημα καταλογισμού του κόστους των μεταφορών μπορεί να εφαρμοστεί μόνο σταδιακά, και κυρίως επειδή θα πρέπει να ληφθούν υπόψη οι αρχικές νομικές θέσεις των διαφόρων μεταφορικών φορέων, καθώς και η εισαγωγή νέων πολύπλοκων θεμάτων αντιστάθμισης. Η Επιτροπή των Περιφερειών εκφράζει ωστόσο και την άποψη ότι ήδη στην πρώτη φάση μπορούν να πραγματοποιηθούν τα πρώτα βήματα σχετικά με τον καταλογισμό των εξωτερικών στοιχείων του κόστους και μάλιστα ιδιαίτερα εκεί όπου αυτό επιβάλλεται για λόγους επιβάρυνσης του περιβάλλοντος και της ροής των μεταφορών.

3.4.4. Η Επιτροπή των Περιφερειών επιμένει ότι το νέο σύστημα καταλογισμού του κόστους θα πρέπει να διαμορφωθεί κατά τέτοιο τρόπο ώστε η καταβολή των τελών για τη χρήση των υποδομών των μεταφορών να πραγματοποιείται στα σημεία χρήσης. Αυτό σημαίνει ότι θα πρέπει να εφαρμόζεται η λεγόμενη αρχή της εδαφικότητας, η οποία επιπλέον συμβάλει στη συνεκτίμηση των εσωτερικών στοιχείων του κόστους με διαφάνεια. Οι άμεσα ενδιαφερόμενες περιφέρειες θα πρέπει να μπορούν να συμμετάσχουν στη διαμόρφωση του νέου συστήματος καταλογισμού του κόστους.

3.4.5. Η Επιτροπή των Περιφερειών ζητεί να παρέχει το νέο σύστημα καταλογισμού του κόστους και χρηματοδοτικά πλεονεκτήματα για τη χρήση καθαρών τεχνολογιών εφόσον κατ' αυτόν τον τρόπο λαμβάνονται σε μεγαλύτερο βαθμό υπόψη, η προστασία της φύσης και του περιβάλλοντος καθώς και επειδή παρόμοιες τεχνολογίες συμβάλουν στον περιορισμό των αρνητικών εξωτερικών στοιχείων του κόστους.

3.4.6. Η Επιτροπή των Περιφερειών συμφωνεί με την Επιτροπή ότι η απόφαση σχετικά με τη χρησιμοποίηση των εσόδων από τέλη και φόρους στον τομέα των μεταφορών θα πρέπει να επαφίεται στα κράτη μέλη. Επιπλέον, η Επιτροπή των Περιφερειών υποστηρίζει ότι η χρησιμοποίηση των εσόδων αυτών, όπου αυτό είναι δυνατό, θα πρέπει να επαφίεται επίσης στο επίπεδο των περιφερειών και της τοπικής αυτοδιοίκησης.

3.4.7. Η Επιτροπή των Περιφερειών θεωρεί δεδομένο ότι το νέο σύστημα καταλογισμού του κόστους θα στηρίζεται και στην αρχή «ο χρήστης πληρώνει». Προκειμένου να γίνει αυτό κατανοητό και για τους πολίτες, θα πρέπει να βρεθεί ένα όσο το δυνατό απλούστερο σύστημα και να γίνει γνωστό το σύστημα αυτό με ανάλογη προβολή.

3.4.8. Η Επιτροπή των Περιφερειών συμφωνεί επίσης με την Επιτροπή ότι στα πλαίσια του καταλογισμού του κόστους στις οδικές μεταφορές θα πρέπει να δημιουργηθούν κυρίως τέλη ανάλογα με τη μεταφορική ικανότητα για τα βαρέα μεταφορικά οχήματα. Επιπλέον, θα πρέπει να ληφθεί υπόψη ότι τα συστήματα καταλογισμού του κόστους στις περιφέρειες συμβιβάζονται με τα συστήματα καταλογισμού του κόστους στα αστικά κέντρα. Πρέπει να καθιερωθούν συστήματα χρέωσης με τα οποία θα εξασφαλίζεται ότι δεν θα προκύπτουν ακόμη περισσότερα μειονεκτήματα για τα βαρέα φορτηγά οχήματα στις απομακρυσμένες περιοχές.

3.4.9. Η Επιτροπή των Περιφερειών ζητεί επίσης να ληφθούν υπόψη στον τομέα των σιδηροδρομικών μεταφορών οι ειδικές ανάγκες των μεταφορών σε τοπικό και περιφερειακό επίπεδο, κυρίως όσον αφορά την κατανομή της μεταφορικής ικανότητας και των διαδρομών.

3.4.10. Παρόμοια, η Επιτροπή των Περιφερειών ζητεί να ληφθούν σε μεγαλύτερο βαθμό υπόψη οι περιφερειακές αερομεταφορές οι οποίες έχουν εξαιρετική σημασία για τις τοπικές και περιφερειακές αρχές όσον αφορά την κατανομή διαθέσιμου χρόνου και τα τέλη του αεροδρομίου.

3.4.11. Λόγω της ενεργειακής αποδοτικότητας των θαλάσσιων και ποτάμιων μεταφορών σε σύγκριση με άλλους τρόπους μεταφοράς όπως π.χ. οι αεροπορικές και οι οδικές μεταφορές, τόσο το πλαίσιο χρέωσης όσο και η φορολογική πολιτική πρέπει να στοχεύουν στην ενθάρρυνση της μετατόπισης προς σύντομες θαλάσσιες μεταφορές και προς τις μεταφορές στις εσωτερικές πλωτές οδούς. Αυτό θα επιτρέψει μία σημαντική μείωση των εκπομπών CO_2 που οφείλονται στις μεταφορές σύμφωνα με την ανακοίνωση της Επιτροπής για τις μεταφορές και το CO_2 (COM(98) 204 τελικό).

Εξάλλου, απαιτούνται κατάλληλη διάρθρωση χρέωσης και φορολογική πολιτική προκειμένου να ελαχιστοποιηθούν οι αρνητικές συνέπειες της απομόνωσης περιοχών που εξαρτώνται από τις θαλάσσιες και ποτάμιες μεταφορές.

3.4.12. Η Επιτροπή των Περιφερειών ζητεί να εκπροσωπείται κατάλληλα στην προβλεπόμενη επιτροπή κυβερνητικών εμπειρογνωμόνων για τον καταλογισμό του κόστους των υποδομών στις μεταφορές, προκειμένου να εκπροσωπήσει τα συμφέροντα των περιφερειών και των τοπικών αρχών της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

3.4.13. Η Επιτροπή των Περιφερειών συμφωνεί με την Επιτροπή ότι θα πρέπει να διερευνηθούν ιδιαίτερα οι επιπτώσεις του τροποποιημένου καταλογισμού του κόστους στις μεταφορές για τις παραμεθόριες περιοχές ή και τις περιοχές με καθυστερημένη ανάπτυξη. Σε περίπτωση που πρόκειται για περιοχές με περιορισμένη ανάπτυξη των υποδομών ή με ελάχιστη επιβάρυνση ως προς τη ροή των μεταφορών, τα τέλη θα πρέπει να είναι αναλόγως χαμηλά. Η συμμετοχή των τοπικών και περιφερειακών αρχών, σύμφωνα με την αρχή της επικουρικότητας, είναι απαραίτητη όταν λαμβάνονται αποφάσεις που έχουν σχέση με τοπικές συνθήκες.

3.4.14. Η Επιτροπή των Περιφερειών προτείνει να διεξαχθούν παράλληλα με τις προαναφερθείσες μελέτες και έρευνες γενικού χαρακτήρα σχετικά με το ερώτημα εάν μπορεί να ρυθμιστεί η συμπεριφορά των χρηστών μέσω του κόστους και των τιμών και ποιοι είναι οι βασικοί παράγοντες που την επηρεάζουν. Η ΕΤΠ εκφράζει το φόβο ότι το επιμέρους κόστος ή το κόστος για επιμέρους έργα υποδομών θα είναι τόσο υψηλό ώστε να μην είναι ανεκτό ούτε από οικονομική ούτε από κοινωνική άποψη και ότι επομένως δεν θα είναι δυνατό να εφαρμοστεί στην πράξη.

3.4.15. Η Επιτροπή των Περιφερειών προτείνει επιπλέον να ελέγχεται αδιάλειπτα η εξέλιξη του κοινωνικού κόστους, διότι η εφαρμογή των επιμέρους μέτρων (μεταβολές ως προς τη διάρθρωση του προσωπικού και της διαχείρισης στις σιδηροδρομικές επιχειρήσεις) ενδέχεται να προκαλέσει γενικά χαμηλότερο κόστος και να μεταβάλει συνεπώς το οριακό κοινωνικό κόστος.

4. **Συμπεράσματα**

4.1. Η Επιτροπή των Περιφερειών επικροτεί τη Λευκή Βίβλο της Επιτροπής και τη συμπερίληψη των αρχών της βιωσιμότητας, της αποτελεσματικότητας και του στόχου της μείωσης των εκπομπών που προέρχονται από τις μεταφορές οι οποίες προκαλούν το φαινόμενο του θερμοκηπίου. Καλές υποδομές μεταφορών, σύμφωνα με αυτές τις βασικές αρχές, είναι ουσιώδεις για την οικονομική και κοινωνική ανάπτυξη της Ευρώπης.

4.2. Η δράση η οποία προτείνεται στο έγγραφο της Επιτροπής αποβλέπει στη μετατόπιση από λιγότερο φιλικούς προς το περιβάλλον και αποτελεσματικούς τρόπους μεταφοράς όπως, π.χ. οι οδικές και αεροπορικές και ενθαρρύνει τις συνδυασμένες μεταφορές με περισσότερο φιλικά προς το περιβάλλον μέσα όπως, για παράδειγμα, οι σιδηροδρομικές, οι θαλάσσιες και οι ποτάμιες, που θα μειώσουν τη συμφόρηση στους δρόμους και τις εκπομπές που προκαλούν το φαινόμενο του θερμοκηπίου. Ωστόσο, για να αυξηθεί η αποτελεσματικότητα των σιδηροδρόμων, ώστε να αποτελέσουν μια πραγματική εναλλακτική λύση για τις οδικές μεταφορές πρέπει να ελευθερωθεί η αγορά. Μια ενιαία αγορά σιδηροδρομικών μεταφορών θα επέτρεπε τη διαλειτουργικότητα των δικτύων και η ΕΤΠ ενθαρρύνει την ανάπτυξη των ΔΕΔ και των διευρωπαϊκών αρτηριών σιδηροδρομικών μεταφορών, που θα οδηγήσουν σε σημαντική αύξηση της αποτελεσματικότητας.

4.3. Είναι σαφές ότι τα ισχύοντα συστήματα φορολογίας και χρέωσης του κόστους στην Ευρώπη ευθύνονται σε σημαντικό βαθμό για τις στρεβλώσεις στον τομέα των μεταφορών και την επακόλουθη έλλειψη αποτελεσματικότητας, τη συμφόρηση και τη ρύπανση. Η ΕΤΠ επικροτεί τις προτάσεις για ένα σύστημα χρέωσης το οποίο βασίζεται στις αρχές του οριακού κοινωνικού κόστους, «ο ρυπαίνων πληρώνει», της εδαφικότητας και της εσωτερίκευσης του εξωτερικού κόστους. Η ΕΤΠ τονίζει τη σημασία της πλήρους ανάλυσης κοινωνικού κόστους/οφέλους όσον αφορά την παροχή υποδομών καθώς και των δεδομένων και μελετών για τον υπολογισμό του πλαισίου οριακής χρέωσης.

4.4. Τα μέτρα τα οποία θα εφαρμοσθούν μετά τη θέσπιση ενός πλαισίου χρέωσης θα έχουν ως συνέπεια σημαντικές αλλαγές για τους χρήστες μεταφορών. Οι τοπικές και περιφερειακές αρχές μπορούν να διαδραματίσουν σημαντικό ρόλο όσον αφορά την προώθηση της αποτελεσματικότερης χρήσης των μεταφορών. Ένα απλό και δίκαιο σύστημα χρέωσης το οποίο προωθεί την αρχή «ο ρυπαίνων πληρώνει» και το οποίο προβάλλεται επαρκώς στον πληθυσμό θα συμβάλει στη διασφάλιση της αποδοχής από την κοινή γνώμη και στην αλλαγή των νοοτροπιών και της συμπεριφοράς.

4.5. Το επιδιωκόμενο αποτέλεσμα της δράσης που προτείνει η Επιτροπή είναι μεγαλύτερη χρέωση των υποδομών μεταφοράς η οποία είναι αποτελεσματικότερη και παρέχει πρότυπα τα οποία είναι επιθυμητά από κοινωνική και περιβαλλοντική άποψη. Η ΕΤΠ συμφωνεί με την άποψη αυτή.

Βρυξέλλες, 11 Μαρτίου 1999.

Ο Πρόεδρος

της Επιτροπής των Περιφερειών

Manfred DAMMEYER

Γνωμοδότηση της Επιτροπής των Περιφερειών για την «Ανακοίνωση της Επιτροπής στο Συμβούλιο, στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, στην Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και στην Επιτροπή των Περιφερειών "Διατροπικότητα και διατροπικές εμπορευματικές μεταφορές στην Ευρωπαϊκή 'Ενωση: Μία συστημική προσέγγιση των εμπορευματικών μεταφορών. Στρατηγικές και δράσεις για την ενίσχυση της αποτελεσματικότητας, των υπηρεσιών και της αειφορίας"»

(1999/C 198/05)

Η ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΤΩΝ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΩΝ,

λαμβάνοντας υπόψη την ανακοίνωση της Επιτροπής στο Συμβούλιο, στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, στην Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και στην Επιτροπή των Περιφερειών «Διατροπικότητα και διατροπικές εμπορευματικές μεταφορές στην Ευρωπαϊκή 'Ενωση: Μια συστημική προσέγγιση των εμπορευματικών μεταφορών. Στρατηγικές και δράσεις για την ενίσχυση της αποτελεσματικότητας, των υπηρεσιών και της αειφορίας» (COM(97) 243 τελικό)·

λαμβάνοντας υπόψη την απόφαση της Επιτροπής της 5ης Ιουνίου 1998 να ζητήσει σχετική γνωμοδότηση σύμφωνα με το άρθρο 198 Γ, πρώτη παράγραφος της Συνθήκης περί ιδρύσεως της Ευρωπαϊκής Κοινότητας·

λαμβάνοντας υπόψη την απόφαση του Προεδρείου της, της 15ης Ιουλίου 1998 να αναθέσει την προετοιμασία της γνωμοδότησης στην επιτροπή 3 «Διευρωπαϊκά δίκτυα, μεταφορές, κοινωνία των πληροφοριών»·

λαμβάνοντας υπόψη το σχέδιο γνωμοδότησης (CdR 398/98 rev. 1) που υιοθέτησε η επιτροπή 3 στις 22 Ιανουαρίου 1999, με βάση εισηγητική έκθεση του κ. Lanzuela Marina·

υιοθέτησε ομόφωνα κατά την 28η σύνοδο ολομέλειας της 10ης και 11ης Μαρτίου 1999 (συνεδρίαση της 11ης Μαρτίου), την παρούσα γνωμοδότηση.

1. **Εισαγωγή**

1.1. 'Ενα αποτελεσματικό σύστημα μεταφορών αποτελεί βασική προϋπόθεση για την ανταγωνιστικότητα της Ευρωπαϊκής 'Ενωσης.

1.2. Οι ευρωπαϊκές εμπορευματικές μεταφορές, που σημείωσαν αύξηση της τάξεως του 70 % από το 1970, θα συνεχίσουν να αυξάνονται, σύμφωνα με τις προβλέψεις για την αύξηση του διεθνούς εμπορίου, την πιθανή διεύρυνση της 'Ενωσης προς τις χώρες της Κεντρικής και Ανατολικής Ευρώπης και τη μεγαλύτερη συνεργασία με τις μεσογειακές χώρες.

1.3. Η ανάπτυξη αυτή των μεταφορών δεν μπορεί και δεν πρέπει να καλυφθεί αποκλειστικά από τις οδικές μεταφορές. Η αποτελεσματική και ισόρροπη χρήση της υπάρχουσας μεταφορικής ικανότητας, σε ολόκληρο το ευρωπαϊκό σύστημα μεταφορών, αποτελεί πλέον βασική προϋπόθεση προκειμένου να επιτευχθεί κοινωνικό-οικονομική και περιβαλλοντική αειφορία.

1.4. Η διατροπικότητα αποτελεί βασικό στρατηγικό εργαλείο για τη βέλτιστη χρήση διαφορετικών μέσων μεταφοράς, το οποίο παρέχει τη δυνατότητα προσέγγισης των μεταφορών σύμφωνα με μία φιλοσοφία συστημάτων και προσφέρει τις υπηρεσίες μεταφορών ως συνδέσεις από πόρτα σε πόρτα ανεξαρτήτως τρόπου μεταφοράς.

1.5. Για να γενικευθεί η διατροπικότητα, καταγράφηκαν τα κυριότερα εμπόδια που παρεμβάλλονται και καταρτίσθηκαν βασικές στρατηγικές για την ανάπτυξη των διατροπικών μεταφορών. Τα κυριότερα στοιχεία των εν λόγω στρατηγικών αναλύονται στη συνέχεια.

2. **Γενικές παρατηρήσεις**

2.1. Η Επιτροπή των Περιφερειών συμφωνεί με την Επιτροπή ότι η οδική μεταφορά των εμπορευμάτων αναδεικνύεται ολοένα και περισσότερο ως πηγή κοινωνικού και περιβαλλοντικού κόστους για τους πολίτες. Εντούτοις, παράλληλα με το δεδομένο αυτό, η Επιτροπή των Περιφερειών επιθυμεί να τονίσει ότι οι μεταφορές γενικά και οι μεταφορές εμπορευμάτων ειδικότερα αποτελούν βασικό παράγοντα για την ποιότητα ζωής, τα επίπεδα απασχόλησης και την ανταγωνιστικότητα των επιχειρήσεων, και επομένως πηγή περιφερειακής ανάπτυξης.

2.2. Οι υποδομές των μεταφορών συνιστούν αναγκαία προϋπόθεση για την οικονομική ανάπτυξη, δεδομένου ότι παρέχουν τη δυνατότητα πραγματοποίησης σημαντικής οικονομίας διαρθρωτικού χαρακτήρα, ανάλογα με τα εδαφικά και οικονομικά χαρακτηριστικά της κάθε περιοχής. Για το λόγο αυτό, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή οφείλει να συμβάλει στην άρση των περιορισμών των συναλλαγών, προκειμένου να διασφαλισθεί η πληρέστερη ενοποίηση των κρατών μελών και, ειδικότερα, των περιφερειών που βρίσκονται εκατέρωθεν των συνόρων, δεδομένου ότι, με τη διευκόλυνση της κυκλοφορίας αγαθών και προσώπων, θα δοθεί η δυνατότητα στις εν λόγω περιοχές να εξελιχθούν σε ανταγωνιστικούς χώρους σε ευρωπαϊκό επίπεδο και θα ευοδωθεί ο στόχος της περιφερειακής ισορροπίας, με την προώθηση της δημιουργίας ισχυρών αστικών συμπλεγμάτων.

2.3. Η Ευρωπαϊκή Χωροταξική Στρατηγική στηρίζεται στη συμπληρωματικότητα των πολιτικών των υποδομών, των περιφερειακών πολιτικών και των τομεακών πολιτικών. Η ΕΤΠ πιστεύει ότι ένας από τους καθοριστικούς παράγοντες για τη βελτίωση της ανταγωνιστικότητας της ευρωπαϊκής οικονομίας συνίσταται στην επίτευξη μιας αποτελεσματικής διασύνδεσης των εδαφικών ενοτήτων της 'Ενωσης.

2.4. Η Επιτροπή των Περιφερειών υποστηρίζει την άποψη της Επιτροπής ως προς την ανάγκη μεταβολής της σημερινής διάρθρωσης των εμπορευματικών μεταφορών. Πράγματι, το ισχύον σύστημα μεταφοράς των εμπορευμάτων, που στηρίζεται κατά κύριο λόγο στις οδικές μεταφορές, δεν είναι βιώσιμο από άποψη ενεργειακή, περιβαλλοντική και ποιότητας ζωής των πολιτών.

2.5. Επιβάλλεται η υιοθέτηση ενός προτύπου οικονομικής ανάπτυξης μακροπρόθεσμα βιώσιμης, που να στηρίζεται στην αύξηση της ανταγωνιστικότητας των τοπικών παραγωγικών συστημάτων και στη βελτίωση της πρόσβασης στο αστικό και περιφερειακό σύστημα και της διασύνδεσής του. Τούτο προϋποθέτει την πραγματοποίηση ενός συντονισμένου συνόλου επενδύσεων προτεραιότητας, με βάση ένα σύστημα κεντρικών αξόνων μεταφορών και επικοινωνιών που να διαρθρώνουν την εδαφική επικράτεια της Ένωσης.

2.6. Η Επιτροπή των Περιφερειών κρίνει ως θετική την υιοθέτηση ενός συστήματος μεταφορών που να χρησιμοποιεί διαφόρους τρόπους μεταφοράς, σύμφωνα με τον ορισμό της διατροπικότητας που προτείνει η Επιτροπή [1], επιθυμεί, ωστόσο, να τονίσει την ανάγκη να δοθεί προτεραιότητα, μέσα σε μια αλυσίδα διατροπικών μεταφορών, στη χρήση των μέσων μεταφοράς που είναι περισσότερο φιλικά προς το περιβάλλον, το σιδηρόδρομο και τις εσωτερικές πλωτές ή θαλάσσιες οδούς, με παράλληλο περιορισμό της χρήσης των οδικών μεταφορών, σύμφωνα με την Οδηγία 92/106/ΕΟΚ, όσο αυτό είναι δυνατό από άποψη οικονομικού ορθολογισμού.

2.7. Ιδιαίτερα ανησυχητικό είναι το γεγονός ότι, παρόλο που το 50 % των τόνων ανά χιλιόμετρο που διανύεται στην Ευρωπαϊκή ένωση υπερβαίνει τα 150 χλμ., το ποσοστό της αγοράς που αναλογεί στο σιδηρόδρομο βρίσκεται σε συνεχή μείωση: μεταξύ 1979 και 1995, από το 32 % έχει φθάσει στο 15 %.

2.8. Η ΕΤΠ επιθυμεί να επισημάνει ότι έχει ιδιαίτερη σημασία η ενοποίηση των διαφόρων τρόπων μεταφοράς να πραγματοποιείται όχι μόνο στο πεδίο της υποδομής και του λοιπού υλικού εξοπλισμού, αλλά να αποδίδεται ιδιαίτερη σημασία και στην ενοποίηση της εκμετάλλευσης και των υπηρεσιών, καθώς και στις ρυθμιστικές διατάξεις, όχι μόνο σε κοινοτικό, αλλά και σε εθνικό και σε τοπικό επίπεδο.

2.9. Σε ένα περιβάλλον που χαρακτηρίζεται από την παγκοσμιοποίηση της οικονομίας και την εδραίωση της Ευρωπαϊκής Ένωσης, η οργάνωση της εδαφικής επικράτειας αναδεικνύεται, περισσότερο από ποτέ, ως μία από τις προκλήσεις προτεραιότητας της Ευρωπαϊκής Χωροταξικής Στρατηγικής. Για το λόγο αυτό, τα μεγάλα δίκτυα που διαρθρώνουν την ευρωπαϊκή επικράτεια αποτελούν πλέον το σύστημα αναφοράς της ανάπτυξης.

2.10. Είναι, όμως, απαραίτητο να συνδεθεί ο μεγάλος αυτός στρατηγικός στόχος με άλλους που να καθιστούν δυνατή την πραγματοποίησή του από άποψη χώρου. Κατά πρώτο λόγο, η ενοποίηση των περιοχών και η κάλυψη των κενών που υφίστανται μεταξύ των ευρέων δικτύων που καλύπτουν οι κύριες υποδομές, απαιτούν δημόσιες δράσεις που να επιτρέπουν τη σύνδεση των τοπικών ενοτήτων και των χώρων με τα μεγάλα δίκτυα. Επιπλέον, η αποτελεσματικότητα και η αποδοτικότητα των υποδομών απαιτούν την ένταξη των υφιστάμενων τρόπων μεταφοράς στη συγκεκριμένη περιφέρεια. Παράλληλα, η βελτίωση της ανταγωνιστικότητας, προϋποθέτει τη συμπληρωματικότητα των δικτύων μεταφορών και επικοινωνιών.

2.11. Η ΕΤΠ επιθυμεί επίσης να τονίσει την τεράστια προσπάθεια που θα πρέπει να καταβάλουν τα διάφορα δημόσια όργανα ώστε ο ίδιος ο χρήστης να αποφασίζει για την προσφορότερη χρήση των διαφόρων τρόπων μεταφοράς, όπως φιλοδοξεί η Επιτροπή στο σημείο 17 της Ανακοίνωσης. Στο περιβάλλον υψηλού ανταγωνισμού στο οποίο αναπτύσσονται οι εμπορευματικές μεταφορές, ο χρήστης θα επιλέξει το φθηνότερο τρόπο μεταφοράς, από οικονομική άποψη, ο οποίος, στις περισσότερες περιπτώσεις, εξακολουθεί να είναι ο οδικός. 'Οπως επισημάνθηκε στη Συνεδρίαση που πραγματοποιήθηκε στη Γλασκόβη στις 8 Ιουνίου 1998 μεταξύ Υπουργών υπεύθυνων για το χωροταξικό προγραμματισμό, «...σε συνθήκες ελεύθερης αγοράς, μόνο φυσικά σύνορα όπως η Βόρεια Θάλασσα, η Βαλτική ή οι 'Αλπεις καθιστούν τις συνδυασμένες μεταφορές ανταγωνιστικές έναντι των οδικών».

3. **Ειδικές παρατηρήσεις**

3.1. *Διοικητική οργάνωση: η πολυπλοκότητα της ζήτησης*

3.1.1. Η ΕΤΠ συμφωνεί με την Επιτροπή ότι οι εμπορευματικές μεταφορές είναι παράγωγη ζήτηση και, επομένως, πρέπει να ανταποκρίνεται σε ολοένα αυξανόμενες απαιτήσεις ποιότητας ως προς την ευελιξία, την ταχύτητα και την αξιοπιστία, και να προσαρμόζεται στην πολυπλοκότητα της ζήτησης. Ωστόσο, η επίδραση των εμπορευματικών μεταφορών στην κοινωνία είναι τόσο σημαντική, ώστε πρέπει να υπάρχουν ρυθμίσεις με στόχο να μην λαμβάνεται υπόψη μόνο το κόστος της αγοράς [2] στον τρόπο μεταφοράς που χρησιμοποιείται, αλλά και το κοινωνικό κόστος.

3.1.2. Η ΕΤΠ έχει πλήρη επίγνωση της πολυπλοκότητας των αλυσίδων διοικητικής οργάνωσης της διανομής εμπορευμάτων, που προέκυψαν από τη μεταβολή των βιομηχανικών διαδικασιών τα τελευταία δέκα χρόνια, και το μεγάλο αριθμό φορέων που μεσολαβούν στη συνολική διαδικασία, καθώς και την αυξανόμενη σημασία των υπηρεσιών μεταφοράς. Πιστεύει όμως ότι, παρόλα αυτά, είναι απαραίτητο να αυξηθεί ο συντελεστής φόρτωσης στις οδικές μεταφορές και να περιορισθεί ο αριθμός των ταξιδιών χωρίς φορτίο [3].

3.2. *Εμπόδια στη χρήση των διατροπικών εμπορευματικών μεταφορών*

3.2.1. Η ΕΤΠ συμφωνεί με την Επιτροπή ότι, σήμερα, οποιαδήποτε αλλαγή τρόπου μεταφοράς σε μια διαδρομή συνεπάγεται σημαντικές δαπάνες και ότι αυτές πρέπει να εντοπισθούν, να αξιολογηθούν και να περιορισθούν. Επιθυμεί λοιπόν να τονίσει τις σημαντικές επενδυτικές προσπάθειες που θα πρέπει να καταβληθούν για το σκοπό αυτό.

3.2.2. 'Οσον αφορά τις υποδομές και τα μέσα μεταφοράς, η ΕΤΠ επιθυμεί να επισημάνει την ανάγκη να ευνοηθεί η δημιουργία βέλτιστων εμπορευματικών σιδηροδρομικών και πλωτών δικτύων, καθώς και κατάλληλων προσβάσεων των διαφόρων μεταφορικών

---

[1] Σημείο 15 της σχετικής με την παρούσα γνωμοδότηση Ανακοίνωσης της Επιτροπής.

[2] Σύμφωνα με το πράσινο βιβλίο «Προς ένα δίκαιο και αποτελεσματικό καθορισμό των τιμών στις μεταφορές», το ετήσιο κόστος της συμφόρησης στην Ευρωπαϊκή 'Ενωση ανέρχεται σε 250 000 εκατομμύρια Ecu κατ' έτος και οι χρήστες των οδών ευθύνονται κατά 90 % για το κόστος αυτό.

[3] Από τους υπολογισμούς του κλάδου των εμπορευματικών μεταφορών στο Ηνωμένο Βασίλειο προκύπτει ότι χρησιμοποιείται περίπου το 62 % της διαθέσιμης μεταφορικής ικανότητας. Εάν συνυπολογισθούν και τα ταξίδια χωρίς φορτίο, το ποσοστό κατεβαίνει στο 44 %.

μέσων στα σημεία μεταφόρτωσης. Πρόκειται για τη μοναδική δυνατή λύση ώστε η διατροπικότητα να ευνοήσει τα πιο «καθαρά» μέσα μεταφοράς: το σιδηρόδρομο και τις πλωτές οδούς. Είναι σκόπιμο να αναπτυχθούν εναλλακτικοί άξονες που ευνοούν τον αποκορεσμό των μεγάλων κέντρων μέσω ενθαρρύνσεως του εκσυγχρονισμού τους. Τα τελευταία πρέπει να συμπεριληφθούν στο ευρωπαϊκό σύστημα συνδυασμένων μεταφορών κατά την προσεχή συνεδρίαση των αρμόδιων, για το περιφερειακό σχεδιασμό, υπουργών.

3.2.3. Η ΕΤΠ επισημαίνει ότι είναι επίσης απαραίτητο να διευκρινιστεί σαφώς ποιος οφείλει να ενισχύσει και να χρηματοδοτήσει τις συνδέσεις μεταξύ διαφορετικών τρόπων μεταφοράς, καθώς και να ομογενοποιήσει:

— τις διάφορες υφιστάμενες μορφές ιδιοκτησίας και καταλογισμού του κόστους για τη χρήση υποδομών και τερματικών σταθμών·

— τα τεχνικά χαρακτηριστικά των μεταφορικών μέσων, που υπόκεινται σε διαφορετικές ρυθμίσεις ανάλογα με τη χώρα και το μεταφορικό μέσο και

— τις μονάδες φορτίου, που είναι όλο και περισσότερο εξειδικευμένες, γεγονός που προκαλεί τις συχνές επιστροφές άνευ φορτίου.

3.2.4. Όσον αφορά την εκμετάλλευση και τη χρήση των υποδομών, η ΕΤΠ τονίζει ότι έχει ιδιαίτερη σημασία να ενισχυθούν τα ασθενέστερα στοιχεία του σημερινού συστήματος διατροπικών μεταφορών: οι κόμβοι μεταφόρτωσης. Αυτό απαιτεί να οριστεί από την πολιτική των κέντρων εναλλαγής ποιος ευθύνεται για τη χρηματοδότηση και τη διαχείρισή τους.

3.2.5. Οι κόμβοι μεταφόρτωσης πρέπει να εντάσσονται πλήρως στην άμεσα περιβάλλουσα ζώνη, ούτως ώστε η τοπική κοινότητα να μπορεί να επωφελείται από την οικονομική ανάπτυξη, ενώ ταυτόχρονα θα καταβάλλεται προσπάθεια για τον περιορισμό των αρνητικών συνεπειών για το περιβάλλον. Οι κόμβοι αυτοί θα πρέπει να αποτελούν κέντρα απασχόλησης και επενδύσεων, ώστε ο πληθυσμός της περιοχής να απολαμβάνει τα οφέλη και όχι μόνο τα μειονεκτήματα της γειτνίασης. Όσον αφορά την επιβάρυνση του περιβάλλοντος από τις μεταφορές, θα πρέπει να λαμβάνονται ιδιαίτερα υπόψη οι ανάγκες των πολιτών που ζουν πολύ κοντά σε αυτούς τους κόμβους μεταφόρτωσης.

3.2.6. Η ΕΤΠ πιστεύει ότι η οδική μεταφορά εμπορευμάτων, η οποία, σύμφωνα με την Ανακοίνωση, είναι η βάση μέτρησης της μεταφοράς φορτίων στην Ευρώπη, είναι ανταγωνιστικός τρόπος μεταφοράς επειδή δεν περιλαμβάνει στο κόστος της σημαντικές παραμέτρους, όπως η μόλυνση της ατμόσφαιρας, η ηχορύπανση, η χρήση του εδάφους και άλλες· είναι, επομένως, απαραίτητο το κοινωνικό κόστος, που απαρτίζουν όλες αυτές οι παράμετροι, να καταλογίζεται άμεσα στο μεταφορικό μέσον που το προκαλεί. Η εσωτερίκευση του κόστους δεν θα πρέπει να πραγματοποιηθεί κατά τρόπο ομοιόμορφο σε ολόκληρη την επικράτεια της ΕΕ, μέσω της γραμμικής φορολόγησης όλων των φορέων του μεταφορικού τομέα, αλλά λαμβανομένων πάντα υπόψη των δύο ακόλουθων παραμέτρων:

α) της πραγματικής κυκλοφοριακής συμφόρησης που υφίσταται σε κάθε περιφέρεια ή ζώνη της επικράτειας της ΕΕ·

β) της ύπαρξης αποτελεσματικών εναλλακτικών μέσων δημόσιας μεταφοράς.

Η εν λόγω εσωτερίκευση του κόστους θα πρέπει να γίνει κατά τρόπο που να διασφαλίζεται η εδαφική συνοχή και η πολυκεντρική ανάπτυξη της ευρωπαϊκής επικράτειας όπως αναφέρεται στα σημεία 2.2, 3.3.1.2 και 3.3.1.6 του παρόντος εγγράφου. Εξάλλου, οι οδικές μεταφορές χαρακτηρίζονται από μία ιδιαίτερη πολυπλοκότητα ως προς τις συνθήκες εργασίας των οδηγών, γεγονός που οφείλεται στον ισχυρό ανταγωνισμό και που αντικατοπτρίζεται στις συχνές διαμαρτυρίες που πραγματοποιεί ο κλάδος, ακόμη και σε ευρωπαϊκή κλίμακα. Για να αντιμετωπισθεί το πρόβλημα αυτό, είναι σημαντικό να πραγματοποιούνται επαρκείς έλεγχοι των περιόδων οδήγησης και ξεκούρασης κατά τις οδικές μεταφορές και να επιβάλλονται οι νόμιμες κυρώσεις σε περίπτωση παράβασης, όπως το έχει ήδη καθορίσει η Επιτροπή σε άλλα έγγραφα [1].

3.2.7. Η ΕΤΠ συμφωνεί με την Επιτροπή ότι οι φορείς εκμετάλλευσης που είναι ιδιοκτήτες των μέσων μεταφοράς ή της υποδομής περιορίζονται σε έναν και μόνο τρόπο μεταφοράς, προκειμένου να επιτύχουν μεγαλύτερη αποδοτικότητα· ως εκ τούτου, κρίνει ότι θα είναι απαραίτητο να δοθεί μεγάλη ώθηση εκ μέρους της Δημόσιας Διοίκησης προκειμένου να επιτευχθεί η διατροπικότητα.

3.2.8. Όσον αφορά την αναστάτωση που επικρατεί στα κέντρα μεταφόρτωσης λόγω της πολυπλοκότητας της προσαρμογής μεταξύ διαφόρων τρόπων μεταφοράς, η ΕΤΠ επιθυμεί να επισημάνει ότι επιβάλλεται να μελετηθούν οι διάφορες δυνατότητες διαχείρισης και χρηματοδότησης των εν λόγω κέντρων ώστε να προσαρμοστούν σε συνθήκες εργασίας και αποτελεσματικότητας που να ευνοούν τη διατροπικότητα.

3.2.9. Ως προς τις υπηρεσίες και τις ρυθμιστικές διατάξεις για τους διάφορους τρόπους μεταφοράς, η ΕΤΠ τονίζει ότι πρόκειται ίσως για το σημαντικότερο ζήτημα που πρέπει να ρυθμιστεί προκειμένου οι διατροπικές μεταφορές να γίνουν πραγματικότητα, και τούτο λόγω της πολυπλοκότητας των διοικητικών διαδικασιών. Ως εκ τούτου, θεωρεί απαραίτητο:

— να καθοριστούν τα απαραίτητα δίκτυα ανταλλαγής πληροφοριών σε ολόκληρη τη διατροπική αλυσίδα·

— να ομογενοποιηθούν οι διάφορες συμβάσεις που ισχύουν σήμερα για θέματα ευθύνης ανάλογα με τον τρόπο μεταφοράς που χρησιμοποιείται και να καθοριστεί ό,τι αφορά τη διατροπική μεταφορά και το ρόλο των κέντρων μεταφόρτωσης.

3.3. *Ευρωπαϊκό σύστημα διατροπικών εμπορευματικών μεταφορών: Βήματα προς την υλοποίηση*

3.3.1. Ολοκληρωμένη υποδομή και μεταφορικά μέσα

3.3.1.1. Σχετικά με την ενοποίηση των υποδομών και των μεταφορικών μέσων, η Επιτροπή των Περιφερειών πιστεύει ότι είναι

[1] Έγγραφο εργασίας της Επιτροπής «Προς ένα πλαίσιο επίλυσης των περιβαλλοντικών προβλημάτων που προκαλούνται από την κυκλοφορία των βαρέων φορτηγών οχημάτων». COM(98) 444 τελικό.

απαραίτητο η Ευρωπαϊκή 'Ενωση και τα κράτη μέλη σε συνεργασία με τις τοπικές και περιφερειακές αρχές, να συνεργασθούν ευρέως, με βάση τις διατροπικές μεταφορές, ώστε να καθιερωθούν:

— ένα δίκτυο υποδομών για τις εμπορευματικές μεταφορές με προσανατολισμό προς την ευνόηση των συνδυασμένων μεταφορών, ιδιαίτερα όσον αφορά την κατασκευή νέων «γραμμών» μεταφορών που να μπορούν να απορροφήσουν την αύξηση της ροής μεταφορών που προβλέπεται για τα ερχόμενα έτη·

— ένα ευρωπαϊκό δίκτυο κέντρων μεταφόρτωσης που να ικανοποιεί τις απαιτήσεις διαλειτουργικότητας και διασύνδεσης μεταξύ διαφορετικών τρόπων μεταφοράς. Πρόκειται για ιδιαίτερα ευαίσθητο σημείο, καθότι δεν πρέπει να λησμονάται ότι το Διευρωπαϊκό Δίκτυο Μεταφορών δεν περιλαμβάνει συγκεκριμένα κριτήρια για την ανάπτυξη και τον εντοπισμό των κύριων κόμβων μεταφοράς ή σημείων διασύνδεσης και ότι, αν και έχει σχεδιαστεί ως πολλαπλό δίκτυο που διευκολύνει τη μετάβαση από τον ένα τρόπο μεταφοράς στον άλλο, τα σχέδιά του βασίζονται κυρίως σε διαδρομές ή τμήματα διαδρομών.

3.3.1.2. Η βελτίωση των υποδομών των μεταφορών θα διευκολύνει τη σύζευξη των περιφερειών και, επομένως, θα επιταχύνει την οικονομική ανάπτυξη, αποτρέποντας τη συμφόρηση δραστηριοτήτων στις περιφέρειες που παρουσιάζουν σήμερα υπερπληθυσμό, όπου το κόστος της ρύπανσης και της υπερβολικής συγκέντρωσης όσον αφορά την κάλυψη του εδάφους είναι σημαντικό και συχνά δεν εκτιμάται σωστά, επειδή δεν συνυπολογίζεται το εξωτερικό κόστος κατά τη λήψη αποφάσεων.

3.3.1.3. 'Οσον αφορά τις διασυνδέσεις και τους κόμβους με προστιθέμενη αξία, η Επιτροπή των Περιφερειών επιθυμεί να τονίσει τη σημασία του να αποτελούν οι κόμβοι του δικτύου πραγματικά κέντρα οικονομικής δραστηριότητας και όχι απλά κέντρα μεταφόρτωσης. Οι κόμβοι αυτοί πρέπει να αναδειχθούν ως παράγοντες δημιουργίας απασχόλησης και προώθησης επιχειρησιακών πρωτοβουλιών στο χώρο της περιφέρειας. Η Επιτροπή των Περιφερειών υποστηρίζει την εκπόνηση μελετών και σχεδίων επίδειξης για τις ευκαιρίες που μπορούν να αναπτυχθούν στα κέντρα μεταφόρτωσης και για τον καθορισμό των απαραίτητων απαιτήσεων για τη λειτουργία των εν λόγω κέντρων, με αξιολόγηση της οικονομικής αποδοτικότητάς τους.

3.3.1.4. Η γενίκευση των τραίνων μεγάλης ταχύτητας θα ενισχύσει τα αστικά συμπλέγματα με πολλά κέντρα, με την ισχυροποίηση των διατροπικών κόμβων ζεύξης. Η δημιουργία όμως αυτών των νέων κόμβων εμπορίου και υπηρεσιών θα απαιτήσει συμπληρωματικές υποδομές μεταφοράς, προκειμένου να συνεχιστεί η διαδικασία της αστικής ανάπτυξης. Με άλλα λόγια, οι θετικές επιδράσεις των νέων υποδομών θα δημιουργήσουν νέες απαιτήσεις δημοσίων επενδύσεων.

3.3.1.5. Επ' αυτού, η Επιτροπή των Περιφερειών αποδίδει ιδιαίτερη σημασία στην ύπαρξη ενός σχεδιασμού των διαφόρων κέντρων ζεύξης, προκειμένου να δημιουργηθούν, σε περιφερειακή κλίμακα, οι απαραίτητες οικονομικές συνθήκες για τη βέλτιστη αξιοποίηση της λειτουργίας τέτοιου είδους υποδομών.

3.3.1.6. Η αρχή της συνεκτικότητας και η δημιουργία ενός χώρου χωρίς εσωτερικά σύνορα, η προώθηση μιας οικονομικής και κοινωνικής ανάπτυξης ισορροπημένης και βιώσιμης (Τίτλος I, άρθρο B της Συνθήκης περί ιδρύσεως της Ευρωπαϊκής 'Ενωσης), καθώς και ο περιορισμός των ανομοιοτήτων μεταξύ επιπέδων ανάπτυξης των διαφόρων ευρωπαϊκών περιφερειών (Τίτλος XIV, άρθρο 130 A), προϋποθέτουν την αποτροπή της οποιασδήποτε υπερβολικής πόλωσης και, επομένως, την εξεύρεση ενός αστικού προτύπου σχετικά ισορροπημένου και πολυκεντρικού σε όλη την ευρωπαϊκή επικράτεια, παράλληλα με την ανάπτυξη των μητροπολιτικών περιοχών και την ενίσχυση και ανασυγκρότηση των ασθενέστερων αστικών πυρήνων, ιδιαίτερα στις περιοχές με μικρή πυκνότητα πληθυσμού. Μ' αυτή την έννοια, η ενίσχυση των ενδιάμεσων πόλεων έχει καθοριστική σημασία.

3.3.1.7. Η παγκοσμιοποίηση της οικονομίας και η δημιουργία απασχόλησης απαιτούν λύσεις σε επίπεδο περιοχών· γιατί, όταν μία περιοχή εξοπλίζεται με μέσα οικονομικής ανάπτυξης, όπως πρόσβαση στα δίκτυα επικοινωνιών και τηλεπικοινωνιών, ειδίκευση του ανθρώπινου δυναμικού, κέντρα ερευνών και υπηρεσίες για τις επιχειρήσεις, δημιουργεί τις προϋποθέσεις για να προσελκύσει επιχειρήσεις, είτε ανεξάρτητες είτε συνδεδεμένες με πολυεθνικές, οι οποίες θα προσαρμόσουν την παραγωγή τους στις απαιτήσεις της παγκόσμιας αγοράς. Προς τούτο, κάθε τομεακή πολιτική πρέπει να εξετάζεται σε συνάρτηση με τον αντίκτυπό της στην τοπική ανάπτυξη, σύμφωνα με την αρχή της ολοκληρωμένης ανάπτυξης και της εδαφικής συνεκτικότητας, με την ενίσχυση της διαπεριφερειακής, διασυνοριακής και διεθνικής συνεργασίας των περιφερειακών και τοπικών αρχών. Πρόκειται για βασική προϋπόθεση για την ανάπτυξη των μεταφορών και των αξόνων επικοινωνίας, με στόχο την ενίσχυση των δεσμών μεταξύ των περιφερειακών περιοχών και του κέντρου, δεδομένου ότι οι υποδομές των μεταφορών και των επικοινωνιών πρέπει να αποβλέπουν στη σύνδεση με τα δευτερεύοντα δίκτυα και τη συμβολή στις τοπικές οικονομίες.

3.3.1.8. 'Οσον αφορά την εναρμόνιση των προτύπων που αφορούν τις μονάδες φόρτωσης, η Επιτροπή των Περιφερειών την αντιμετωπίζει ως καθοριστικό παράγοντα για τη διασφάλιση της επιτυχίας της διατροπικότητας και υποστηρίζει την παροχή οικονομικών ενισχύσεων στους φορείς, προκειμένου να υιοθετήσουν τα απαραίτητα μέσα.

3.3.2. Διαλειτουργικές και διασυνδεμένες δραστηριότητες

3.3.2.1. Σχετικά με τους φορείς διατροπικών εμπορευματικών μεταφορών, η Επιτροπή των Περιφερειών θεωρεί απαραίτητο να διευκρινίσει η Επιτροπή πώς θα τους παρασχεθούν κίνητρα για να χρησιμοποιούν τις διατροπικές μεταφορές. Απ' αυτή την άποψη, η ΕΤΠ πιστεύει ότι επιβάλλεται η πραγματοποίηση ερευνών αγοράς και η παράταση και προώθηση του προγράμματος PACT (Πειραματικές Δράσεις για τις Συνδυασμένες Μεταφορές).

3.3.2.2. 'Οσον αφορά την ελεύθερη πρόσβαση στις υποδομές, η Επιτροπή των Περιφερειών φρονεί ότι όλα τα κράτη μέλη πρέπει να εφαρμόζουν αυστηρά τις Οδηγίες που αφορούν τις σιδηροδρομικές μεταφορές: Οδηγία 91/440/ΕΟΚ, Οδηγία 95/19/ΕΚ και Οδηγία 95/18/ΕΚ, ώστε να γίνει πραγματικότητα η ελεύθερη κυκλοφορία ή η συνεργασία στο δίκτυο, και να ληφθούν τα απαραίτητα μέτρα για την τεχνική ομογενοποίηση των σιδηροδρομικών δικτύων που καθιστούν δυνατή την πρόσβαση των διαφόρων φορέων στο σύνολο του ευρωπαϊκού δικτύου.

3.3.2.3. Η Επιτροπή των Περιφερειών επιθυμεί να τονίσει ότι ο καταλογισμός του κόστους των υποδομών και η τιμολόγηση των μεταφορών είναι τα καθοριστικά στοιχεία για την υλοποίηση των διατροπικών μεταφορών και τη συνακόλουθη ανάπτυξη των βιώσιμων μεταφορών στην Ευρωπαϊκή Ένωση. Φρονεί, λοιπόν, ότι ο κάθε τρόπος μεταφοράς θα πρέπει να εσωτερικεύει το κόστος που συνεπάγεται για το σύνολο της κοινωνίας, πράγμα που αποτελεί απαραίτητη προϋπόθεση για να καταστούν οι σιδηροδρομικές μεταφορές ανταγωνιστικές έναντι των οδικών.

3.3.2.4. Η Επιτροπή των Περιφερειών συμφωνεί με την Επιτροπή ως προς την ανάγκη ρύθμισης των κρατικών ενισχύσεων των μεταφορών μέσω κατευθυντήριων γραμμών σχετικά με τις συμφωνίες διατροπικής συνεργασίας, ώστε να διασαφηνιστεί η εφαρμογή των κανόνων του ανταγωνισμού.

3.3.2.5. Η Επιτροπή των Περιφερειών υποστηρίζει την Επιτροπή για την πραγματοποίηση ενός ηλεκτρονικού φόρουμ για το συντονισμό των ωραρίων και επισημαίνει την ανάγκη καθιέρωσης των απαραίτητων δικτύων πληροφόρησης σε ευρωπαϊκή κλίμακα.

3.3.2.6. Τα συστήματα τεχνητής νοημοσύνης μπορούν να συμβάλουν στην καλύτερη χρήση των υφιστάμενων υποδομών και να αποτρέψουν την υπερβολική πίεση που ασκείται στο περιβάλλον. Ως εκ τούτου, η Επιτροπή των Περιφερειών στηρίζει την αυξανόμενη χρήση της τηλεματικής και άλλων τεχνολογιών αιχμής, όπως για παράδειγμα νέες τεχνικές που να συμβάλλουν στη διασυνοριακή διαλειτουργικότητα των εθνικών δικτύων μεταφορών.

3.3.3. Υπηρεσίες και ρυθμίσεις ανεξαρτήτως τρόπου μεταφοράς

3.3.3.1. Η Επιτροπή των Περιφερειών συμφωνεί με την Επιτροπή και θεωρεί ότι ο καθορισμός μιας κοινής αρχιτεκτονικής διατροπικών συστημάτων ηλεκτρονικής πληροφόρησης σε πραγματικό χρόνο, ως βάση για τη βιωσιμότητα ανταγωνιστικών διατροπικών μεταφορών, αποτελεί προτεραιότητα. Για τούτο, απαιτείται η παροχή συνεχούς πληροφόρησης στους πελάτες για τη φάση στην οποία βρίσκονται οι αποστολές τους, καθώς και πληροφόρηση για τις τιμές, τα τιμολόγια, τα δρομολόγια των τραίνων και τη διαθεσιμότητα του εξοπλισμού.

3.3.3.2. Ως προς τις λειτουργίες μεταφορών χωρίς έγγραφα, η Επιτροπή των Περιφερειών επισημαίνει ότι θα ήταν σκόπιμο να αξιοποιηθούν για τη δημιουργία ενός ενιαίου συστήματος εγγράφων και ηλεκτρονικών διαδικασιών που να παρέχει τη δυνατότητα μιας πραγματικής διαφάνειας της αγοράς των μεταφορών και υποστηρίζει τις διατροπικές μεταφορές, επιθυμεί όμως να τονίσει την έλλειψη κανονιστικών ρυθμίσεων στον τομέα αυτό.

3.3.3.3. Σε σχέση με τις ευθύνες έναντι τρίτων, η ΕΤΠ εκφράζει την ανησυχία της για το γεγονός ότι η κάλυψη των κινδύνων της συνολικής επιχείρησης, ανεξάρτητα από το σημείο όπου δημιουργούνται οι ζημίες, δεν επηρεάζει την τιμή της ασφάλισης, και επομένως της μεταφοράς. Κρίνεται επιθυμητό να καθοριστούν τα όρια εντός των οποίων οι διάφοροι εμπλεκόμενοι φορείς μπορούν να θεωρηθούν υπεύθυνοι για καθυστερήσεις ή ατέλειες των εμπορευμάτων, ιδιαίτερα όσον αφορά τα κέντρα μεταφόρτωσης.

3.3.4. Οριζόντιες δραστηριότητες

3.3.4.1. Η Επιτροπή των Περιφερειών υποστηρίζει την Επιτροπή στην προώθηση σχεδίων έρευνας εντός των διαφόρων προγραμμάτων-πλαίσιο, καθώς και σχεδίων επίδειξης που να παρουσιάζουν τις δυνατότητες και τα οφέλη των διατροπικών μεταφορών.

3.3.4.2. Η ΕΤΠ υποστηρίζει επίσης την ίδρυση ενός Ευρωπαϊκού Κέντρου Αναφοράς Διατροπικών Μεταφορών για τις εμπορευματικές μεταφορές και πιστεύει, επίσης, ότι θα ήταν χρήσιμο να αξιοποιηθεί η εμπειρία υφισταμένων ομάδων περιφερειακών και τοπικών μεταφορών και να προωθηθεί η διοργάνωση, όποτε αυτό είναι απαραίτητο, στρογγυλών τραπεζών στα κράτη μέλη με στόχο τη διευκόλυνση της δημιουργίας τοπικών και περιφερειακών διατροπικών κοινοτήτων.

3.4. *Διατροπικότητα και άλλοι τομείς πολιτικής*

3.4.1. Η Επιτροπή των Περιφερειών κρίνει απαραίτητο οι κόμβοι μεταφόρτωσης να σχεδιαστούν κατά τρόπο που να προωθεί τη μεγαλύτερη περιφερειακή συνοχή και ανάπτυξη, και να τους παρασχεθούν τα απαραίτητα μέσα ώστε να καταστούν παράγοντες δημιουργίας απασχόλησης και οικονομικής δραστηριότητας και να συμβάλουν ενεργά στη χωροταξική πολιτική.

3.4.2. Όσον αφορά την ολοκλήρωση των ΜΜΕ, η ΕΤΠ φρονεί ότι η συμμετοχή τους είναι απαραίτητη για την ευόδωση της ανάπτυξης των διατροπικών μεταφορών, οι διάφορες διοικήσεις όμως πρέπει να θεσπίσουν τους απαραίτητους μηχανισμούς ώστε η τροποποίηση του συστήματος των μεταφορών να μην επιδεινώσει την οικονομική κατάσταση των επιχειρήσεων αυτών, που σε πολλές περιπτώσεις είναι ιδιαίτερα ευαίσθητες σε μικρές διακυμάνσεις του κόστους, λόγω του μεγάλου ανταγωνισμού στην αγορά.

3.4.3. Σχετικά με το περιβάλλον, όπως επισημαίνεται παραπάνω, η ΕΤΠ κρίνει απαραίτητη τη θεσμική στήριξη ώστε η αγορά των μεταφορών να εξελιχθεί προς την κατεύθυνση των μεταφορικών μέσων που είναι φιλικά προς το περιβάλλον και να αντιστραφεί η τάση αύξησης των οδικών μεταφορών που παρατηρείται τα τελευταία χρόνια.

4. **Συμπεράσματα**

4.1. Η Επιτροπή των Περιφερειών αντιμετωπίζει ευνοϊκά την απόφαση της Επιτροπής να ενισχύσει τις διατροπικές μεταφορές, γεγονός που θα δώσει τη δυνατότητα στις μεταφορές να μην αποτελούν παράγοντα υποβάθμισης της εδαφικής επικράτειας, αλλά ασφαλιστική δικλείδα με τη δημιουργία κόμβων μεταφόρτωσης και την ανάπτυξη των τηλεπικοινωνιών. Ωστόσο, η ΕΤΠ επιθυμεί να διευκρινίσει ορισμένα σημεία, που εκτίθενται παρακάτω.

4.2. Η ΕΕ και τα κράτη μέλη σε συνεργασία με τις τοπικές και περιφερειακές αρχές, πρέπει να συμμετάσχουν στη βελτίωση των συνθηκών υπό τις οποίες πραγματοποιούνται οι διατροπικές μεταφορές, δεδομένου ότι, σε πολλές περιπτώσεις, τα προβλήματα που υπάρχουν είναι τοπικού χαρακτήρα.

4.3. Τα μέτρα που θα ληφθούν για την προώθηση της διατροπικότητας πρέπει να τείνουν προς τη μεγαλύτερη δυνατή χρήση των μέσων μεταφοράς που είναι φιλικά προς το περιβάλλον και προς την ποιότητα ζωής των πολιτών: συγκεκριμένα του σιδηροδρόμου και των εσωτερικών πλωτών και θαλάσσιων οδών.

4.4. Η ενοποίηση των διαφόρων τρόπων μεταφοράς δεν πρέπει να περιορίζεται στις υποδομές. Πρέπει να καταβληθεί σημαντική προσπάθεια για την εκμετάλλευση και τις υπηρεσίες, κυρίως δε στο πεδίο των ρυθμιστικών διατάξεων, με μια ομογενοποίηση που να επιτρέπει την ευχερέστερη και λιγότερο δαπανηρή εναλλαγή των τρόπων μεταφοράς.

4.5. Η ΕΤΠ επιθυμεί να τονισθεί ιδιαίτερα η οικονομική και διοικητική προσπάθεια που επιβάλλεται να καταβάλουν οι διάφορες δημόσιες διοικήσεις, και σε κοινοτικό, αλλά και σε εθνικό και περιφερειακό επίπεδο, προκειμένου να επιτευχθεί, όπως επιδιώκεται στην Ανακοίνωση, με μια λειτουργική υποστήριξη και μόνο, να πραγματοποιούνται αλλαγές τρόπων μεταφοράς, χωρίς την επιβολή συγκεκριμένης κατανομής. Δεν πρέπει να λησμονάται ότι η υφιστάμενη τάση είναι η συνέχιση της αύξησης των οδικών μεταφορών [1]. 'Οπως επισημαίνεται στο Λευκό Βιβλίο για την ανασυγκρότηση των σιδηροδρόμων της Κοινότητας [2]«...όσο αυξάνεται η ανησυχία για τις αρνητικές συνέπειες των μεταφορών, το ποσοστό της αγοράς που αντιστοιχεί στο σιδηρόδρομο συνεχίζει να μειώνεται. Ο κύριος λόγος είναι η δυσαρέσκεια από τις τιμές και την ποιότητα των σιδηροδρομικών μεταφορών...».

4.6. Η ΕΤΠ φρονεί ότι, με δεδομένη την επίδραση των μεταφορών στην ποιότητα ζωής των πολιτών, πρέπει να ληφθούν μέτρα στον τομέα των μεταφορών ώστε να προσαρμοσθεί και η αγορά στη χρήση ορθολογικών και ισορροπημένων μέσων μεταφοράς.

Επίσης, οι μεταφορές δεν θα πρέπει να εξαρτώνται πλήρως από την εμπορική και βιομηχανική ζήτηση.

4.7. 'Οπως επισημαίνεται στην Ανακοίνωση της Επιτροπής για τις μεταφορές και τις εκπομπές διοξειδίου του άνθρακα [3], «η έρευνα για τις σχέσεις μεταξύ μεταφορών και κύκλου παραγωγής και κατανάλωσης θα πρέπει να προσφέρει στοιχεία για τον τρόπο αποσύνδεσης της αύξησης της οδικής κυκλοφορίας από την οικονομική ανάπτυξη».

4.8. Δεδομένου ότι σήμερα οι συνδυασμένες μεταφορές δεν ανταπεξέρχονται στις όλο και μεγαλύτερες απαιτήσεις σε διοικητική υποστήριξη μιας οικονομίας που λειτουργεί μέσα σε μια ανταγωνιστική και παγκόσμια αγορά, ενώ, ωστόσο, είναι απαραίτητες για την επίτευξη μιας βιώσιμης ανάπτυξης, η Επιτροπή των Περιφερειών θεωρεί ότι:

— Επιβάλλεται να συνεχιστεί η προώθηση της ανάπτυξης ενός ισχυρού εμπορευματικού σιδηροδρομικού δικτύου και να βελτιωθεί η μεταφορά δια των πλωτών οδών.

— Επιβάλλεται να θεσπιστούν τα απαραίτητα μέσα ώστε όλα τα μέσα μεταφοράς να καταβάλλουν το αντίτιμο για τις επιδράσεις που προκαλούν. Σήμερα, ο κλάδος των οδικών μεταφορών είναι ανταγωνιστικός, αφενός επειδή δεν πληρώνει για το σύνολο των περιβαλλοντικών επιπτώσεων της λειτουργίας του και, αφετέρου, σε ορισμένες περιπτώσεις, λόγω των συνθηκών υπό τις οποίες εργάζονται οι υπάλληλοι του κλάδου. Η χρέωση του κάθε τρόπου μεταφοράς πρέπει να ανταποκρίνεται στο πραγματικό κόστος του. Θα πρέπει συγχρόνως να λαμβάνονται υπόψη οι οικονομικές συνέπειες.

— Είναι απαραίτητο να πολλαπλασιασθούν οι κόμβοι μεταφόρτωσης, με σαφή καθορισμό του υπευθύνου για τη χρηματοδότηση και τη διαχείρισή τους και της βέλτιστης μεθόδου διαχείρισης, ώστε να προσαρμοστούν στα εγγενή χαρακτηριστικά των διαφόρων τρόπων μεταφοράς.

— Είναι απαραίτητο να καταρτισθεί το δίκτυο πληροφοριών που θα εξυπηρετεί όλους τους φορείς που συμμετέχουν στη λειτουργική αλυσίδα και θα επιτρέπει τη βέλτιστη αξιοποίηση των διαφόρων παραμέτρων. Και οι χρήστες πρέπει να διαθέτουν πρόσβαση στο εν λόγω δίκτυο.

— Επιβάλλεται μια ομογενοποίηση των τεχνικών χαρακτηριστικών, των διοικητικών διαδικασιών και της κατανομής των κινδύνων μεταξύ των διαφόρων χωρών και διοικητικών πλαισίων.

4.9. Μεταξύ των απαραίτητων σταδίων για την επίτευξη ενός αποδοτικού ευρωπαϊκού συστήματος διατροπικών μεταφορών, η Επιτροπή των Περιφερειών ξεχωρίζει τα ακόλουθα:

— Ανάγκη ενίσχυσης του σιδηροδρομικού δικτύου μεταφορών και των πλωτών οδών.

— Ανάγκη διασαφήνισης των συνθηκών υπό τις οποίες θα αναπτυχθούν τα κέντρα μεταφόρτωσης.

— Υποστήριξη των εργασιών έρευνας και ανάπτυξης, καθώς και της ευρείας διάδοσης των τεχνολογικών και τηλεματικών λύσεων που μπορούν να συμβάλουν στην προώθηση της διατροπικότητας στις μεταφορές. Η ΕΤΠ υποστηρίζει πλήρως πρωτοβουλίες όπως οι πρότυπες δράσεις στον τομέα των συνδυασμένων μεταφορών ή το πρόγραμμα PACT. Η ΕΤΠ, όπως έχει ήδη επισημάνει σε άλλες γνωμοδοτήσεις [4], τάσσεται υπέρ μιας μεγαλύτερης οικονομικής συμμετοχής στο πρόγραμμα αυτό και της υποστήριξης άλλων σχεδίων συνδυασμένων μεταφορών που ανταποκρίνονται σε μια περισσότερο τοπική αντίληψη και δεν ανήκουν σε διεθνείς άξονες ευρωπαϊκού ενδιαφέροντος, αλλά είναι σημαντικά για τις πόλεις και περιφέρειες όλης της Ευρώπης.

— Ανάπτυξη τεχνολογικών μέσων που να επιτρέπουν τη λειτουργία λεπτομερών συστημάτων ακριβείας για τη διαφοροποίηση των τιμών. Τα συστήματα αυτά συνιστούν σημαντικό εργαλείο για την επίτευξη των στόχων εσωτερίκευσης του εξωτερικού κόστους των μεταφορών.

---

[1] Οι οδικές εμπορευματικές μεταφορές αντιπροσωπεύουν το 70 % της αγοράς, ενώ το 1950 αντιπροσώπευαν μόνο το 50 %.

[2] Λευκό Βιβλίο: «Στρατηγική για την ανασυγκρότηση των σιδηροδρόμων της Κοινότητας». Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων. COM(96) 421 τελικό.

[3] «Για τις μεταφορές και εκπομπές CO_2. Διαμόρφωση κοινοτικής προσέγγισης». COM(98) 204 τελικό.

[4] Γνωμοδότηση για «Μία βιώσιμη στρατηγική μεταφορών για τις τοπικές και περιφερειακές αρχές της Ευρωπαϊκής 'Ενωσης».

4.10. Η Επιτροπή των Περιφερειών φρονεί ότι πρέπει να πάψουν οι μεταφορές να θεωρούνται ως απλή βοηθητική λειτουργία της βιομηχανικής και εμπορικής δραστηριότητας και να ληφθούν μέτρα για την ανάπτυξη ορθολογικών και φιλικών προς το περιβάλλον μεταφορών.

Βρυξέλλες, 11 Μαρτίου 1999.

Ο Πρόεδρος

της Επιτροπής των Περιφερειών

Manfred DAMMEYER

Γνωμοδότηση της Επιτροπής των Περιφερειών για την «Πρόταση οδηγίας του Συμβουλίου σχετικά με τις λιμενικές εγκαταστάσεις υποδοχής αποβλήτων πλοίων και καταλοίπων φορτίου»

(1999/C 198/06)

Η ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΤΩΝ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΩΝ,

έχοντας υπόψη την πρόταση οδηγίας του Συμβουλίου σχετικά με τις «Λιμενικές εγκαταστάσεις υποδοχής αποβλήτων πλοίων και καταλοίπων φορτίου» (COM(1998) 452 τελικό — 98/0249 SYN) [1]·

έχοντας υπόψη την απόφαση του Συμβουλίου της 6ης Αυγούστου 1998 να ζητήσει τη γνωμοδότησή της για το θέμα αυτό με βάση το άρθρο 198 Γ, πρώτη παράγραφος της Συνθήκης περί ιδρύσεως της Ευρωπαϊκής Κοινότητας·

έχοντας υπόψη την απόφαση του Προεδρείου της 15ης Ιουλίου 1998 να ανατεθεί η προετοιμασία της σχετικής γνωμοδότησης στην επιτροπή 3 «Διευρωπαϊκά δίκτυα, μεταφορές, κοινωνία των πληροφοριών»·

έχοντας υπόψη το σχέδιο γνωμοδότησης (CdR 362/98 rev. 1) που υιοθέτησε η επιτροπή 3 στις 22 Ιανουαρίου 1999 (Εισηγητές: οι κ.κ. Niederbremer και Ervelä)·

εκτιμώντας το ψήφισμα του Συμβουλίου [2], της 8ης Ιουνίου 1993 σχετικά με μία κοινή πολιτική για την ασφάλεια στην θάλασσα, από το οποίο εξάγεται το συμπέρασμα ότι πρέπει να δοθεί προτεραιότητα στη βελτίωση της διάθεσης και της χρήσης των λιμενικών εγκαταστάσεων υποδοχής αποβλήτων πλοίων στην Κοινότητα·

εκτιμώντας την οδηγία 95/21/ΕΚ του Συμβουλίου για την επιβολή, σχετικά με τη ναυσιπλοΐα που συνεπάγεται χρήση κοινοτικών λιμένων ή διέλευση από ύδατα υπό τη δικαιοδοσία κράτους μέλους, των διεθνών προτύπων για την ασφάλεια των πλοίων, την πρόληψη της ρύπανσης και τις συνθήκες διαβίωσης και εργασίας επί των πλοίων (έλεγχος του κράτους του λιμένα) [3], σύμφωνα με την οποία απαγορεύεται ο απόπλους πλοίων που αποτελούν υπερβολικά μεγάλο κίνδυνο για το θαλάσσιο περιβάλλον·

εκτιμώντας τη Διεθνή Σύμβαση του 1973 για την πρόληψη της ρύπανσης της θάλασσας από πλοία και το σχετικό πρωτόκολλο του 1978 (Marpol 73/78) στην οποία χαράσσονται προδιαγραφές και καθορίζονται τα πρότυπα και οι προϋποθέσεις για τις απορρίψεις στη θάλασσα αποβλήτων και καταλοίπων καθώς και οι υποχρεώσεις των συμβαλλόμενων μερών να διαθέτουν λιμενικές εγκαταστάσεις υποδοχής αποβλήτων·

εκτιμώντας τη Σύμβαση για την προστασία του θαλάσσιου περιβάλλοντος στην περιοχή της Βαλτικής Θάλασσας (Σύμβαση του Ελσίνκι 1974-1992), η οποία όταν τεθεί σε ισχύ την 1η Ιανουαρίου 2000, θα εισαγάγει αυστηρές απαιτήσεις σχετικά με τη διάθεση των αποβλήτων όλων των πλοίων που προσεγγίζουν σε λιμένες της Βαλτικής Θάλασσας·

εκτιμώντας τη Σύσταση 17/11 της Επιτροπής του Ελσίνκι (Helcom, Επιτροπή για την προστασία του θαλάσσιου περιβάλλοντος στην περιοχή της Βαλτικής) της 13ης Μαρτίου 1996 για την καθιέρωση ενιαίου συστήματος τελών για την επεξεργασία και εξάλειψη των αποβλήτων πλοίων·

---

[1] ΕΕ C 271 της 31.8.1998, σ. 1.
[2] ΕΕ C 271 της 7.10.1993, σ. 1.
[3] ΕΕ L 157 της 7.7.1995, σ. 1.

έχοντας υπόψη τη Δήλωση της 4ης Διεθνούς Σύσκεψης για τη Βόρεια Θάλασσα που πραγματοποιήθηκε στις 8 και 9 Ιουνίου 1995 στο Esbjerg σχετικά με τη βελτίωση της κατάλληλης αξιοποίησης των λιμενικών εγκαταστάσεων υποδοχής αποβλήτων και την επεξεργασία ενιαίου συστήματος για την επιστροφή των τελών χρήσης των εγκαταστάσεων στους λιμένες της Βορείου Θάλασσας, προκειμένου να αποφευχθεί η στρέβλωση του ανταγωνισμού·

έχοντας υπόψη την 'Εκθεση του Ευρωπαϊκού Γραφείου Περιβάλλοντος «The Dobris Assessment» του 1995 στην οποία αναφέρεται ως κύρια αιτία της ρύπανσης από ορυκτέλαια η απόρριψη αποβλήτων κατά τη λειτουργία του πλοίου κυρίως σε θαλάσσιες οδούς και λιμένες·

υιοθέτησε κατά 28η σύνοδο ολομέλειας της 10ης και 11ης Μαρτίου 1999 (συνεδρίαση της 11ης Μαρτίου), ομόφωνα την ακόλουθη γνωμοδότηση.

1. **Εισαγωγή**

1.1. Η βιομηχανική ανάπτυξη και η αυξανόμενη παγκοσμιοποίηση του διεθνούς εμπορίου οδηγούν στην εντατικότερη εκμετάλλευση των θαλασσών που αποτελούν πηγή πρώτων υλών, οδό μεταφορών, πηγή θρεπτικών ουσιών και χώρο αναψυχής. Η ρύπανση των θαλασσών αυξήθηκε κατά τον ίδιο ρυθμό τα τελευταία έτη. Περίπου το ένα τρίτο του ενδοκοινοτικού εμπορίου πραγματοποιείται μέσω των θαλάσσιων μεταφορών. Συνεπώς, η θάλασσα αποτελεί, μετά τις οδικές εμπορευματικές μεταφορές, τη σημαντικότερη οδό μεταφορών. Σύμφωνα με την έκθεση που καταρτίσθηκε με εντολή της Επιτροπής, σε περίπου 700 εμπορικούς λιμένες της Κοινότητας προσεγγίζουν τουλάχιστον 750 000 φορές ετησίως πλοία με σκοπό τη φόρτωση και εκφόρτωση εμπορευμάτων. Σε αυτά προστίθενται περίπου 900 000 οχηματαγωγά και επιβατηγά πλοία ετησίως τα οποία χρησιμοποιούν τους λιμένες της Κοινότητας. Σύμφωνα με εκτιμήσεις, τα πλοία αυτά παράγουν από 5 έως 7 εκατ. τόνους κατάλοιπα ορυκτέλαιων και 1 εκατ. τόνους στερεά απόβλητα πλοίων. Προς το παρόν, μόνο ένα μικρό μέρος των αποβλήτων αυτών παραδίδονται στους λιμένες προσέγγισης. 'Ενα μεγάλο μέρος των αποβλήτων και καταλοίπων που δεν παραδίδονται στην ξηρά, απορρίπτονται στη θάλασσα. Συνεπώς, η ρύπανση της θάλασσας από τα απόβλητα πλοίων είναι ποσοτικώς σημαντικότερη από τη ρύπανση που προκαλούν τα ατυχήματα των δεξαμενόπλοιων.

1.2. Οι διεθνείς συμβάσεις συνάφθηκαν με σκοπό να περιοριστεί η διαρκής ρύπανση των θαλασσών. Ωστόσο, οι πλοίαρχοι και τα πληρώματα δεν τηρούν επαρκώς τις ισχύουσες διατάξεις και προδιαγραφές. Σε ορισμένα λιμάνια δεν υπάρχουν κατάλληλες εγκαταστάσεις υποδοχής αποβλήτων.

1.3. Η Επιτροπή των Περιφερειών διαπιστώνει ότι οι διεθνείς συμβάσεις τηρούνται σπάνια και ανεπαρκώς.

1.4. Σκοπός της πρότασης της Επιτροπής είναι να περιοριστεί η απόρριψη αποβλήτων και καταλοίπων φορτίου στη θάλασσα, ώστε να διασφαλιστεί η προστασία του θαλάσσιου περιβάλλοντος.

2. **Κύρια σημεία της πρότασης της Επιτροπής**

2.1. 'Ενας από τους κυριότερους πυλώνες της κοινοτικής πολιτικής στον τομέα της ασφάλειας στη θάλασσα είναι η εναρμονισμένη εφαρμογή των διεθνών συμβάσεων και η μερική συμπλήρωσή τους με τη θέσπιση ειδικών κοινοτικών όρων. Οι προσπάθειες της Κοινότητας εστιάζονται στην αποτελεσματική εφαρμογή της σύμβασης Marpol και στους στόχους που αυτή επιδιώκει.

2.2. Στο σχέδιο οδηγίας της Επιτροπής σχετικά με τις λιμενικές εγκαταστάσεις υποδοχής αποβλήτων πλοίων και καταλοίπων φορτίου, προτείνεται να ληφθούν κατάλληλα μέτρα για την προστασία του θαλάσσιου περιβάλλοντος μέσω της συνεπούς εφαρμογής του διεθνούς δικαίου. Ο στόχος αυτός θα επιτευχθεί με την κατάλληλη διάθεση και χρήση λιμενικών εγκαταστάσεων υποδοχής.

2.3. Αντίθετα από τη σύμβαση Marpol 73/78, η οδηγία δεν θεσπίζει προδιαγραφές για την απόρριψη αποβλήτων και καταλοίπων στη θάλασσα, αλλά έχει ως αντικείμενο τη λειτουργία των πλοίων κατά την αγκυροβόλησή τους στους κοινοτικούς λιμένες.

2.4. Η ισχύουσα νομοθεσία δεν επαρκεί για την καταστολή παράνομων απορρίψεων κατά τη λειτουργία των πλοίων. Η σύμβαση Marpol, π.χ. δεν περιέχει καμία νομική δέσμευση για τα πλοία ώστε να παραδίδουν τα κατάλοιπα από ορυκτέλαια πριν αποπλεύσουν. Το ζήτημα του κόστους της εξάλειψης αποβλήτων ρυθμίζεται σε κάθε λιμένα διαφορετικά, με αποτέλεσμα να στρεβλώνεται ο ανταγωνισμός. Επίσης, η επιβάρυνση του κοινωνικού συνόλου με το σχετικό κόστος δεν ανταποκρίνεται στην αρχή σύμφωνα με την οποία «ο ρυπαίνων πληρώνει».

2.5. Σκοπός της πρότασης της Επιτροπής είναι να εξαλειφθούν αυτές οι αδυναμίες στους ευρωπαϊκούς λιμένες. Περιλαμβάνει, γι' αυτό, τα ακόλουθα βασικά σημεία:

2.5.1. Κάθε πλοίο είναι υποχρεωμένο να παραδίδει στους λιμένες τα απόβλητα και τα κατάλοιπα του φορτίου του.

2.5.2. Κάθε πλοίο καταβάλει ένα γενικό τέλος, ανεξάρτητα από το εάν χρησιμοποιεί ή όχι τις εγκαταστάσεις υποδοχής, το οποίο είτε συμπεριλαμβάνεται στα λιμενικά τέλη είτε καταβάλλεται χωριστά (το σύστημα «No special fee»). Η οδηγία προβλέπει, ωστόσο, και τη δυνατότητα εφαρμογής συνδυασμένων συστημάτων όπου το τέλος συνίσταται σε ένα γενικό τέλος και σε ένα πρόσθετο τέλος, σύμφωνα με την αρχή «ο ρυπαίνων πληρώνει». Επίσης, επιτρέπει τη μείωση των τελών για «φιλικά προς το περιβάλλον» πλοία.

2.5.3. Οι λιμένες υποχρεούνται να διαθέτουν κατάλληλες εγκαταστάσεις υποδοχής αποβλήτων πλοίων και καταλοίπων φορτίων.

2.5.4. 'Ενα ουσιαστικό μέσο για την καλύτερη διάθεση λιμενικών εγκαταστάσεων υποδοχής, είναι η κατάρτιση προγραμμάτων υποδοχής και διακίνησης αποβλήτων, τα οποία θα προσαρμόζονται στις ανάγκες των τακτικών χρηστών των λιμένων αυτών. Τα προγράμματα αυτά ελέγχονται και αξιολογούνται από τα κράτη μέλη. Η επαναξιολόγηση πρέπει να διενεργείται οπωσδήποτε ανά τριετία ή μετά από σημαντικές μεταβολές στη λειτουργία του λιμένα.

2.5.5. Το σύστημα πληροφόρησης και εποπτείας μεταξύ λιμένων πρέπει να αναπτυχθεί. Τα πλοία που δεν παραδίδουν τα απόβλητά τους σε έναν λιμένα υποβάλλονται στον επόμενο λιμένα, ο οποίος ενημερώθηκε σχετικά, σε αυστηρότερη επιθεώρηση.

3. **Συμπεράσματα**

3.1. Η Επιτροπή των Περιφερειών διαπιστώνει τα εξής:

παρά τη θέσπιση πολυάριθμων διεθνών συμβάσεων, η εφαρμογή τους είναι ελλιπής με αποτέλεσμα να μην διασφαλίζεται η προστασία των θαλασσών.

3.2. Επομένως, η Επιτροπή των Περιφερειών επιδοκιμάζει το γεγονός ότι:

3.2.1. η προταθείσα οδηγία υποχρεώνει αφενός τους λιμένες να διαθέτουν ικανοποιητικό αριθμό εγκαταστάσεων υποδοχής αποβλήτων πλοίων και καταλοίπων φορτίου και αφετέρου υποχρεώνει τα πλοία να χρησιμοποιούν τις εγκαταστάσεις αυτές. Αναμένεται να περιοριστεί αισθητά η ρύπανση των θαλασσών χάρη στα μέτρα αυτά·

3.2.2. οι λιμένες υποχρεούνται να καταρτίζουν προγράμματα υποδοχής και διακίνησης αποβλήτων·

3.2.3. θα θεσπιστεί ρύθμιση κοινοτικού επιπέδου, σύμφωνα με την οποία θα καθοριστούν ειδικότερες απαιτήσεις σχετικά με τη διάθεση κατάλληλων εγκαταστάσεων υποδοχής εκ μέρους των λιμένων και του κράτους των λιμένων, σε συνδυασμό με την υποχρέωση των πλοίων να παραδίδουν τα απόβλητά τους αλλά και σχετικά με την εφαρμογή κατάλληλου συστήματος ελέγχου.

3.3. Η Επιτροπή των Περιφερειών επιδοκιμάζει την προσέγγιση που επέλεξε η Επιτροπή με επίκεντρο τους λιμένες, προσέγγιση η οποία έχει πρακτικό, πολιτικό και νομικό χαρακτήρα. Η απόρριψη αποβλήτων πλοίων καθώς και καταλοίπων φορτίου ή προϊόντων της λειτουργίας του πλοίου στη θάλασσα έχει άμεση σχέση με τη διάθεση λιμενικών εγκαταστάσεων υποδοχής αποβλήτων και την πρόσβαση σε αυτές. Η αισθητή βελτίωση της κατάστασης αυτής θα οδηγήσει σε σημαντικό περιορισμό των απορρίψεων στη θάλασσα. Από αυτή την άποψη το σχέδιο της Επιτροπής συμπληρώνει τη σύμβαση Marpol.

3.4. Η Επιτροπή των Περιφερειών ζητά:

3.4.1. όσον αφορά τα συστήματα τελών για τα απόβλητα πλοίων, η καθιέρωση γενικευμένων συστημάτων κάλυψης του κόστους αποτελεί τον κανόνα, ενώ τα συνδυασμένα συστήματα και η ταυτόχρονη επιβολή πρόσθετων τελών πρέπει να εφαρμόζονται μόνο σε εξαιρετικές περιπτώσεις·

3.4.2. οι διαφορές των συστημάτων επιβολής τελών στα κράτη μέλη ή τους λιμένες της Κοινότητας να μην επιδράσουν αρνητικά στον ανταγωνισμό πράγμα που σημαίνει ότι θα πρέπει να αναγνωρίζονται οι βασικές ιδιαιτερότητες κάθε λιμένα, όπως το μέγεθός τους, η γεωγραφική και στρατηγική του θέση και ο όγκος των φορτώσεων και εκφορτώσεων εμπορευμάτων·

3.4.3. να προβλέπει η οδηγία δυνατότητες συνεργασίας μεταξύ λιμένων, προκειμένου να παραμείνουν ανταγωνιστικοί ορισμένοι μικροί ή ειδικοί λιμένες. Ειδικότερα, να προβλεφθεί η δυνατότητα θέσπισης ενιαίου σχεδίου για ομάδες κοντινών γεωγραφικά λιμένων·

3.4.4. η αναθεώρηση των προγραμμάτων υποδοχής και διακίνησης αποβλήτων δεν θα πρέπει να πραγματοποιείται σε σταθερά χρονικά διαστήματα, αλλά κάθε φορά που προκύπτουν νέα δεδομένα·

3.4.5. τα κράτη μέλη να αναγνωρίζουν τις συμφωνίες ή αποδείξεις παράδοσης τρίτων χωρών, εφόσον οι συμφωνίες αυτές είναι ικανοποιητικές και αξιόπιστες. Θα πρέπει να αποδεικνύεται η ικανοποιητική ποιότητα παρόμοιων συμφωνιών, λαμβανομένων υπόψη των οικολογικών κριτηρίων και της ύπαρξης προγράμματος υποδοχής και διακίνησης αποβλήτων. Την απόδειξη αυτή αποτελεί η υποβολή κοινοτικού πιστοποιητικού το οποίο να ανταποκρίνεται επαρκώς στη συμφωνία παράδοσης αποβλήτων που έχει συναφθεί με την τρίτη χώρα·

3.4.6. η Επιτροπή θα πρέπει να ενημερώνει διαρκώς τα κράτη μέλη σχετικά με τις μεταβολές που αφορούν τα κοινοτικά πιστοποιητικά ποιότητας καθώς και σχετικά με τις συμφωνίες και τις αποδείξεις παράδοσης φορτίου που έχουν συναφθεί με τρίτες χώρες·

3.4.7. να χρησιμοποιηθεί το καθιερωμένο σύστημα αναφοράς του ΙΜΟ (Διεθνής Ναυτιλιακός Οργανισμός), προκειμένου να περιοριστούν στο ελάχιστο οι γραφειοκρατικές διαδικασίες·

3.4.8. να προσαρμοσθεί η προτεινόμενη οδηγία στις διατάξεις της σύμβασης του Ελσίνκι και να συμπληρωθεί με μία ρητή αναφορά της σύμβασης αυτής·

3.4.9. επειδή η ρύπανση των θαλασσών έχει διασυνοριακό χαρακτήρα, να συμμετάσχουν όσο το δυνατό περισσότερες τρίτες χώρες στη ρύθμιση αυτή.

Βρυξέλλες, 11 Μαρτίου 1999.

Ο Πρόεδρος

της Επιτροπής των Περιφερειών

Manfred DAMMEYER

Γνωμοδότηση της Επιτροπής των Περιφερειών με θέμα «Η περαιτέρω ανάπτυξη της κοινοτικής πολιτικής για το περιβάλλον και η καθιέρωση μιας οικολογικής 'Ενωσης»

(1999/C 198/07)

Η ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΤΩΝ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΩΝ,

έχοντας υπόψη την απόφαση του Προεδρείου της, της 16ης Σεπτεμβρίου 1998, να καταρτίσει, σύμφωνα με το άρθρο 198 Γ, τέταρτη παράγραφος της Συνθήκης περί ιδρύσεως της Ευρωπαϊκής Κοινότητας, γνωμοδότηση με θέμα «Η περαιτέρω ανάπτυξη της κοινοτικής πολιτικής για το περιβάλλον και η καθιέρωση μιας οικολογικής 'Ενωσης» και να αναθέσει την προετοιμασία των σχετικών εργασιών στην επιτροπή 4 «Χωροταξία, αστικά θέματα, ενέργεια, περιβάλλον»·

έχοντας υπόψη το σχέδιο γνωμοδότησης (CdR 310/98 rev 2) που υιοθέτησε η επιτροπή 4 στις 11 Δεκεμβρίου 1998 (εισηγητής: ο κ. Erwin Teufel)·

Α. **ΕΚΤΙΜΩΝΤΑΣ:**

1. ότι η κατάστρωση μιας στρατηγικής για την ενσωμάτωση των περιβαλλοντικών ζητημάτων στις πολιτικές της Ευρωπαϊκής 'Ενωσης αποτελεί αυτή τη στιγμή ένα ιδιαίτερα σημαντικό έργο των οργάνων της ΕΕ·

2. ότι η Συνθήκη του 'Αμστερνταμ αποτελεί μια κατάλληλη νομική βάση για την περαιτέρω εξέλιξη και την επίτευξη προόδων στον τομέα της κοινοτικής περιβαλλοντικής πολιτικής·

3. ότι, σε σχέση με το θέμα αυτό, οι αρμοδιότητες σε θέματα περιβάλλοντος είναι σημαντικό να κατανεμηθούν με εύλογο τρόπο μεταξύ των διαφόρων βαθμίδων — ΕΕ-κράτος μέλος, περιφέρειες, κοινότητες — σύμφωνα με την αρχή της επικουρικότητας·

4. ότι βιώσιμες και ευρείας κλίμακας προσεγγίσεις με σκοπό την ενσωμάτωση των απαιτήσεων για την προστασία του περιβάλλοντος σε όλες τις κοινοτικές πολιτικές και την κατάργηση αντιπεριβαλλοντικών διατάξεων που περιλαμβάνει το ευρωπαϊκό δίκαιο είναι δυνατό να χαραχθούν μόνο αν υφίστανται επιστημονικές βάσεις, συμπεριλαμβανομένων των κριτηρίων σκοπιμότητας και βάσει της αρχής της προφύλαξης·

5. ότι οι εθνικές νομοθεσίες σχετικά με το περιβάλλον περιλαμβάνουν αυτή τη στιγμή διαφορετικές απαιτήσεις· ότι, ιδίως, τα κράτη μέλη δεν εφαρμόζουν τις κοινοτικές διατάξεις με την ίδια αυστηρότητα·

6. ότι στα κράτη μέλη και σε περιφερειακή και τοπική κλίμακα, η συχνότητα των ελέγχων εκ μέρους των αρχών και οι ποινές που επιβάλλονται για τις παραβάσεις διαφέρουν σε έντονο βαθμό, πράγμα που μπορεί να προκαλέσει έντονη επιβάρυνση του περιβάλλοντος και στρεβλώσεις του ανταγωνισμού στην εσωτερική αγορά·

7. ότι οι περιφέρειες και οι οργανισμοί τοπικής αυτοδιοίκησης, καθώς και αρχές όπως τα δικαστήρια, έχουν ιδιαίτερη ευθύνη όσον αφορά την εφαρμογή και τον έλεγχο του δικαίου για το περιβάλλον·

8. ότι κατά την τρίτη διάσκεψη — που αποτελεί τη συνέχεια της πρώτης διάσκεψης για το περιβάλλον — η οποία πραγματοποιήθηκε στο Κιότο το Δεκέμβριο 1997, τα κράτη μέλη της Σύμβασης — Πλαίσιο για την κλιματική αλλαγή του Ρίο ντε Ιανέιρο θέσπισαν συγκεκριμένες, αν και όχι επαρκώς αυστηρές, υποχρεώσεις για τη μείωση των εκπομπών αερίων που προκαλούν το φαινόμενο του θερμοκηπίου. Οι καθορισθείσες μειώσεις ύψους τουλάχιστον 5 % για τα βιομηχανικά κράτη είναι χαμηλότερες από εκείνες που είχε απαιτήσει η ΕΕ·

9. ότι οι προσπάθειες για τη διατήρηση της βιοποικιλότητας είναι αναγκαίο να συνεχισθούν ιδίως πέρα από τα περιφερειακά και τα εθνικά σύνορα·

10. ότι τα καλλιεργήσιμα εδάφη, τα οποία αντανακλούν την οικονομική, την οικολογική και την πολιτιστική ανάπτυξη των περιφερειών της Ευρώπης, αποτελούν τη βάση τόσο για την ύπαρξη της γεωργίας και της δασοκομίας, όσο και για μια όσο το δυνατόν πιο βιώσιμη εκμετάλλευση της γης·ότι τα εδάφη αυτά έχουν μεγάλη σημασία τόσο για τη βιοποικιλότητα όσο και για τον πληθυσμό των περιφερειών και τον τουρισμό·

11. ότι εκτός από τον αέρα, το νερό και το ηλιακό φως, το έδαφος συγκαταλέγεται επίσης μεταξύ των φυσικών και ζωτικών βάσεων για τη διαβίωση του ανθρώπου, των ζώων και των φυτών·

12. ότι η χρήση της γης, η διάβρωση και ο περιορισμός της καλλιεργήσιμης γης, καθώς και οι εισροές ρυπογόνων ουσιών, υπονομεύουν όλο και περισσότερο τις δυνατότητες εκμετάλλευσης του εδάφους από τον άνθρωπο, καθώς και το ρόλο που το τελευταίο διαδραματίζει σε σχέση με την οικονομία της φύσης και του τοπίου·

13. ότι ένα ακόμη δυναμικό ανάπτυξης υφίσταται ιδίως μέσω της προώθησης μεθόδων γεωργικής παραγωγής, που δεν ρυπαίνουν τα ύδατα, και της μείωσης της εισροής διαφόρων ουσιών·

14. ότι οι οδηγίες για τα ύδατα, που θεσπίσθηκαν, εν τω μεταξύ, σε κοινοτική κλίμακα, επικαλύπτονται εν μέρει και στερούνται συνοχής από την άποψη του περιεχομένου τους· ότι οι ελλείψεις αυτές δεν καλύπτονται και ότι οι στόχοι μιας βιώσιμης πολιτικής για τα ύδατα δεν επιτυγχάνονται·

15. ότι οι ανάγκες των πολιτών της Ευρώπης για πρόσβαση στην εκπαίδευση, την απασχόληση, τις υγειονομικές υπηρεσίες αυξάνονται, οι οποίες πρέπει να καλύπτονται με βιώσιμο τρόπο και όχι απαραίτητα με την παροχή περισσότερων διευκολύνσεων στον τομέα των μεταφορών·

16. ότι, σε μεσοπρόθεσμη βάση, η κοινή ανάπτυξη της ευρωπαϊκής οικονομίας θα έχει ως αποτέλεσμα μια έντονη αύξηση της κυκλοφορίας των αγαθών στην εσωτερική αγορά και ότι οι διασυνοριακές οδικές μεταφορές εμπορευμάτων σε μεγάλες αποστάσεις θα συμβάλουν σημαντικά στην αύξηση αυτή·

17. ότι οι εκπομπές οχημάτων και καυσίμων κατά τις οδικές μεταφορές αποτελούν ήδη σήμερα μια σημαντική αιτία για την επιβάρυνση του περιβάλλοντος από τις ηχητικές οχλήσεις και τις ρυπογόνες ουσίες που βλάπτουν την ανθρώπινη υγεία και το κλίμα·

18. ότι στις σιδηροδρομικές μεταφορές υπάρχουν ελλείψεις και ότι σημαντικές δυνατότητες καινοτομίας, ιδίως στον τομέα των εμπορευματικών μεταφορών μεγάλων αποστάσεων, δεν έχουν ακόμη αποτελέσει αντικείμενο εκμετάλλευσης·

19. ότι ο ανταγωνισμός μεταξύ των διαφόρων μέσων μεταφοράς στρεβλώνεται και θα πρέπει να καταστεί θεμιτός και μέσω της συνεκτίμησης των εξωτερικών στοιχείων κόστους·

20. ότι η αρχή «ο ρυπαίνων πληρώνει» πρέπει να αποτελεί τη βασική αρχή όλων των κοινοτικών προγραμμάτων και της κοινοτικής περιβαλλοντικής νομοθεσία·

υιοθέτησε κατά την 28η σύνοδο ολομέλειας της 10ης και 11ης Μαρτίου 1999 την ακόλουθη γνωμοδότηση.

Β. **ΕΙΣΑΓΩΓΗ**

Λόγω της Συνθήκης του 'Αμστερνταμ η Ευρωπαϊκή 'Ενωση χρειάζεται επίσης να συλληφθεί ως μια οικολογική 'Ενωση. Η απαίτηση αυτή απευθύνεται στην ίδια την Κοινότητα, στα κράτη μέλη της, καθώς και στις τοπικές και περιφερειακές αρχές. Η Ευρώπη της κοινής ανάπτυξης, στους κόλπους της οποίας τα πολιτικά προβλήματα, ιδίως σε σχέση με την απασχόληση και στον κοινωνικό και τον οικονομικό τομέα έχουν πρωταρχική σημασία, καθιστά απαραίτητη την καθιέρωση μιας νέας αλληλεγγύης.

Βάσει αυτής της αλληλεγγύης, η προστασία του περιβάλλοντος και της φύσης δεν πρέπει να παραμεληθούν. Στην πράξη, η περιβαλλοντική πολιτική, της οποίας οι προοπτικές χρειάζεται να είναι μακροπρόθεσμες, ήταν συχνά απομονωμένη από τα μέτρα που αφορούσαν άλλους τομείς πολιτικής. Κατά την καθιέρωση και την εφαρμογή όλων των πολιτικών και μέτρων, χρειάζεται να λαμβάνεται υπόψη το μαγικό τρίγωνο της βιωσιμότητας, δηλαδή η ανάγκη μιας ισόρροπης ανάπτυξης στον οικολογικό, τον κοινωνικό και τον οικονομικό τομέα.

Τούτο είναι αναγκαίο όχι μόνο σε κοινοτική κλίμακα, αλλά και στο επίπεδο των κρατών μελών και των περιφερειακών και τοπικών αρχών τους.

Η Επιτροπή των Περιφερειών εκτιμά τις πρωτοβουλίες που ανέλαβε η Ευρωπαϊκή Επιτροπή στους κόλπους των θεσμικών δομών της, προκειμένου να ενθαρρύνει την ενσωμάτωση της προστασίας του περιβάλλοντος και της φύσης στις κοινοτικές πολιτικές.

Με τη γνωμοδότησή της η Επιτροπή των Περιφερειών επιθυμεί:

— να συμβάλει στην εφαρμογή της απαίτησης, που είναι πλέον καθιερωμένη βάσει της Συνθήκης ΕΚ, για την εξασφάλιση μιας βιώσιμης ανάπτυξης·

— να υποβάλει προτάσεις για την εξάλειψη στρεβλώσεων του ανταγωνισμού·

— να διασφαλίσει μια βιώσιμη πανευρωπαϊκή πολιτική για το περιβάλλον με σκοπό τη διατήρηση του πλανήτη.

Γ. **ΑΙΤΗΜΑΤΑ**

1. *Βελτίωση των υφιστάμενων διαδικασιών και οργάνων*

1.1. Η Επιτροπή των Περιφερειών επικροτεί το γεγονός ότι η αρχή της βιωσιμότητας (αειφόρος ανάπτυξη) εδραιώθηκε με την έντονη υποστήριξη του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου δυνάμει του άρθρου 6 της Συνθήκης ΕΚ. Η αρχή αυτή χρειάζεται τώρα να εφαρμοσθεί στην πρακτική.

Κατά την άποψη της Επιτροπής των Περιφερειών, η εκπόνηση ενός πρωτοκόλλου για τη βιωσιμότητα, το οποίο θα ενσωματωθεί στο κατάλληλο κεφάλαιο της Συνθήκης ΕΚ, θα συμβάλει σημαντικά στην εφαρμογή της εν λόγω αρχής. Βάσει ενός παρόμοιου πρωτοκόλλου, θα μπορούσαν να καθιερωθούν ορισμένες διαδικασίες — κατά το πρότυπο του πρωτοκόλλου σχετικά με την επικουρικότητα — ώστε να εξασφαλίζεται η ενσωμάτωση της σχετικής αρχής στα μέτρα, στα προγράμματα και στις νομικές πράξεις σε κοινοτική κλίμακα. Κατά τη διαδικασία αυτή πρέπει να εξασφαλισθεί ένας όσο το δυνατό μεγαλύτερος βαθμός αποτελεσματικότητας από διοικητική άποψη.

Στο πλαίσιο των δυνατοτήτων της, η Επιτροπή των Περιφερειών θα συντάξει πρόταση σχετικά με ένα πρωτόκολλο για τη βιωσιμότητα, αναπτύσσοντας τις ιδέες των ευρωπαϊκών οργάνων και των κρατών μελών. Εξάλλου, το σχετικό πρωτόκολλο θα μπορούσε να αποτελέσει έναν οδηγό για τη δράση των κρατών μελών.

1.2. Η Επιτροπή των Περιφερειών θεωρεί ότι η υλοποίηση του συνόλου των μέτρων που αποσκοπούν στην περαιτέρω ανάπτυξη της κοινοτικής πολιτικής για το περιβάλλον και στη δημιουργία μιας οικολογικής 'Ενωσης πρέπει οπωσδήποτε να αποτελέσει αντικείμενο ενός εκτελεστικού προγράμματος. Το τελευταίο χρειάζεται να περιλαμβάνει ένα χρονοδιάγραμμα και προθεσμίες για τα πιο σημαντικά πεδία δράσης και μέτρα, αποτελώντας κατ'αυτό τον τρόπο τη βάση για τα σχετικά πράσινα και λευκά βιβλία. Η ΕΤΠ προτείνει όπως η Επιτροπή αντί να προχωρήσει στην αναθεώρηση του 5ου προγράμματος δράσης για το περιβάλλον, αρχίσει εργασίες για ένα 6ο πρόγραμμα το οποίο θα έχει ως βάση τη βιωσιμότητα που αποτελεί κύριο στόχο της Επιτροπής, και θα στηρίζεται μεταξύ άλλων στη δήλωση του Ρίο.

1.3. Ιδιαίτερα όσον αφορά το περιβάλλον, η Επιτροπή των Περιφερειών εκτιμά ότι, κατά τη συζήτηση σχετικά με μια κατάλληλη κατανομή των αρμοδιοτήτων μεταξύ των κοινοτήτων, των περιφερειών, των κρατών μελών και της Κοινότητας πρέπει να ληφθούν υπόψη η εκμετάλλευση των δυνατοτήτων συνεργίας και η αρχή της επικουρικότητας.

Σχετικά, η Επιτροπή των Περιφερειών κρίνει ακόμη απαραίτητη μια περιοδική επανεξέταση της κοινοτικής νομοθεσίας στον τομέα του περιβάλλοντος. Ταυτόχρονα, χρειάζεται να εξετασθεί κατά πόσο οι δυνατότητες που προσφέρει η αυτοδέσμευση («soft law»), δηλαδή η εθελούσια αυτοδέσμευση των ομάδων στόχου κατά τη σύναψη συμβάσεων, μπορούν να συμβάλουν στην επίτευξη καλύτερων αποτελεσμάτων από την άποψη της προστασίας του περιβάλλοντος.

Οι αρχές μιας οικειοθελούς διαχείρισης της προστασίας του περιβάλλοντος στην επιχείρηση, οι οποίες καθιερώθηκαν με το κοινοτικό σύστημα οικολογικής διαχείρισης και οικολογικού ελέγχου, πρέπει να ενισχυθούν περισσότερο στην πράξη. Από την άποψη αυτή, η συμμετοχή των εργαζομένων, η διεύρυνση των αρμοδιοτήτων τους και η χάραξη μιας στρατηγικής διαχείρισης που θα καθορισθεί από κοινού με το συμβούλιο της επιχείρησης κρίνονται σημαντικές.

Εκτιμάται επίσης ότι η εκ των προτέρων στρατηγική αξιολόγηση των διαφόρων τομεακών σχεδίων και προγραμμάτων από περιβαλλοντική άποψη, συνιστά μέσο που δύναται να συμβάλει θετικά, ώστε η ένταξη του περιβαλλοντικού προβληματισμού στις διάφορες πολιτικές να αποτελέσει πραγματικότητα.

1.4. Η Επιτροπή των Περιφερειών ζητά την εκπόνηση ενός συμφώνου σταθερότητας για το περιβάλλον μεταξύ της ΕΕ, των κρατών μελών, των περιφερειών και των κοινοτήτων. Βάσει του σχετικού συμφώνου, ο Χάρτης της Βαλέντσια για το περιβάλλον θα αναπτυχθεί περαιτέρω, ενόψει της προσεχούς προσχώρησης και άλλων κρατών στην ΕΕ. Στο εν λόγω σύμφωνο θα πρέπει ακόμη να γίνει αναφορά στο Χάρτη του Aalborg. Η Επιτροπή των Περιφερειών θα υποβάλει το συντομότερο δυνατόν ένα πρώτο σχέδιο για την εκπόνηση του συμφώνου. Τα μελλοντικά μέλη της ΕΕ πρέπει να επιχειρήσουν την ένταξη σε αυτό το σύμφωνο σταθερότητας.

1.5. Η Επιτροπή των Περιφερειών απαιτεί τη σύσταση ενός Οικολογικού Συμβουλίου Εμπειρογνωμόνων της ΕΕ. Αυτό το Συμβούλιο θα υποβάλλει κάθε δύο έτη στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή γνωμοδότηση, στην οποία θα προτείνει τη λήψη συγκεκριμένων μέτρων σε κοινοτική κλίμακα για την κατάργηση αντιοικολογικών στοιχείων στην κοινοτική νομοθεσία και τα διάφορα κοινοτικά μέσα χρηματοδότησης και τη μόνιμη συνεκτίμηση των απαιτήσεων για την προστασία του περιβάλλοντος κατά τη χάραξη όλων των κοινοτικών πολιτικών. Εξάλλου, μπορεί να γνωμοδοτεί σχετικά με συγκεκριμένα ζητήματα και, κατά τη δραστηριότητα αυτή, να εξετάζει τακτικά κατά πόσο τηρείται η αρχή της βιωσιμότητας.

1.6. Μια τροποποίηση της Συνθήκης ΕΚ θα καταστήσει δυνατή τη συμμετοχή, στις εργασίες της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής, και εκπροσώπων μη κυβερνητικών οργανώσεων που δραστηριοποιούνται στον τομέα του περιβάλλοντος.

1.7. Είναι ανάγκη να ενισχυθεί ο διάλογος για το περιβάλλον μεταξύ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, της Επιτροπής των Περιφερειών και της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, στον οποίο θα συμμετέχει το συμβουλευτικό φόρουμ για το περιβάλλον και τη βιώσιμη ανάπτυξη.

1.8. Οι περιφέρειες και οι δήμοι οφείλουν να ενθαρρύνουν τη συμμετοχή των πολιτών μέσω προγραμμάτων έντονης πληροφόρησης. Ως πρώτο στάδιο της δράσης αυτής, οι περιφέρειες και οι δήμοι πρέπει να καθιερώσουν κέντρα για την παροχή πληροφοριών καθώς και μια ιστοθέση στο Internet, κατά το δυνατόν, ώστε να μπορούν οι πολίτες να ενημερώνονται σχετικά με πρωτοβουλίες στις περιοχές τους (π.χ. σε σχέση με το Πρόγραμμα δράσης 2000 ή το Habitat).

1.9. Κάθε περιφέρεια πρέπει να καταρτίσει, σε συνεργασία με τις κοινότητες, ένα μακροπρόθεσμο πρόγραμμα προσανατολισμών, π.χ. με τη μορφή ενός περιβαλλοντικού σχεδίου για την επίτευξη βιωσιμότητας, το οποίο θα συμπεριλαμβάνει συγκεκριμένους στόχους με ενδιάμεσα στάδια, μέτρα και προθεσμίες για την υλοποίησή του. Παράλληλα, η ΕΕ οφείλει να υποστηρίξει με τον κατάλληλο τρόπο την ανταλλαγή εμπειριών και τις διαδικασίες διαβούλευσης, ιδίως στις παραμεθόριες περιφέρειες.

2. *Το δίκαιο του περιβάλλοντος και η εφαρμογή του*

2.1. Η Επιτροπή των Περιφερειών προτρέπει την Ευρωπαϊκή Επιτροπή να διευρύνει το κοινοτικό δίκαιο για το περιβάλλον, λαμβάνοντας υπόψη την αρχή της επικουρικότητας, καθώς και τη σημαντική συμβολή του δικαίου αυτού στην επίτευξη ενός θεμιτού ανταγωνισμού, ιδίως μέσω της καθιέρωσης οριακών τιμών εκπομπών και προτύπων σε σχέση με την ποιότητα του περιβάλλοντος. Παροτρύνει την Ευρωπαϊκή Επιτροπή να περιορίσει τον αριθμό των υποχρεωτικών εκθέσεων για το εν λόγω θέμα σε λογικά επίπεδα, και με τον τρόπο αυτό το αποτέλεσμα που θα επιτευχθεί από την υποβολή εκθέσεων με τη μορφή συνεχούς ροής πληροφοριών θα υπερτερεί της υποβολής επανειλημμένων εκθέσεων.

2.2. Η Επιτροπή των Περιφερειών επικροτεί την πρόταση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, σύμφωνα με την οποία, η τελευταία θα προτείνει ελάχιστες απαιτήσεις για τη μορφή και το εύρος των επιθεωρήσεων εκ μέρους των αρχών. Καλεί το Συμβούλιο να εγκρίνει το ταχύτερο δυνατόν διατάξεις — βάσει της εν λόγω πρότασης — οι οποίες θα επιτρέψουν τη συνεκτίμηση των πρακτικών αναγκών· δυνάμει των διατάξεων αυτών, οι διοικητικές πρακτικές θα καταστούν σύντομα συγκρίσιμες και θα εναρμονισθούν σε μεσοπρόθεσμη βάση ανά την Ευρώπη, χωρίς υπερβολική αύξηση των γραφειοκρατικών εμποδίων.

2.3. Η Επιτροπή των Περιφερειών επικροτεί την έγκριση της οδηγίας (96/61/ΕΚ) σχετικά με την ολοκληρωμένη πρόληψη και έλεγχο της ρύπανσης, βάσει της οποίας, καθιερώνεται για πρώτη φορά ανά την Ευρώπη μια ενιαία διαδικασία για την έγκριση και τον έλεγχο βιομηχανικών εγκαταστάσεων, των οποίων οι δραστηριότητες έχουν ιδιαίτερα σημαντικές επιπτώσεις στο περιβάλλον.

2.4. Η ΕΤΠ καλεί την Ευρωπαϊκή Επιτροπή να ολοκληρώσει αμέσως τα τεχνικά έγγραφα (BREF) για τους διάφορους τύπους βιομηχανικών εγκαταστάσεων, που περιλαμβάνονται στην οδηγία 96/61/ΕΚ, στα οποία περιγράφεται με συγκεκριμένο τρόπο η οριακή τιμή εκπομπής που αποτελεί το απαιτούμενο περιβαλλοντικό πρότυπο σε όλη την Ευρώπη.

Μόνο κατ' αυτό τον τρόπο είναι δυνατή η εναρμόνιση των απαιτήσεων που αφορούν την ουσία. Στην αντίθετη περίπτωση, η οδηγία 96/61/ΕΚ θα περιορισθεί στην εναρμόνιση των διαδικασιών έγκρισης και ελέγχου, πράγμα που θα έχει ως συνέπεια την ενίσχυση των στρεβλώσεων του ανταγωνισμού.

2.5. Η Επιτροπή των Περιφερειών ζητεί από την Επιτροπή να υποβάλει το συντομότερο δυνατόν προτάσεις για τη λήψη μέτρων βασιζόμενων στην ιδέα της ολοκληρωμένης πολιτικής του προϊόντος, η οποία καλύπτει το σύνολο της διάρκειας ζωής ενός προϊόντος.

3. *Ευαισθητοποίηση στην κατάρτιση και στη διαπαιδαγώγηση σε θέματα βιωσιμότητας*

3.1. Για την ενθάρρυνση μιας φιλοπεριβαλλοντικής συμπεριφοράς, προσανατολισμένης προς την ποιότητα ζωής και τη βιωσιμότητα, εκτός από τη χρησιμοποίηση νομικών και χρηματοδοτικών μέσων, χρειάζεται να δοθεί βάρος και στους κοινωνικούς μηχανισμούς (διαφώτιση, εκπαίδευση και διαπαιδαγώγηση, διάλογος, διαδραστική λήψη αποφάσεων σε πολιτική κλίμακα, συνεργασία κ.λπ.).

3.2. Η Επιτροπή των Περιφερειών καλεί την Ευρωπαϊκή Επιτροπή και το Συμβούλιο να τροποποιήσουν υφιστάμενα προγράμματα ενισχύσεων κατά τρόπο ώστε, στο μέλλον, να ενθαρρυνθούν καινοτόμες προσεγγίσεις για την ενίσχυση των γνώσεων σχετικά με το περιβάλλον και τη φιλοπεριβαλλοντική συμπεριφορά, με τη βοήθεια του προαναφερθέντος κοινωνικού μηχανισμού.

3.3. Για την ανταλλαγή πληροφοριών σχετικά με τοπικές πρωτοβουλίες στους τομείς της ποιότητας ζωής και της βιωσιμότητας με τη χρησιμοποίηση των κοινωνικών μηχανισμών (π.χ. κατάρτιση μιας Agenda 21 σε τοπική κλίμακα ή μιας Agenda Habitat σχετικά με την ανάπτυξη οικισμών), χρειάζεται να προβλεφθεί η δυνατότητα της χρησιμοποίησης της διεθνούς τράπεζας δεδομένων.

4. *Η διασυνοριακή συνεργασία*

4.1. Η Επιτροπή των Περιφερειών υπογραμμίζει τη σημασία μιας ενισχυμένης συνεργασίας μεταξύ των περιφερειών εντός και εκτός της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Καλεί την Ευρωπαϊκή Επιτροπή να ενθαρρύνει την ανταλλαγή εμπειριών και την αναζήτηση λύσεων όσον αφορά τη ρύπανση του περιβάλλοντος που έχει διασυνοριακό χαρακτήρα, ιδίως ενόψει της διεύρυνσης της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

4.2. Κατά τη θέσπιση της νέας νομοθεσίας για το περιβάλλον, η Κοινότητα οφείλει να εστιάσει την προσοχή της στη διευθέτηση ζητημάτων διασυνοριακού χαρακτήρα μεταξύ των κρατών μελών.

5. *Η προστασία του κλίματος*

5.1. Η Επιτροπή των Περιφερειών κρίνει ότι το δυναμικό που προσφέρουν οι ανανεώσιμες πηγές ενέργειας και οι τεχνικές για μια πιο αποτελεσματική χρήση της ενέργειας είναι σκόπιμο να αποτελέσει αντικείμενο εκμετάλλευσης με τον καλύτερο δυνατό τρόπο. Επίσης, οι αρμόδιες για τον ανταγωνισμό αρχές ενδείκνυται να αποφασίζουν σχετικά με την παροχή ενισχύσεων στις τελευταίες, λαμβάνοντας ιδίως υπόψη τη βιωσιμότητα. Προς το σκοπό αυτό, πρέπει να καθιερωθούν κίνητρα και να διευκολυνθεί η πρόσβαση σε αντίστοιχα προγράμματα.

5.2. Η Επιτροπή των Περιφερειών παροτρύνει το Συμβούλιο να καθιερώσει, το ταχύτερο δυνατό, μια κοινή διαδικασία για τη φορολογία της μη ανανεώσιμης ενέργειας και την εσωτερίκευση του εξωτερικού κόστους. Στον τομέα αυτό, πρέπει να ληφθούν υπόψη οι επιπτώσεις στις κατηγορίες του πληθυσμού με χαμηλά εισοδήματα, στις αγροτικές και ορεινές περιοχές και στους τομείς της οικονομίας που επιβαρύνονται ιδιαίτερα από ενεργειακές δαπάνες.

5.3. Η Επιτροπή των Περιφερειών καλεί την Ευρωπαϊκή Επιτροπή να εξετάσει κατά πόσο το κανονιστικό δίκαιο και άλλα μέσα, ιδιαίτερα τα προγράμματα ενισχύσεων, αποτελούν εμπόδια στη μείωση των εκπομπών. Κατά τη μεταρρύθμιση της Κοινής Γεωργικής Πολιτικής και των διαρθρωτικών ταμείων, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή οφείλει επίσης να επιδιώξει μειώσεις των εκπομπών. Σχετικά, η Επιτροπή των Περιφερειών υπογραμμίζει τη σημασία των δασικών οικοσυστημάτων, τα οποία δρουν ως φίλτρα αέρος και απορροφούν το διοξείδιο του άνθρακα.

5.4. Η Επιτροπή των Περιφερειών κρίνει σκόπιμη την προσαρμογή των νομικών διατάξεων για τη μείωση των ρύπων στις νέες εξελίξεις, εντός μιας κατάλληλης χρονικής περιόδου, ώστε να καταστεί δυνατή η ενσωμάτωση στην ευρωπαϊκή νομοθεσία νέων γνώσεων σχετικά με τους ρύπους και την κατάσταση της τεχνολογίας.

5.5. Η Επιτροπή των Περιφερειών θεωρεί ότι, σε σχέση με την πολιτική για την προστασία του κλίματος, είναι ορθό να διατεθούν περισσότερα οικονομικά μέσα προσέλκυσης (επιβολή τελών προσανατολισμού σε σχέση με το περιβάλλον, εμπορεύσιμα δικαιώματα για την επιβάρυνση του περιβάλλοντος και στρατηγικές αντιστάθμισης). Βάσει των μέσων αυτών, θα αυξηθεί περισσότερο η αποτελεσματικότητα της περιβαλλοντικής πολιτικής από την άποψη του κόστους, με αποτέλεσμα να ενταθεί η σύγκρουση μεταξύ της τελευταίας και των πολιτικών για την ανάπτυξη και την απασχόληση.

5.6. Η Επιτροπή των Περιφερειών θεωρεί ότι η Ευρωπαϊκή Ένωση και τα κράτη μέλη της πρέπει να εξακολουθήσουν να αποτελούν ένα υπόδειγμα όσον αφορά τη μείωση των εκπομπών αερίων που προκαλούν το φαινόμενο του θερμοκηπίου.

6. *Η προστασία της φύσης*

6.1. Η Επιτροπή των Περιφερειών εκτιμά τις προσπάθειες που κατέβαλε μέχρι σήμερα η Ευρωπαϊκή Επιτροπή για τη διατήρηση της βιοποικιλότητας. Αναμένει ότι η Κοινότητα θα συνηγορήσει υπέρ της προστασίας των ειδών και της φύσης και κατά τις διεθνείς διαπραγματεύσεις για την εμπορική πολιτική.

6.2. Η Επιτροπή των Περιφερειών καλεί την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, το Συμβούλιο και το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο να λάβουν περισσότερο υπόψη τα ζητήματα της προστασίας του περιβάλλοντος κατά τη μεταρρύθμιση της Κοινής Γεωργικής Πολιτικής. Σχετικά, η ΕΤΠ κρίνει ότι μόνο οι βιώσιμες μορφές γεωργίας πρέπει να θεωρούνται ως συμβατές με την προστασία του περιβάλλοντος πράγμα το οποίο, αντίθετα, δεν ισχύει για τις καθαρά βιομηχανικές. Σύμφωνα με την έννοια μιας βιώσιμης γεωργίας, η φιλοπεριβαλλοντική εκμετάλλευση του εδάφους και τα γεωργικά, οικονομικά συστήματα, όπως η διάθεση στην αγορά προϊόντων που παράγονται και μεταποιούνται στις περιφέρειες, πρέπει να τύχουν υποστήριξης.

6.3. Η Επιτροπή των Περιφερειών χαιρετίζει τις προσπάθειες της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για την ενθάρρυνση μιας βιώσιμης εκμετάλλευσης του εδάφους, όπως και την επισήμανση των προϊόντων της βιολογικής καλλιέργειας και τις εργασίες σχετικά

με το οικολογικό σήμα. Τα συγκεκριμένα σχέδια δράσης και προγράμματα χρειάζεται να προσαρμοσθούν στο φυσικό περιβάλλον κατά τρόπο ώστε να ληφθούν υπόψη ειδικά οι ανάγκες του τοπικού πληθυσμού, των γεωργών και της φύσης. Η Επιτροπή των Περιφερειών επικροτεί τις προσπάθειες που καταβάλλει η Επιτροπή για την ενθάρρυνση μιας βιώσιμης εκμετάλλευσης του εδάφους, μέσω της ρύθμισης των ΚΟΑ και του κανονισμού (ΕΟΚ) αριθ. 2078/92, διότι στηρίζουν μια ευρεία νομοθετική και οικονομική ανάπτυξη.

6.4. Η Επιτροπή των Περιφερειών ζητά να πραγματοποιηθεί μια εκτίμηση των περιβαλλοντικών επιπτώσεων των μεγάλων σχεδίων που αφορούν τα διαρθρωτικά ταμεία. Τα σχετικά κείμενα που θα εκπονηθούν, μεταξύ των οποίων και έγγραφα με τις εκτιμήσεις του κόστους/οφέλους, πρέπει να δημοσιευθούν.

6.5. Η Επιτροπή των Περιφερειών υποστηρίζει τη δημιουργία και την εξασφάλιση του δικτύου ειδικών ζωνών προστασίας «φύση 2000». Παροτρύνει την Ευρωπαϊκή Επιτροπή να περιορίσει τον αριθμό των υποχρεωτικών εκθέσεων για το εν λόγω θέμα σε λογικά επίπεδα.

6.6. Απατείται επαρκής δημοσιονομική αναγνώριση της διατήρησης του τοπίου σε μία μακροπρόθεσμη προοπτική καθώς και προστασίας του εδάφους και των προσπαθειών διατήρησης και ανάκτησης υγιών δασών.

7. Το έδαφος

7.1. Η Επιτροπή των Περιφερειών ζητά όπως και το έδαφος αποτελέσει αντικείμενο εκμετάλλευσης σύμφωνα με τη βασική αρχή της βιωσιμότητας. Για το λόγο αυτό, το έδαφος πρέπει να χρησιμοποιείται με συνετό τρόπο από την άποψη της έκτασης και με προσοχή, δεδομένου ότι είναι ένας παράγοντας της φύσης, ο οποίος μπορεί να διαδραματίσει οικολογικό ρόλο. Από την άποψη αυτή, η Επιτροπή των Περιφερειών θεωρεί ότι η βιωσιμότητα της γεωργίας και της δασοκομίας αποτελεί ένα βασικό και χαρακτηριστικό στοιχείο της εκμετάλλευσης του εδάφους, καθώς και εγγύηση για τη διατήρηση του τεχνητού περιβάλλοντος.

7.2. Συνεπώς, η Επιτροπή των Περιφερειών ζητά τα μέτρα σε κοινοτική, εθνική και περιφερειακή και τοπική κλίμακα, να βασισθούν στις ακόλουθες αρχές:

— τη συνετή και προσεκτική χρησιμοποίηση του εδάφους,

— την προστασία ιδιαίτερα πολύτιμων εδαφών από την υποβάθμιση και το σχηματισμό κρούστας από τη βροχή και τον ορθό χειρισμό της αναπόφευκτης εκσκαφής,

— η ανάκτηση χρησιμοποιημένων εκτάσεων έχει προτεραιότητα,

— την ανακύκλωση των μη μολυσμένων χωμάτων και κατάλληλη μεταχείριση μολυσμένων χωμάτων,

— τη μείωση της διάβρωσης και την πρόληψη των κατολισθήσεων και παρόμοιων γεωλογικών φαινομένων,

— τον περιορισμό της βλαβερής εισροής ουσιών.

8. Το νερό και τα απόβλητα

8.1. Η Επιτροπή των Περιφερειών υποστηρίζει την Ευρωπαϊκή Επιτροπή κατά την κοινή προσπάθεια για μια αποτελεσματική πολιτική σχετικά με την προστασία των υδάτων με σκοπό την επίτευξη ενός υψηλού βαθμού προστασίας. Μόνο έτσι είναι δυνατό να επιτευχθεί ο στόχος της βιώσιμης ανάπτυξης σε όλη την Ευρώπη.

8.2. Η Επιτροπή των Περιφερειών επικροτεί τους στόχους που θέτει η Ευρωπαϊκή Επιτροπή για τη μελλοντική πολιτική σχετικά με τα ύδατα και — από την άποψη της ουσίας — την παροτρύνει να δώσει συγκεκριμένη μορφή στην αρχή της προφύλαξης, στην αρχή ο ρυπαίνων πληρώνει, στην αρχή της συνεργασίας, καθώς και στις αρχές της συνεκτίμησης περιβαλλοντικών ζητημάτων και της επικουρικότητας, ώστε να αποφευχθεί ή να περιορισθεί η επιβάρυνση των ανθρώπινων βάσεων διαβίωσης.

Από την άποψη αυτή, η Επιτροπή των Περιφερειών τονίζει ότι τα μέτρα για τη διατήρηση των δασών σε καλή κατάσταση και τη δάσωση είναι ιδιαίτερα σημαντικά και για την προστασία των υδάτων.

8.3. Η Επιτροπή των Περιφερειών θεωρεί ότι η αποφυγή της δημιουργίας απορριμμάτων αποτελεί το σπουδαιότερο συστατικό μιας ευρωπαϊκής πολιτικής για τα απόβλητα. Συνεπώς, απαιτεί από την Κοινότητα και τα κράτη μέλη της να δώσουν ιδιαίτερη σημασία στο στόχο αυτό.

Η αποφυγή της δημιουργίας κάθε μορφής αποβλήτων, σύμφωνα με τη σύγχρονη τεχνολογία και επιστήμη θα πρέπει να καθιερωθεί ή να ενισχυθεί ως σημαντικότερο κριτήριο ελέγχου των κοινοτικών προγραμμάτων προώθησης της βιομηχανίας.

Χρειάζεται να ενθαρρυνθεί η καθιέρωση ανά την Ευρώπη μέσων της οικονομίας αγοράς, τα οποία έχουν ήδη δοκιμασθεί σε ορισμένες περιφέρειες, ως κίνητρο για την αποφυγή της δημιουργίας αποβλήτων που επιβαρύνουν το περιβάλλον και την υγεία.

8.4. Η Επιτροπή των Περιφερειών τονίζει ότι η αρχή της ελεύθερης κυκλοφορίας των αγαθών έχει περιορισμένη εφαρμογή στον τομέα της διαχείρισης των αποβλήτων. Οι αρμοδιότητες που υφίστανται σε περιφερειακό και τοπικό επίπεδο θα πρέπει να διασφαλισθούν και στα πλαίσια της ευρωπαϊκής εναρμόνισης.

Καλεί την Ευρωπαϊκή Επιτροπή να λάβει υπόψη, εκτός από τη χρήση των ουσιών και της ενέργειας που περιλαμβάνονται στα απόβλητα, και το στόχο της διαχείρισης των αποβλήτων, ο οποίος συνίσταται στην εξάλειψη των βλαβερών ουσιών, που περιέχουν τα τελευταία, όσο το δυνατό πλησιέστερα στον τόπο προέλευσης.

8.5. Κατά συνέπεια, η Επιτροπή των Περιφερειών παροτρύνει την Ευρωπαϊκή Επιτροπή να μην παρεμποδίσει τις προσπάθειες των κρατών μελών για την καθιέρωση μιας φιλοπεριβαλλοντικής δομής με σκοπό τη διαχείριση των αποβλήτων. Εκείνο που έχει ιδιαίτερη σημασία, είναι η διασφάλιση οικολογικών προτύπων υψηλού επιπέδου και όχι η αποδυνάμωση των προτύπων αυτών από τις πρωτοβουλίες που λαμβάνει η Ευρωπαϊκή Επιτροπή στον τομέα του ανταγωνισμού. Καλεί την Ευρωπαϊκή Επιτροπή να υποβάλει το συντομότερο δυνατό προτάσεις για το διαχωρισμό της εξάλειψης από την ανακύκλωση των αποβλήτων, σύμφωνα με μια απαίτηση που απορρέει από το κοινοτικό δίκαιο. Η Επιτροπή των Περιφερειών αναμένει ότι η Ευρωπαϊκή Επιτροπή θα αναγνωρίσει το δικαίωμα των κρατών μελών να θεσπίσουν τα ίδια κριτήρια σε σχέση με το διαχωρισμό αυτό για τη διοικητική πρακτική, έως ότου πραγματοποιηθεί μια διάκριση μεταξύ της ανακύκλωσης και της εξάλειψης των αποβλήτων σε κοινοτική κλίμακα.

9. *Ο τομέας των μεταφορών*

9.1. Η Επιτροπή των Περιφερειών αναγνωρίζει ότι η Ευρωπαϊκή Επιτροπή έχει υποβάλει ορισμένες βασικές προτάσεις και κείμενα διαβούλευσης για τον καλύτερο συνδυασμό των πολιτικών για το περιβάλλον και τις μεταφορές. Αναμένει ότι η Ευρωπαϊκή Επιτροπή θα δώσει προτεραιότητα στην επίλυση των οξυνόμενων προβλημάτων στον τομέα των μεταφορών, εστιάζοντας τη δράση της σε φιλοπεριβαλλοντικές μορφές μεταφορών (π.χ. το σιδηρόδρομο, τις δημόσιες επιβατικές συγκοινωνίες, τις ακτοπλοϊκές και εσωτερικές πλωτές μεταφορές). Από την άποψη αυτή, η Επιτροπή των Περιφερειών χαιρετίζει ιδίως τις προσπάθειες για την περαιτέρω ενίσχυση των συνδυασμένων μεταφορών, μεταξύ άλλων για τη μείωση της συμφόρησης των οδικών αρτηριών.

Η Επιτροπή των Περιφερειών αναμένει ότι το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο θα εγκρίνουν το συντομότερο δυνατό τις απαραίτητες νομικές πράξεις για την περαιτέρω ανάπτυξη των σιδηροδρομικών μεταφορών, δίνοντας προτεραιότητα στο σιδηρόδρομο, ο οποίος αποτελεί ένα ιδιαίτερα φιλοπεριβαλλοντικό μέσο μεταφοράς.

Εξάλλου, η Επιτροπή των Περιφερειών κρίνει αναγκαία την επίτευξη σε ευρωπαϊκή κλίμακα συμφωνίας σχετικά με τα βασικά χαρακτηριστικά μιας προσέγγισης που θα καλύπτει όλα τα μέσα μεταφορών και θα αποσκοπεί στη δίκαιη τιμολόγηση των μεταφορών σε συνεκτίμηση και των εξωτερικών στοιχείων κόστους.

Η Επιτροπή των Περιφερειών καλεί την Επιτροπή να εξετάσει τις συνέπειες διαφόρων στρατηγικών συνεκτίμησης των εξωτερικών στοιχείων του κόστους για την οικονομία, την κοινωνία και το περιβάλλον. Συγχρόνως, θα πρέπει να εξετασθούν λεπτομερώς οι επιπτώσεις των τιμών που αντιστοιχούν στο κόστος των μεταφορών για τους οικονομικούς κλάδους που καλύπτουν κυρίως την φόρτωση εκφόρτωση και τις μεταφορές αλλά και για τον τόπο εγκατάστασης στην Ευρωπαϊκή Ένωση.

9.2. Η Επιτροπή των Περιφερειών καλεί την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, το Συμβούλιο και το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο να καταβάλλουν κάθε δυνατή προσπάθεια για την επίτευξη περαιτέρω καθοριστικών προόδων στον τομέα των μεταφορών, ενόψει της διεύρυνσης της Κοινότητας. Προς το σκοπό αυτό, είναι αναγκαία μια αύξηση των ανώτατων συντελεστών των οδικών τελών για τα φορτηγά αυτοκίνητα όπου αυτό είναι αναγκαίο και μια διαφοροποίηση της αύξησης αυτής, σύμφωνα με περιβαλλοντικά κριτήρια. Εξάλλου, χρειάζεται να επιτευχθούν πρόοδοι όσον αφορά τη χρήση των σιδηροδρομικών δικτύων.

9.3. Η Επιτροπή των Περιφερειών απαιτεί τη λήψη μέτρων για τον περιορισμό της κατανάλωσης καυσίμων και, επομένως, των εκπομπών CO_2 των ιδιωτικών αυτοκινήτων· ζητά επίσης να δοθεί η δυνατότητα στις περιφέρειες και τα κράτη μέλη να προωθήσουν, μέσω της καθιέρωσης φορολογικών κινήτρων, την εσπευσμένη διάθεση στην αγορά οχημάτων που καταναλώνουν ιδιαίτερα μικρές ποσότητες καυσίμων, έχοντας υπόψη τις επιπτώσεις στις διάφορες εισοδηματικές ομάδες και άτομα που ζουν σε αγροτικές και αστικές περιοχές.

9.4. Η Επιτροπή των Περιφερειών ζητά την ταχεία έγκριση της οδηγίας σχετικά με τις εκπομπές των φορτηγών οχημάτων. Σχετικά, χρειάζεται να απαιτηθούν υψηλότερες τιμές από αυτές που προβλέπονται σήμερα για το στάδιο EURO IV (από το 2005). Ταυτόχρονα, πρέπει να δοθεί στα κράτη μέλη η δυνατότητα να προωθήσουν από το 2000, μέσω της καθιέρωσης φορολογικών κινήτρων, οχήματα τα οποία τηρούν ήδη σήμερα αυστηρότερες τιμές όσον αφορά τις εκπομπές αερίων. Η προσέγγιση αυτή είναι δυνατό να υιοθετηθεί και για τα λεωφορεία και τα οχήματα διανομής εμπορευμάτων με κινητήρα αερίου, τα οποία χρησιμοποιούνται στα αστικά κέντρα.

9.5. Η Επιτροπή των Περιφερειών θεωρεί ότι η ταχύτατη καθιέρωση βενζίνης και ντήζελ που να είναι λιγότερο επιζήμια για το περιβάλλον, αποτελεί ένα καθοριστικό μέτρο για τη μείωση της περιβαλλοντικής επιβάρυνσης που οφείλεται στις οδικές μεταφορές. Εξάλλου, τα καθαρά καύσιμα αποτελούν βασική προϋπόθεση για την καθιέρωση νέων τύπων κινητήρων που καταναλώνουν μικρότερη ποσότητα καυσίμων και εκπέμπουν λιγότερες βλαβερές ουσίες.

Η Επιτροπή των Περιφερειών θεωρεί ότι η οδηγία για τα καύσιμα που δημοσιεύθηκε στα τέλη Δεκεμβρίου 1998, αποτελεί ασφαλώς ένα σπουδαίο βήμα. Ωστόσο, κρίνει ότι είναι αναγκαίες περαιτέρω μειώσεις ιδίως όσον αφορά την περιεκτικότητα σε θείο.

Η Επιτροπή των Περιφερειών παροτρύνει όλα τα κράτη μέλη να ενθαρρύνουν, μέσω αποτελεσματικών φορολογικών κινήτρων, την ταχεία καθιέρωση και την προτίμηση καυσίμων, λιγότερο επιζήμιων για το περιβάλλον.

Σχετικά, χρειάζεται να ληφθούν υπόψη οι επιπτώσεις στις κατηγορίες του πληθυσμού με χαμηλά εισοδήματα και στις αγροτικές περιοχές.

9.6. Η Επιτροπή των Περιφερειών εκφράζει την ικανοποίησή της για την οδηγία που δημοσιεύθηκε στα τέλη Δεκεμβρίου 1998 σχετικά με τα μελλοντικά πρότυπα εκπομπών για τα ιδιωτικά αυτοκίνητα και τα ελαφρά οχήματα επαγγελματικής χρήσης καθώς και την παροχή της δυνατότητας στα κράτη μέλη να προωθήσουν από το 2000, μέσω φορολογικών κινήτρων, την πρόωρη διάθεση στην αγορά ιδιωτικών αυτοκινήτων, σε συμφωνία με το στάδιο EURO IV.

Η Επιτροπή των Περιφερειών καλεί όλα τα κράτη μέλη να ενθαρρύνουν την ταχεία καθιέρωση και την προτίμηση οχημάτων, των οποίων οι εκπομπές είναι ιδιαίτερα περιορισμένες, μέσω της καθιέρωσης αποτελεσματικών οικονομικών κινήτρων.

9.7. Επειδή οι πολίτες εκτιμούν ιδιαίτερα ένα ήρεμο περιβάλλον κατοικίας και διαβίωσης σε περιοχές εντός και εκτός των πόλεων, η Επιτροπή των Περιφερειών παροτρύνει την Επιτροπή να υποβάλει, ως συνέχεια της νέας οδηγίας για τις εκπομπές μηχανοκίνητων οχημάτων, μια οδηγία για την περαιτέρω μείωση των ηχητικών οχλήσεων που προκαλούν τα ιδιωτικά αυτοκίνητα και τα φορτηγά οχήματα (οχλήσεις από κινητήρες σε ταχύτητες έως και 60 km/h και οχλήσεις από τα ελαστικά σε μεγαλύτερες ταχύτητες).

10. *Οι τομείς της οικονομίας, του εμπορίου και της απασχόλησης*

10.1. Η Επιτροπή των Περιφερειών τονίζει ότι οι πρόοδοι στον τομέα του περιβάλλοντος βελτιώνουν την ποιότητα των χώρων δραστηριοτήτων και συμβάλλουν στην εξασφάλιση θέσεων απασχόλησης.

10.2. Στον τομέα της εμπορικής πολιτικής, ιδίως στους κόλπους του ΠΟΕ, χρειάζεται να καθιερωθούν οικολογικά ελάχιστα πρότυπα. Ακόμη, στον ίδιο τομέα της εμπορικής πολιτικής και ιδίως στους κόλπους του ΠΟΕ, χρειάζεται να ρυθμιστούν τα βασικά πρότυπα της ολοκληρωμένης και οικολογικής παραγωγής.

10.3. Πάντως, ιδιαίτερα όσον αφορά τους χώρους οικονομικών δραστηριοτήτων, η Επιτροπή των Περιφερειών τονίζει ότι, βάσει της περιβαλλοντικής πολιτικής, είναι αναγκαίο να επιλέγονται όλο και περισσότερο μέσα τα οποία είναι τόσο αποτελεσματικά όσο και ολιγοδάπανα και προσφέρουν κίνητρα για την ενίσχυση των προόδων στον τομέα του περιβάλλοντος. Κατά την άποψη της ΕΤΠ, μια περιβαλλοντική πολιτική, η οποία είναι αποτελεσματική από οικολογική και οικονομική άποψη, είναι δυνατό να συνδυασθεί με τον καλύτερο τρόπο με την οικονομική πολιτική και την πολιτική για την απασχόληση.

11. *Προστασία από ακτινοβολίες*

11.1. Η Επιτροπή των Περιφερειών ζητεί να ασχοληθεί η ΕΕ εντονότερα με τις πτυχές της προστασίας από ακτινοβολίες που δεν καλύπτονται από τις εργασίες της Euratom, πτυχές όπως η τελική εναπόθεση και τα υποπροϊόντα της εξόρυξης ουρανίου. Σε αυτό το πλαίσιο χρειάζεται αφενός, να βελτιωθεί η πληροφόρηση των περιφερειακών αρχών που είναι αρμόδιες για την προστασία από ακτινοβολία καθώς και η συνεργασία με τις αρχές αυτές, αφετέρου, είναι αναγκαίο να διασφαλισθεί η εντατικότερη προώθηση κοινών σχεδίων Ε+Α σχετικά με τη φυσική ακτινοβολία. Ενόψει των επικείμενων προσχωρήσεων, τα θέματα αυτά αποκτούν ιδιαίτερη σημασία.

11.2. Η Επιτροπή των Περιφερειών ζητεί να χαραχθούν κοινές ευρωπαϊκές προδιαγραφές σχετικά με την μεταχείριση υλικών που έχουν μολυνθεί με φυσικά ραδιονουκλεΐδια (όπως παλαιοσίδηρα, ιλύς της ελαιουργίας, υποπροϊόντα της καύσης κ.λπ.).

Δ. **ΑΙΤΙΟΛΟΓΙΑ**

Υπό το φως της Συνθήκης του 'Αμστερνταμ, οι θέσεις της Επιτροπής των Περιφερειών ως προς τα βασικά θέματα της περιβαλλοντικής πολιτικής πρέπει να επιβεβαιωθούν και αναπτυχθούν περαιτέρω.

Ο ανταγωνισμός στους κόλπους της εσωτερικής αγοράς θα καταστεί εντονότερος λόγω της Οικονομικής και Νομισματικής 'Ενωσης. Επομένως, η εφαρμογή και η διεύρυνση του περιεχομένου του κοινοτικού δικαίου για το περιβάλλον από την άποψη της ουσίας θα καταστούν στο μέλλον πιο σημαντικές.

Από την άποψη αυτή, η Επιτροπή των Περιφερειών έχει να διαδραματίσει ένα ιδιαίτερο ρόλο·ωστόσο, η ευθύνη για μια αποτελεσματική εφαρμογή εναπόκειται κυρίως στις τοπικές και περιφερειακές αρχές.

Μια ορθή οικονομική ανάπτυξη της Ευρωπαϊκής 'Ενωσης είναι δυνατή μόνο σε συνδυασμό με μια φιλόδοξη πολιτική για το περιβάλλον. Η προστασία του περιβάλλοντος αποτελεί κινητήρια δύναμη για την καινοτομία και την ανάπτυξη στον τομέα της οικονομίας. Μια σύγχρονη προστασία του περιβάλλοντος επιτρέπει τη δημιουργία σταθερών θέσεων απασχόλησης. Ενόψει της ενισχυμένης προενταξιακής στρατηγικής για τα κράτη της Κεντρικής και Ανατολικής Ευρώπης που είναι υποψήφια για ένταξη, οι εξαγωγές τεχνολογίας για την προστασία του περιβάλλοντος από την ΕΕ θα προσλάβουν ιδιαίτερη σημασία κατά την επόμενη δεκαετία.

Η Επιτροπή των Περιφερειών παραδέχεται ότι η περαιτέρω ανάπτυξη του δικαίου για το περιβάλλον από την άποψη της ουσίας καθίσταται όλο και πιο πολύπλοκη λόγω των πολυάριθμων αλληλοεξαρτώμενων παραγόντων. Για το λόγο αυτό, μια συμπληρωματική επιστημονική διαβούλευση θεωρείται αναγκαία.

Στη θέση των κλασσικών περιβαλλοντικών προβλημάτων εμφανίσθηκαν νέες προκλήσεις. Οι κίνδυνοι από τις κλιματικές αλλαγές σε παγκόσμια κλίμακα, ως αποτέλεσμα της αύξησης των εκπομπών αερίων που προκαλούν το φαινόμενο του θερμοκηπίου, η καταστροφή της στιβάδας του όζοντος και η κατανάλωση πόρων είναι λιγότερο ορατά φαινόμενα σε σχέση με τα κλασσικά περιβαλλοντικά προβλήματα όπως π.χ. η ρύπανση των υδάτων ή η μη ελεγχόμενη εναπόθεση αποβλήτων. Συνεπώς, είναι απαραίτητο να υιοθετηθεί μια προσέγγιση που να καλύπτει όλους τους τομείς της περιβαλλοντικής διαπαιδαγώγησης. Δεν πρέπει μόνο να μεταδοθούν οι βάσεις των φυσικών επιστημών αλλά και να καθιερωθεί μια σχέση μεταξύ της προστασίας του περιβάλλοντος και των οικονομικών και κοινωνικών πτυχών.

Η Ευρωπαϊκή 'Ενωση θα διαδραματίσει ένα παγκόσμιο ρόλο στους τομείς της προστασίας του κλίματος και της εξοικονόμησης ενέργειας και πρώτων υλών. Οφείλει να προπορεύεται δείχνοντας το καλό παράδειγμα, ώστε να καταστεί δυνατή η υλοποίηση της βιώσιμης ανάπτυξης σε όλο τον κόσμο.

Η επίτευξη μιας βιώσιμης ανάπτυξης στους κόλπους της Ευρωπαϊκής 'Ενωσης δεν είναι δυνατή χωρίς μια κατανομή των προτεραιοτήτων μεταξύ των διαφόρων τομεακών πολιτικών. Τούτο καθίσταται ιδιαίτερα εμφανές στον τομέα των μεταφορών.

Η υποβάθμιση του εδάφους αποτελεί ένα ιδιαίτερα σοβαρό πρόβλημα. Οι κύριες αιτίες για την υποβάθμιση αυτή είναι οι διαβρώσεις καθώς και η εξασθένιση των χημικών και φυσικών χαρακτηριστικών του εδάφους. Μέχρι σήμερα δεν έχει υιοθετηθεί μια κοινοτική πολιτική για την προστασία του εδάφους. Η Επιτροπή των Περιφερειών αντιλαμβάνεται ότι, επειδή μια σύγχρονη πολιτική για την προστασία του εδάφους εμπλέκει πολλούς τομείς, η καθιέρωση μιας παρόμοιας πολιτικής σε κοινοτική κλίμακα είναι ιδιαίτερα δύσκολη, ιδίως επειδή, και στον τομέα αυτό, πρέπει να τηρείται η αρχή της επικουρικότητας.

Κατά την εφαρμογή της αρχής της βιώσιμης ανάπτυξης, οι θεσμικές και οι διαδικαστικές πτυχές διαδραματίζουν ιδιαίτερο ρόλο, λόγω του οριζόντιου χαρακτήρα της αρχής αυτής.

Βρυξέλλες, 10 Μαρτίου 1999.

Ο Πρόεδρος

της Επιτροπής των Περιφερειών

Manfred DAMMEYER

Γνωμοδότηση της Επιτροπής των Περιφερειών με θέμα την «Πρόταση οδηγίας του Συμβουλίου για την αποτέφρωση των αποβλήτων»

(1999/C 198/08)

Η ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΤΩΝ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΩΝ,

έχοντας υπόψη την πρόταση οδηγίας του Συμβουλίου για την αποτέφρωση των αποβλήτων (COM(98) 558 τελικό — 98/0289 SYN) [1]·

έχοντας υπόψη την απόφαση της Επιτροπής της 7ης Δεκεμβρίου 1998 σύμφωνα με το άρθρο 198 Γ παράγραφος 1, της Συνθήκης για την ίδρυση της Ευρωπαϊκής Κοινότητας, να ζητήσει την κατάρτιση γνωμοδότησης από την Επιτροπή των Περιφερειών·

έχοντας υπόψη την απόφαση του Προεδρείου της, της 15ης Ιουλίου 1998, να αναθέσει την επεξεργασία της γνωμοδότησης στην επιτροπή 4 «Χωροταξία, αστικές πολιτικές, ενέργεια, περιβάλλον»·

έχοντας υπόψη το σχέδιο γνωμοδότησης (CdR 447/98 rev. 1) που υιοθέτησε η επιτροπή 4 στις 4 Φεβρουαρίου 1999 με βάση την εισηγητική έκθεση του κ. Jens Kramer Mikkelsen·

υιοθέτησε ομόφωνα κατά την 28η σύνοδο ολομέλειας της 10ης και 11 Μαρτίου 1999 (συνεδρίαση της 10ης Μαρτίου), την ακόλουθη γνωμοδότηση.

Εισαγωγή

1. Η Επιτροπή των Περιφερειών παρέλαβε από την Επιτροπή την υποβληθείσα στις 7 Οκτωβρίου 1998 οριστική πρόταση οδηγίας του Συμβουλίου για την αποτέφρωση των αποβλήτων.

2. Η πρόταση οδηγίας του Συμβουλίου για την αποτέφρωση των αποβλήτων αφορά τόσο τα απόβλητα τα οποία αποτεφρώνονται σε συνήθεις εγκαταστάσεις αποτέφρωσης όσο και τα απόβλητα που συναποτεφρώνονται σε π.χ. τσιμεντοκαμίνους ή σε συμβατικούς σταθμούς ηλεκτροπαραγωγής.

Γενικές παρατηρήσεις

3. Η Επιτροπή των Περιφερειών εκφράζει την ικανοποίησή της για την πρόταση οδηγίας του Συμβουλίου για την αποτέφρωση των αποβλήτων. Η ΕΤΠ είναι της γνώμης ότι το σχέδιο οδηγίας έχει μελετηθεί και ότι η εν λόγω οδηγία είναι απολύτως απαραίτητη.

4. Με την πρόταση οδηγίας του Συμβουλίου για την αποτέφρωση των αποβλήτων θα διασφαλιστεί ότι θα λαμβάνονται υπόψη το περιβάλλον και η υγεία. Όμως η πρόταση οδηγίας δεν λύνει όλα τα προβλήματα τα οποία δημιουργούνται επειδή σε πολλά μέρη της Ευρώπης υπάρχει μεγάλη αντίσταση κατά της χρησιμοποίησης των εγκαταστάσεων καύσης ως λύσης στο πρόβλημα των αποβλήτων και γι'αυτό στις περιοχές αυτές έχει επιλεγεί η εναπόθεση μεγάλων ποσοτήτων αποβλήτων σε χωματερές. Αυτό έχει ως αποτέλεσμα, μεταξύ άλλων, την αύξηση του κινδύνου μόλυνσης των υπογείων υδάτων, της θάλασσας, των λιμνών και ποταμών, όπως και η εναπόθεση βιοαποσυντιθεμένων αποβλήτων οδηγεί στη δημιουργία μεθανίου το οποίο συμβάλει σημαντικά στην αύξηση του φαινομένου του θερμοκηπίου.

5. Κατά τη γνώμη της ΕΤΠ είναι δυνατό να αποτεφρώνονται τα απόβλητα σε σύγχρονες εγκαταστάσεις αποτέφρωσης οι οποίες παρέχουν τη δυνατότητα ανάκτησης της ενέργειας που παράγεται εφόσον διασφαλίζεται ότι γίνεται διαχείριση των αποβλήτων και ότι η αποτέφρωσή τους δεν εμποδίζει την ανάληψη πρωτοβουλιών για την επαναχρησιμοποίηση των υλικών ή για τη μείωση των ποσοτήτων των αποβλήτων. Επιπλέον, πρέπει να διασφαλίζεται ότι η αποτέφρωση των αποβλήτων πραγματοποιείται σύμφωνα με τις διατάξεις κατά των εκπομπών ρύπων στην ατμόσφαιρα, στο νερό κ.τλ.

6. Το Συμβούλιο, στο ψήφισμά του [2], για την κοινοτική στρατηγική διαχείρισης των αποβλήτων, επισημαίνει την ανάγκη επωφελούς χρησιμοποίησης των αποβλήτων μέσω, μεταξύ άλλων, της εκμετάλλευσης της ενέργειας. Η πρόταση οδηγίας του Συμβουλίου για τη διαχείριση των αποβλήτων [3], απαιτεί τη μείωση των ποσοτήτων των αποβλήτων τα οποία αποσυντίθενται βιολογικά. Η ΕΤΠ στη γνωμοδότησή της της 11ης Ιουνίου 1997 [4], με θέμα την ως άνω πρόταση οδηγίας για τη διαχείριση των αποβλήτων συμφωνεί με την εν λόγω απαίτηση. Με την ευκαιρία αυτή, η ΕΤΠ επιθυμεί να τονίσει ότι στο μέλλον θα επιλέγεται όλο και περισσότερο η λύση της αποτέφρωσης των αποβλήτων.

7. Η ΕΤΠ θεωρεί σημαντικό να βασίζεται η λειτουργία των εγκαταστάσεων αποτέφρωσης στην αρχή της υψηλού επιπέδου προστασίας του περιβάλλοντος και να διασφαλιστεί μεγάλη ευελιξία όσον αφορά το σχεδιασμό, την κατασκευή και τη λειτουργία των εγκαταστάσεων. Τα ανωτέρω πιθανόν να συμβάλουν επίσης στη μείωση των προβλημάτων όσον αφορά τον τόπο και την εγκατάσταση των μελλοντικών μονάδων, το αποκαλούμενο σύνδρομο Nimby (Not In My Back Yard). Η ΕΤΠ επισημαίνει ότι οι τοπικές και περιφερειακές αρχές συχνά αποτελούν τους κύριους διοργανωτές και χρηματοδότες σε ό,τι αφορά τη διαχείριση των απορριμμάτων και διαδραματίζουν σημαντικό ρόλο στην επικοινωνία με τους πολίτες, και γι'αυτό είναι καθοριστικής σημασίας η δημιουργία ενός κατάλληλου συστήματος αποβλήτων σε στενή συνεργασία με τις τοπικές και περιφερειακές αρχές.

([1]) ΕΕ C 372 της 2.12.1998, σ. 11.

([2]) ΕΕ C 76 της 11.3.1997, σ. 1.

([3]) COM(97) 105 τελικό — ΕΕ C 156 της 24.5.1997, σ. 10.

([4]) CdR 112/97 τελικό — ΕΕ C 244 της 11.8.1997, σ. 15.

8. 'Οσον αφορά το εν λόγω θέμα, είναι επίσης αποφασιστικής σημασίας όπως η μονάδα αποτέφρωσης αποβλήτων εγκαθίσταται κατόπιν ενός συνεκτικού προγραμματισμού στον οποίο θα συμπεριλαμβάνονται οι μονάδες αποβλήτων και ενέργειας, προκειμένου να διασφαλιστούν τα δυνατόν καλύτερα περιβαλλοντικά αποτελέσματα, καθώς επίσης για να τονιστεί η αξιοπιστία τους και ότι αποτελούν τις ενδεδειγμένες από περιβαλλοντική άποψη λύσεις για τα απόβλητα.

9. Η ΕΤΠ εκτιμά ότι η πρόταση οδηγίας για την αποτέφρωση των αποβλήτων πρέπει να συμπληρωθεί με την απαίτηση προεπιλογής των αποβλήτων πριν από την αποτέφρωση με στόχο την απομάκρυνση ορισμένων ανεπιθύμητων αποβλήτων. Με την ευκαιρία αυτή η ΕΤΠ επιθυμεί να υπογραμμίσει τη σημασία που έχει να γίνεται η επιλογή στην πηγή πριν να μεταφερθούν τα απόβλητα στις εγκαταστάσεις αποτέφρωσης.

10. Πρέπει να χαραχθούν ενιαίες κατευθυντήριες γραμμές για την αποτέφρωση των αποβλήτων στα κράτη μέλη, μεταξύ άλλων, για να αποφευχθούν άσκοπες μεταφορές αποβλήτων μεταξύ των χωρών. Η ΕΤΠ δίνει μεγάλη σημασία στη μείωση του εν λόγω προβλήματος.

11. Παρόλα αυτά, η ΕΤΠ είναι της γνώμης ότι για την περίοδο που η οδηγία θα αποτελεί πρόταση και μέχρις ότου κάθε κράτος μέλος τη μεταφέρει στην εθνική του νομοθεσία θα χρειασθούν ρεαλιστικές μεταβατικές ρυθμίσεις. Συγχρόνως, θα πρέπει να διασφαλισθεί η απαγόρευση της μεταφοράς αποβλήτων από χώρες οι οποίες έχουν εφαρμόσει την οδηγία σε χώρες που δεν ανταποκρίνονται πλήρως στις κατευθυντήριες γραμμές της οδηγίας.

12. Κατά τη γνώμη της ΕΤΠ, η πρόταση οδηγίας θα έχει ιδιαίτερη σημασία για τις τοπικές και περιφερειακές αρχές εφόσον αυτές είναι σε μεγάλη κλίμακα αρμόδιες για την εγκατάσταση και τη λειτουργία των μονάδων αποτέφρωσης και, σε πολλές περιπτώσεις, για τον περιβαλλοντικής φύσεως έλεγχό τους.

13. Η ΕΤΠ διαπιστώνει με ικανοποίηση ότι η παράγραφος 6 της πρότασης οδηγίας παραπέμπει στο ψήφισμα του Συμβουλίου [1], για την κοινοτική στρατηγική διαχείρισης των αποβλήτων, το οποίο μεταξύ άλλων επισημαίνει την ανάγκη να απαγορευθούν οι μεταφορές αποβλήτων για αποτέφρωση. Η ΕΤΠ συμφωνεί ότι πρέπει να αποφευχθούν όσο το δυνατό περισσότερο οι μεταφορές αποβλήτων.

14. Η ΕΤΠ επιδοκιμάζει με ικανοποίηση το γεγονός ότι με την εν λόγω οδηγία θεσπίζονται ελάχιστες απαιτήσεις (βλ. αιτιολογική σκέψη 5 της πρότασης οδηγίας), πράγμα που παρέχει τη δυνατότητα στα κράτη μέλη να θεσπίσουν αυστηρότερες απαιτήσεις όσον αφορά τις ρυθμίσεις για τις εγκαταστάσεις αποτέφρωσης αποβλήτων.

15. Η ΕΤΠ επικροτεί τη χάραξη των κατευθυντήριων γραμμών από την οδηγία όσον αφορά τη συναποτέφρωση αποβλήτων. Η ΕΤΠ παρατηρεί ότι ο εν λόγω τομέας είχε παραμείνει, σε μεγάλη έκταση, άνευ ρυθμίσεων. Ωστόσο, η ΕΤΠ θεωρεί εξαιρετικά επείγον και απαραίτητο να προσδιορισθεί η διαφορά μεταξύ της συναποτέφρωσης αποβλήτων ως διαδικασία αξιοποίησης (R1, Παράρτημα II Β της οδηγίας 75/442/ΕΟΚ) και της αποτέφρωσης αποβλήτων ως διαδικασία διάθεσης (D10, Παράρτημα II Α, οδηγία 75/442/ΕΟΚ).

16. Η ΕΤΠ κρίνει ανεπιθύμητο το να επιτρέπεται βάσει της οδηγίας, η αποτέφρωση αποβλήτων σε ορισμένες βιομηχανικές εγκαταστάσεις σύμφωνα με μία μέθοδο που θα έχει ως αποτέλεσμα να ενσωματώνονται στα προϊόντα οι μολυσμένες ύλες των αποβλήτων, επειδή αυτό μπορεί να εγκυμονεί κινδύνους για το περιβάλλον και/ή την ανθρώπινη υγεία.

17. Στην περίπτωση αυτή υπάγονται, μεταξύ άλλων, οι βιομηχανίες παραγωγής τσιμέντου, στων οποίων τα προϊόντα ενσωματώνονται σε βαριά μέταλλα αποβλήτων, πράγμα που σημαίνει ότι τα βαριά μέταλλα καταλήγουν στα υλικά οικοδομών. Η διάδοση αυτή των ανεπιθύμητων υλών μπορεί μακροπρόθεσμα να αποτελέσει την αφορμή δημιουργίας προβλημάτων κατά τη χρήση των οικοδομικών υλικών και είναι σαφές ότι τα οικοδομικά υλικά τυγχάνουν επεξεργασίας ως απόβλητα με τρόπο ελεγχόμενο. Η ΕΤΠ θεωρεί ότι η εν λόγω μέθοδος, όπως και άλλες παρόμοιες, συμβάλουν στη μείωση της πυκνότητας των αποβλήτων.

18. Η ΕΤΠ διαφωνεί με την αποτέφρωση των αποβλήτων βάσει μεθόδου που μπορεί να θεωρηθεί ότι μειώνει την πυκνότητα των αποβλήτων και βάσει της οποίας οι ρυπογόνες ουσίες, μεταξύ άλλων τα βαριά μέταλλα, ενσωματώνονται στα προϊόντα και εν συνεχεία διασκορπίζονται στο περιβάλλον με τη μορφή υλικών οικοδομών. Σύμφωνα με την άποψη της ΕΤΠ, αυτό έρχεται σε αντίθεση με τις προθέσεις της πρότασης οδηγίας (βλ. αιτιολογική σκέψη 15), βάσει της οποίας πρέπει να επιτευχθεί υψηλό επίπεδο προστασίας του περιβάλλοντος.

19. Η ΕΤΠ θεωρεί ότι η συναποτέφρωση των αποβλήτων πρέπει να γίνεται μόνο εφόσον αυτά έχουν καθοριστεί με σαφήνεια, είναι ομοιογενή, έχουν σαφή προέλευση, και εφόσον η αποτέφρωση πραγματοποιείται βάσει ενός συγκεκριμένου σχεδίου.

20. Η ΕΤΠ επισημαίνει ότι οι τοπικές και περιφερειακές αρχές είναι σε μεγάλο βαθμό αρμόδιες για τη δημιουργία επαρκούς αριθμού εγκαταστάσεων αποτελεσματικής διαχείρισης αποβλήτων καθώς και για τις βοηθητικές τους εγκαταστάσεις. Οι τελευταίες πρέπει να είναι σχεδιασμένες με τρόπο ώστε να δέχονται στερεά απόβλητα, να συμβάλουν στη μείωση των ποσοτήτων των αποβλήτων που δημιουργούνται, και να προωθούν την ανακύκλωση και την ανάκτηση. Με την ευκαιρία αυτή πρέπει να τονισθεί ότι η μεταφορά πολύ εύφλεκτων υλών, αποβλήτων που δεν μπορούν να ανακυκλωθούν θα καταστήσει τεχνικά, οικονομικά και περιβαλλοντικά εξαιρετικά δύσκολη τη βιώσιμη διαχείριση εγκαταστάσεων που έχουν ως αποκλειστική λειτουργία την αποτέφρωση αποβλήτων.

21. Η πρόταση οδηγίας για την αποτέφρωση των αποβλήτων περιλαμβάνει στο παράρτημα ΙΙ τον αποκαλούμενο τύπο συναποτέφρωσης ο οποίος χρησιμοποιείται για τον προσδιορισμό των οριακών τιμών εκπομπών για τη συναποτέφρωσή τους. Παρόμοιος τύπος περιέχεται στην οδηγία 94/67/ΕΕ για την αποτέφρωση επικίνδυνων αποβλήτων.

22. Ο τύπος για τη συναποτέφρωση αποβλήτων χρησιμοποιείται για τον υπολογισμό των οριακών τιμών εκπομπών ρύπων στην ατμόσφαιρα και αποτελείται από το κλάσμα των καυσαερίων που προέρχεται από την καύση αποβλήτων και από το κλάσμα των καυσαερίων που προέρχεται από την καύση ορυκτών καυσίμων.

---

[1] ΕΕ C 76 της 11.3.1997, σ. 1.

23. Κατά τη γνώμη της ΕΤΠ, η χρησιμοποίηση του τύπου αποτέφρωσης σε ορισμένες περιπτώσεις πιθανόν να σημαίνει ότι δεν ισχύουν οι ίδιες αυστηρές οριακές τιμές εκπομπών ρύπων στην ατμόσφαιρα κατά τη συναποτέφρωση αποβλήτων σε σύγκριση με εκείνες που ισχύουν για τις συνήθεις εγκαταστάσεις αποτέφρωσης.

24. Σύμφωνα με την άποψη της ΕΤΠ, οι διάφορες διατάξεις για τις εγκαταστάσεις συναποτέφρωσης και αποτέφρωσης είναι αντίθετες με την ανακοίνωση της Επιτροπής προς το Συμβούλιο και το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο όσον αφορά την αναθεώρηση της κοινοτικής στρατηγικής για τη διαχείριση των αποβλήτων, σύμφωνα με την οποία μεταξύ άλλων αναφέρεται: «Η περιβαλλοντική επίπτωση δεδομένης εκπομπής έχει την ίδια δυναμικότητα ανεξάρτητα από τη διαδικασία εκπομπής. Κατά συνέπεια, δεν υπάρχει λόγο να καθορίζονται διαφορετικά πρότυπα για διαφορετικούς τομείς (βιομηχανία και εγκαταστάσεις επεξεργασίας αποβλήτων), εφόσον οι εισροές και η διαδικασία είναι συγκρίσιμα. Τα ίδια αυστηρά πρότυπα πρέπει, καταρχήν, να ισχύουν για τα απόβλητα, είτε υφίστανται επεξεργασία σε βιομηχανικές εγκαταστάσεις είτε σε εγκαταστάσεις επεξεργασίας αποβλήτων (ανάκτηση ή διάθεση)». Η πρακτική διεργασία για να επιτευχθεί αυτή η συγκρισιμότητα προτύπων βρίσκεται στην έκθεση «Blokland» (μέλους του ΕΚ) ο οποίος ύστερα από εντολή του ΕΚ κατήρτισε σχετική έκθεση.

25. Η ΕΤΠ, στη γνωμοδότηση της 16ης Ιανουαρίου 1997 σχετικά με την προαναφερθείσα στρατηγική, είχε εκφράσει και τότε την ικανοποίησή της για την πρόθεση της Επιτροπής να ισχύσουν τα ίδια πρότυπα για τα απόβλητα είτε αυτά τα επεξεργάζονται βιομηχανικές εγκαταστάσεις, είτε εγκαταστάσεις διαχείρισης αποβλήτων.

26. Λόγω των δυσχερειών που αναφέρονται ανωτέρω, η ΕΤΠ τονίζει ότι ο τύπος της συναποτέφρωσης του Παραρτήματος ΙΙ πρέπει να διαμορφωθεί έτσι ώστε να καθορίζει ενιαίες οριακές τιμές για τις εγκαταστάσεις αποτέφρωσης και συναποτέφρωσης, για να επιτευχθούν ενιαίες συνθήκες κατά την αποτέφρωση και τη συναποτέφρωση. Εάν αυτό δεν μπορεί να επιτευχθεί με τη χρήση του τύπου της συναποτέφρωσης, η ΕΤΠ φρονεί ότι ο τύπος πρέπει να διαμορφωθεί ανάλογα ή να αντικατασταθεί από οριακές τιμές για το σύνολο των εκπομπών ρυπογόνων ουσιών στην ατμόσφαιρα προκειμένου να εφαρμόζονται οι ίδιες απαιτήσεις τόσο στις εγκαταστάσεις αποτέφρωσης όσο και συναποτέφρωσης.

27. Η ΕΤΠ επιθυμεί να τονίσει όπως κατά τον καθορισμό των οριακών τιμών συναποτέφρωσης αποβλήτων δοθεί ιδιαίτερη προσοχή στην αρχή της χρησιμοποίησης της καλύτερης προσιτής τεχνολογίας [(βλ. επίσης στην οδηγία για την ολοκληρωμένη προσέγγιση όσον αφορά την πρόληψη και τον έλεγχο της ρύπανσης (IPPC — οδηγία 96/61/ΕΚ)]. Η ΕΤΠ κρίνει σημαντικό το να αποφεύγονται οι άσκοπες εκπομπές.

28. Η ΕΤΠ είναι της γνώμης ότι με τις επικείμενες εργασίες πρέπει να διασφαλισθεί η καθιέρωση ενιαίων όρων για τη συναποτέφρωση και αποτέφρωση αποβλήτων στις σχετικές εγκαταστάσεις.

29. Η ΕΤΠ συνιστά επίσης η οδηγία 94/67/ΕΚ του Συμβουλίου για την αποτέφρωση επικίνδυνων αποβλήτων και η εξεταζόμενη πρόταση οδηγίας για την αποτέφρωση των αποβλήτων, να ενοποιηθούν σε μία οδηγία με σκοπό τη διευκόλυνση της κατανόησης και της εφαρμογής της κοινοτικής νομοθεσίας.

Παρατηρήσεις για συγκεκριμένα άρθρα της πρότασης οδηγίας

30. Η ΕΤΠ διαπιστώνει με ικανοποίηση ότι ο ορισμός του άρθρου 3 για τη μονάδα αποτέφρωσης αφορά ολόκληρη τη μονάδα, δηλαδή από τις εγκαταστάσεις παραλαβής, αποθήκευσης και προεπεξεργασίας έως την αποτέφρωση, τα καυσαέρια, τα λύματα και την αποθήκευση των υπολειμμάτων στις εγκαταστάσεις κ.λπ. Η ΕΤΠ θεωρεί ότι πρέπει να διασαφηνισθεί εάν η θερμότητα που παράγεται κατά την καύση στις εγκαταστάσεις αποτέφρωσης μπορεί, ανάλογα με την τεχνολογική πρόοδο, να αξιοποιηθεί, όπως προβλέπουν οι υποχρεώσεις που έχει αναλάβει η ΕΕ στο πλαίσιο του πρωτοκόλλου του Κιότο.

31. Η ΕΤΠ κρίνει εξίσου ικανοποιητικό το γεγονός ότι ο ίδιος ο ορισμός αποτελεί τη βάση του ορισμού των δραστηριοτήτων που περιλαμβάνονται από την παρούσα οδηγία κατά τη συναποτέφρωση των αποβλήτων.

32. Η ΕΤΠ συμφωνεί με την προϋπόθεση το άρθρου 4 ότι η θερμότητα που παράγεται κατά τη διεργασία αποτέφρωσης επιβάλλεται να ανακτάται και ότι απαιτείται η όσο το δυνατό υψηλότερη απόδοση.

33. Με την ευκαιρία αυτή πρέπει να υπογραμμιστεί ότι η ανάπτυξη μεθόδων για τη μείωση και την ανακύκλωση υπολειμμάτων από την αποτέφρωση αποβλήτων πρέπει να επιταχυνθεί για να περιοριστούν τα προβλήματα απόρριψης των υπολειμμάτων της αποτέφρωσης. Κατά τη γνώμη της ΕΤΠ, στον εν λόγω τομέα απαιτείται περισσότερη έρευνα.

34. Η ΕΤΠ θεωρεί επίσης ότι το άρθρο 4 είναι κατάλληλο με σκοπό την καθιέρωση ελαχίστων απαιτήσεων, όσον αφορά τις εξετάσεις στις οποίες θα πρέπει να προβεί η αρχή που παρέχει την έγκριση, σχετικά με την έκδοση των αδειών για την αποτέφρωση αποβλήτων.

35. 'Οσον αφορά το άρθρο 5 της πρότασης οδηγίας, η Επιτροπή των Περιφερειών τονίζει την ανάγκη υποχρεωτικής θέσπισης και λειτουργίας κατάλληλων συστημάτων ελέγχου ώστε να αποτραπεί η ενδεχόμενη ανάμιξη, λόγω λάθους, επικίνδυνων αποβλήτων.

36. Σύμφωνα με τη γνώμη της ΕΤΠ το άρθρο 5 πρέπει να συμπληρωθεί με την απαίτηση για προεπιλογή των αποβλήτων και κατά προτίμηση στην πηγή, πριν από την αποτέφρωση με στόχο τη βελτίωση των μεθόδων αποτέφρωσης και, χάρη σε αυτή, τη μείωση των ανεπιθύμητων ουσιών στα απόβλητα της αποτέφρωσης και στις εκπομπές καυσαερίων.

37. Στο άρθρο 6 περιλαμβάνεται απαίτηση σύμφωνα με την οποία η ποσότητα του ολικού οργανικού άνθρακα (TOC) πρέπει να είναι μικρότερη από το 3 % του βάρους του ειδικού επί ξηρού. Η ΕΤΠ εκτιμά ότι οι σύγχρονες μονάδες αποτέφρωσης έχουν σήμερα τη δυνατότητα να ικανοποιήσουν την απαίτηση για περιεκτικότητα σε TOC το πολύ 3 %, χωρίς προβλήματα, και να έχουν ακόμη και περιθώριο ως εκ τούτου, η ΕΤΠ συμφωνεί με την απαίτηση.

38. Στο άρθρο 6 περιλαμβάνεται ακόμη η απαίτηση όπως οι μονάδες αποτέφρωσης σχεδιάζονται, εξοπλίζονται, κατασκευάζονται και λειτουργούν κατά τρόπο ώστε τα αέρια να εκλύονται κατά την αποτέφρωση σε θερμοκρασία τουλάχιστον 850° C, η οποία θα πρέπει να διατηρείται για 2 δευτερόλεπτα τουλάχιστον. Η ΕΤΠ συμφωνεί με την εν λόγω απαίτηση.

39. Η ΕΤΠ εκτιμά ότι η απαίτηση για τη θερμοκρασία 850° C κατά τη λειτουργία της μονάδας αποτέφρωσης συμβάλει στην πρόληψη δημιουργίας διοξινών. 'Οταν μάλιστα στο άρθρο 11 περιέχεται η απαίτηση για συνεχή μέτρηση της θερμοκρασίας στους θαλάμους καύσης αυτό δίνει τη δυνατότητα συνεχούς επίβλεψης της θερμοκρασίας και ως εκ τούτου, πρόληψης της δημιουργίας διοξινών.

40. Η ΕΤΠ θεωρεί ότι με το άρθρο 6 διασφαλίζεται η καλή ποιότητα αποτέφρωσης.

41. Στο άρθρο 6 της πρότασης οδηγίας περιέχεται επίσης η απαίτηση όπως όλες οι μονάδες αποτέφρωσης είναι εφοδιασμένες με εφεδρικούς καυστήρες για να εξασφαλίζεται η διατήρηση της θερμοκρασίας για όσο χρόνο υπάρχουν απόβλητα στο θάλαμο καύσης. Η υποχρεωτική εγκατάσταση των βοηθητικών καυστήρων είναι απαραίτητη προκειμένου να τίθενται ταχέως σε λειτουργία οι εγκαταστάσεις αποτέφρωσης και να διασφαλισθεί ότι η ελάχιστη θερμοκρασία στις εγκαταστάσεις δεν θα μειώνεται εφόσον υφίστανται ακόμη άκαυστα απόβλητα.

42. Στο άρθρο 7 ορίζεται ότι οι μονάδες αποτέφρωσης σχεδιάζονται, εξοπλίζονται, κατασκευάζονται και λειτουργούν κατά τρόπο ώστε να μην σημειώνεται υπέρβαση των οριακών τιμών εκπομπών του παραρτήματος V στα καυσαέρια.

43. Η ΕΤΠ εκτιμά ότι οι οριακές τιμές του παραρτήματος V μπορούν να τηρηθούν χωρίς προβλήματα και εντός λογικών περιθωρίων. Εάν η υφιστάμενη πρόταση οδηγίας ενοποιηθεί με την οδηγία 94/67/ΕΚ για την αποτέφρωση επικίνδυνων αποβλήτων, θα πρέπει να εφαρμοστούν ενοποιημένα όρια εκπομπών για όλους τους τύπους εγκαταστάσεων αποτέφρωσης αποβλήτων.

44. Η ΕΤΠ αναζητεί την οριακή τιμή της αμμωνίας (NH_3) διότι ο καθαρισμός του φίλτρου διοξειδίου του αζώτου πραγματοποιείται μόνο με την πρόσθεση αμμωνίας στα καυσαέρια. Η αμμωνία, μεταξύ άλλων, μπορεί να γίνει αφορμή για αναπνευστικές δυσκολίες όταν βρίσκεται σε μεγάλη συγκέντρωση, καθώς και τα απόβλητα νίτρου που διασκορπίζονται στη γη.

45. Το άρθρο 7 της πρότασης οδηγίας παραπέμπει στο παράρτημα ΙΙ για τον προσδιορισμό των οριακών τιμών εκπομπών κατά τη συναποτέφρωση αποβλήτων. Στο παράρτημα ΙΙ περιέχεται ο αποκαλούμενος τύπος συναποτέφρωσης ο οποίος χρησιμοποιείται για τον καθορισμό των οριακών τιμών εκπομπών των ρυπογόνων ουσιών στην ατμόσφαιρα. Η οριακή τιμή των εκπομπών ρύπων στην ατμόσφαιρα κατά τη συναποτέφρωση αποβλήτων, π.χ. σε βιομηχανικές εγκαταστάσεις, υπολογίζεται ως ο μέσος όρος της οριακής τιμής της οδηγίας για την αποτέφρωση αποβλήτων και της οριακής τιμής που ισχύει για την αποτέφρωση ορυκτών καυσίμων. Τα τελευταία έχουν συνήθως υψηλότερες οριακές τιμές σε σύγκριση με τις τιμές που περιέχει η οδηγία για την αποτέφρωση των αποβλήτων. Αυτό οδηγεί στη δημιουργία διαφορετικών καταστάσεων συναποτέφρωσης και αποτέφρωσης αποβλήτων στις σχετικές μονάδες. 'Οπως αναφέρθηκε, η ΕΤΠ είναι της γνώμης ότι πρέπει να ισχύουν οι ίδιες κατευθυντήριες γραμμές και για τους δύο τύπους μονάδων και κρίνει ότι πάντως οι εκπομπές δεν θα πρέπει να υπερβαίνουν τα επίπεδα τα οποία επιτυγχάνονται με τα παραδοσιακά καύσιμα ή τις παραδοσιακές πρώτες ύλες. Λόγω της προτεινόμενης ενοποίησης με την οδηγία 94/67/ΕΚ, η συναποτέφρωση μη επικίνδυνων αποβλήτων καθώς και αποβλήτων με ανώτατο όριο θερμότητας καύσης 40 % πρέπει να περιοριστεί.

46. Η ΕΤΠ είναι επίσης της γνώμης ότι πρέπει να καθοριστεί οριακή τιμή και για τις εκπομπές του οξειδίου του αζώτου αφού τα λύματα των μονάδων αποτέφρωσης περιέχουν συνήθως οξείδιο του αζώτου το οποίο μπορεί να αποτελέσει την αφορμή για την αυξημένη ευτροφία του δέκτη.

47. Το άρθρο 8 ορίζει επίσης ότι θα πρέπει να διασφαλιστεί να μην αραιώνονται τα λύματα με την ανάμιξη διαφορετικών ροών λυμάτων. Η ΕΤΠ συμφωνεί με την αρχή για την αποφυγή της αραίωσης. Στην αρχή μπορεί να είναι σκόπιμο να γίνεται κοινή επεξεργασία, π.χ. λυμάτων σκωρίας με λύματα από τον καθαρισμό εγκαταστάσεων καυσαερίων, όμως άλλες ροές λυμάτων, όπως π.χ. το βρόχινο νερό δεν πρέπει να προστίθεται ως αραίωση προκειμένου να τηρούνται οι οριακές τιμές. Θα πρέπει να επιδιωχθεί η εφαρμογή των βέλτιστων διαθέσιμων τεχνικών που μπορούν να εφαρμοστούν κατά περίπτωση για την επίλυση του εν λόγω προβλήματος.

48. Το άρθρο 10 ορίζει ότι τα όργανα μέτρησης πρέπει να ελέγχονται κάθε χρόνο. Η ΕΤΠ εκτιμά ότι η απαίτηση αυτή είναι πολύ ευρεία διότι υπάρχουν πολλές μέθοδοι μέτρησης και πολλοί κατασκευαστές αντίστοιχων οργάνων. Σύμφωνα με την άποψη της ΕΤΠ, στην παράγραφο 3 μπορεί να περιληφθεί η απαίτηση όπως ελέγχονται τα όργανα μέτρησης, σύμφωνα με τις οδηγίες του κατασκευαστή, τουλάχιστον μία φορά το χρόνο.

49. Σύμφωνα με το παράρτημα ΙΙΙ της πρότασης οδηγίας, η δειγματοληψία και η ανάλυση όλων των ρύπων πραγματοποιούνται σύμφωνα με τα πρότυπα CEN. Για τους τομείς στους οποίους δεν έχουν καθιερωθεί ακόμη τα πρότυπα CEN θα εφαρμόζονται τα εθνικά πρότυπα.

50. Η ΕΤΠ τονίζει τη σημασία που έχει ο καθορισμός, το ταχύτερο, προτύπων CEN στους λοιπούς τομείς έτσι ώστε να μην υπάρχει αμφιβολία κατά πόσον τηρούνται οι οριακές τιμές της πρότασης οδηγίας σχετικά με την αποτέφρωση των αποβλήτων. Συνεπώς, μακροπρόθεσμα δεν αποτελεί ασφαλή λύση η παραπομπή στα εθνικά πρότυπα, όταν δεν υπάρχουν για όλους τους σημαντικούς τομείς.

51. Στο άρθρο 11 ορίζονται οι απαιτήσεις για τις μετρήσεις του παραρτήματος ΙΙΙ. Κατά τη γνώμη της ΕΤΠ, οι κανόνες του παραρτήματος ΙΙΙ με τη σημερινή τους διατύπωση είναι ασαφείς. Η ΕΤΠ τονίζει τη σημασία που έχει να είναι σαφείς και ευκρινείς οι κανόνες του εν λόγω τομέα, έτσι ώστε να διασφαλίζεται τόσο σε εθνικό όσο και σε περιφερειακό και τοπικό επίπεδο η χάραξη ενιαίων κατευθυντήριων γραμμών στα αντίστοιχα κράτη μέλη.

52. Η απαίτηση για τουλάχιστον δύο μετρήσεις ετησίως των βαρέων μετάλλων, των διοξινών και των φουρανίων, (βλ. άρθρο 11), θεωρείται αξιόλογη σε σύγκριση με τις αυστηρές απαιτήσεις για τις μετρήσεις των λυμάτων. Εξαιτίας των πολύ διαφορετικών συνθηκών λειτουργίας κατά την αποτέφρωση των αποβλήτων, η ΕΤΠ φρονεί ότι οι απαιτήσεις για τις μετρήσεις των εκπομπών στην ατμόσφαιρα και των λυμάτων πρέπει να αποτελέσουν αντικείμενο περαιτέρω διευκρίνισης από ομάδα εμπειρογνωμόνων.

53. Καταλήγοντας, η ΕΤΠ τονίζει τα θετικά στοιχεία της πρότασης της Επιτροπής, επισημαίνει ότι πρέπει να εκδοθεί το συντομότερο δυνατό οδηγία γενικής ισχύος για την αποτέφρωση των επικίνδυνων αποβλήτων. Επιθυμεί να επιστήσει την προσοχή στο γεγονός ότι η πρόταση οδηγίας, καθιερώνοντας αυστηρότερες περιβαλλοντικές απαιτήσεις, δημιουργεί αυξημένες οικονομικές δαπάνες στις τοπικές και περιφερειακές αρχές, στο βαθμό που είναι αρμόδιες για το σχεδιασμό, την εγκατάσταση και τη λειτουργία των μονάδων αποτέφρωσης, όπως επίσης, και για τον έλεγχο των περιβαλλοντικών επιδόσεων τους.

Βρυξέλλες, 10 Μαρτίου 1999.

Ο Πρόεδρος

της Επιτροπής των Περιφερειών

Manfred DAMMEYER

Γνωμοδότηση της Επιτροπής των Περιφερειών για την «Ανακοίνωση της Επιτροπής στο Συμβούλιο, στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, στην Επιτροπή των Περιφερειών και στην Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή: Ενισχύοντας τη συνοχή και την ανταγωνιστικότητα μέσω της έρευνας, της τεχνολογικής ανάπτυξης και της καινοτομίας»

(1999/C 198/09)

Η ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΤΩΝ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΩΝ,

έχοντας υπόψη την ανακοίνωση της Επιτροπής στο Συμβούλιο, το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, την Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και την Επιτροπή των Περιφερειών με θέμα «Ενισχύοντας τη συνοχή και την ανταγωνιστικότητα μέσω της έρευνας, της τεχνολογικής ανάπτυξης και της καινοτομίας» (COM(98) 275 τελικό)·

έχοντας υπόψη την απόφαση της Επιτροπής της 8ης Ιουνίου 1998, να ζητήσει τη γνωμοδότηση της ΕΤΠ για το εν λόγω θέμα·

έχοντας υπόψη την απόφαση των Προεδρείων της 15ης Ιουλίου 1998 και της 18ης Νοεμβρίου 1998, σύμφωνα με το άρθρο 198 Γ, 3ο εδάφιο, της Συνθήκης περί ιδρύσεως της Ευρωπαϊκής Κοινότητας, να καταρτισθεί γνωμοδότηση και να ανατεθεί η προετοιμασία των σχετικών εργασιών στην επιτροπή 5 «Κοινωνική πολιτική, δημόσια υγεία, προστασία των καταναλωτών, έρευνα και τουρισμός»·

έχοντας υπόψη το έγγραφο με τίτλο «Ετήσια έκθεση 1998: Δραστηριότητες έρευνας και τεχνολογικής ανάπτυξης της Ευρωπαϊκής Ένωσης» (COM(98) 439 τελικό)·

έχοντας υπόψη την «Πρόταση απόφασης του Συμβουλίου σχετικά με τα ειδικά προγράμματα υλοποίησης του 5ου προγράμματος — πλαίσιο δράσεων έρευνας, τεχνολογικής ανάπτυξης και επίδειξης της Ευρωπαϊκής Κοινότητας (1998-2002)» (COM(98) 305 τελικό)·

έχοντας υπόψη τη γνωμοδότηση της Επιτροπής των Περιφερειών για το «Πρώτο πρόγραμμα δράσης για την καινοτομία στην Ευρώπη — Η καινοτομία στην υπηρεσία της ανάπτυξης και της απασχόλησης» (CdR 68/97 fin) [1]·

---

[1] ΕΕ C 244 της 11.8.1997, σ. 9.

έχοντας υπόψη τη γνωμοδότηση της Επιτροπής των Περιφερειών για την πρώτη έκθεση με θέμα την πολιτική συνοχής (CdR 76/97 fin)·

έχοντας υπόψη τη γνωμοδότηση της Επιτροπής των Περιφερειών για την «Πρόταση απόφασης του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για το 5ο πρόγραμμα δράσεων έρευνας, τεχνολογικής ανάπτυξης και επίδειξης της Ευρωπαϊκής Κοινότητας (1998-2002)» (CdR 158/97 fin) [1]·

έχοντας υπόψη το σχέδιο γνωμοδότησης (CdR 278/98 rév. 2) που υιοθετήθηκε από την επιτροπή 5, στις 9 Νοεμβρίου 1998 [εισηγητές: οι κ. Olander και Morichaud (επιτροπή 6) και ο κ. Tindemans (επιτροπή 1)]·

υιοθέτησε, κατά τη διάρκεια της 28ης συνόδου ολομέλειας που πραγματοποιήθηκε στις 10 και 11 Μαρτίου 1999 (συνεδρίαση της 11ης Μαρτίου), την ακόλουθη γνωμοδότηση.

1. **Ιστορικό**

1.1. Με την ανακοίνωση αυτή η Επιτροπή επιθυμεί να ενισχύσει την ανταγωνιστικότητα των λιγότερο ευνοημένων περιφερειών διευκολύνοντας την ενσωμάτωση της E&TA και της καινοτομίας στις οικονομικές δραστηριότητες. Για να υλοποιηθεί η επιθυμία της μεγαλύτερης συμμετοχής των επιχειρήσεων στους τομείς της E&TA και της καινοτομίας απαιτείται εμπεριστατωμένη ανάλυση των δυσκολιών που αντιμετωπίζουν όταν θέλουν να στραφούν προς αυτούς τους τομείς.

1.2. Κατ' αρχάς, οι ΜΜΕ είναι αυτές που δημιουργούν απασχόληση και γι' αυτό οι προσπάθειες πρέπει να στραφούν προς αυτές, ώστε να τους δοθεί η δυνατότητα, σε τοπικό και περιφερειακό επίπεδο, να ενσωματώσουν τις υφιστάμενες τεχνολογίες και να καινοτομήσουν.

1.3. Στις προσπάθειες για τη δημιουργία ενός πνεύματος καινοτομίας περιλαμβάνεται κυρίως η ίδρυση φορέων που θα διευκολύνουν τις επαφές μεταξύ των ΜΜΕ και των επιστημονικών κύκλων στον τομέα των δραστηριοτήτων τους. Η Επιτροπή των Περιφερειών συμφωνεί με την άποψη της Επιτροπής ότι οι στρατηγικές όσον αφορά τη γνώση πρέπει να προσαρμοστούν στην οικονομική ανάπτυξη των σχετικών περιοχών, και να ενταχθούν ταυτόχρονα σε μια ευρύτερη ευρωπαϊκή προοπτική μέσω των εθνικών συστημάτων έρευνας και τεχνολογικής ανάπτυξης (συμφώνως προς το άρθρο 130 Η της Συνθήκης ΕΕ).

1.4. Η ΕΤΠ στη γνωμοδότησή της για την πρώτη έκθεση με θέμα την πολιτική συνοχής [2] ζητούσε τη βελτίωση του συντονισμού μεταξύ των διαρθρωτικών και των άλλων πολιτικών που εφαρμόζονται σε ολόκληρη την Κοινότητα, προκειμένου να καταστεί δυνατή η επεξεργασία, με ολοκληρωμένο τρόπο, συντονισμένων μέτρων υπέρ των λιγότερο ευνοημένων περιοχών.

1.5. Η πολιτική συνοχής αποβλέπει στην εξομάλυνση των αναπτυξιακών διαφορών μεταξύ των περιφερειών και στην προώθηση της ανάπτυξης των λιγότερο ευνοημένων περιοχών και των ζωνών της υπαίθρου. Τα Διαρθρωτικά Ταμεία, το Ταμείο Συνοχής και, όλο και περισσότερο, η ΕΤΡΕ αποτελούν τα σημαντικότερα χρηματοοικονομικά όργανα της πολιτικής συνοχής.

1.6. Δεδομένου ότι το δυναμικό της E&TA και της καινοτομίας είναι κυρίως επικεντρωμένο στις ευημερούσες περιφέρειες, αυτές είναι εκείνες που επωφελούνται περισσότερο από τη σχετική πολιτική της ΕΕ. Αυτό συνεπάγεται την ακόμη μεγαλύτερη οικονομική τους ανάπτυξη μολονότι ήδη ευημερούν, ενώ οι λιγότερο ευνοημένες διατρέχουν τον κίνδυνο να επιδεινωθεί ακόμη περισσότερο η καθυστέρηση της από άποψη οικονομικής και τεχνολογικής ανάπτυξης. Η ανακοίνωση της Επιτροπής έχει ακριβώς ως στόχο προς το συμφέρον των λιγότερο ευνοημένων περιφερειών, να μην υπερισχύσει η λογική αυτή.

1.7. Γι' αυτό η Επιτροπή των Περιφερειών επικροτεί την πρόταση της Επιτροπής να χαραχθεί ένα κοινό συντονισμένο πλαίσιο για τη συνοχή, την ανταγωνιστικότητα, την έρευνα και τεχνολογική ανάπτυξη και την καινοτομία, το οποίο να αποτελέσει τη βάση για τη χάραξη των κατευθυντήριων γραμμών των Διαρθρωτικών Ταμείων της ΕΕ, και να αποτελεί στοιχείο αναφοράς για την εκτίμηση του τρόπου ενσωμάτωσης των δράσεων στον τομέα της έρευνας και τεχνολογικής ανάπτυξης και της καινοτομίας στα Διαρθρωτικά Ταμεία.

1.8. Η ΕΤΠ κρίνει ότι στόχος της Επιτροπής είναι να επιτευχθεί μια ευρεία συμμετοχή στις εργασίες για την προώθηση των προτάσεων όσον αφορά τις κατευθυντήριες γραμμές των Διαρθρωτικών Ταμείων κατά την περίοδο 2000-2006. Οι δραστηριότητες στους τομείς της έρευνας και τεχνολογικής ανάπτυξης και της καινοτομίας πρέπει να συμβάλουν στην επίλυση των κοινωνικών προβλημάτων που υφίστανται. Οι κατευθυντήριες γραμμές για τα νέα προγράμματα των Διαρθρωτικών Ταμείων πρέπει να λάβουν τέτοια μορφή ώστε να υποστηρίζουν περισσότερο από ό,τι συμβαίνει σήμερα τόσο τις κοινωνικές ανάγκες, σε τοπικό και περιφερειακό επίπεδο, όσο και τις πολιτικές της Κοινότητας. Ο συνεχής διάλογος μεταξύ της Επιτροπής και της ΕΤΠ αποτελεί βασικό στοιχείο για την αξιοποίηση των δυνατοτήτων που προσφέρουν τα μελλοντικά προγράμματα των Διαρθρωτικών Ταμείων.

2. **Γενικές παρατηρήσεις**

2.1. Η ΕΤΠ συμφωνεί με την βασική πρόταση της Επιτροπής ότι η πολιτική στον τομέα της συνοχής πρέπει να τροποποιηθεί ώστε να αρχίσουν να αναλαμβάνονται οικονομικές δραστηριότητες στις λιγότερο ευνοημένες περιοχές.

2.2. Η ΕΤΠ οποία επιθυμεί να τονίσει την αλληλεπίδραση της E&TA και της καινοτομίας, σε τοπικό και περιφερειακό επίπεδο, και να επισημάνει από τώρα ότι για τις τοπικές αρχές οι σημαντικότερες επιλογές γίνονται κατά τη λεπτομερή κατάρτιση των νέων προγραμμάτων των Διαρθρωτικών Ταμείων και με τις σχετικές τροποποιήσεις τους.

---

[1] ΕΕ C 379 της 15.12.1997, σ. 26.
[2] CdR 76/97 fin — ΕΕ C 379 της 15.12.1997, σ. 34.

2.3. Σε όλες τις μελέτες υπογραμμίζεται ότι σε ένα περιβάλλον που γίνεται όλο και περισσότερο ανταγωνιστική η έρευνα, η ανάπτυξη και η καινοτομία είναι αναπόφευκτα αναγκαίες προκειμένου να αντιμετωπισθεί ο διεθνής ανταγωνισμός. Συγχρόνως, οι σχέσεις μεταξύ των ερευνητών αφενός, των ΜΜΕ και των μικρομεσαίων βιομηχανιών αφετέρου, είναι εξαιρετικά πολύπλοκες και πρέπει να επιδιωχθεί η απλούστευση της, έτσι ώστε να επιτευχθούν ουσιαστικά αποτελέσματα, μέσω των καθεστώτων βοήθειας που θα εφαρμοστούν. Είναι ιδιαίτερα αναγκαία η ενίσχυση της ποιότητας και του προϊόντος και της παραγωγικής διαδικασίας, ακόμη και με την ενσωμάτωση κοινοτικών προγραμμάτων και εθνικών πρωτοβουλιών με πρωταρχικής σημασίας της εγκατάστασης στις πλέον μειονεκτικές περιοχές.

2.4. Η ενίσχυση της περιφερειακής διάστασης της ερευνητικής πολιτικής είναι σύμφωνη με τα κριτήρια αποτελεσματικότητας της πολιτικής της ΕΕ, ενώ η αυξημένη σημασία που δίνεται στην ανταγωνιστικότητα των λιγότερο ευνοημένων περιφερειών συμφωνεί με τις αρχές δικαιοσύνης της ΕΕ. Παρά ταύτα, η ανακοίνωση της Επιτροπής δίνει την εντύπωση ότι τα προτεινόμενα στρατηγικά πλαίσια, προκειμένου να προωθήσουν τη συνοχή και την ανταγωνιστικότητα διαμέσου της έρευνας της τεχνολογικής ανάπτυξης και της καινοτομίας, αποσκοπούν περισσότερο στη μείωση των δαπανών των περιφερειακών προγραμμάτων των Διαρθρωτικών Ταμείων, αντί να προωθήσουν αυτόνομα την Ε&ΤΑ και την καινοτομία, σε περιφερειακό επίπεδο.

Οι μορφές συμμετοχής στα προγενέστερα προγράμματα-πλαίσιο ήταν τόσο πολύπλοκες και χρονοβόρες που τρόμαζαν μάλλον τους επιχειρηματίες των λιγότερο ευνοημένων περιφερειών αντί να βελτιώσουν τις δυνατότητες πρόσβασής τους στην Ε&ΤΑ και την καινοτομία. Συχνά, η επιλογή των υποψηφιοτήτων τους ήταν θέμα τύχης. Το ίδιο ισχύει και για τα προγράμματα εταιρικής σχέσης με τις περιφέρειες της ΧΚΑΕ. Στα νέα κοινοτικά προγράμματα η κατάσταση αυτή μπορεί να βελτιωθεί.

2.5. Η ΕΤΠ θα ήθελε να τονίσει ότι πολλές από τις αναλύσεις που γίνονται και τα συμπεράσματα που αντλούνται έχουν σημασία και για τις περιφέρειες που προφανώς δεν είναι «αναπτυσσόμενες», αλλά ούτε και «λιγότερο ευνοημένες» υπό τη στενή έννοια του όρου. Η μελλοντική ανάπτυξη στην Ευρώπη κινδυνεύει να δημιουργήσει, ένα είδος «διχοτόμησης» της Ευρώπης: σε ορισμένες ολιγάριθμες και ευημερούσες περιφέρειες, που θα βρίσκονται σε διάφορα σημεία της ηπείρου και συνήθως γύρω από τις μεγάλες αστικές περιοχές, και στην υπόλοιπη Ευρώπη. Η διχοτόμηση αυτή είναι ήδη σήμερα απόλυτα εμφανής σε πολλές ιδιαίτερα ανεπτυγμένες χώρες της Κοινότητας.

2.6. Η Ε&ΤΑ και η καινοτομία αποτελούν τις απαραίτητες προϋποθέσεις για την ανάπτυξη της ανταγωνιστικότητας των οικονομικών δραστηριοτήτων. Τα κίνητρα των ΜΜΕ μπορούν να είναι πολλών ειδών, όπως:

— ο εκσυγχρονισμός της παραγωγής,

— η προσαρμογή σε νέα ζήτηση, όπως π.χ. στην πίεση που ασκείται για προστασία του περιβάλλοντος,

— η τεχνολογική βελτίωση για τη διατήρηση μεριδίων της αγοράς κ.λπ.

2.7. Παρά το γεγονός ότι οι επιχειρήσεις αποτελούν τη βασική προτεραιότητα των δράσεων, η έρευνα, η τεχνολογική ανάπτυξη και η καινοτομία είναι εξίσου σημαντικές σε τομείς όπως το περιβάλλον, η υγεία, οι υποδομές, η ενέργεια και η χωροταξία. Συνεπώς, τα ευρωπαϊκά, εθνικά και περιφερειακά/τοπικά προγράμματα πρέπει να συντονίζονται βάσει της αρχής της επικουρικότητας της ΕΕ. Οι περιφερειακές και τοπικές αρχές είναι φορείς λήψης αποφάσεων που βρίσκονται πλησιέστερα στους οικονομικούς παράγοντες και τους κοινούς πολίτες. Επίσης, η έρευνα, η τεχνολογική ανάπτυξη και η καινοτομία εμπίπτουν συνήθως στο πεδίο αρμοδιοτήτων των τοπικών και περιφερειακών αρχών. Η πολυσχιδής φύση των καινοτομικών διαδικασιών έχει επίσης σχέση με όλους τους τομείς πολιτικής που υπάγονται στο πεδίο αρμοδιοτήτων των περιφερειακών και τοπικών αρχών (εκπαίδευση, επαγγελματική κατάρτιση, περιβάλλον, χωροταξία, δράσεις τοπικής ανάπτυξης και ενίσχυση στις μικρές επιχειρήσεις).

2.8. Η ΕΤΠ κρίνει ότι οι δράσεις στα πλαίσια των προγραμμάτων της ΕΕ στον τομέα της έρευνας, της τεχνολογικής ανάπτυξης και της καινοτομίας προώθησαν τη συνεργασία μεταξύ περιφερειών, π.χ. στις χώρες της Βορείου Ευρώπης, καθώς επίσης και στην Ιρλανδία, την Πορτογαλία, την Ισπανία και την Ελλάδα. Οι επιχειρηματίες των περιοχών του Στόχου 1 συμμετείχαν το 1997 στο 47 % των προγραμμάτων που χρηματοδοτούνταν μέσω του τετάρτου προγράμματος-πλαίσιο. Το ίδιο έτος αναπτύχθηκαν 13 463 σχέσεις συνεργασίας (επί συνόλου 56 478) μεταξύ περιφερειών της Ιρλανδίας, της Πορτογαλίας, της Ισπανίας, της Ελλάδας και περιφερειών άλλων χωρών.

2.9. Η ΕΤΠ κρίνει ότι η έρευνα, η τεχνολογική ανάπτυξη και η καινοτομία πρέπει οπωσδήποτε να ενσωματωθούν στο σύστημα παραγωγής των περιφερειών, συμφωνεί, δε, με το συμπέρασμα της επιτροπής (σημείο 13), σύμφωνα με το οποίο οι περιοχές που είναι λιγότερο ικανές να προσελκύσουν δραστηριότητες υψηλής προστιθέμενης αξίας, δύνανται να αποκομίσουν οφέλη, ιδίως συντονίζοντας τις στρατηγικές τους για την Ε&ΤΑ και την καινοτομία με τα οικονομικά τους σχέδια.

2.10. Η ΕΤΠ επιθυμεί επίσης να τονίσει ότι οι προσπάθειες για την ενσωμάτωση στα συστήματα παραγωγής των περιφερειών της ενίσχυσης που χορηγείται για τους τομείς της έρευνας και της καινοτομίας πρέπει να θεωρούνται μόνο ως θέμα «τεχνικής» εφαρμογής. Πρόκειται κυρίως για θέμα αξιοποίησης των γνώσεων και των τεχνολογιών παρά για θέμα διάδοσης των εν λόγω γνώσεων και τεχνολογιών. Είναι εξίσου σημαντικό να επηρεαστούν σε τοπικό και περιφερειακό επίπεδο οι τρόποι σκέψης και συμπεριφοράς στις ενδιαφερόμενες περιφέρειες που αποτελούν συχνά σημαντικό εμπόδιο για τις καινοτομίες και τις αλλαγές. Η απροθυμία για αλλαγές μπορεί να έχει ως συνέπεια να μην αποδίδουν τα αναμενόμενα αποτελέσματα οι προσπάθειες που καταβάλλονται.

2.11. Είναι επίσης σημαντικό για τις τοπικές και περιφερειακές αρχές στις λιγότερο ευνοημένες περιοχές, παράλληλα με τις συγκεκριμένες προσπάθειες για την προώθηση μιας θετικής ανάπτυξης των επιχειρήσεων, να αναλαμβάνουν σημαντικές προσπάθειες και για τον εκσυγχρονισμό των υποδομών των περιφερειών, όχι μόνο υπό τη στενή έννοια του όρου, δηλαδή όσον αφορά τις επικοινωνίες με τη μορφή δρόμων, τεχνολογιών πληροφόρησης κ.λπ., αλλά και σε θέματα όπως η ανάπτυξη των «πολιτιστικών» υποδομών που πληρούν τις απαιτήσεις τις οποίες θέτει ένα καλά εκπαιδευμένο και σχετικά νέο εργατικό δυναμικό όσον αφορά τον «τρόπο ζωής» στις περιφέρειες.

2.12. Η ΕΤΠ θα ήθελε ακόμη να επισημάνει τη δυνατότητα ενεργού και σταθερής συμμετοχής των ερευνητικών πάρκων της Ευρώπης στα προγράμματα Ε&ΤΑ και καινοτομίας, καθώς επίσης και στα προγράμματα των Διαρθρωτικών Ταμείων. Σε σύγκριση με τις ΗΠΑ και την Ιαπωνία, η Ευρώπη δε φαίνεται να έχει δώσει ακόμη επαρκή σημασία στα ερευνητικά της πάρκα, παρά το γεγονός ότι ο αριθμός τους αυξήθηκε κατά 30 % περίπου τα τελευταία τρία-τέσσερα χρόνια.

2.13. Η διεθνής συνεργασία μπορεί να έχει μεγάλη σημασία για ένα ερευνητικό πάρκο, σε περίπτωση που αυτό επιθυμεί να συνεργαστεί με ερευνητικά πάρκα των ΗΠΑ και της Ιαπωνίας. Για τις ΜΜΕ, η ίδρυση διεθνών ομίλων [οι Ευρωπαϊκοί 'Ομιλοι Οικονομικού Σκοπού (ΕΟΟΣ)] υπήρξε σημαντική διότι τους έδωσε τη δυνατότητα να συμμετάσχουν στα προγράμματα της ΕΕ για την Ε&ΤΑ και την καινοτομία.

Ειδικές παρατηρήσεις

3. **Στόχος της ανακοίνωσης**

3.1. Δεδομένου ότι η πολιτική συνοχής είναι διαρθρωτικής μορφής, είναι εξ ορισμού μακροπρόθεσμη. Οι γνώσεις για τις καλύτερες πρακτικές και μεθόδους συντονισμού για την Ε&ΤΑ και την καινοτομία μεταδίδονται στις περιφερειακές επιχειρήσεις μέσω μιας ευρωπαϊκής βάσης δεδομένων που θα είναι προσιτή σε όλες τις περιφέρειες.

3.2. Η Επιτροπή των Περιφερειών επικροτεί την προσπάθεια της Επιτροπής για να αυξηθεί η ανταγωνιστικότητα των λιγότερο ευνοημένων περιοχών, να συντονισθούν οι δράσεις Ε&ΤΑ και της καινοτομίας με τις επιχειρήσεις των περιφερειών, να καταδειχθεί ότι διάφορα όργανα της ΕΕ συμβάλλουν στη συμπληρωματικότητα των μέσων στους τομείς της συνοχής και της ανταγωνιστικότητας και να αποδειχθεί ότι οι νέες υποψήφιες χώρες μπορεί να αξιοποιήσουν επωφελώς τις εμπειρίες των τοπικών και περιφερειακών αρχών από άποψη κοινοτικής ενίσχυσης της Ε&ΤΑ και της καινοτομίας σε λιγότερο ευνοημένες περιοχές.

3.3. Το γεγονός ότι το 5ο πρόγραμμα-πλαίσιο καλύπτει την περίοδο 1998-2002 και η νέα διαρθρωτική πολιτική την περίοδο 2000-2006 μπορεί να αποτελεί μειονέκτημα, μολονότι ο γενικός κανονισμός των Διαρθρωτικών Ταμείων παρέχει τη δυνατότητα προσαρμογής των προγραμμάτων κατά την περίοδο προγραμματισμού. Εξάλλου, στον κανονισμό προβλέπεται η επίσημη αξιολόγησή τους στα μέσα της περιόδου που καλύπτουν. Πάντως, αυτό δεν πρέπει να εκληφθεί ως παροχή απόλυτης ελευθερίας τροποποίησης των κατευθυντήριων γραμμών που πρέπει να χαραχθούν σχετικά με την πολιτική της Ε&ΤΑ και της καινοτομίας ή που διέπουν την προσαρμογή των προγραμμάτων.

3.4. Η Επιτροπή υποστηρίζει ότι οι δυνατότητες που περιέχονται στο σημερινό Στόχο 4 και στο Adapt καλύπτονται από το νέο Στόχο 3. Επισημαίνεται πάντως, ότι σύμφωνα με τις σημερινές προτάσεις, τα μέτρα του Στόχου 3 δεν θα εφαρμοσθούν στις περιφέρειες του Στόχου 1 ή του Στόχου 2. Οι προτάσεις αυτές προβλέπουν ότι τα μέτρα του Στόχου 3 θα εφαρμοσθούν αποκλειστικά στις περιφέρειες, που αφορά η μεταβατική ρύθμιση και οι οποίες βρίσκονται εκτός των περιφερειών όπου εφαρμόζονται τα μέτρα των Στόχων 1 και 2. Είναι συνεπώς δύσκολο για τις τοπικές αρχές των δύο τελευταίων ομάδων περιφερειών να συντονίσουν τα εθνικά σχέδια του Στόχου 3 και τις περιφερειακές ανάγκες μιας περιφερειακής στρατηγικής στον τομέα της Ε&ΤΑ και της καινοτομίας.

4. **Ανασκόπηση των ήδη υλοποιηθεισών και των υπό υλοποίηση πρωτοβουλιών**

4.1. *Διαρθρωτικά Ταμεία — πραγματοποιηθείσες και τρέχουσες δράσεις*

4.1.1. Η Επιτροπή τονίζει ότι οι λιγότερο αναπτυγμένες περιφέρειες των πλουσιότερων κρατών μελών διαθέτουν ένα σύστημα Ε&ΤΑ που προσανατολίζεται περισσότερο στη ζήτηση από ό,τι τα αντίστοιχα συστήματα των φτωχότερων κρατών μελών. Για να αποδώσει η έρευνα καρπούς, χρειάζεται μία κοινή δράση στην οποία θα συμμετέχουν οι επιχειρήσεις και οι ερευνητές και η οποία θα συνίσταται από μέτρα που θα αφορούν και τους δύο εταίρους με την προσαρμογή της προσφοράς στις ανάγκες των ΜΜΕ, μέσω μίας δράσης ευαισθητοποίησης. Η παροχή βοήθειας στις ΜΜΕ δεν είναι αποτελεσματική χωρίς να λαμβάνονται υπόψη οι δραστηριότητες των εργαστηρίων, ερευνητικών κέντρων, κ.λπ., και αντιστρόφως.

4.1.2. Υπάρχουν πολλές ενδείξεις ότι αυξάνεται το κενό μεταξύ Βορρά και Νότου στον τομέα των τεχνολογιών πληροφόρησης. Οι μικρομεσαίες επιχειρήσεις πρέπει να συμμετέχουν περισσότερο στην Ε&ΤΑ και στην τεχνολογία, πράγμα που διευκολύνεται εάν οι αρχές τονώνουν, για παράδειγμα, το ηλεκτρονικό εμπόριο. Η ΕΤΠ θα ήθελε να τονίσει πόσο σημαντική είναι η κατάρτιση μεμονωμένων προγραμμάτων για να έχουν δυνατότητα συμμετοχής οι ΜΜΕ. 'Οσο μεγαλύτερο είναι ένα πρόγραμμα από οικονομική άποψη και αυτό καθεαυτό, τόσο δυσκολότερη είναι η συμμετοχή των μικρών επιχειρήσεων και η επίλυση του προβλήματος της χρηματοδότησης της συμμετοχής τους.

4.1.3. Τα μέτρα που λαμβάνονται από την Επιτροπή πρέπει, κατ' αρχάς, να ανταποκρίνονται στην ανάγκη για ευκολότερη πρόσβαση σε σαφείς πληροφορίες, που θα είναι συγκεντρωμένες σε περιφερειακό επίπεδο σε κατάλογο προσαρμοσμένο για τους χρήστες των ΜΜΕ και των μικρομεσαίων βιομηχανιών. Στον κατάλογο αυτό πρέπει να περιλαμβάνονται οι οργανισμοί που χρησιμοποιούνται ως κέντρα επαφής μεταξύ της Ε&ΤΑ και των ΜΜΕ, οι δυνατότητες παροχής ενίσχυσης, τα υφιστάμενα δίκτυα στα οποία η επιχείρηση μπορεί να συμμετάσχει, οι δυνατότητες εκπαίδευση στον τομέα της έρευνας και οι δυνατότητες υποδοχής ερευνητών στις επιχειρήσεις. Πολλές περιοχές και περιφέρειες έχουν αποκτήσει πείρα από τις δυνατότητες ανάπτυξης που δημιουργήθηκαν από τα προγράμματα RIS (περιφερειακές στρατηγικές για την καινοτομία) και Ritts (περιφερειακές υποδομές και στρατηγικές για την καινοτομία και τη μεταφορά τεχνολογίας). Οι περιφέρειες που αφορούσαν τα προγράμματα RIS και Ritts έχουν αποκτήσει πλούσια πείρα από την οποία μπορούν να επωφεληθούν οι λιγότερο ευνοημένες περιφέρειες για να προωθήσουν τη συμμετοχή των ΜΜΕ στα προγράμματα της ΕΕ.

4.1.4. Στην πρώτη φάση των Διαρθρωτικών Ταμείων, η ΕΕ ενίσχυσε τις επενδύσεις για τη δημιουργία κέντρων Ε&ΤΑ και την κατάρτιση προγραμμάτων Ε&ΤΑ. Στη δεύτερη φάση, το αυξημένο ενδιαφέρον της ΕΕ στράφηκε προς τη διάδοση της τεχνολογίας, π.χ. σε καινοτόμα μέτρα, και σε κέντρα που μπορούν να λειτουργήσουν ως κέντρα συνεργασίας πανεπιστημίων/ιδρυμάτων ανώτερης εκπαίδευσης και επιχειρήσεων. Ο στόχος της ΕΕ ήταν να αποκτήσουν επαφή οι επιχειρήσεις με τις πηγές της Ε&ΤΑ, δηλ. τα πανεπιστήμια και τα ιδρύματα ανώτερης εκπαίδευσης.

4.1.5. Η ΕΤΠ επισημαίνει ότι οι μικρές επιχειρήσεις δεν μπορούν, διαρθρωτικά, να εξεταστούν χωριστά από τις μεγάλες, με τις οποίες τις συνδέουν συχνά σχέσεις υπεργολαβίας. Γι' αυτό, πολλοί είναι υπέρ της συμμετοχής των μεγάλων επιχειρήσεων στα προγράμματα που προβλέπουν την παροχή διευκολύνσεων και υποστήριξης για την εφαρμογή σύγχρονων τεχνολογιών στις ΜΜΕ.

4.2. *Το κοινοτικό πρόγραμμα-πλαίσιο για την Ε&ΤΑ*

4.2.1. Αναφερόμενη στο 4ο πρόγραμμα-πλαίσιο της ΕΕ για την Ε&ΤΑ, η Επιτροπή επισημαίνει ότι η Ισπανία και η Ελλάδα πραγματοποίησαν ουσιαστική πρόοδο στον τομέα των τεχνολογιών των πληροφοριών, της βιοϊατρικής και της υγείας, ενώ απομένουν να γίνουν ακόμη πολλά σε τομείς όπως στην τεχνολογία της βιομηχανίας, των υλικών τεχνολογιών, και της βιοτεχνολογίας. Οι δράσεις που ωφέλησαν περισσότερο τις λιγότερο ευνοημένες περιοχές στα πλαίσια του 4ου προγράμματος-πλαίσιο είχαν τη μορφή μέτρων στα πλαίσια της Craft για την τεχνολογική πρόοδο των μικρών επιχειρήσεων. Άλλα εξίσου σημαντικά μέτρα αφορούν την εκπαίδευση, την ελεύθερη κυκλοφορία των ερευνητών, την προώθηση των καινοτομιών, τη διάδοση των ερευνητικών αποτελεσμάτων και τα δίκτυα ερευνητών.

4.2.2. Η ΕΤΠ σημειώνει επίσης με ικανοποίηση ότι η Επιτροπή επέλεξε το διάλογο για να καταρτίσει το 5ο πρόγραμμα-πλαίσιο της ΕΕ στον οποίο συμμετείχε, μεταξύ άλλων, και η ΕΤΠ. Ο διάλογος έδειξε ότι οι προκλήσεις και οι δυνατότητες που αποτελούν τη βάση του προγράμματος-πλαίσιο είναι οι ίδιες σε τοπικό και περιφερειακό επίπεδο. Υπάρχει, για παράδειγμα, αλληλεπίδραση μεταξύ μεγάλων και μικρών πόλεων αφενός, και της υπαίθρου αφετέρου· είναι, δε, σημαντικό να διευκρινισθούν οι δυνατότητες των μικρών επιχειρήσεων να αξιοποιούν τα αποτελέσματα της έρευνας. Η ΕΤΠ επικροτεί την εγκατάσταση του Ιδρύματος Μελλοντικών Τεχνολογικών Μελετών (IPTS) στη Σεβίλλη, το οποίο θα έχει ως αποστολή την εκπόνηση μελλοντικών τεχνολογικών μελετών και τη διενέργεια ερευνών όσον αφορά τη σχέση μεταξύ τεχνολογίας, απασχόλησης και ανταγωνιστικότητας.

4.2.3. Το 1997 επήλθαν ριζικές μεταβολές στην ερευνητική πολιτική της Κοινότητας μέσω της Συνθήκης του Άμστερνταμ που τροποποίησε τη νομική βάση για την έρευνα, ενώ το Πρόγραμμα Δράσης Agenda 2000 ενίσχυσε το βασικό ρόλο της έρευνας, της τεχνολογικής ανάπτυξης και της καινοτομίας στην ΕΕ. Η πρόοδος που σημειώθηκε όσον αφορά την εφαρμογή του προγράμματος δράσης της ΕΕ για την καινοτομία κινητοποίησε τους τοπικούς και περιφερειακούς παράγοντες για τη βελτίωση του επιχειρηματικού κλίματος και του κλίματος στον τομέα της καινοτομίας στην Ευρώπη. Στην έκθεση του Δεκεμβρίου 1997 για τους δείκτες της Ε&ΤΑ αναφέρονταν επίσης στοιχεία και συγκριτικές αναλύσεις για την έρευνα στην ΕΕ και στα κράτη μέλη μέσα από μια ευρεία προοπτική. Τα εν λόγω στοιχεία και οι συγκριτικές αναλύσεις μπορούν να χρησιμοποιηθούν ως βάση για τον καθορισμό των προτεραιοτήτων της Ε&ΤΑ και της καινοτομίας σε τοπικό και περιφερειακό επίπεδο.

5. **Ανάπτυξη της ανταγωνιστικότητας και της συνοχής σε εθνικό και περιφερειακό επίπεδο**

5.1. Η ΕΤΠ εκτιμά το γεγονός ότι η Επιτροπή αναφέρει πως οι περιοχές του Στόχου 2 θα μπορούσαν να αξιοποιήσουν τα οικονομικά πλεονεκτήματα που παρουσιάζουν οι μεγάλες πόλεις, και ότι οι αγροτικές και παράκτιες περιοχές θα μπορούσαν να αξιοποιήσουν άλλα πλεονεκτήματα, όπου οι τεχνολογίες για το περιβάλλον και ο τουρισμός διαδραματίζουν σημαντικό ρόλο. Τα ερευνητικά πάρκα που επιδιώκουν τη σημαντική αύξηση του αριθμού των επιχειρήσεων στους τομείς των τεχνολογιών των πληροφοριών και της βιοτεχνολογίας έχουν συμβάλει στην τοπική και περιφερειακή ανάπτυξη των λιγότερο ευνοημένων περιοχών μέσω της εμπορικής εκμετάλλευσης των αποτελεσμάτων της έρευνας από πανεπιστήμια και επιχειρήσεις στον τομέα της Ε&ΤΑ. Η ΕΤΠ φρονεί ότι παρόμοια παραδείγματα δείχνουν το πόσο είναι σημαντικό να προωθηθούν οι τοπικές και περιφερειακές συνεργασίες οι οποίες αναπτύσσουν συμπληρωματικές δραστηριότητες σε σημαντικούς κλάδους της Ε&ΤΑ και της καινοτομίας, έτσι ώστε να παροτρυνθούν οι τοπικοί και περιφερειακοί παράγοντες να εξετάσουν με ποιο τρόπο η ενίσχυση της έρευνας, της τεχνολογικής ανάπτυξης και της καινοτομίας μπορεί να ενταχθεί στο σύστημα παραγωγής των περιφερειών.

6. **Ένταξη της Ε&ΤΑ και της καινοτομίας στην περιφερειακή οικονομική ανάπτυξη**

6.1. *Ε&ΤΑ και καινοτομία — κοινές ευθύνες*

6.1.1. Η ΕΤΠ συμφωνεί με την άποψη της Επιτροπής, σύμφωνα με την οποία οι τοπικές και περιφερειακές αρχές πρέπει να εντάξουν την Ε&ΤΑ και την καινοτομία σε μια στρατηγική ανάπτυξης των περιφερειών για να μειωθούν οι αυξανόμενες διαφορές μεταξύ των περιφερειών της Κοινότητας. Η Πράσινη Βίβλος για την καινοτομία με το σχετικό πρόγραμμα δράσης και το Σχέδιο Ανάπτυξης του Κοινοτικού Χώρου (ΣΑΚΧ), έχει μεγάλη σημασία για τις κατευθυντήριες γραμμές όσον αφορά τη διαρθρωτική ενίσχυση στον τομέα της έρευνας, της τεχνολογικής ανάπτυξης και της καινοτομίας. Η στρατηγική των Διαρθρωτικών Ταμείων συνίσταται στην ολοκλήρωση των διαφόρων τομέων της πολιτικής. Πρέπει επίσης να συντονισθούν οι διάφοροι τομείς της πολιτικής σε τοπικό και περιφερειακό επίπεδο.

6.1.2. Στο έγγραφο ΣΑΚΧ (Ιούνιος 1997) προτείνεται η χορήγηση διαρθρωτικής ενίσχυσης για την εξασφάλιση καλύτερης πρόσβασης στις τεχνολογίες πληροφοριών και για τη συνειδητοποίηση των προκλήσεων και των πιθανών οφελών που συνεπάγεται η κοινωνία των πληροφοριών για τις περιφέρειες όπου η κοινωνία αυτή δεν έχει ακόμα αναπτυχθεί επαρκώς· προτείνεται ακόμη η χορήγηση διαρθρωτικής ενίσχυσης για την δημιουργία τεχνολογικών κέντρων, για την ανάπτυξη καλύτερων επαφών μεταξύ των ιδρυμάτων τριτοβάθμιας εκπαίδευσης, των φορέων εφηρμοσμένης Ε&ΤΑ, των κέντρων καινοτομίας και των επιχειρήσεων στις περιφέρειες που παρουσιάζουν καθυστέρηση ως προς την ανάπτυξή τους. Προτείνεται επίσης η χορήγηση διαρθρωτικής ενίσχυσης για να εξασφαλισθεί ένα ελάχιστο επίπεδο πρόσβασης στα ιδρύματα τριτοβάθμιας εκπαίδευσης και στα κέντρα έρευνας και τεχνολογίας στις απομακρυσμένες ή αραιοκατοικημένες περιοχές. Τέλος, προτείνεται η χορήγηση διαρθρωτικής ενίσχυσης για να εξασφαλισθεί η αναβάθμιση του επιπέδου σχολικής και επαγγελματικής εκπαίδευσης στα πλαίσια μιας ολοκληρωμένης αναπτυξιακής στρατηγικής στις περιφέρειες όπου το επίπεδο αυτό είναι χαμηλό.

6.1.3. Οι διαπραγματεύσεις για τα Διαρθρωτικά Ταμεία διεξήχθησαν με ταχύ ρυθμό. Γι' αυτό, η ΕΤΠ τονίζει τη σημασία που έχει η πραγματική συμμετοχή των περιοχών και περιφερειών, προκειμένου να ενταχθούν οι δράσεις της Ε&ΤΑ και των καινοτομιών στα Διαρθρωτικά Ταμεία της περιόδου 2000-2006.

7. **Τρεις προτεραιότητες**

7.1. *Προώθηση της καινοτομίας*

7.1.1. Η ΕΤΠ υποστηρίζει ότι πρέπει να τροποποιηθεί η πολιτική στον τομέα της συνοχής για να μειωθεί η μεγάλη διαφορά που υπάρχει μεταξύ των περιφερειών της Κοινότητας, στους τομείς της τεχνολογίας και της τεχνολογίας των πληροφοριών, και να στραφούν οι προσπάθειες της ΕΕ στην αναζήτηση νέων τεχνολογιών

και λύσεων στους τομείς της τεχνολογίας των πληροφοριών μέσω διάφορων προγραμμάτων ενημέρωσης, και να δοθεί προτεραιότητα στην ανάπτυξη μιας δραστήριας διαχείρισης των θεμάτων ποιότητας σε τοπικό και περιφερειακό επίπεδο. Η συνεργασία μεταξύ ερευνητικών ιδρυμάτων και μικρομεσαίων επιχειρήσεων πρέπει να ενθαρρυνθεί, ενώ πρέπει να προωθηθεί η βελτίωση της σχέσης μεταξύ των διάφορων μορφών ενίσχυσης των επιχειρήσεων για την ίδρυση νέων επιχειρήσεων και για την εδραίωση και την περαιτέρω ανάπτυξη των υφιστάμενων επιχειρήσεων, καθώς επίσης και για την πρόοδο των σημαντικών επιχειρήσεων σε περιφέρειες όπου η Ε&ΤΑ έχει προτεραιότητα. Πρέπει να προωθηθεί η χρήση των τεχνολογιών των πληροφοριών προς όφελος τοπικών κοινωνικών ομάδων, π.χ. για την πληροφόρηση του κοινού, για εκπαιδευτικούς σκοπούς και για το ηλεκτρονικό εμπόριο. Η ΕΤΠ επισημαίνει ότι 8 000 περίπου μικρές επιχειρήσεις θα έχουν συμμετάσχει στο 4ο πρόγραμμα-πλαίσιο έρευνας, τεχνολογικής ανάπτυξης και επίδειξης έως τη λήξη του προγράμματος αυτού το 1998. Το 60 % περίπου των επιχειρήσεων αυτών δεν έχει συμμετάσχει ποτέ μέχρι σήμερα, ούτε σε κοινοτικά, ούτε σε εθνικά προγράμματα Ε&ΤΑ σε τοπικό/περιφερειακό επίπεδο.

7.2. *Βελτίωση των δικτύων και της βιομηχανικής συνεργασίας*

7.2.1. Η ΕΤΠ υπενθυμίζει ότι η συνεργασία μεταξύ επιχειρήσεων και ιδρυμάτων ανώτερης εκπαίδευσης προβλέπεται από τη σουηδική νομοθεσία ως η «τρίτη αποστολή» των ιδρυμάτων αυτών. Η εν λόγω συνεργασία μεταξύ πανεπιστημίων και τοπικών ενώσεων επιχειρήσεων σε ερευνητικά πάρκα διαδραματίζει ιδιαίτερα σημαντικό ρόλο στον παραγωγικό ιστό μιας περιφέρειας. Στα ερευνητικά πάρκα υπάρχουν ερευνητές, επιχειρηματίες, χορηγοί και σύμβουλοι που συνεργάζονται σε καθημερινή βάση, πράγμα που αποτελεί σημαντική προϋπόθεση για τη δημιουργία νέων θέσεων εργασίας σε επιχειρήσεις που αξιοποιούν τα τεχνολογικά μέσα και τα ερευνητικά αποτελέσματα. Η διάδοση χρήσιμων εμπειριών μέσω της εν λόγω συνεργασίας των ερευνητικών πάρκων πρέπει να αποτελεί σημαντικό μέρος των εργασιών του τομέα της Ε&ΤΑ και της καινοτομίας στα πλαίσια της νέας περιόδου λειτουργίας των Διαρθρωτικών Ταμείων.

7.2.2. Η έντονη υποστήριξη που παρείχε το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο του 'Αμστερνταμ και του Λουξεμβούργο στη χρηματοδότηση των δράσεων του τομέα της έρευνας συνέβαλαν στο να τεθούν στη διάθεση καινοτόμων επιχειρήσεων του τομέα υψηλής τεχνολογίας, κατά την περίοδο 1998-1999, οικονομικοί πόροι από την Ευρωπαϊκή Τράπεζα Επενδύσεων, από το Ευρωπαϊκό Ταμείο Επενδύσεων και από την Κοινότητα. Η ΕΤΠ επιθυμεί να τονίσει ότι πρόκειται για ένα ιδιαίτερα σημαντικό συμπλήρωμα των δράσεων που ανελήφθησαν στα πλαίσια του 4ου προγράμματος-πλαίσιο στον τομέα της Ε&ΤΑ. Η ΕΤΠ φρονεί ότι οι περιφερειακές και τοπικές αρχές συμβάλλουν στην οικονομική και κοινωνική συνοχή μέσω της ενίσχυσής που παρέχουν για τη διάδοση των γνώσεων όσον αφορά την Ε&ΤΑ και την καινοτομία στους τομείς πολιτικής που εμπίπτουν στις αρμοδιότητες των περιφερειακών και τοπικών αρχών (εκπαίδευση, επαγγελματική κατάρτιση, περιβάλλον, χωροταξία, δράσεις τοπικής ανάπτυξης και ενίσχυση των μικρών επιχειρήσεων). Τα Διαρθρωτικά Ταμεία πρέπει να ενθαρρύνουν την ανάπτυξη διαπεριφερειακών και διασυνοριακών σχέσεων μεταξύ των φορέων της Ε&ΤΑ και των επιχειρήσεων, για την ανταλλαγή πληροφοριών και την διάδοση των γνώσεων στους τομείς αυτούς που καλύπτονται επίσης από τις «βασικές δράσεις» του πέμπτου προγράμματος-πλαίσιο για την Ε&ΤΑ. Το δίκτυο «Innovation Relay Centres» πρέπει επίσης να είναι αρκετά εκτεταμένο ώστε να επιτευχθεί η αύξηση της αποτελεσματικότητας των δραστηριοτήτων τους όσον αφορά τις ΜΜΕ. Κοινοτικά δίκτυα όπως τα κέντρα διάδοσης τεχνικών, τα Ευρωπαϊκά κέντρα πληροφοριών, και τα Κέντρα Επιχειρήσεων και Καινοτομίας (ΚΕΚ) μπορούν επίσης να βοηθήσουν τις μικρές επιχειρήσεις των λιγότερο ευνοημένων περιφερειών.

7.3. *Ενίσχυση των ανθρώπινων δυνατοτήτων*

7.3.1. Η ΕΤΠ επιθυμεί να επισημάνει την ανάγκη να έχουν οι φοιτητές, οι σπουδαστές στον τομέα της έρευνας και οι πεπειραμένοι ερευνητές δυνατότητες θεωρητικής και πρακτικής εξάσκησης σε ΜΜΕ. Αυτό θα μπορούσε να επιτευχθεί εάν η διαρθρωτική ενίσχυση που χορηγείται στα πλαίσια των κοινοτικών πρωτοβουλιών ενθαρρύνει τις ανταλλαγές μεταξύ ιδρυμάτων Ε&ΤΑ και ιδρυμάτων ανώτερης εκπαίδευσης στις ανεπτυγμένες και στις λιγότερο ανεπτυγμένες περιφέρειες. Οι προσπάθειες αυτές θα μπορούσαν να προωθηθούν με πόρους του Κοινού Κέντρου Ερευνών της Ευρωπαϊκής Κοινότητας (ΚΚΕρ), θεσπίζοντας άμεσα μέτρα για τις μικρές επιχειρήσεις στις λιγότερο ευνοημένες περιφέρειες. Εντός των πλαισίων των Ευρωπαϊκών Ομίλων Οικονομικού Σκοπού (ΕΟΟΣ), οι ΜΜΕ μπορούν να διεξάγουν έρευνες και να επενδύουν στην εκπαίδευση και στην ανάπτυξη ειδικοτήτων.

7.3.2. Κατά τη διάρκεια της εφαρμογής του 4ου προγράμματος-πλαίσιο, 6 500 περίπου ερευνητές ελάμβαναν κάθε χρόνο εκπαιδευτική ενίσχυση, ενώ άλλοι 5 600 περίπου κάθε χρόνο είχαν τη δυνατότητα πρόσβασης, μέσω των υποτροφιών Marie Curie, στις κοινοτικές εγκαταστάσεις Ε&ΤΑ χάρη στους χρηματοδοτικούς πόρους του προγράμματος-πλαίσιο. Η ΕΤΠ φρονεί ότι είναι ιδιαίτερα σημαντικό να παρέχονται παρόμοιες δυνατότητες στις επιχειρήσεις, στους σπουδαστές στον τομέα της έρευνας και στους ερευνητές των λιγότερο ευνοημένων περιοχών μέσω των νέων προγραμμάτων των Διαρθρωτικών Ταμείων. Αυτό θα μπορούσε, για παράδειγμα, να συμβάλει στην ανάπτυξη των τεχνολογιών των πληροφοριών και στην καλύτερη ένταξη των επαγγελματικών σχολών και των ερευνητικών πάρκων στις διαδικασίες καινοτομίας στους σημαντικότερους κλάδους της Ε&ΤΑ για κάθε περιφέρεια.

8. **Συμπεράσματα της Επιτροπής**

8.1. Η ΕΤΠ υποστηρίζει τους 4 στόχους που αναφέρονται στο σημείο 25 της Ανακοίνωσης και θα ήθελε συγκεκριμένα να τονίσει την αρχή της επικουρικότητας καθώς και το γεγονός ότι οι περισσότερες από τις προτεινόμενες δράσεις πρέπει να αναληφθούν στα πλαίσια των δήμων και των περιφερειών, και ότι είναι σημαντικό να προβλεφθούν επαρκής χρόνος και δυνατότητες ώστε να μπορέσουν οι δήμοι και οι περιφέρειες να συμβάλουν στην κατάρτιση των νέων προγραμμάτων των Διαρθρωτικών Ταμείων για τις σχετικές περιφέρειες πριν από την έναρξη της επόμενης περιόδου προγραμματισμού που αρχίζει την 1.1.2000.

8.2. Η διεθνής συνεργασία μεταξύ των ερευνητικών πάρκων πρέπει, κατά την άποψη της ΕΤΠ, να τύχει ενίσχυσης από τα Διαρθρωτικά Ταμεία. Οι δυνατότητες δημιουργίας περιφερειακών ιστοσελίδων Web για τους κλάδους της Ε&ΤΑ, με ερευνητικά κέντρα, ιδρύματα ανώτατης εκπαίδευσης και επιχειρήσεις στα πλαίσια της Υπηρεσίας Παροχής Υπηρεσιών στον τομέα της Κοινοτικής 'Ερευνας και Ανάπτυξης (Cordis) πρέπει επίσης να ενισχυθούν και να αυξηθούν. Στα πλαίσια της Cordis θα μπορούσαν επίσης να ληφθούν υπόψη και τα υφιστάμενα δίκτυα για την εξ αποστάσεως εκπαίδευση σε επίπεδο ανώτερης εκπαίδευσης και κατάρτισης ερευνητών. Ωστόσο, είναι σημαντικό να κατανοηθεί ότι στα πλαίσια της μελλοντικής εξ αποστάσεως εκπαίδευσης θα χρησιμοποιούνται κυρίως μέσα πληροφόρησης που θα διαβιβάζονται από δίκτυα με τα οποία θα καθίσταται δυνατή, χάρις στους υπολογιστές η άμεση επαφή μεταξύ οργανωτών της εκπαίδευσης και «τελικών χρηστών» σε χρονικά σημεία που εξυπηρετούν στους χρήστες. Οι διοργανωτές της εκπαίδευσης μπορούν με αμετάβλητη διαδραστικότητα να βρίσκονται οπουδήποτε στον κόσμο.

9. **Συμπεράσματα της Επιτροπής των Περιφερειών**

9.1. Η ΕΤΠ παρατηρεί με ικανοποίηση ότι η Επιτροπή προτίθεται να χαράξει τις κατευθυντήριες γραμμές για τη συνοχή και την

ανταγωνιστικότητα, καθώς επίσης και για την Ε&ΤΑ και την καινοτομία στα νέα προγράμματα των Διαρθρωτικών Ταμείων για την περίοδο 2000-2006, αφού πρώτα διαλεχτεί με την Επιτροπή των Περιφερειών. Ο διάλογος αυτός δείχνει ότι οι προκλήσεις και οι δυνατότητες που παρουσιάζει η δημιουργία ενός κοινού, συντονισμένου πλαισίου για τη συνοχή, την ανταγωνιστικότητα, την Ε&ΤΑ και την καινοτομία είναι οι ίδιες με τις δυνατότητες και τις προκλήσεις που υπάρχουν σε τοπικό και περιφερειακό επίπεδο.

9.2. Η ΕΤΠ, που έχει εξετάσει εμπεριστατωμένα το αυξανόμενο χάσμα που υπάρχει στους τομείς των τεχνολογιών και των τεχνολογιών των πληροφοριών μεταξύ των διάφορων περιφερειών της Κοινότητας, συμφωνεί με την άποψη της Επιτροπής ότι είναι αναγκαίο να αυξηθούν οι δυνατότητες παρέμβασης των τοπικών αρχών και των οικονομικών παραγόντων προκειμένου να αναπτύξουν στρατηγικά πλαίσια για την ένταξη της Ε&ΤΑ και της καινοτομίας. Συνεπώς, η ΕΤΠ επικροτεί τη βασική πρόταση της Επιτροπής, σύμφωνα με την οποία η πολιτική συνοχής πρέπει να τροποποιηθεί.

9.3. Η ΕΤΠ τάσσεται υπέρ της πραγματικής ενίσχυσης της περιφερειακής διάστασης της πολιτικής για την Ε&ΤΑ και την καινοτομία. Για να βελτιστοποιηθούν οι διαδικασίες κατάρτισης των περιφερειακών παραγόντων όσον αφορά την Ε&ΤΑ και την καινοτομία, η ΕΤΠ κρίνει ότι πρέπει να αξιοποιηθούν οι δυνατότητες συμμετοχής των ερευνητικών πάρκων της Ευρώπης στα κοινοτικά προγράμματα Ε&ΤΑ και στα προγράμματα των Διαρθρωτικών Ταμείων. Πρέπει επίσης να υποστηριχθεί η συνεργασία με ερευνητικά πάρκα των ΗΠΑ και της Ιαπωνίας. Σε πολλές χώρες παρατηρείται ανεπαρκής συνεργασία μεταξύ των ερευνητικών ιδρυμάτων και των ιδρυμάτων ανώτερης εκπαίδευσης που χρηματοδοτούνται από το κράτος, καθώς επίσης και έλλειψη συνεργασίας με τις επιχειρήσεις, πράγμα που αποτελεί εμπόδιο το οποίο μπορεί να εξαλειφθεί με τη μεγαλύτερη συνεργασία μεταξύ των ερευνητικών πάρκων.

9.4. Η ΕΤΠ, έχοντας υπόψη το έντονο ενδιαφέρον της για την ανάπτυξη των τεχνολογιών των πληροφοριών και τη δια βίου κατάρτιση, στα πλαίσια, μεταξύ άλλων, της Πράσινης Βίβλου της ΕΕ για την οργάνωση της εργασίας και τα εθνικά προγράμματα απασχόλησης των κρατών μελών, θα ήθελε να τονίσει την ανάγκη να αναληφθούν διαρθρωτικές δράσεις, ώστε να μπορέσουν οι επιχειρήσεις και τα ιδρύματα να αντιμετωπίσουν τα προβλήματα που προκύπτουν κατά την προσαρμογή τους στα νέα είδη οργάνωσης της εργασίας.

9.5. Η ΕΤΠ επιθυμεί να τονίσει την ανάγκη να χαραχθούν κατευθυντήριες γραμμές για την προώθηση καινοτόμων προγραμμάτων επαγγελματικής κατάρτισης για μικρομεσαίες επιχειρήσεις και ιδρύματα, και φρονεί ότι το καθήκον της αξιολόγησης των καινοτόμων διαδικασιών και της ευρείας διάδοσής τους στο κοινό πρέπει να συνδέεται με τα περιφερειακά προγράμματα εκπαίδευσης και επαγγελματικής κατάρτισης.

9.6. Για να μειωθεί το χάσμα που υπάρχει στον τομέα των τεχνολογιών και των τεχνολογιών των πληροφοριών μεταξύ ανεπτυγμένων και λιγότερο ανεπτυγμένων περιοχών, η πολιτική στον τομέα της Ε&ΤΑ και της καινοτομίας θα μπορούσε να ενσωματωθεί στους σημαντικότερους κλάδους της Ε&ΤΑ και στις κυριότερες διαρθρώσεις παραγωγής σε περιφερειακή κλίμακα. Συνεπώς, η ΕΤΠ κρίνει ότι οι κατευθυντήριες γραμμές για την ένταξη της Ε&ΤΑ και της καινοτομίας στα μελλοντικά διαρθρωτικά προγράμματα πρέπει να χαραχθούν με στόχο την ανάπτυξη της πάγιας «μεθόδου από τη βάση προς τα άνω» που να λαμβάνει υπόψη τις ανάγκες των ΜΜΕ στη διάρθρωση της παραγωγής των διαφόρων τομέων. Οι δυνατότητες συνδυασμού των μέσων των Διαρθρωτικών Ταμείων και των βασικών δράσεων στο 5ο πρόγραμμα-πλαίσιο για την Ε&ΤΑ πρέπει να διευκρινιστούν στις κατευθυντήριες γραμμές, ενώ πρέπει να εξεταστούν οι προϋποθέσεις όσον αφορά τη συμμετοχή των τοπικών/περιφερειακών αρχών στις ομάδες διαχείρισης των βασικών δράσεων.

Ορισμένες περιφέρειες της ΕΕ καταβάλλουν σημαντικές προσπάθειες ανάπτυξης ενός ιδιαίτερα χρήσιμου και αποτελεσματικού συστήματος παροχής πληροφοριών σχετικά με την Ε&ΤΑ και την καινοτομία προς όλους τους ενδιαφερόμενους τομείς (επενδυτές, επιχειρήσεις, δήμοι, κ.λπ.). Η ΕΤΠ εκτιμά ότι οι εν λόγω προσπάθειες θα πρέπει να αξιολογηθούν θετικά από τα θεσμικά όργανα της Κοινότητας και να προβλεφθούν ειδικά μέτρα για την υποστήριξη των περιφερειών εκείνων που έχουν αποδείξει ότι έχουν αναλάβει δράσεις προς την κατεύθυνση αυτή με συγκεκριμένα και ουσιαστικά αποτελέσματα.

9.7. Η ΕΤΠ επιθυμεί να συμμετάσχει στην χάραξη των κατευθυντήριων γραμμών που αποσκοπούν στην ένταξη της Ε&ΤΑ και της καινοτομίας στην πολιτική συνοχής και στα νέα προγράμματα των Διαρθρωτικών Ταμείων. Η ΕΤΠ φρονεί ότι είναι ανάγκη να βρεθούν, σε τοπικό και περιφερειακό επίπεδο, τρόποι που θα παρέχουν στους ερευνητές και τις επιχειρήσεις τη δυνατότητα για μεγαλύτερη κατανόηση των κοινών ενδιαφερόντων και σημείων επαφής τους· πρέπει ακόμη να ληφθούν τα κατάλληλα μέτρα που θα ανταποκρίνονται στις ανάγκες των επιχειρήσεων στον κλάδο της επιστήμης που προσφέρει ο κόσμος της έρευνας. Πρόκειται για τη βασικότερη εξέλιξη, η οποία θα καταστήσει δυνατή την ενίσχυση της συνοχής μεταξύ των περιφερειών της ΕΕ και τη βελτίωση της ανταγωνιστικότητας της, σε παγκόσμιο επίπεδο.

Βρυξέλλες, 11 Μαρτίου 1999.

Ο Πρόεδρος

της Επιτροπής των Περιφερειών

Manfred DAMMEYER

Γνωμοδότηση της Επιτροπής των Περιφερειών για το «Ευρωπαϊκό Σχέδιο Δράσης κατά του Ρατσισμού»

(1999/C 198/10)

Η ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΤΩΝ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΩΝ,

έχοντας υπόψη την ανακοίνωση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για ένα «Σχέδιο Δράσης κατά του Ρατσισμού» (COM(98) 183), της 25ης Μαρτίου 1998·

έχοντας υπόψη τα «κριτήρια της Κοπεγχάγης» όσον αφορά τη μελλοντική διεύρυνση, τα οποία υιοθετήθηκαν από το Συμβούλιο το 1993·

έχοντας υπόψη τη γνωμοδότηση της 13ης Ιουνίου 1996 (CdR 156/96 τελικό) [1] με θέμα την πρόταση απόφασης του Συμβουλίου για την ανακήρυξη του 1997 Ευρωπαϊκού Έτους κατά του Ρατσισμού·

έχοντας υπόψη την ίδρυση του Ευρωπαϊκού Κέντρου Παρακολούθησης του Ρατσισμού και της Ξενοφοβίας στη Βιέννη (Απόφαση του Συμβουλίου της 15ης Ιουλίου 1996)·

έχοντας υπόψη τη γνωμοδότηση πρωτοβουλίας της 12ης Ιουνίου 1997 για το ρατσισμό, την ξενοφοβία και τον αντισημιτισμό (CdR 80/97 τελικό) [2]·

έχοντας υπόψη το ψήφισμα της 18ης Σεπτεμβρίου 1997 για τις μελλοντικές θέσεις της ΕΤΠ όσον αφορά την ισότητα των ευκαιριών (CdR 237/97 τελικό) [3]·

έχοντας υπόψη την έκθεση της 19ης Νοεμβρίου 1997 για την ισότητα των ευκαιριών στην Επιτροπή των Περιφερειών — πορίσματα και συστάσεις για μελλοντικές δράσεις (CdR 343/97)·

έχοντας υπόψη το «Χάρτη των ευρωπαϊκών πολιτικών κομμάτων για μία μη ρατσιστική κοινωνία», ο οποίος υιοθετήθηκε στις 5 Δεκεμβρίου 1997·

έχοντας υπόψη τη γνωμοδότηση της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής της 10ης Σεπτεμβρίου 1998 (SOC/361)·

έχοντας υπόψη τη δήλωση του Graz της 9ης Νοεμβρίου 1998, η οποία υιοθετήθηκε κατά την Ευρωπαϊκή Διάσκεψη για το Ρατσισμό και την Ξενοφοβία που πραγματοποιήθηκε στο Graz στις 9 Νοεμβρίου 1998 (παράρτημα)·

έχοντας υπόψη την έκθεση του ΕΚ (Oostlander) της 3ης Δεκεμβρίου 1998 για το Σχέδιο Δράσης κατά του Ρατσισμού·

έχοντας υπόψη την απόφαση του Προεδρείου της 15ης Ιουλίου 1998, σύμφωνα με το άρθρο 198 Γ, τέταρτο εδάφιο, της Συνθήκης περί ιδρύσεως της Ευρωπαϊκής Κοινότητας, να εκδοθεί γνωμοδότηση για το «Σχέδιο Δράσης κατά του Ρατσισμού»·

έχοντας υπόψη το σχέδιο γνωμοδότησης (CdR 369/98 αναθ. 1) που υιοθέτησε η επιτροπή 5 στις 26 Ιανουαρίου 1999 με βάση την εισηγητική έκθεση του κ. Moore·

υιοθέτησε κατά την 28η σύνοδο ολομέλειάς της 10ης και 11ης Μαρτίου 1999 (συνεδρίαση της 11ης Μαρτίου) την ακόλουθη γνωμοδότηση.

1. **Εισαγωγή: η ανάγκη ανάληψης δράσης σε ευρωπαϊκό επίπεδο**

1.1. Ορισμός: Ρατσισμός είναι το κοινό όνομα διάφορων μορφών αδιαλλαξίας και διακρίσεων. Στην έννοια του ρατσισμού συμπεριλαμβάνονται η ξενοφοβία, ο αντισημιτισμός, η ισλαμοφοβία καθώς και κάθε άλλη μορφή ρατσιστικής ή θρησκευτικής μισαλλοδοξίας.

1.1.1. Αν και η Ευρωπαϊκή Ένωση δημιουργήθηκε για την προώθηση της ειρηνικής συνύπαρξης των λαών και των πολιτών στην Ευρώπη, η βία, οι ταλαιπωρίες, οι διακρίσεις και ο αποκλεισμός εξακολουθούν να επηρεάζουν τη ζωή εκατομμυρίων ανθρώπων που κατοικούν στα κράτη μέλη μας.

1.1.2. Ο ρατσισμός «ζει και βασιλεύει» στην Ευρωπαϊκή Ένωση: σύμφωνα με πρόσφατη έρευνα που πραγματοποίησε η Επιτροπή, το 33 % των Ευρωπαίων χαρακτηρίζει τον εαυτό του είτε «ρατσιστή» είτε «αρκετά ρατσιστή», ενώ σε ορισμένα κράτη μέλη το ποσοστό αυτό υπερβαίνει το 50 %. Ο ρατσισμός μπορεί να λάβει πολλές μορφές, από βίαιες επιθέσεις και φόνους, μέσω φραστικών προσβολών και στερεότυπων αντιλήψεων, μέχρι περισσότερο εξεζητημένες μορφές παρενόχλησης, αποκλεισμού και διακρίσεων.

(1) ΕΕ C 337 της 11.11.1996, σ. 63.
(2) ΕΕ C 244 της 11.8.1997, σ. 58.
(3) ΕΕ C 379 της 15.12.1997, σ. 65.

1.1.3. Είναι σημαντικό να αναγνωρισθεί ότι πρόκειται για πανευρωπαϊκό θέμα, το οποίο απαιτεί την ανάληψη δράσης τόσο σε ευρωπαϊκό, εθνικό, περιφερειακό και τοπικό, όσο και σε διεθνές επίπεδο. Σε μία ενιαία αγορά με ελεύθερη διακίνηση αγαθών και προσώπων, η νομοθεσία κατά των διακρίσεων που ισχύει σε ένα κράτος μέλος μπορεί να παρακαμφθεί, με τη μετεγκατάσταση σε ένα γειτονικό κράτος και την εκπομπή ή τη διανομή εντύπων από εκεί. Η ελεύθερη διακίνηση των εργαζομένων και η ελεύθερη εγκατάσταση προκάλεσαν, επίσης, εσωτερικές μεταναστεύσεις που ενέτειναν μεν την ποικιλομορφία των κοινωνιών μας, δημιούργησαν όμως και εξιλαστήρια θύματα σε περιόδους οικονομικής ύφεσης. Τέλος, οι ρατσιστικές οργανώσεις, π.χ. οι νεοναζί, δημιούργησαν οι ίδιες πανευρωπαϊκά δίκτυα για τη διάδοση ρατσιστικού υλικού και το συντονισμό της δράσης τους.

1.1.4. Υπό την έννοια αυτή, μπορεί να γίνει ειδική αναφορά στο Internet, καθώς έχει εξελιχθεί σε όργανο με μεγάλη επιρροή σε κοινωνικό, εκπαιδευτικό και πολιτισμικό επίπεδο, που παρέχει στους πολίτες και τα άτομα της εκπαιδευτικής κοινότητας τη δυνατότητα να ξεπερνούν τα υφιστάμενα σύνορα για να δημιουργούν και διανέμουν περιεχόμενα απολύτως νόμιμα. Ωστόσο, σε άλλες περιπτώσεις, το Internet μπορεί να μετατραπεί σε ιδανικό μέσο για τη ροή περιεχομένων δυνητικά επιβλαβών ή παρανόμων, όπως στην περίπτωση της χρήσης του για τη διάδοση υλικού ή πληροφοριών ρατσιστικού χαρακτήρα.

Η άσκηση διακρίσεων, και μεταξύ άλλων ο ρατσισμός, αποτελεί μια από τις επιβλαβείς χρήσεις που επεκτείνονται ολοένα και περισσότερο καθημερινά στο Internet, και γί αυτό επιβάλλεται ολοένα και περισσότερο η ανάληψη συντονισμένης δράσης από τα κράτη μέλη και το σύνολο της ΕΕ για τον εντοπισμό των χρήσεων αυτών και την ανάπτυξη στρατηγικών που θα επιτρέπουν στο χρήστη να συνεχίσει να επωφελείται από τα τεράστια πλεονεκτήματα που προσφέρει το Internet, αλλά και θα τον προστατεύουν συγχρόνως.

1.1.5. Ως εκ τούτου, είναι σαφές ότι σε μία εσωτερική αγορά υπάρχει η ανάγκη ανάληψης συντονισμένης αντιρατσιστικής δράσης και θέσπισης νομοθεσίας σε ευρωπαϊκό επίπεδο. Η εθνική και πολιτισμική ποικιλομορφία αποτελεί ένα από τα καθοριστικά χαρακτηριστικά του «Ευρωπαϊκού» πολιτισμού και πρέπει να διαφυλαχθεί ως θετικός και εμπλουτιστικός παράγοντας.

1.1.6. Μέχρι σήμερα, οι προσπάθειες για την καταπολέμηση του ρατσισμού, της ξενοφοβίας, του αντισημιτισμού, της ισλαμοφοβίας και άλλων μορφών φυλετικής και θρησκευτικής μισαλλοδοξίας ή διακρίσεων, σε ευρωπαϊκό επίπεδο, περιορίζονταν λόγω έλλειψης ενός σαφούς νομικού πλαισίου. Η Συνθήκη του 'Αμστερνταμ πρόκειται να καλύψει αυτό το κενό και η Επιτροπή αναμένεται να συντάξει σχέδιο νομοθεσίας κατά το 1999. Εν τω μεταξύ, η Επιτροπή δημοσίευσε ήδη ένα Σχέδιο Δράσης κατά του Ρατσισμού.

1.1.7. Υπενθυμίζεται ότι υφίσταται νομοθεσία για την καταπολέμηση των διακρίσεων λόγω φύλου, αν και αυτή δεν έχει, κατ'ανάγκη, αναπτυχθεί και καταστεί πλήρως αποτελεσματική μέχρι στιγμής. Η ανάγκη για την ανάληψη ευρωπαϊκής δράσης κατά άλλων μορφών διακρίσεων αποτελεί φυσική απόρροια και ενισχύθηκε με τη συμπερίληψη μίας ολοκληρωμένης ρήτρας κατά των διακρίσεων στη Συνθήκη του 'Αμστερνταμ (νέο άρθρο 13).

2. **Ανάπτυξη μίας ευρωπαϊκής αντιρατσιστικής πολιτικής**

2.1. *Γενικές εξελίξεις*

2.1.1. Τα θεσμικά όργανα της Ευρωπαϊκής 'Ενωσης έχουν ζητήσει επανειλημμένα την ανάληψη δράσης κατά του ρατσισμού, της ξενοφοβίας, του αντισημιτισμού και της ισλαμοφοβίας. Με διαδοχικά ψηφίσματα του Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου εντοπίστηκε η ανάγκη ανάληψης δράσης και θέσπισης νομοθεσίας βασιζόμενης σε νέα διάταξη της Συνθήκης. Επί του παρόντος, αυτό έχει επιτευχθεί με τη Συνθήκη του 'Αμστερνταμ, καθώς στο άρθρο 13 της Συνθήκης ΕΚ συμπεριλήφθηκαν τα εξής: «Με την επιφύλαξη των άλλων διατάξεων της παρούσας Συνθήκης και εντός των ορίων των αρμοδιοτήτων που παρέχει αυτή στην Κοινότητα, το Συμβούλιο, αποφασίζοντας ομόφωνα, μετά από πρόταση της Επιτροπής και διαβούλευση με το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, μπορεί να αναλάβει κατάλληλη δράση για την καταπολέμηση των διακρίσεων λόγω φύλου, φυλετικής ή εθνικής καταγωγής, θρησκείας η πεποιθήσεων, αναπηρίας, ηλικίας ή γενετήσιου προσανατολισμού.»

2.1.2. Στο άρθρο 29 της Συνθήκης ζητείται ακόμη «η ανάληψη κοινής δράσης μεταξύ των κρατών μελών στους τομείς της αστυνομικής και δικαστικής συνεργασίας … μέσω της καταπολέμησης του ρατσισμού και της ξενοφοβίας.»

Υπενθυμίζεται ότι στη γνωμοδότηση της ΕΤΠ του 1996 υπογραμμιζόταν ο «κρίσιμος» ρόλος της αστυνομίας και του δικαστικού συστήματος για τον περιορισμό του ρατσισμού και των προκαταλήψεων. Εζητείτο ο σεβασμός της ισότητας των ευκαιριών κατά τις προσλήψεις αστυνομικών και η παροχή κατάλληλης κατάρτισης για να διασφαλισθεί η ευαισθητοποίηση των αξιωματικών της αστυνομίας έναντι των αναγκών των μειονοτήτων και θρησκευτικών ομάδων.

2.1.3. Παράλληλα με τις τροποποιήσεις της Συνθήκης, σημειώθηκε μία σειρά σημαντικών εξελίξεων. Τον Ιούνιο του 1997, η Επιτροπή συνέστησε στη Βιέννη το Ευρωπαϊκό Κέντρο Παρακολούθησης του Ρατσισμού και της Ξενοφοβίας. Βασικό καθήκον του αποτελεί η μελέτη της έκτασης και των τάσεων του ρατσισμού, της ξενοφοβίας και του αντισημιτισμού στην Ευρωπαϊκή 'Ενωση, και η ανάλυση των αιτιών και των αποτελεσμάτων/συνεπειών. Τα πορίσματα του Κέντρου δημοσιεύονται υπό τη μορφή ετήσιας έκθεσης. Το Συμβούλιο όρισε το 1997 ως Ευρωπαϊκό 'Ετος κατά του Ρατσισμού και το έτος αυτό υπήρξε σημαντικό για την προώθηση της καταπολέμησης του ρατσισμού, για τη δημιουργία πανευρωπαϊκών δικτύων και συμμαχιών κατά του ρατσισμού (συμπεριλαμβανομένου και του νεοσυσταθέντος Ευρωπαϊκού Δικτύου ΜΚΟ κατά του Ρατσισμού) και για την άσκηση πιέσεων στη ΔΔ του 'Αμστερνταμ προκειμένου να αναληφθεί δράση. Τέλος, στηριζόμενη στα προαναφερόμενα επιτεύγματα, η Επιτροπή δημοσίευσε την ανακοίνωση για Σχέδιο Δράσης κατά του Ρατσισμού, στις 25 Μαρτίου 1998.

2.1.4. Στη γνωμοδότηση του 1996, η ΕΤΠ επιδοκίμαζε την πρόταση για τον ορισμό του 1997 ως Ευρωπαϊκού 'Ετους κατά του Ρατσισμού και ανέφερε ότι «υποστηρίζει πλήρως τις προθέσεις της Επιτροπής να κάμψει το ρατσισμό, την ξενοφοβία και τον αντισημιτισμό». Στη γνωμοδότηση του 1996 και στη γνωμοδότηση πρωτοβουλίας του 1997 που ακολούθησε, δινόταν ιδιαίτερη έμφαση στην ανάγκη ανταλλαγής εμπειριών και ορθής πρακτικής σε τοπικό και περιφερειακό επίπεδο.

2.1.5. Η ΕΤΠ δημοσίευσε το 1998 μία Δήλωση Προθέσεων στην οποία ισχυρίζεται ότι «πρόκειται να αντισταθεί στις διακρίσεις κάθε μορφής — για παράδειγμα, τις διακρίσεις εξαιτίας φύλου, εθνικής καταγωγής, μειονεξιών, ηλικίας, γενετήσιου προσανατολισμού ή θρησκείας.» Ως εκ τούτου, είναι ιδιαίτερα σημαντικό το γεγονός ότι η ΕΤΠ επιδιώκει για τις ανωτέρω μορφές διακρίσεων το ίδιο υψηλό επίπεδο δραστηριοτήτων με εκείνες που αναλαμβάνει έναντι των διακρίσεων εξαιτίας του φύλου, κυρίως όσον αφορά την πολιτική της για την απασχόληση [προσλήψεις, κατάρτιση, προαγωγές, όροι και συνθήκες εργασίας, παρενόχληση — η οποία επιτυγχάνεται μέσω της Μικτής Επιτροπής για την Ισότητα των Ευκαιριών (Copec)]·στο πεδίο εφαρμογής της εμπίπτουν οι οδηγίες προς τα υψηλόβαθμα μέλη του προσωπικού να προωθούν την ισότητα των ευκαιριών στους κόλπους της ΕΤΠ, η σύνταξη ετήσιας έκθεσης για την ισότητα των ευκαιριών, η ανάπτυξη μίας διαδικασίας ελέγχου των γνωμοδοτήσεων και των εγγράφων στο πλαίσιο μίας ολοκληρωμένης πολιτικής ένταξης της διάστασης της ισότητας των ευκαιριών, η ανάπτυξη μίας στρατηγικής ελέγχου και αξιολόγησης της ισότητας των ευκαιριών, ο τακτικός έλεγχος της σύνθεσης των μελών της ΕΤΠ και ένα ερευνητικό σχέδιο για την καταγραφή των εμπειριών των εγχρώμων και μελών μειονοτήτων ή μελών διαφορετικής εθνικής ή πολιτισμικής προέλευσης από εκείνη της χώρας τους, εργαστήρια για τα μέλη και τα στελέχη προκειμένου να αυξηθεί η ευαισθητοποίηση για θέματα ισότητας των ευκαιριών.

2.1.6. Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή αναφέρεται στη σημασία του συνεκτίμηση της διάστασης της καταπολέμησης του ρατσισμού στην προενταξιακή στρατηγική και τις εκθέσεις προόδου. Η ΕΤΠ οφείλει να συμβάλει, μέσω της ομάδας επαφής με την Κύπρο και τις Χώρες της Κεντρικής και Ανατολικής Ευρώπης. Η εν λόγω ομάδα έχει τη δυνατότητα δημοσιοποίησης των ορθών πρακτικών σε τοπικό και περιφερειακό επίπεδο, των ισχυουσών εθνικών νομοθεσιών και, τέλος, του κοινοτικού κεκτημένου που οι υποψήφιες χώρες οφείλουν να αποδεχθούν. Η καταπολέμηση του ρατσισμού οφείλει να αποτελεί αναπόσπαστο στοιχείο όλων των επαφών αυτής της ομάδας.

2.1.7. Η ισότητα των ευκαιριών, υπό την ευρύτερη έννοια, έχει ενσωματωθεί στις πολιτικές προτεραιότητες της ΕΤΠ.

3. **Ο ρόλος των τοπικών και περιφερειακών αρχών**

3.1. *Εισαγωγή*

3.1.1. Οι τοπικές και περιφερειακές αρχές οφείλουν να διαδραματίσουν έναν κατευθυντήριο ρόλο. Το επίπεδο αυτό, το οποίο είναι το εγγύτερο προς τους πολίτες, μπορεί να διαθέσει κοινωνικά, πολιτιστικά, οικονομικά και πολιτικά μέσα τόσο για την προώθηση της ένταξης των μειονοτήτων στις τοπικές κοινότητες όσο και για την ενεργό καταπολέμηση των διακρίσεων και των αιτιών των διακρίσεων στην εργασία και τον τόπο εργασίας, στα σχολεία και τα κολέγια, καθώς και στο σύνολο της κοινωνίας.

3.2. *Κύριες δραστηριότητες*

3.2.1. Οι τοπικές αρχές μπορούν και πρέπει να αποτελέσουν καταλυτικό παράγοντα για την καταπολέμηση του ρατσισμού σε επτά τομείς:

3.2.1.1. Πολιτικές και πρακτικές υπέρ της ισότητας για τις περιφέρειες

Οι πολιτικές των τοπικών και περιφερειακών αρχών μπορούν να αξιολογούνται ως προς τον αντίκτυπό τους επί της ισότητας, βάσει της ένταξης της διάστασης της ισότητας των ευκαιριών σε όλες τις πτυχές των εργασιών των αρχών στο πλαίσιο μίας ολιστικής στρατηγικής για την ισότητα.

3.2.1.2. Οι αρχές ως εργοδότης

Οι περισσότερες τοπικές ή περιφερειακές αρχές συγκαταλέγονται μεταξύ των μεγαλύτερων εργοδοτών στην περιοχή τους και, ως εκ τούτου, μπορούν να αποτελέσουν σημαντικό πρότυπο όσον αφορά τις κατευθυντήριες γραμμές για τις προσλήψεις και την επιλογή προσωπικού, τον έλεγχο και την αξιολόγηση, καθώς και για την κατάρτιση.

3.2.1.3. Οι αρχές ως καταλύτης και ενεργός παράγοντας στη νομοθεσία και την κοινωνική ευαισθητοποίηση

Οι τοπικές και περιφερειακές αρχές μπορούν να βελτιώσουν την ευαισθητοποίησή των εργοδοτών έναντι των υποχρεώσεων και των οφελών τους από μία ανοιχτή πολιτική προσλήψεων με τη χρήση διαφόρων μέσων. Οι τοπικές αρχές, υπό την ιδιότητά τους ως σημαντικοί αγοραστές αγαθών και υπηρεσιών, μπορούν να διαδραματίσουν καταλυτικό ρόλο σε αυτό. Όσον αφορά την κοινωνική ευαισθητοποίηση, οι τοπικές και περιφερειακές αρχές πρέπει να καταβάλλουν συνεχώς προσπάθειες διαφόρων μορφών ώστε να αλλάξει η στάση της κοινής γνώμης και να δημιουργηθεί ένα κλίμα αποδοκιμασίας και απόρριψης του ρατσισμού.

3.2.1.4. Κοινωνικές εταιρικές σχέσεις

Ο ρατσισμός δεν υφίσταται στο κενό. Τα προβλήματα που θέτει σε μια κοινωνία είναι δυνατόν να αντιμετωπισθούν μόνο με τη συνεργασία κοινωνικών υπηρεσιών, αστυνομίας, υπηρεσιών στέγασης, σχολείων, οργανώσεων για την κοινωνική ανάπτυξη, εθελοντικών οργανώσεων, ΜΚΟ και υπηρεσιών για την απασχόληση.

3.2.1.5. Εκπαίδευση και κατάρτιση

Η εκπαίδευση αποτελεί έναν καίριο τομέα εντός του οποίου οι τοπικές και περιφερειακές αρχές μπορούν να συμβάλουν στην καταπολέμηση του ρατσισμού. Σε γνωμοδότηση του 1996, η ΕΤΠ ζητούσε τη σύσταση δικτύων για ανταλλαγές εκπαιδευτικού υλικού, την ενδοϋπηρεσιακή κατάρτιση των εκπαιδευτικών, την ενθάρρυνση της πρόσβασης των μειονεκτούντων μαθητών στο επάγγελμα του εκπαιδευτικού, την ενίσχυση της διδασκαλίας κοινοτικών γλωσσών και την ανάπτυξη αντιρατσιστικής εκπαίδευσης εντός των γενικών εκπαιδευτικών προγραμμάτων. Η ΕΕ ενισχύει τις εκπαιδευτικές αρχές μέσω των διαφόρων εκπαιδευτικών προγραμμάτων της, και κυρίως μέσω της προώθησης διακρατικών σχολικών ανταλλαγών, με τις οποίες ευαισθητοποιούνται οι μαθητές έναντι των άλλων πολιτισμών και κοινωνιών και αναπτύσσουν την ικανότητα διαβίωσης εντός ενός πολυπολιτισμικού και πολυφυλετικού περιβάλλοντος.

3.2.1.6. Πολιτική δράση και η ένταξη της διάστασης «ψήφος και ιδιοκτησία»

Είναι σημαντική η συμμετοχή μειονοτικών ομάδων στην πολιτική διαδικασία, τόσο ως εκλογέων όσο και ως υποψηφίων στις εκλογές. Μόνο μέσω της συμμετοχής μειονοτήτων σε αυτή τη διαδικασία είναι δυνατόν να θεσπισθούν πολιτικές και νόμοι που να ανταποκρίνονται στις ανάγκες και τις προσδοκίες όλων των τμημάτων της κοινωνίας αφενός, και να ξεπερασθεί η πρακτική του αποκλεισμού και της αποξένωσης, αφετέρου.

3.2.1.7. Αναζωογόνηση και ανάπτυξη των πόλεων

Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή δίνει έμφαση στη σύνδεση της πολιτικής για τις πόλεις με την καταπολέμηση του ρατσισμού. Αυτό είναι ζωτικής σημασίας, καθώς είναι στο κέντρο των πόλεων που η συγκέντρωση της μακροχρόνιας ανεργίας και της ανεργίας των νέων, καθώς και η οικονομική και περιβαλλοντική παρακμή τροφοδοτούν φυλετικές και άλλες κοινωνικές εντάσεις. Οι τοπικές αρχές έχουν να διαδραματίσουν ένα καίριο ρόλο στην αντιμετώπιση αυτών και άλλων αιτιών ρατσισμού που εκδηλώνονται σε τοπικό επίπεδο.

3.2.1.8. Πολιτική για τα Διαρθρωτικά Ταμεία

Οι δράσεις για την αντιμετώπιση του κοινωνικού αποκλεισμού και όλων των μορφών διακρίσεων αποτελούν ενεργό στοιχείο των μέτρων της Επιτροπής όσον αφορά το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο και την κοινοτική πρωτοβουλία Integra. Πρέπει να δοθεί ακόμη μεγαλύτερη σημασία στις δράσεις αυτές στα πλαίσια των αναθεωρημένων κατευθυντήριων γραμμών για τα Διαρθρωτικά Ταμεία μετά το 1999, επισημαίνοντας την ανάγκη συντονισμένων δράσεων σε τοπικό, περιφερειακό, εθνικό και κοινοτικό επίπεδο για την αντιμετώπιση όλων των μορφών ρατσισμού.

4. **Ευρωπαϊκό Σχέδιο Δράσης κατά του Ρατσισμού**

4.1. *Περίληψη του σχεδίου δράσης*

4.1.1. Το Σχέδιο Δράσης κατά του Ρατσισμού της Ευρωπαϊκής Επιτροπής έχει ως στόχο την εγκαθίδρυση ενός συνεκτικού πλαισίου για τη λήψη μέτρων καταπολέμησης του ρατσισμού σε ευρωπαϊκό επίπεδο καθώς και πρακτικών και διαδικαστικών μέτρων ώστε να προετοιμαστεί το έδαφος για τη θέσπιση νομοθεσίας και την ανάληψη μελλοντικής και περισσότερο φιλόδοξης δράσης. Αυτό αποτελείται από τέσσερα σκέλη:

4.1.2. Την προετοιμασία του εδάφους για τη θέσπιση νομοθετικών μέτρων: η Ευρωπαϊκή Επιτροπή πρόκειται να προτείνει νέα νομοθεσία για την καταπολέμηση διάφορων κατηγοριών διακρίσεων το 1999·

4.1.3. Τη συγκριτική αξιολόγηση της καταπολέμησης του ρατσισμού: η Επιτροπή θα προβεί σε συγκριτική αξιολόγηση σε όλους τους τομείς πολιτικής της και θα λάβει υπόψη της στο πλαίσιο της πολιτικής προσλήψεων την αρχή της μη εισαγωγής διακρίσεων·

4.1.4. Την ανάπτυξη και την ανταλλαγή νέων προτύπων: η ενεργός συμμετοχή μειονοτικών ομάδων θεωρείται θεμελιώδους σημασίας για το σχεδιασμό, την ανάπτυξη και την εφαρμογή όλων των πτυχών των δράσεων, για την επισήμανση των συμβολών και την προώθηση θετικών μηνυμάτων σχετικών με τα οφέλη της πολυφωνίας. Στους τομείς προτεραιότητας θα μπορούσαν να περιλαμβάνονται ο ρατσισμός στο χώρο εργασίας, τον αθλητισμό και την καθημερινή ζωή, ο ρόλος των μέσων μαζικής ενημέρωσης, τα νομικά μέτρα για την καταπολέμηση του ρατσισμού και οι ειδικές δράσεις των χρηματοδοτούμενων από το δημόσιο σωμάτων, όπως είναι τα περιφερειακά συμβούλια και οι τοπικές αρχές·

4.1.5. Την ενίσχυση της ενημερωτικής και επικοινωνιακής δράσης: η Ευρωπαϊκή Επιτροπή προτίθεται να βελτιώσει την προβολή της εκστρατείας κατά του ρατσισμού.

4.1.6. Η Επιτροπή πρόκειται να δημοσιεύσει έκθεση στην οποία θα παρουσιάζεται η επιτευχθείσα πρόοδο μέχρι τα τέλη του 1999. Η έκθεση θα επικεντρώνεται στις εξελίξεις όσον αφορά τη νομοθεσία και τη συγκριτική αξιολόγηση, λαμβάνοντας υπόψη τα αποτελέσματα δύο διασκέψεων για τα θέματα αυτά, οι οποίες θα πραγματοποιηθούν το 1998 και 1999 αντίστοιχα.

4.2. *Η τοπική και περιφερειακή διάσταση στο Σχέδιο Δράσης*

4.2.1. Στο Σχέδιο Δράσης επισημαίνεται η ανάγκη σύμπραξης και συνεργασίας των τοπικών αρχών και των κρατών μελών, των ΜΚΟ, των κοινωνικών εταίρων, των μέσων μαζικής ενημέρωσης και των αθλητικών σωματείων. Ειδικότερα, η Επιτροπή αναγνωρίζει ότι οι τοπικές αρχές μπορούν να διαδραματίσουν ένα θεμελιώδη ρόλο στην ανάπτυξη στρατηγικών πρόληψης και καταπολέμησης του ρατσισμού στο εγγύτερο προς τον πολίτη επίπεδο.

4.2.2. Σε πολλές από τις δραστηριότητες που παρατίθενται στο Σχέδιο Δράσης, όπως είναι οι σχολικές δραστηριότητες και οι δραστηριότητες νεολαίας, τα μέτρα στο πλαίσιο της νέας κοινοτικής πρωτοβουλίας για την ισότητα (Equal), οι πολιτιστικές δράσεις και η συμπερίληψη κοινωνικών στόχων στις δημόσιες συμβάσεις, εμπλέκονται οι τοπικές και περιφερειακές αρχές ως πάροχοι υπηρεσιών, παράγοντες διευκόλυνσης και αγοραστές. Δυστυχώς, η τοπική/περιφερειακή διάσταση δεν είναι σαφώς εκπεφρασμένη στο Σχέδιο Δράσης.

4.3. *Αξιολόγηση του Σχεδίου Δράσης*

4.3.1. Επικροτούνται πολλά από τα στοιχεία του Σχεδίου Δράσης. Η ιδέα της συγκριτικής αξιολόγησης είναι σημαντική, παρά το γεγονός ότι δεν πρέπει να οδηγήσει στη μείωση του ενδιαφέροντος και της σημασίας που δίδεται στις πολιτικές και τις δραστηριότητες κατά των διακρίσεων — όπως τείνει να συμβεί στην περίπτωση της συγκριτικής αξιολόγησης της ισότητας των φύλων. Βεβαίως, ορθά το Σχέδιο Δράσης δίδει βαρύτητα στον εντοπισμό των αιτιών του ρατσισμού και, από την άποψη αυτή, οι παραπομπές στις σχολικές δραστηριότητες και τις δραστηριότητες νεολαίας είναι σχετικές και ιδιαίτερης σημασίας για τις τοπικές αρχές· ο εισηγητής ζητεί από το Κέντρο της Βιέννης να αναζητήσει και να εντοπίσει τους λανθάνοντες παράγοντες που τρέφουν το ρατσισμό, την ξενοφοβία, τον αντισημιτισμό και την ισλαμοφοβία, προκειμένου να καταστεί δυνατή η χάραξη κατάλληλης στρατηγικής σε τοπικό, περιφερειακό, εθνικό και ευρωπαϊκό επίπεδο. Εντούτοις, είναι ήδη σαφές ότι οι συνθήκες υψηλής ή μακροχρόνιας ανεργίας, αφενός, τροφοδοτούν τις φυλετικές εντάσεις και, αφετέρου, έχουν δυσανάλογα μεγαλύτερες συνέπειες επί των μεταναστών και των εθνικών μειονοτήτων — και εν προκειμένω οι τοπικές και περιφερειακές αρχές μπορούν να διαδραματίσουν ένα ρόλο τόσο ως ιδιαίτερα σημαντικοί εργοδότες όσο και στην ανάπτυξη τοπικών στρατηγικών για τη δημιουργία θέσεων απασχόλησης και για την αντιμετώπιση του προβλήματος της ανεργίας των νέων.

4.3.2. Ωστόσο, είναι λυπηρό το γεγονός ότι το Σχέδιο Δράσης περιορίζεται βασικά στη συγκέντρωση και την αναδιάρθρωση υφιστάμενων πολιτικών. Αν και ενσωματώνει πολλές, ποικίλες, και προοδευτικές δράσεις, το σχέδιο δράσης, ως σύνολο, περιλαμβάνει ελάχιστα νέα και καινοτόμα στοιχεία. Δεδομένου ότι οι περισσότερες από τις προσδιορισθείσες δράσεις σχεδιάστηκαν με γνώμονα το περιεχόμενο και τους στόχους άλλων κοινοτικών προγραμμάτων και πρωτοβουλιών, δεν είναι δυνατόν να διασφαλισθεί ότι θα αποτελέσουν μία άριστη στρατηγική κατά των διακρίσεων: υφίσταται σαφής ανάγκη για τη δημιουργία της εσωτερικής διυπηρεσιακής ομάδας συντονισμού που προτείνεται από το σχέδιο δράσης. Θα ήταν δυνατόν να προχωρήσουμε ακόμη περισσότερο και να ζητήσουμε τη δημιουργία μίας διοργανικής ομάδας εργασίας, συνδεόμενης με το Κέντρο της Βιέννης και το νεοσυσταθέν Ευρωπαϊκό Δίκτυο των ΜΚΟ κατά του Ρατσισμού, συμπεριλαμβανομένου και του Φόρουμ Μεταναστών. Τέλος, δεν διασφαλίζεται η επαρκής χρηματοδότηση των πτυχών της κοινοτικής πολιτικής που θεωρείται ότι ενισχύουν το σχέδιο δράσης κατά του ρατσισμού: δεν παρατίθεται δημοσιονομική εκτίμηση στο έγγραφο της Επιτροπής.

5. **Προς ένα νομοθετικό πλαίσιο**

5.1. Στη γνωμοδότηση του 1996, η ΕΤΠ επιδοκίμαζε την πρόθεση εφαρμογής ρητρών για τη μη διακριτική μεταχείριση όσον αφορά τα κοινοτικά μέσα και υποστήριζε τις προτάσεις της ΔΔ για την ενίσχυση των διατάξεων της Συνθήκης προς αυτή την κατεύθυνση.

5.2. Η πείρα από την ισχύουσα νομοθεσία κατά των διακρίσεων στον τομέα της ισότητας των φύλων προσφέρει χρήσιμα διδάγματα: το πεδίο ισχύος της νομοθεσίας για την ισότητα των φύλων περιορίσθηκε σημαντικά σε θέματα απασχόλησης, εξαιτίας της περιορισμένης ισχύουσας νομικής βάσης· δεν μεταφέρθηκε πάντα πλήρως στις εθνικές νομοθεσίες·και στην πράξη εφαρμόζεται σπάνια. Ελάχιστοι μπορούν να αρνηθούν τη διαφορά μεταξύ των φύλων σε θέματα αποδοχών και απασχόλησης, παρά το γεγονός ότι η οδηγία για την ίση μεταχείριση ισχύει εδώ και περισσότερα από 20 χρόνια.

5.3. Ως εκ τούτου, είναι ζωτικής σημασίας το γεγονός ότι κάθε μελλοντική νομοθεσία θα διαθέτει ένα ολοκληρωμένο πεδίο ισχύος (το οποίο, επί του παρόντος, εξασφαλίζει η Συνθήκη του 'Αμστερνταμ), καθώς και διαδικασίες παρακολούθησης και ενίσχυσης, συμπεριλαμβανομένου και του δικαιώματος των πολιτών να εκπροσωπούνται από ενδιάμεσους, προκειμένου να αντιμετωπίζεται ο φόβος εντοπισμού και αντιποίνων. Επίσης, αν και η ρήτρα κατά των διακρίσεων αφορά ένα ευρύ φάσμα τύπων διακρίσεων, καθένας απαυτούς έχει διαφορετική αιτία και έκφραση: είναι προτιμότερο η Ευρωπαϊκή Επιτροπή να εξετάσει τη θέσπιση μίας σειράς επιμέρους οδηγιών που αφορούν ιδιαίτερες μορφές διακρίσεων προκειμένου να συμπληρωθεί μία γενική οδηγία-πλαίσιο.

5.4. Για παράδειγμα, πρέπει να εξετασθεί η ανάληψη ειδικής δράσης για τα 10 εκατομμύρια πολίτες τρίτων χωρών που ζουν και εργάζονται νόμιμα στην Ευρωπαϊκή 'Ενωση. Πολλοί πολίτες τρίτων χωρών τυγχάνουν, επί του παρόντος, προτιμησιακής μεταχείρισης στις χώρες διαμονής τους, βάσει διμερών συμφωνιών με τις χώρες καταγωγής τους, π.χ. οι πολίτες χωρών της Βρετανικής Κοινοπολιτείας στο ΗΒ. Ωστόσο, αυτά τα προνόμια παύουν να ισχύουν όταν μετεγκαθίστανται σε άλλο κράτος μέλος της ΕΕ. Το θέμα των μελών μίας οικογένειας παρουσιάζει, επίσης, μεγάλο ενδιαφέρον, καθώς οι πολίτες τρίτων χωρών που διαμένουν νόμιμα σε ένα κράτος μέλος έχουν το θεμελιώδες ανθρώπινο δικαίωμα της οικογενειακής ζωής. Με την έννοια της ευρωπαϊκής ιθαγένειας, η οποία καθιερώθηκε από τη Συνθήκη του Μάαστριχτ, παραχωρείται σε όλους της πολίτες των κρατών μελών της ΕΕ το δικαίωμα διαμονής και ψήφου στις τοπικές και περιφερειακές εκλογές στη χώρα κατοικίας τους, αν χρειαστεί· αυτό το δικαίωμα θα μπορούσε να παραχωρηθεί και στους πολίτες τρίτων χωρών, υπό την προϋπόθεση ότι κατοικούν σε αυτή για ένα ορισμένο χρονικό διάστημα.

5.5. Πρέπει να αναγνωρισθεί ότι, μπορεί μεν τα κράτη μέλη να συμπεριέλαβαν τη ρήτρα κατά των διακρίσεων στη Συνθήκη, δεν είναι όμως βέβαιο ότι θα συμφωνήσουν για τη θέσπιση νέας νομοθεσίας ή ότι θα την εφαρμόζουν στην πράξη. Πρέπει να ασκηθεί πίεση στις εθνικές κυβερνήσεις για την επείγουσα και πλήρη εφαρμογή των νέων διατάξεων.

6. **Τελικές παρατηρήσεις**

6.1. Η ανάγκη καταπολέμησης του ρατσισμού και των διάφορων μορφών παρενόχλησης και διακρίσεων είναι προφανής. Απαιτούνται προσπάθειες σε τοπικό και περιφερειακό επίπεδο — καθώς και σε εθνικό και ευρωπαϊκό επίπεδο — υποστηριζόμενες από εθελοντικές οργανώσεις, προκειμένου να διασφαλισθεί ο διασυνοριακός συντονισμός και συνεργασία και να καταπολεμηθεί η αυξανόμενη κινητικότητα και συντονισμός των ρατσιστικών ομάδων στο εσωτερικό της ενιαίας αγοράς.

6.1.1. Ο ρατσισμός και οι διακρίσεις πρέπει να αντιμετωπισθούν σε ένα ευρύ φάσμα τομέων πολιτικής: εκπαίδευση, επαγγελματική κατάρτιση και πολιτική για τους νέους·απασχόληση·κοινωνική ασφάλιση υγειονομικές και κοινωνικές υπηρεσίες·αστική πολιτική·στέγαση·παροχή διευκολύνσεων και υπηρεσιών·άσκηση των καθηκόντων από όλες τις δημόσιες υπηρεσίες και οργανισμούς, συμπεριλαμβανομένων και των δημοσίων συμβάσεων·κ.λπ.

6.2. Μία ορθά εστιασμένη ευρωπαϊκή νομοθεσία θα ενίσχυε τις αντιρατσιστικές δραστηριότητες και θα εξασφάλιζε ένα υψηλό επίπεδο ασφάλειας σε όλη την ΕΕ και, στο πλαίσιο της διεύρυνσης, στην ευρύτερη περιοχή της Ευρώπης. Οι δραστηριότητες που απαριθμούνται στο Σχέδιο Δράσης θα συμβάλουν, επίσης, στην ανάληψη μίας γενικευμένης προσπάθειας για την καταπολέμηση του ρατσισμού, αλλά πρέπει να συντονισθούν ορθά και να αντανακλούν πλήρως το ρόλο και τις ικανότητες των τοπικών και περιφερειακών αρχών.

7. **Συμπεράσματα**

7.1. Η Επιτροπή των Περιφερειών:

7.1.1. Αναγνωρίζει ότι ο ρατσισμός, η ξενοφοβία, ο αντισημιτισμός, και η ισλαμοφοβία είναι πανευρωπαϊκά φαινόμενα και απαιτούν πανευρωπαϊκή απάντηση.

7.1.2. Θεωρεί ότι οι τοπικές και περιφερειακές αρχές, εξαιτίας της εγγύτητάς τους προς τους πολίτες και της πολιτισμικής και φυλετικής πολυμορφίας των ψηφοφόρων τους, φέρουν ιδιαίτερη ευθύνη για την καταπολέμηση των διακρίσεων και του αποκλεισμού, καθώς και για την προώθηση της συμμετοχής στην πολιτική διαδικασία.

7.1.3. Ζητεί από τις τοπικές και περιφερειακές αρχές να παραχωρούν στην καταπολέμηση του ρατσισμού διαρκή προτεραιότητα στο πλαίσιο της χάραξης πολιτικής.

7.1.4. Αναγνωρίζει ότι το Σχέδιο Δράσης κατά του Ρατσισμού συνδέεται στενά με την κύρωση της Συνθήκης του 'Αμστερνταμ, καθώς και με τις απορρέουσες από αυτή αρμοδιότητες και νομοθεσία, που θα δημιουργήσουν από κοινού ένα ευνοϊκό περιβάλλον για την ανάληψη θετικής δράσης από την Επιτροπή των Περιφερειών.

7.2. 'Οσον αφορά τις αρμοδιότητες της ΕΕ μετά από την κύρωση της Συνθήκης του 'Αμστερνταμ:

7.2.1. Αναγνωρίζει ότι η Συνθήκη του 'Αμστερνταμ ορίζει ρητά ότι ένας από τους στόχους της ΕΕ είναι η πρόληψη και η καταπολέμηση του ρατσισμού και της ξενοφοβίας (νέα Συνθήκη, άρθρο 29) και ότι το Συμβούλιο μπορεί να αναλαμβάνει κατάλληλη δράση για την καταπολέμηση των διακρίσεων φυλετικής, εθνικής, θρησκευτικής ή φιλοσοφικής φύσεως (νέα Συνθήκη, άρθρο 13).

7.2.2. Επιδοκιμάζει τη δέσμευση του Επιτρόπου κ. Flynn να παρουσιάσει, το 1999, μία οδηγία-πλαίσιο κατά των διακρίσεων, η οποία θα υποβληθεί από κοινού με μία σειρά επιμέρους οδηγιών για ειδικά θέματα σχετικά με διάφορες μορφές διακρίσεων.

7.2.3. Επιθυμεί να ζητείται άμεσα η γνώμη της ΕΤΠ για όλες τις σχετικές νομοθετικές προτάσεις, μετά από την κύρωση της Συνθήκης του 'Αμστερνταμ, στο πεδίο της καταπολέμησης των διακρίσεων και της ισότητας των ευκαιριών που ενέχουν τοπικές και περιφερειακές συνέπειες.

7.3. 'Οσον αφορά το Σχέδιο Δράσης κατά του Ρατσισμού:

7.3.1. Επιδοκιμάζει τη δημοσίευση του Σχεδίου Δράσης κατά του Ρατσισμού ως ένα ενδιάμεσο μέτρο για την προετοιμασία του εδάφους για την ανάληψη μελλοντικής δράσης μετά από την κύρωση της Συνθήκης του 'Αμστερνταμ.

7.3.2. Επιδοκιμάζει την εφαρμογή της αρχής της συγκριτικής αξιολόγησης και εκφράζει το ενδιαφέρον της προκειμένου αυτή να προχωρήσει πέραν της «διακοσμητικής» διευθέτησης των υφιστάμενων δράσεων και ανησυχεί επειδή αυτή δεν προχωρεί πέραν της «διακοσμητικής» διευθέτησης των υφιστάμενων δράσεων. Γι'αυτό, ζητεί τη χάραξη μίας σφαιρικής στρατηγικής για την καταπολέμηση του ρατσισμού καθώς και τη σαφή και βιώσιμη διάρθρωση των δράσεων του σχεδίου σε περιφερειακό και τοπικό επίπεδο.

7.3.3. Ζητεί τη διάθεση περισσοτέρων πόρων για τις ευρωπαϊκές αντιρατσιστικές δραστηριότητες και οργανώσεις ή δίκτυα.

7.3.4. Ζητεί την εξασφάλιση αξιόπιστων στοιχείων, καθώς και μίας αξιολόγησης των αιτιών του ρατσισμού και των λοιπών μορφών μισαλλοδοξίας και διακρίσεων.

7.3.5. Αναγνωρίζει τον καθοδηγητικό ρόλο των πολιτικών εκπαίδευσης και απασχόλησης για την αντιμετώπιση των αιτιών των φυλετικών εντάσεων, καθώς και το ρόλο των εκπαιδευτικών αρχών και των σχολείων για τη σύνταξη σχολικών προγραμμάτων, τα οποία να προωθούν τις αξίες της αλληλεγγύης, του πολυφωνίας, της ανοχής και του πλούτου της πολυμορφίας, καθώς και για τη βελτίωση της εκπαίδευσης των μεταναστών.

7.3.6. Ζητεί από την Επιτροπή να συντάξει, σε συνεργασία με την ΕΤΠ, ένα εγχειρίδιο ορθής πρακτικής στο πεδίο των δράσεων των τοπικών και περιφερειακών αρχών κατά του ρατσισμού.

7.3.7. Ζητεί τη σύσταση μίας διοργανικής ομάδας επαφής για το συντονισμό και την προώθηση δραστηριοτήτων σε ευρωπαϊκό επίπεδο, σε συνεργασία με το Ευρωπαϊκό Κέντρο Παρακολούθησης του Ρατσισμού και της Ξενοφοβίας και το Ευρωπαϊκό Δίκτυο κατά του Ρατσισμού.

7.4. 'Οσον αφορά την ίδια την Επιτροπή των Περιφερειών:

7.4.1. Θεωρεί ότι η ΕΤΠ, ως το όργανο της ΕΕ που εκπροσωπεί τις τοπικές και περιφερειακές αρχές, μπορεί να διαδραματίσει ένα καίριο ρόλο στην προώθηση της ευρωπαϊκής ιθαγένειας, καθώς και στην προώθηση της κοινωνικής συνοχής και της ισότιμης πρόσβασης στις δημόσιες υπηρεσίες.

7.4.2. Υπενθυμίζει ότι η ισότητα των ευκαιριών, υπό την ευρύτερη έννοια, αποτελεί μία οριζόντια πολιτική προτεραιότητα της ΕΤΠ, όπως αποφασίσθηκε στην έκτακτη συνεδρίαση του Προεδρείου της 10.6.1998.

7.4.3. Υπενθυμίζει το ψήφισμα και τις εκθέσεις της του Σεπτεμβρίου-Νοεμβρίου 1997 και τη Δήλωση Προθέσεων για την ισότητα των ευκαιριών στην ΕΤΠ, και κυρίως όσον αφορά τις εργασίες των επιτροπών και την πολιτική πρόσληψης προσωπικού, επιβεβαιώνει ότι το ψήφισμα ισχύει για όλες μορφές διακρίσεων, συμπεριλαμβανομένων και των οφειλόμενων σε φυλετικούς ή θρησκευτικούς λόγους, και αναθέτει στη Γενική Γραμματεία να αναλάβει σχετική δράση.

7.4.4. Υποστηρίζει σαφώς το «Χάρτη των ευρωπαϊκών πολιτικών κομμάτων για μία μη ρατσιστική κοινωνία».

7.4.5. Απορρίπτει έντονα οποιαδήποτε συμμαχία ή πολιτική συνεργασία με επιμέρους μέλη ή πολιτικές ομάδες που υπερασπίζονται ρατσιστικών ή διακριτικών πολιτικών ή που έχουν εκλεγεί σε αξιώματα με την υποστήριξη δεδηλωμένα ρατσιστικών ή ξενόφοβων κομμάτων στα τοπικά ή περιφερειακά τους συμβούλια.

7.4.6. Αναλαμβάνει να συμμετάσχει σε πανευρωπαϊκές δραστηριότητες, φόρα και εκστρατείες, στις οποίες λαμβάνουν μέρος τα θεσμικά όργανα της ΕΕ και αποσκοπούν στην καταπολέμηση του ρατσισμού.

7.4.7. Αναλαμβάνει, στο πλαίσιο των συνεχιζόμενων επαφών της με τις υποψήφιες για προσχώρηση χώρες της Κεντρικής, Ανατολικής και Νοτίου Ευρώπης, να ενημερώσει τις τοπικές και περιφερειακές αρχές σχετικά με το ισχύον κοινοτικό κεκτημένο και

την ορθή πρακτική στα κράτη μέλη της ΕΕ και να καταβάλει κάθε προσπάθεια για να αρχίσει διάλογο με κοινωνικές ομάδες που ασχολούνται με μειονότητες ή μετανάστες στο εσωτερικό των χωρών που έχουν υποβάλει υποψηφιότητα.

Βρυξέλλες, 11 Μαρτίου 1999.

Ο Πρόεδρος

της Επιτροπής των Περιφερειών

Manfred DAMMEYER

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

στη γνωμοδότηση της Επιτροπής των Περιφερειών

Δήλωση του Γκράτς

Κατά την Ευρωπαϊκή Διάσκεψη για το ρατσισμό και την ξενοφοβία, που πραγματοποιήθηκε, επί τη ευκαιρία της συμπληρώσεως 60 ετών από τη «Νύχτα των Κρυστάλλων», στο Γκράτς της Αυστρίας, η Διάσκεψη:

έχοντας υπόψη ότι ο σεβασμός των ανθρώπινων δικαιωμάτων αποτελεί μία θεμελιώδη και αποδεκτή από όλα τα κράτη μέλη αρχή, η εφαρμογή της οποίας διασφαλίζεται μέσω των δημοκρατικών και πολυφωνικών πολιτικών συστημάτων που ισχύουν στην Ευρωπαϊκή Ένωση και των οποίων η λειτουργία βασίζεται στην ύπαρξη κοινοβουλευτικών θεσμικών οργάνων και στην αρχή της ανεξαρτησίας της δικαστικής εξουσίας·

έχοντας υπόψη τόσο τη γνωμοδότησή της 13ης Ιουνίου 1996 ([1]), με θέμα «Πρόταση απόφασης του Συμβουλίου για την ανακήρυξη του 1997 ως Ευρωπαϊκού Έτους για την καταπολέμηση του ρατσισμού» όσο και τη γνωμοδότηση πρωτοβουλίας της 12ης Ιουνίου 1997 ([2]), με θέμα «Η καταπολέμηση του ρατσισμού, της ξενοφοβίας και του αντισημιτισμού»·

έχοντας υπόψη ότι η Συνθήκη του Άμστερνταμ αναφέρει ρητώς ότι ένας από τους στόχους της ΕΕ είναι η πρόληψη και καταπολέμηση φαινομένων ρατσισμού και ξενοφοβίας (νέο άρθρο 29 της Συνθήκης)·

έχοντας υπόψη ότι η Συνθήκη για την ΕΕ προβλέπει ότι το Συμβούλιο μπορεί να προβεί, μετά τη λήψη ομόφωνης απόφασης, στην ανάληψη της δέουσας δράσης για την εξάλειψη κάθε διάκρισης που βασίζεται σε φυλετική ή εθνική καταγωγή και σε θρησκευτικές ή άλλες πεποιθήσεις (νέο άρθρο 13 της Συνθήκης)·

έχοντας υπόψη ότι η Συνθήκη για την ΕΕ προβλέπει το σεβασμό των θεμελιωδών δικαιωμάτων εκ μέρους της ΕΕ όπως αυτά κατοχυρώνονται από την Ευρωπαϊκή Σύμβαση για την Προστασία των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων και των Θεμελιωδών Ελευθεριών και όπως καθορίζονται από τις κοινές συνταγματικές παραδόσεις των κρατών μελών (νέο άρθρο 6 της Συνθήκης)·

έχοντας υπόψη ότι η Επιτροπή των Περιφερειών, ως το θεσμικό όργανο της ΕΕ που εκπροσωπεί τις τοπικές και περιφερειακές αρχές, οφείλει να διαδραματίσει καίριο ρόλο στην προσπάθεια προώθησης της έννοιας της ευρωπαϊκής ιθαγένειας και κατά συνέπεια θα πρέπει να συμβάλει ουσιαστικά στην καταπολέμηση των φαινομένων ρατσισμού και ξενοφοβίας·

έχοντας υπόψη ότι οι τοπικές και περιφερειακές αρχές, δεδομένου ότι αποτελούν την πλησιέστερη προς τον πολίτη βαθμίδα διακυβέρνησης, μπορούν να διαδραματίσουν συγκεκριμένο και μοναδικό ρόλο στο πλαίσιο των εν λόγω προσπαθειών, ειδικότερα όσον αφορά τη διασφάλιση της ισότιμης πρόσβασης στις δημόσιες υπηρεσίες·

έχοντας υπόψη ότι ο Χάρτης των ευρωπαϊκών πολιτικών κομμάτων για τη δημιουργία μίας μη ρατσιστικής κοινωνίας, που υιοθετήθηκε στην Ουτρέχτη στις 28 Φεβρουαρίου 1998, προβλέπει την κατάρτιση ενός Κώδικα Ορθής Συμπεριφοράς.

1. Καταδικάζει πλήρως κάθε είδους συμμαχία ή πολιτική συνεργασία με πολιτικά κόμματα των οποίων εκπρόσωποι προβαίνουν σε δηλώσεις που καλλιεργούν το ρατσισμό και την ξενοφοβία σε τοπικό, περιφερειακό, εθνικό και ευρωπαϊκό επίπεδο και ζητεί από όλα τα δημοκρατικά πολιτικά κόμματα και τις αρχές κάθε επιπέδου να αντιταχθούν στην ανάληψη δραστηριοτήτων από τις εν λόγω ομάδες και ρατσιστικά κινήματα χρησιμοποιώντας κάθε δημοκρατικό μέσο που έχουν στη διάθεσή τους·

([1]) CdR 156/96 fin — ΕΕ C 337 της 11.11.1996, σ. 63.
([2]) CdR 80/97 fin — ΕΕ C 224 της 11.8.1997, σ. 58.

2. Υποστηρίζει κάθε μορφή κοινής δράσης και εταιρικών σχέσεων μεταξύ των τοπικών, περιφερειακών, εθνικών και ευρωπαϊκών αρχών, ειδικότερα όσον αφορά τη διασφάλιση της ισότιμης πρόσβασης σε τομείς όπως η εκπαίδευση, η κατάρτιση, η στέγαση και η απασχόληση (θα πρέπει να επισημανθεί ο μείζονος σημασίας ρόλος που διαδραματίζουν οι τοπικές και περιφερειακές αρχές στον εν λόγω τομέα ως εργοδότες), ώστε να καταστεί δυνατή η επιτυχής ένταξη των διαφόρων κοινοτήτων και η αξιοποίηση του πολιτιστικού πλούτου της κάθε πολιτισμικής ομάδας·

3. Θεωρεί ότι οι τοπικές και περιφερειακές αρχές, λόγω του ότι αποτελούν την πλησιέστερη προς τους πολίτες αρχή διακυβέρνησης, καλούνται να διαδραματίσουν ειδικό ρόλο στο πλαίσιο των προσπαθειών για την αντιμετώπιση του φαινομένου της αυξανόμενης αδιαφορίας των πολιτών έναντι φαινομένων διάκρισης και αποκλεισμού ατόμων διαφορετικών φυλετικών, εθνικών και πολιτισμικών καταβολών·

4. Ζητεί από τα κράτη μέλη ή/και τις τοπικές και περιφερειακές αρχές, στο πλαίσιο των αρμοδιοτήτων τους, να ενθαρρύνουν την κατάρτιση και εφαρμογή προγραμμάτων σπουδών στα σχολεία τα οποία συμβάλλουν στην προβολή αξιών όπως η αλληλεγγύη, η πολυφωνία, η ανεκτικότητα και η αποδοχή της ύπαρξης διαφορετικών αντιλήψεων και διασφαλίζουν την ισότητα των ευκαιριών και την καλύτερη εκπαίδευση των εργαζομένων, βάσει της υιοθέτησης της ορθότερης πρακτικής μεταξύ αυτών που εφαρμόζουν οι τοπικές και περιφερειακές αρχές·

5. Εκφράζει την ικανοποίησή της για την πρόσφατη δημοσίευση του προγράμματος δράσης της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για την καταπολέμηση του ρατσισμού, το οποίο θα πρέπει να θεωρείται ως ένα μεταβατικό μέτρο που δημιουργεί τις προϋποθέσεις για την υποβολή νομοθετικών προτάσεων και την ανάληψη μελλοντικής δράσης μετά την επικύρωση της Συνθήκης του 'Αμστερνταμ·

6. Εκφράζει την ικανοποίησή της για την πρόσφατη δημιουργία του ευρωπαϊκού δικτύου για την καταπολέμηση του ρατσισμού και της ξενοφοβίας και την υιοθέτηση του προγράμματος δράσεων με βασικό στόχο την ανάληψη εκστρατειών για τη μεγαλύτερη ενημέρωση σχετικά με τις πολιτικές για την καταπολέμηση του ρατσισμού και τη σύνδεση των προβλημάτων που εμφανίζονται σε τοπικό, περιφερειακό και εθνικό επίπεδο με τα ευρωπαϊκά προβλήματα·

7. Ζητεί την αύξηση των δυνατοτήτων ανάληψης δράσης εκ μέρους του Ευρωπαϊκού Κέντρου Παρακολούθησης των φαινομένων ρατσισμού και ξενοφοβίας και του Ευρωπαϊκού Δικτύου Πληροφοριών για την καταπολέμηση του ρατσισμού και της ξενοφοβίας, καθώς και τη μεγαλύτερη συνεργασία μεταξύ των θεσμικών οργάνων της Κοινότητας και της ΕΤΠ·

8. Ζητεί από τα κράτη μέλη να διευκολύνουν την επίσπευση της πολιτικής ένταξης των μεταναστών εργαζομένων από χώρες εκτός της ΕΕ που βρίσκονται νόμιμα στην Ευρώπη και την εξάλειψη κάθε πτυχής ορισμένων εθνικών πολιτικών ή/και πρακτικών σε σχέση με τη μετανάστευση και την παραχώρηση ασύλου που έχουν ως αποτέλεσμα την προώθηση του ρατσισμού. Στο σημείο αυτό θα πρέπει να τονισθεί ότι η συμμετοχή στις τοπικές εκλογές υπηκόων τρίτων χωρών που διαμένουν μόνιμα σε μία χώρα συμβάλλει αποφασιστικά στην ένταξη των εν λόγω ατόμων·

9. Ζητεί από τις τοπικές και περιφερειακές αρχές να αντιμετωπίζουν το ζήτημα της καταπολέμησης του ρατσισμού ως ζήτημα άμεσης προτεραιότητας κατά τη χάραξη πολιτικής.

Γκράτς, 9 Νοεμβρίου 1998.

Γνωμοδότηση της Επιτροπής των Περιφερειών με θέμα την «Ανακοίνωση της Επιτροπής σχετικά με την εξώδικη επίλυση των καταναλωτικών διαφορών και τη σύσταση της επιτροπής σχετικά με τις αρχές που διέπουν τα αρμόδια όργανα και την εξώδικη επίλυση των διαφορών κατανάλωσης»

(1999/C 198/11)

Η ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΤΩΝ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΩΝ,

έχοντας υπόψη την «Ανακοίνωση της Επιτροπής σχετικά με την εξώδικη επίλυση των καταναλωτικών διαφορών και τη σύσταση της επιτροπής σχετικά με τις αρχές που διέπουν τα αρμόδια όργανα και την εξώδικη επίλυση των διαφορών κατανάλωσης» (COM(1998) 198 τελικό της 30.3.1998)·

έχοντας υπόψη την απόφαση του Προεδρείου της 15ης Ιουλίου 1998 να εκδώσει γνωμοδότηση για το θέμα αυτό με βάση το άρθρο 198 Γ) § 4 της Συνθήκης ΕΟΚ και να αναθέσει την προετοιμασία των σχετικών εργασιών στην επιτροπή 5 «κοινωνική πολιτική, δημόσια υγεία, προστασία των καταναλωτών, έρευνα, τουρισμός»·

έχοντας υπόψη το σχέδιο γνωμοδότησης που υιοθέτησε η επιτροπή 5 στις 26 Ιανουαρίου 1999 (CDR 441/98 rev. 1) (Εισηγητής ο κ. von Plottnitz)·

υιοθέτησε κατά την 28η σύνοδο ολομέλειας, στις 10 και 11 Μαρτίου 1999 (συνεδρίαση της 10ης Μαρτίου) την ακόλουθη γνωμοδότηση.

1. **Εισαγωγή**

Μετά από τις διαβουλεύσεις που πραγματοποιήθηκαν με θέμα την Πράσινη Βίβλο για την πρόσβαση των καταναλωτών στην δικαιοσύνη και τη ρύθμιση των διαφορών κατανάλωσης στην εσωτερική αγορά [1] καθώς και το Πρόγραμμα Δράσης που ακολούθησε [2] η Επιτροπή εκδίδει πλέον ανακοίνωση σχετικά με την εξώδικη επίλυση των καταναλωτικών διαφορών καθώς και μία σύσταση σχετικά με τις αρχές που διέπουν τα αρμόδια όργανα για την εξώδικη επίλυση των διαφορών κατανάλωσης.

1.1. Σύμφωνα με τις διαπιστώσεις της Επιτροπής, το κοινοτικό κεκτημένο στον τομέα της προστασίας των καταναλωτών έχει διευρυνθεί σημαντικά χάρη στη θέσπιση ανάλογης νομοθεσίας. Τα κράτη μέλη, έχουν θεσπίσει επίσης ένα ευρύ φάσμα νομικών διατάξεων είτε σε τομείς που δεν καλύπτονται από τα κοινοτικά κείμενα είτε στους εναρμονισμένους τομείς, διατάξεις οι οποίες παρέχουν στους καταναλωτές ειδικά δικαιώματα.

1.2. Από την άλλη πλευρά διαπιστώνεται ότι στην πραγματικότητα δεν υπάρχει πάντοτε δυνατότητα, να ασκηθούν αποτελεσματικά τα ισχύοντα δικαιώματα, κι αυτό σε κοινοτικό επίπεδο. Πράγματι ένας καταναλωτής που δεν επιθυμεί να διεκδικήσει τα δικαιώματά του ενώπιον δικαστηρίου θα αντιμετωπίσει κυρίως τα ακόλουθα εμπόδια:

— επιβάρυνση του κόστους για την παροχή νομικών συμβουλών, της παράστασης δικηγόρου και των αμοιβών εμπειρογνωμόνων,

— διάρκεια της δικαστικής διαδικασίας,

— εμπόδια ψυχολογικής φύσης που οφείλονται στον περίπλοκο χαρακτήρα και στην τυπικότητα που χαρακτηρίζει τις δικαστικές διαδικασίες καθώς και τη δυσκολία κατανόησης της δικαστικής ορολογίας.

1.3. Η Επιτροπή διαπιστώνει επίσης ότι αν η κατάσταση αυτή είναι ήδη περίπλοκη όταν πρόκειται για διαφορές εθνικού επιπέδου, επιδεινώνεται ακόμη περισσότερο όταν οι διαφορές λαμβάνουν διασυνοριακό χαρακτήρα. Γενικά διαπιστώνει ότι η περιορισμένη αξία του οικονομικού διακυβεύματος της αγοράς καθιστά δυσανάλογη τη διάρκεια της δικαστικής διαδικασίας καθώς και το κόστος της με αποτέλεσμα πολλοί καταναλωτές να παραιτούνται από την διεκδίκηση των δικαιωμάτων τους.

2. **Πιθανές λύσεις**

Προτείνονται τρεις τρόποι για την εξεύρεση λύσης οι οποίοι αλληλοσυμπληρώνονται:

— η απλούστευση και η βελτίωση των δικαστικών διαδικασιών,

— η βελτίωση της επικοινωνίας μεταξύ τω επαγγελματιών και των καταναλωτών,

— η καθιέρωση εξώδικων διαδικασιών ρύθμισης των διαφορών κατανάλωσης.

2.1. Η Επιτροπή, διαπιστώνοντας ότι στα περισσότερα κράτη μέλη ήδη προβλέπονται δυνατότητες απλοποιημένης δικαστικής διαδικασίας για την επίλυση μικροδιαφορών οι οποίες διαφέρουν έντονα μεταξύ τους, προσανατολίζεται στην πρότασή της προς την εξώδικη επίλυση των διαφορών κατανάλωσης. Η προσέγγιση αυτή επιδοκιμάζεται επειδή κατ'αυτόν τον τρόπο διευκολύνεται η πρόσβαση των καταναλωτών στην έννομη τάξη και βελτιώνεται η επικοινωνία μεταξύ των επαγγελματιών και των καταναλωτών χωρίς συγχρόνως να θίγονται οι εθνικές δικαστικές διαδικασίες.

([1]) COM(93) της 16.11.1993.
([2]) COM(96) 13 τελικό της 14.2.1996.

2.2. Σχετικά με την δυνατότητα θέσπισης εξώδικων διαδικασιών η Επιτροπή διαπιστώνει ότι παράλληλα με τις δικαστικές διαδικασίες υπάρχουν σήμερα στην Ευρώπη πολυάριθμες εξώδικες μέθοδοι για τη ρύθμιση των διαφορών κατανάλωσης. 'Αλλοτε πρόκειται για διαδικασίες που συμπληρώνουν τις δικαστικές, άλλοτε πρόκειται για προκαταρκτικές διαδικασίες όπως π.χ. η διαμεσολάβηση ή ο συμβιβασμός. Υπάρχουν όμως και άλλοι εναλλακτικοί μηχανισμοί, όπως π.χ. η διαιτησία.

2.2.1. Η Επιτροπή διαπιστώνει επίσης ότι ακόμη και στα πλαίσια των εξώδικων διαδικασιών θα πρέπει να παρέχονται ορισμένες εγγυήσεις «δικαιοσύνης» ώστε να αυξηθεί η αξιοπιστία των συστημάτων αυτών απέναντι στους καταναλωτές.

2.3. Για το σκοπό αυτό η Επιτροπή προτείνει στην ανακοίνωσή της δύο πρωτοβουλίες για τη βελτίωση της κατάστασης που επικρατεί (η οποία είναι πολύπλοκη για τους πολίτες) σχετικά με την πρόσβαση των καταναλωτών στη δικαιοσύνη.

2.3.1. Αφενός, προτείνεται η σύνταξη ενός ευρωπαϊκού εντύπου υποβολής αιτημάτων του καταναλωτή, με διασυνοριακή ισχύ, το οποίο στοχεύει στη βελτίωση του διαλόγου μεταξύ των καταναλωτών και των επαγγελματιών με σκοπό, κατ'αρχήν, τον φιλικό διακανονισμό των διαφορών τους, το συντομότερο δυνατό.

Σε περίπτωση που δεν επιτευχθεί επίλυση του προβλήματος εξετάζεται η δυνατότητα χρησιμοποίησης του εντύπου αυτού για την κίνηση εξώδικης διαδικασίας με απλή κατάθεση του ευρωπαϊκού εντύπου. Το έντυπο αυτό, το οποίο έλαβε τη σημερινή του μορφή ύστερα από διαβουλεύσεις με τα κράτη μέλη, στοχεύει στην καθοδήγηση του καταναλωτή και στον προσανατολισμό του στη διατύπωση του αιτήματός του. Η πρωτοβουλία αυτή ξεκινά ως δοκιμαστικό σχέδιο και ισχύει για δύο έτη.

2.3.2. Στη σύσταση της Επιτροπής ορίζονται επίσης οι αρχές που θα διέπουν τη λειτουργία των εξώδικων οργάνων για την επίλυση των διαφορών κατανάλωσης.

Η σύσταση αναφέρεται κυρίως στις εξώδικες διαδικασίες οι οποίες, ανεξαρτήτως της νομικής τους φύσης, προσφέρουν τη δυνατότητα παρέμβασης τρίτου προσώπου, το οποίο συμβάλλει στην επίλυση της διαφοράς κατά τρόπο που να δεσμεύονται και τα δύο μέρη.

Για το σκοπό αυτό η Επιτροπή ορίζει ουσιαστικά τις ακόλουθες αρχές:

2.3.2.1. Η ανεξαρτησία της εξώδικης αρχής (η οποία εξασφαλίζεται με τα προσόντα, την ικανοποιητική διάρκεια της εντολής που διαθέτει το υπεύθυνο πρόσωπο και με τον όρο ότι το πρόσωπο αυτό δεν διατηρεί καμία προσωπική σχέση με κάθε ένα από τα μέρη).

2.3.2.2. Η αρχή της διαφάνειας (η οποία διασφαλίζεται μέσω της υποχρεωτικής παροχής πληροφοριών σχετικά με την αντικειμενική αλλά και γεωγραφική αρμοδιότητα της εξώδικης αρχής σχετικά με τους κανόνες που πρέπει να εφαρμόζονται κατά την προσφυγή στο όργανο, το κόστος της διαδικασίας, τη νομική αξία της απόφασης, καθώς και μέσω της δημοσίευσης ετήσιας έκθεσης σχετικά με τις εκδοθείσες αποφάσεις).

2.3.2.3. Η αρχή της εκατέρωθεν ακροάσεως.

2.3.2.4. Η αρχή της αποτελεσματικότητας (η οποία διασφαλίζεται, μεταξύ άλλων μέσω της πρόσβασης στη διαδικασία χωρίς την υποχρεωτική χρήση νομικού εκπροσώπου, μέσω της πραγματοποίησης της εργασίας δωρεάν ή με λογικό κόστος, μέσω του καθορισμού σύντομων προθεσμιών της διαδικασίας και μέσω της αναγνώρισης ευρύτατων αρμοδιοτήτων στον εξώδικο οργανισμό).

2.3.2.5. Η αρχή της νομιμότητας (η οποία διασφαλίζεται, μεταξύ άλλων, μέσω της τήρησης των επιτακτικών κανόνων του δικαίου του κράτους στο οποίο έχει την έδρα του το αρμόδιο όργανο καθώς και μέσω της υποχρεωτικής αιτιολόγησης της απόφασης).

Η ΕΤΠ θεωρεί απαραίτητο να προβλεφθεί ότι οι αποφάσεις του εξωδικαστικού οργάνου λαμβάνονται με πλήρη σεβασμό των νόμων και του δικαίου αλλά επίσης και βάσει της αρχής της ισότητας, εφόσον το επιθυμούν οι ενδιαφερόμενοι.

2.3.2.6. Η αρχή της ελευθερίας (η οποία διασφαλίζεται, μεταξύ άλλων, μέσω του όρου ότι το δικαίωμα του καταναλωτή να προσφεύγει στη διαδικαστική οδό ακόμη και σε περίπτωση μη συμφέροντος συμβιβασμού, προϋπάρχει της δημιουργίας της διαφοράς).

2.3.2.7. Η αρχή του δικαιώματος εκπροσώπησης από τρίτο πρόσωπο σε όλα τα στάδια διαδικασίας.

3. **Γενικές Παρατηρήσεις**

3.1. *Η σημασία της προστασίας των καταναλωτών για τους πολίτες της εσωτερικής αγοράς*

3.1.1. Η ΕΤΠ συμφωνεί με τη δήλωση της Επιτροπής σύμφωνα με την οποία η προστασία των καταναλωτών συνδέεται άμεσα με την «Αξιοπιστία της Ευρωπαϊκής Ολοκλήρωσης» και τόνισε στη γνωμοδότησή της της 17ης Μαΐου 1994 [1] για την Πράσινη Βίβλο σχετικά με την πρόσβαση των καταναλωτών στη δικαιοσύνη και τη ρύθμιση των διαφορών κατανάλωσης στην εσωτερική αγορά, ότι η εσωτερική αγορά μπορεί να αναπτύξει πλήρως τις δυνατότητες της μόνο εφόσον είναι αξιόπιστη απέναντι στους ευρωπαίους πολίτες και εφόσον αυτοί γνωρίζουν ότι τα ενδεχόμενα προβλήματα μπορούν να επιλυθούν σύντομα και αποτελεσματικά μέσω μίας διαδικασίας για τη ρύθμιση διαφορών κατανάλωσης.

Η ΕΤΠ εξέφρασε, επίσης, την άποψη ότι η προστασία των καταναλωτών στην Ευρώπη έχει λάβει πλέον «κοινοτική» διάσταση, κυρίως σε περίπτωση νομικών διαφορών διασυνοριακού χαρακτήρα. Με βάση τη διαπίστωση αυτή καθώς και λόγω της ανασφάλειας που επικρατεί σχετικά με το ερώτημα αν τα δικαιώματα των καταναλωτών προστατεύονται με ικανοποιητικό τρόπο η ΕΤΠ κάλεσε την Επιτροπή να προσθέσει το θέμα της πρόσβασης των καταναλωτών στη δικαιοσύνη και τη ρύθμιση νομικών διαφορών στον κατάλογο των προτεραιοτήτων της και επιπλέον να εξαντλήσει πλήρως τις νέες δυνατότητες που προσφέρει το άρθρο 129 α) της συνθήκης ΕΟΚ.

---

[1] CDR 47/94 — ΕΕ C 217 της 6.8.1994, σ. 29.

3.1.2. Σ'αυτό το πλαίσιο αξίζει να σημειωθεί ότι, τόσο με βάση τη Συνθήκη του Μάαστριχτ όσο και πρόσφατα με τη Συνθήκη του 'Αμστερνταμ (το νέο άρθρο 153), η προστασία των καταναλωτών εξελίσσεται προς τη διασφάλιση και την επίτευξη ενός υψηλού επιπέδου σε σχέση με την παλαιότερη νομική κατάσταση.

3.1.3. Γενικά, επιδοκιμάζεται το γεγονός ότι η εσωτερική αγορά προσέφερε στους καταναλωτές, αλλά ιδιαίτερα στους επαγγελματίες, πλεονεκτήματα. Η ΕΤΠ υποστηρίζει ότι ένας καταναλωτής της ευρωπαϊκής εσωτερικής αγοράς θα πρέπει να μπορεί να στηριχθεί σε μία εξώδικη διαδικασία για την επίλυση των διαφορών κατανάλωσης που να είναι ουσιαστικά ενιαία. Είναι επίσης απαραίτητη η καλύτερη γνώση, εκ μέρους των καταναλωτών και των σχετικών οργανώσεων και συλλόγων, των δυνατοτήτων προσφυγής είτε μέσω της δικαστικής οδού είτε ενώπιον των αρμόδιων εξώδικων οργάνων. Από την άλλη πλευρά, θα ήταν σκόπιμο να προβλεφθεί η ένταξη των επιχειρήσεων στα συστήματα εξώδικης επίλυσης διαφορών, ως ένδειξη της ποιότητας των υπηρεσιών που προσφέρουν.

3.2. *Εξέταση με βάση το άρθρο 3Β παράγραφο 2 και άρθρο 3 της Συνθήκης ΕΟΚ*

Προκειμένου να μην παραβιαστούν οι αρμοδιότητες των τοπικών και περιφερειακών αρχών, θα πρέπει τόσο το ευρωπαϊκό έντυπο υποβολής αιτημάτων του καταναλωτή όσο και οι αρχές που διέπουν την ίδρυση εξώδικης αρχής για τη ρύθμιση διαφορών, να εξεταστούν υπό το πρίσμα του άρθρου 3Β, παράγραφος 2 και άρθρο 3 της Συνθήκης ΕΟΚ (αρχή της επικουρικότητας και αρχή της αναλογικότητας).

3.2.1. Η ΕΤΠ συμφωνεί με την προσέγγιση που επέλεξε η Επιτροπή να εφαρμόσει τα προτεινόμενα μέτρα σε οικειοθελή βάση και ιδιαίτερα με τη μορφή δοκιμαστικού προγράμματος για τη διάρκεια δύο ετών.

3.2.2. Η ΕΤΠ εκφράζει την άποψη ότι, παρά τις προσπάθειες που καταβλήθηκαν τα τελευταία έτη σε κοινοτικό επίπεδο (και παραπέμπει στην οδηγία της 19ης Μαΐου 1998 σχετικά με τις ρήτρες παράλειψης για την προστασία των συμφερόντων των καταναλωτών ή στην πρόταση οδηγίας για την πώληση καταναλωτικών αγαθών και τις εγγυήσεις των καταναλωτικών αγαθών [1]) το κοινοτικό κεκτημένο δεν έχει αναπτυχθεί σε βαθμό ώστε να μπορεί να θεωρηθεί δεδομένο ένα ίδιο επίπεδο προστασίας για τους καταναλωτές σε όλα τα κράτη μέλη. Από την άλλη πλευρά, επιβεβαιώνει την διαπίστωση που εξέφρασε και στη γνωμοδότηση για την Πράσινη Βίβλο, σύμφωνα με την οποία οι διαφορές στις επιμέρους εθνικές νομοθεσίες αντικατοπτρίζουν και μία πλούσια πολιτισμική πολυμορφία των εθνικών και περιφερειακών παραδόσεων οι οποίες θα πρέπει, κατ'αρχήν, να διασφαλισθούν.

3.2.3. Με βάση την πραγματικότητα αυτή, επιδοκιμάζεται ανεπιφύλακτα η προσπάθεια της Επιτροπής να στηρίξει και να ενθαρρύνει τις δυνατότητες εξώδικης διευθέτησης των διαφορών. 'Αλλωστε, η Επιτροπή των Περιφερειών κρίνει ότι σε ένα μεγάλο αριθμό εθνικών αλλά και διασυνοριακών διαφορών, τόσο το κόστος όσο και ο χρόνος που απαιτείται για τη δικαστική διαδικασία, υπερβαίνουν δυσανάλογα την αντικειμενική αξία της εκάστοτε υπόθεσης. Επιπλέον, οι εξώδικες διαδικασίες διευθέτησης διαφορών τείνουν προς μία μεγαλύτερη ελαστικότητα και μπορούν έτσι να προσαρμόζονται καλύτερα στα δεδομένα της κάθε περίπτωσης, με αποτέλεσμα να αυξάνεται ο βαθμός αποδοχής των αποφάσεων από τους ενδιαφερόμενους, όπως αποδεικνύεται με εντυπωσιακό τρόπο από τις επιτυχίες που σημειώνονται στα πλαίσια του διεθνούς συστήματος διευθέτησης εμπορικών διαφορών. Με αυτόν τον τρόπο, μπορούν, επιπλέον, να ληφθούν υπόψη οι ιδιαιτερότητες των περιφερειακών και τοπικών συνθηκών, όπως π.χ. η διάρθρωση της προσφοράς και της ζήτησης τόσο όσον αφορά ορισμένα εμπορεύματα όσο και ορισμένες υπηρεσίες.

3.2.4. Η ενίσχυση των εξώδικων διαδικασιών διευθέτησης διαφορών, που προτείνει η Επιτροπή, συμβιβάζεται άλλωστε με ανάλογες σκέψεις ή διαδικασίες που ήδη υπάρχουν σε ορισμένα κράτη μέλη.

Στις σκανδιναβικές χώρες, τη Δανία, τη Σουηδία και τη Φινλανδία, οι περισσότερες διαφορές στον καταναλωτικό τομέα διευθετούνται στις λεγόμενες επιτροπές προσφυγής των καταναλωτών, οι οποίες έχουν τη μορφή διοικητικής αρχής και αποφασίζουν στα πλαίσια γραπτής διαδικασίας, οι λεπτομέρειες της οποίας καθορίζονται με νόμο.

Η νομοθεσία στο Βέλγιο και στις Κάτω Χώρες προβλέπει την εγκαθίδρυση των λεγόμενων επιτροπών διευθέτησης, οι οποίες λύνουν τις διαφορές επίσης γραπτώς και οι αποφάσεις τους είναι δεσμευτικές για τους ενδιαφερόμενους που επέλεξαν τη διαδικασία αυτή.

Αντιθέτως, στο Ηνωμένο Βασίλειο και στην Ιρλανδία προβλέπονται, για ορισμένους κλάδους της οικονομίας οι λεγόμενες ιδιωτικές αρχές διαιτησίας («private Ombudsmen») οι οποίες λειτουργούν κυρίως στον τραπεζικό και ασφαλιστικό τομέα ως διαιτητές και υπόκεινται σε ορισμένες ελάχιστες απαιτήσεις.

Στην Ισπανία, εφαρμόζεται από το 1993 μία ειδική διαδικασία διαιτησίας για καταναλωτικές υποθέσεις («sistema arbitral del consumo»). Οι αρμόδιες διαιτητικές υπηρεσίες λειτουργούν υπό την προεδρία ενός εκπροσώπου της δημόσιας διοίκησης και έχουν ισομερή σύνθεση, ενώ οι αποφάσεις τους είναι δεσμευτικού χαρακτήρα.

Στη Γαλλία, για τις υποθέσεις η αξία των οποίων δεν υπερβαίνει τις 13 000 γαλλικά φράγκα προβλέπεται η δυνατότητα της προσφυγής σε μία απλοποιημένη διαδικασία στο «tribunal d'istance», με τη χρησιμοποίηση ενός τυποποιημένου εντύπου.

Στη Γερμανία, οι υπηρεσίες διαιτησίας και διευθέτησης διαφορών που λειτουργούν στον εμπορικό και επαγγελματικό τομέα δημιουργήθηκαν με πρωτοβουλία των ενδιαφερόμενων ενώσεων των οικονομικών κλάδων και σε ορισμένες περιπτώσεις σε συνεργασία με ανάλογες υπηρεσίες των ενώσεων καταναλωτών. Ορισμένες από τις υπηρεσίες αυτές είναι υπηρεσίες με νομική εντολή διαιτησίας (π.χ. τα βιοτεχνικά επιμελητήρια), υπηρεσίες συντεχνιακής οργάνωσης που αντικατοπτρίζουν τα χαρακτηριστικά συμφέροντα ενός κλάδου (υπηρεσίες διαιτησίας του κλάδου της επισκευής αυτοκινήτων οχημάτων), υπηρεσίες με μορφή προστασίας των καταναλωτών οι οποίες προσφέρουν υπηρεσίες διαμεσολάβησης και παροχής συμβουλών (π.χ παροχή συμβουλών στους καταναλωτές σε περίπτωση ελαττωματικών προϊόντων), καθώς και οι υπηρεσίες με τη μορφή εταιρικής σχέσης με συμμετοχή της ένωσης που εκπροσωπεί τον αντίδικο (π.χ. διαιτησία σε περίπτωση ενοικιαστηρίων).

[1] COM(95) 520 τελικό.

4. **Ειδικές παρατηρήσεις**

4.1. *Το ευρωπαϊκό έντυπο υποβολής αιτημάτων του καταναλωτή*

4.1.1. Με το προτεινόμενο ενιαίο έντυπο η Επιτροπή επιθυμεί να προσφέρει στον καταναλωτή τη δυνατότητα να διατυπώνει με πιο εύστοχο τρόπο το αίτημά του και συγχρόνως επιθυμεί να συμβάλει στην επίλυση της διαφοράς με φιλικό διακανονισμό, μέσω ενός εποικοδομητικού διαλόγου. Σε αυτή την περίπτωση, κατά την άποψη της Επιτροπής των Περιφερειών είναι θετικό το γεγονός ότι η Επιτροπή αντίθετα από ό,τι προτείνει στο πρόγραμμα δράσης, δεν επιμένει πλέον στη χρησιμοποίηση τυποποιημένων εντύπων στην περίπτωση που δεν υπάρξει αντίδραση εκ μέρους της αντίθετης πλευράς για την προσφυγή στην απαραίτητη, σε αυτήν την περίπτωση, δικαστική διαδικασία. Επομένως, επιδοκιμάζεται η προσέγγιση με την οποία οι περιπτώσεις χρησιμοποίησης του εντύπου περιορίζονται στη προσφυγή της εξώδικης διαδικασίας καθώς και το γεγονός ότι επαφίεται στην κρίση των ενδιαφερομένων να αποφασίζουν εάν η υπόθεσή τους μπορεί να επιλυθεί με τη χρησιμοποίηση του εντύπου.

4.1.2. Από την άλλη πλευρά πρέπει, ωστόσο, να ληφθεί υπόψη ότι ο τομέας των καταναλωτικών διαφορών αποτελεί ένα περίπλοκο αντικείμενο στα πλαίσια του οποίου μπορεί να είναι σε ορισμένες περιπτώσεις αμφισβητήσιμο εάν είναι σκόπιμο να χρησιμοποιηθεί το έντυπο για την παρουσίαση της υπόθεσης ή των αιτημάτων που προβάλουν οι καταναλωτές με τυποποιημένο τρόπο.

Επίσης κατά τη λεπτομερέστερη εξέταση της σύνταξης του εντύπου διαπιστώνεται ότι η συμπλήρωσή του απαιτεί, σε ορισμένες περιπτώσεις, την πολλαπλή επιλογή απαντήσεων όπως π.χ. στο τμήμα Ι «Προβλήματα που διαπιστώθηκαν» και συγκεκριμένα στα σημεία 5, 6, 7, 26 και 27 σχετικά με το ερώτημα της μορφής εκτέλεσης ή στο τμήμα ΙΙΙ «Απαιτήσεις του καταναλωτή» και συγκεκριμένα στα σημεία 36, 39 και 45 σχετικά με τη διόρθωση της ζημιάς. Κατά τη γνώμη της Επιτροπής των Περιφερειών το γεγονός αυτό μπορεί να προκαλέσει σύγχυση στον ενδιαφερόμενο, κυρίως εάν το άτομο αυτό δεν διαθέτει οικονομική ή νομική πείρα. Αυτό ισχύει ακόμη περισσότερο επειδή στις οδηγίας χρήσης του εντύπου αναφέρεται και η αναγκαία τήρηση της ισχύουσας προθεσμίας παραγραφής. Αυτή η αναγκαία και επομένως ευκταία επισήμανση μπορεί να καταστήσει απαραίτητη την προσφυγή του χρήστη, σε κατάλληλη νομική συμπαράσταση, ήδη σε αυτό το στάδιο, εφόσον επιπλέον, σε περίπτωση διασυνοριακών διαφορών, τίθεται και το θέμα της εφαρμογής του ισχύοντος ουσιαστικού δικαίου. Αυτό είναι απαραίτητο, αφενός, προκειμένου να αναχαιτιστεί ευθύς εξαρχής ο κίνδυνος μιας ενδεχόμενης παραγραφής των δικαιωμάτων του [στην Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας 6 μήνες από την ημερομηνία παράδοσης του εμπορεύματος σύμφωνα με την παράγραφο 477 του Αστικού Νομικού Κώδικα (BGB)] ή από την άλλη πλευρά, προκειμένου να εκτιμηθεί η καταλληλότητα της λύσης ή του συμβιβασμού που προτείνει η αντίθετη πλευρά λαμβάνοντας υπόψη τη σχετική νομοθεσία. Οι εθνικοί ή περιφερειακοί οργανισμοί καταναλωτών που χορηγούν τα έντυπα υποβολής αιτημάτων πρέπει να παρέχουν τις υπηρεσίες νομικών συμβουλών που απαιτούνται για τη συμπλήρωσή τους.

4.1.3. Με βάση τα παραπάνω η Επιτροπή των Περιφερειών επιδοκιμάζει ρητά την προτεινόμενη εφαρμογή μιας διετούς δοκιμαστικής περιόδου ώστε να μπορεί να εκτιμηθεί, ύστερα από τις αποκτηθείσες εμπειρίες, η χρησιμοποίηση του εντύπου αυτού ως προς τη σκοπιμότητα και αποτελεσματικότητά του. Σ'αυτό το πλαίσιο θα πρέπει, επίσης, να ληφθεί υπόψη η πρόοδος που θα σημειωθεί στον τομέα της προσαρμογής του ουσιαστικού δικαίου όπως εκφράζεται ήδη και στην προαναφερθείσα πρόταση οδηγίας σχετικά με την αγορά καταναλωτικών αγαθών και τις εγγυήσεις επί των καταναλωτικών αγαθών. Εξάλλου, το έντυπο δεν παρέχει στον καταναλωτή τη δυνατότητα να προτείνει στον επαγγελματία μια εξώδικη επίλυση της διαφοράς, ως επικουρική λύση προς το συμβιβαστικό διακανονισμό.

4.2. *Οι αρχές που διέπουν τα αρμόδια όργανα για την εξώδικη επίλυση των διαφορών κατανάλωσης*

4.2.1. Η Επιτροπή των Περιφερειών, στηριζόμενη στην υπόθεση ότι η εξώδικη διευθέτηση διαφορών σε επίπεδο εσωτερικής αγοράς χρειάζεται στοιχειώδη ομοιογενή διάρθρωση προκειμένου να ανταποκριθεί στην λειτουργία της, υποστηρίζει με έμφαση την πρόταση της Επιτροπής να απλουστεύσει και να εναρμονίσει τις εξώδικες διαδικασίες σε ευρωπαϊκό επίπεδο μέσω της κατάρτισης ορισμένων ελάχιστων προϋποθέσεων. Η θέσπιση κοινών αρχών για τις εξώδικες διαδικασίες επίλυσης των διαφορών καθώς και για τα όργανα που είναι αρμόδια για τις διαδικασίες αυτές, αποτελεί θετική συμβολή προς τη δημιουργία ευνοϊκών προϋποθέσεων για την εξώδικη επίλυση διαφορών κατανάλωσης σε ευρωπαϊκό επίπεδο και επομένως επιδοκιμάζεται. Επιδοκιμάζεται, κυρίως, επειδή η δυνατότητα αυτή που προσφέρεται στον καταναλωτή δεν εμποδίζει και δεν δυσχεραίνει την προσφυγή του στην δικαιοσύνη.

4.2.2. Η Επιτροπή των Περιφερειών συμφωνεί με την Επιτροπή ότι η ανεξαρτησία των οργάνων για την εξώδικη επίλυση διαφορών αποτελεί απαραίτητη προϋπόθεση. Από αυτήν την άποψη θα ήταν σκόπιμο να προσδιοριστούν τα αρμόδια για τις μη δικαστικές διαδικασίες όργανα, με βάση την αρχή της συμμετοχής, και να απορριφθούν οι «κλαδικοί» μηχανισμοί επίλυσης των διαφορών, στους οποίους δεν τηρείται η εν λόγω αρχή. Η Επιτροπή των Περιφερειών θεωρεί απαραίτητο, κυρίως υπό το πρίσμα της αποδοχής των λαμβανομένων αποφάσεων, να συμμετέχουν στη σύνθεση των διαιτητικών οργάνων εκπρόσωποι των τριών βασικών παραγόντων της αγοράς: των συλλόγων καταναλωτών, των συλλόγων επιχειρηματιών και της Διοίκησης, και να ηγείται του οργάνου αυτού ανεξάρτητο άτομο που να διαθέτει νομική κατάρτιση. Επιπλέον, προκειμένου να διασφαλιστεί η αρχή της ελευθερίας θα πρέπει να ληφθεί μέριμνα, κυρίως από την πλευρά του καταναλωτή κατά την εφαρμογή των συστάσεων, ώστε οι ενδιαφερόμενοι να διαθέτουν ικανοποιητική προθεσμία εντός της οποίας μπορεί να εξετασθεί με ικανοποιητικό τρόπο το αποτέλεσμα της διευθέτησης.

4.2.3. Σύμφωνα με τη γνώμη της Επιτροπής των Περιφερειών δεν μπορεί να αποτελεί στόχο της περαιτέρω δράσης να αντικατασταθούν οι μηχανισμοί ρύθμισης των διαφορών που λειτουργούν στα κράτη μέλη, και να αντικατασταθούν από νέα απλοποιημένα όργανα. Τα προτεινόμενα ελάχιστα πρότυπα πρέπει να αξιοποιηθούν κυρίως προκειμένου να προωθηθεί η αναβάθμιση των οργάνων που λειτουργούν στις περιφέρειες και στην τοπική αυτοδιοίκηση για την εξώδικη επίλυση διαφορών, στο βαθμό που αυτό είναι απαραίτητο, με την έννοια της πρότασης της επιτροπής. Κατ' αυτόν τον τρόπο, μπορεί κατά τη γνώμη της Επιτροπής των Περιφερειών να διασφαλισθεί καλύτερα ότι θα ληφθούν υπόψη οι τοπικές και περιφερειακές ιδιαιτερότητες και στο μέλλον, και ότι θα αξιοποιηθούν αποτελεσματικά οι υφιστάμενες δυνατότητες προς το συμφέρον των καταναλωτών.

Ιδιαίτερα, δεν θα πρέπει να περιοριστεί το πεδίο δράσης ορισμένων υπηρεσιών παροχής νομικών συμβουλών που λειτουργούν με επιτυχία σε επίπεδο τοπικής αυτοδιοίκησης, όπως π.χ. η δημόσια υπηρεσία νομικής πληροφόρησης και διευθέτησης διαφορών (Φffentliche Rechtsauskunfts und Vergleichsstelle) που λειτουργούν στο Αμβούργο και στη Βρέμη.

4.2.4. Σ' αυτό το πλαίσιο, επιδοκιμάζεται επίσης και η προσπάθεια της επιτροπής να δημιουργήσει μία βάση δεδομένων σχετικά με τα εξώδικα όργανα επίλυσης διαφορών, προκειμένου να επιτευχθεί ένα μεγαλύτερο επίπεδο διαφάνειας και διάδοσης των εξώδικων διαδικασιών.

Η Επιτροπή των Περιφερειών ελπίζει ότι, σύμφωνα με ένα από τα μέτρα για την εφαρμογή της αρχής της διαφάνειας που έχει θεσπίσει η Επιτροπή και με στόχο την επιδίωξη της ομοιογένειας των διαδικασιών αυτών στην ΕΕ, τα εν λόγω δεδομένα θα πρέπει να παρέχουν τη δυνατότητα της διάδοσης και ενημέρωσης σχετικά με τις πρότυπες διαδικασίες που εφαρμόζονται στα αρμόδια όργανα για την εξώδικη επίλυση των διαφορών, καθώς και με τις αποφάσεις που τα όργανα αυτά θα εκδίδουν, διαφυλάσσοντας την ιδιωτικότητα των εμπλεκομένων μερών· θα μπορούσαν, λοιπόν, να τίθενται στη διάθεση των κρατών μελών και των υφισταμένων οργανώσεων καταναλωτών, ακόμη και των μεμονωμένων καταναλωτών, με την παροχή των κατάλληλων δυνατοτήτων πρόσβασης, η οποία θα μπορούσε να χρηματοδοτηθεί από την Κοινότητα.

4.2.5. Εξάλλου, η ΕΤΠ κρίνει απαραίτητο να συνιστάται, στο μέλλον, η ένταξη των οργανώσεων καταναλωτών, οποιουδήποτε επιπέδου, που προστατεύουν κάποια συλλογικά συμφέροντα, στις διαδικασίες εξώδικης επίλυσης διαφορών, όπου όχι μόνο θα αντιπροσωπεύουν τον καταναλωτή, αλλά και θα προστατεύουν τα ατομικά συμφέροντα πολλών καταναλωτών που θα έχουν θιγεί από ταυτόσημες καταναλωτικές συναλλαγές μέσα στην εσωτερική αγορά της Ένωσης.

Βρυξέλλες, 10 Μαρτίου 1999.

5. **Συμπεράσματα**

5.1. Η Επιτροπή των Περιφερειών επιδοκιμάζει την πρόταση της επιτροπής σχετικά με την εξώδικη επίλυση των καταναλωτικών διαφορών και τονίζει συγχρόνως ότι η πρωτοβουλία αυτή θα πρέπει, όπως άλλωστε προτείνει και η ίδια η Επιτροπή, να εφαρμοστεί ως δοκιμαστικό σχέδιο για τη διάρκεια δύο ετών.

5.2. Η δημιουργία διαδικασίας για την εξώδικη επίλυση των καταναλωτικών διαφορών στην εσωτερική αγορά θεωρείται συμβολή για την επίτευξη μεγαλύτερης διαφάνειας των δικαιωμάτων που διαθέτουν πολίτες στα πλαίσια της εσωτερικής αγοράς και θεωρείται επιπλέον κατάλληλη να συμβάλλει στην αύξηση της αποδοχής της ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης εκ μέρους των πολιτών.

5.3. Επιπλέον η Επιτροπή των Περιφερειών εκφράζει την άποψη ότι και στο μέλλον δεν θα πρέπει να αποτελεί στόχο των μέτρων που λαμβάνονται με σκοπό την πρόσβαση των καταναλωτών στη δικαιοσύνη για την κατάσταση των καθιερωμένων μηχανισμών ρύθμισης διαφορών που λειτουργούν στα κράτη μέλη από νέους ευρωπαϊκούς οργανισμούς. Αντίθετα, θα ήταν ευκταίο να προσαρμοστούν οι οργανισμοί που λειτουργούν στα ευρωπαϊκά πρότυπα που έχουν οριστεί ή πρόκειται να οριστούν.

5.4. Τέλος, η Επιτροπή των Περιφερειών θεωρεί απαραίτητο να χορηγηθεί και κατάλληλη οικονομική ενίσχυση για τα μέτρα που περιλαμβάνει η πρόταση της Επιτροπής σχετικά με την εξώδικη επίλυση των καταναλωτικών διαφορών. Από αυτή την άποψη, η ΕΤΠ επιδοκιμάζει το γεγονός ότι η πρόταση απόφασης του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου σχετικά με τη χάραξη ενός γενικού πλαισίου των κοινοτικών δραστηριοτήτων υπέρ των καταναλωτών, στο οποίο να προβλέπεται μεταξύ άλλων και η οικονομική ενίσχυση των πολιτικών κατανάλωσης που εφαρμόζουν τα κράτη μέλη, υιοθετήθηκε το Δεκέμβριο του 1998. Θα ήταν ευχής έργο, οι σχετικές πολιτικές κατανάλωσης να εφαρμοσθούν το συντομότερο δυνατόν.

Ο Πρόεδρος

της Επιτροπής των Περιφερειών

Manfred DAMMEYER

Γνωμοδότηση της Επιτροπής των Περιφερειών σχετικά με:

— την «Ανακοίνωση της Επιτροπής για τη βία που ασκείται εις βάρος παιδιών, εφήβων και γυναικών», και

— την «Τροποποιημένη πρόταση απόφασης του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για τη θέσπιση προγράμματος κοινοτικής δράσης (Πρόγραμμα Daphne) (2000-2004) σχετικά με μέτρα που αποσκοπούν στην πρόληψη της βίας εις βάρος των παιδιών, εφήβων και γυναικών»

(1999/C 198/12)

Η ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΤΩΝ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΩΝ,

έχοντας υπόψη την «Ανακοίνωση της Επιτροπής για τη βία που ασκείται εις βάρος παιδιών, εφήβων και γυναικών και την τροποποιημένη πρόταση απόφασης του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για τη θέσπιση προγράμματος κοινοτικής δράσης (Πρόγραμμα Daphne) (2000-2004) σχετικά με μέτρα κοινοτικής δράσης που αποσκοπούν στην πρόληψη της βίας εις βάρος των παιδιών, εφήβων και γυναικών» (COM(98) 335 τελικό — 98/0192 CNS και COM(99) 82 τελικό — 98/0192 COD) [1]·

έχοντας υπόψη την απόφαση που έλαβε η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, στις 18 Φεβρουαρίου 1999, να ζητήσει από την Επιτροπή των Περιφερειών να γνωμοδοτήσει επί του θέματος, σύμφωνα με το άρθρο 129 της Συνθήκης περί ιδρύσεως της Ευρωπαϊκής Κοινότητας·

έχοντας υπόψη την απόφαση που έλαβε το Προεδρείο της στις 16 Σεπτεμβρίου 1998 να αναθέσει την επεξεργασία της γνωμοδότησης αυτής στην επιτροπή 7 «Εκπαίδευση, Επαγγελματική Κατάρτιση, Πολιτισμός, Νεολαία, Αθλητισμός, Δικαιώματα των Πολιτών»·

έχοντας υπόψη το σχέδιο γνωμοδότησης (CdR 300/98 rév. 1) που υιοθετήθηκε από την επιτροπή 7 στις 10 Μαρτίου 1999 με βάση εισηγητική έκθεση της κας Onkelinx και της κας Van Den Brink·

έχοντας υπόψη τις συστάσεις για την ανάληψη δράσης εκ μέρους των τοπικών και περιφερειακών αρχών σε όλη την ΕΕ, προκειμένου να καταπολεμηθεί η κακοποίηση παιδιών, οι οποίες διατυπώθηκαν στο σεμινάριο με θέμα «τοπική και περιφερειακή συνεργασία για την προστασία των παιδιών από την κακοποίηση» που διοργάνωσε στις 4 Δεκεμβρίου 1998 στις Βρυξέλλες η επιτροπή 7, σε συνεργασία με την Εθνική Εταιρεία για την Πρόληψη των Βιαιοτήτων εις βάρος των Παιδιών (UK) και την Ιρλανδική Εταιρεία για την Πρόληψη των Βιαιοτήτων εις βάρος των Παιδιών (και με την υποστήριξη της πρωτοβουλίας Daphne).

υιοθέτησε ομόφωνα κατά την 28η σύνοδο ολομέλειας της 10ης και 11ης Μαρτίου 1999 (συνεδρίαση της 11ης Μαρτίου), την παρούσα γνωμοδότηση.

1. **Εισαγωγή**

1.1. *Η βία εις βάρος των παιδιών και των εφήβων*

1.1.1. Η βία που ασκείται εις βάρος των παιδιών και των εφήβων αποτελεί ένα πραγματικό κοινωνικό πρόβλημα, το οποίο, δυστυχώς, συναντάται στους κόλπους όλων των κοινωνικών τάξεων, ανεξάρτητα από το επίπεδο της κοινωνικοοικονομικής και πολιτιστικής τους ανάπτυξης.

1.1.2. Με τον όρο «κακοποίηση των παιδιών» νοείται οποιαδήποτε πράξη πραγματοποιείται — ή παραλείπεται — από άτομα, από αρχές ή από την κοινωνία συνολικά και όλες οι καταστάσεις που προκύπτουν από την εν λόγω πράξη — ή την απουσία της — και στερούν τα παιδιά από την ελευθερία τους ή τα αντίστοιχα δικαιώματά τους ή/και δυσχεραίνουν τη βέλτιστη ανάπτυξή τους.

1.1.3. Επιπλέον, διαπιστώνεται ότι οι υποβαθμισμένες κοινωνικοοικονομικές συνθήκες και κοινωνικό καθεστώς, η διάλυση της οικογένειας και η απουσία κοινωνικής ένταξης, καθώς και τα προβλήματα που συνδέονται με την εξάρτηση από το αλκοόλ και τα ναρκωτικά αποτελούν παράγοντες που επιτείνουν σημαντικά τους κινδύνους εμφάνισης βίας και, κατά συνέπεια, το ευάλωτο των παιδιών. Η βία αυτή μπορεί να περιλαμβάνει ταυτόχρονα την φυσική, σεξουαλική και ψυχολογική κακοποίηση, καθώς και ορισμένες μορφές εκμετάλλευσης των ανηλίκων ή εγκατάλειψης των ανηλίκων και των νεογέννητων. Τα φαινόμενα αυτά συναντώνται σε παγκόσμια και, κατά συνέπεια, ευρωπαϊκή κλίμακα. Επιπλέον, η ΕΤΠ επισημαίνει ιδιαίτερα την σημασία της ανάπτυξης της έρευνας σχετικά με τον αντίκτυπο της κατάχρησης ναρκωτικών και αλκοόλ επί του οικογενειακού περιβάλλοντος.

1.1.4. Όταν γίνεται αναφορά στη βία που ασκείται εις βάρος των παιδιών, δεν είναι δυνατόν να αγνοείται το πρόβλημα που συνιστούν τα δίκτυα τα οποία χρησιμοποιούν το Internet για τους σκοπούς της παιδικής πορνογραφίας. Από την άποψη αυτή, είναι σαφές ότι, λόγω της αποκεντρωμένης δομής του και της παγκόσμιας εξάπλωσής του, το Internet είναι δυνατόν να διευκολύνει τη δημιουργία και την ανάπτυξη τέτοιων δικτύων.

1.1.5. Αφετέρου, η ανοιχτή φύση του Internet είναι δυνατόν, να διευκολύνει τον εντοπισμό και τη σύλληψη των ατόμων που εμπλέκονται σε τέτοιου είδους δίκτυα, όπως πρόσφατα απέδειξε η εκτεταμένη διεθνής επιχείρηση που οδήγησε στην εξάρθρωση του

[1] ΕΕ C 259 της 18.8.1998, σ. 2. — ΕΕ C 89 της 30.4.1998, σ. 42.

δικτύου «wonderland». Εν πάση περιπτώσει, έχοντας επίγνωση της σοβαρότητας των πράξεων των παιδοφιλικών δικτύων στο Internet, η προσοχή μας δεν πρέπει να επικεντρώνεται αποκλειστικά ὰαυτό το πρόβλημα, στο βαθμό που, αφενός, αυτό συνιστά μία μόνο από τις πολυάριθμες πτυχές της βίας εις βάρος των παιδιών και, αφετέρου, οι παράνομες πράξεις στα δίκτυα αποτελούν μόνο ένα περιορισμένο μέρος των δραστηριοτήτων στο Internet.

1.1.6. Αν και η σεξουαλική εκμετάλλευση των παιδιών και η βία στις πόλεις και κυρίως στα σχολεία συγκεντρώνουν περισσότερο την προσοχή της κοινής γνώμης, επισημαίνεται ότι η πλειονότητα των πράξεων βίας, εγκατάλειψης και κακοποίησης συναντώνται συχνότερα στο οικογενειακό περιβάλλον. Βάσει των αρμοδιοτήτων τους ορισμένοι τοπικοί οργανισμοί ενδέχεται να λάβουν ειδικά μέτρα για την προστασία των παιδιών: τοποθέτηση σε οικογένειες φιλοξενίας ή σε ειδικά ιδρύματα, παρακολούθηση οικογενειών σε δυσχερή κατάσταση, οικονομική ενίσχυση, κ.λπ.

1.1.7. Επιπλέον, έχει διαπιστωθεί ότι τα παιδιά που αποτέλεσαν θύματα σεξουαλικής ή άλλης κακοποίησης κινδυνεύουν να γίνουν αργότερα θύτες.

1.1.8. Κάθε πράξη βίας έχει αντίκτυπο όχι μόνο επί του θύματος, αλλά και επί της οικογένειάς του και επί του συνόλου της κοινωνίας. Οι πράξεις βίας εις βάρος των παιδιών ή στους κόλπους της οικογένειάς τους, καθώς και οι ανάλογες πράξεις που μεταδίδονται από τα μέσα μαζικής ενημέρωσης ενδέχεται να επηρεάσουν τη φυσική, συναισθηματική και διανοητική υγεία των παιδιών και να προκαλέσουν φυσικές, συναισθηματικές ή διανοητικές βλάβες που να απαιτούν ιατρική, ψυχική και κοινωνική φροντίδα.

1.1.9. Όλες αυτές οι σκέψεις αξίζουν ιδιαίτερης προσοχής και επικέντρωσης των δράσεων και των μέτρων που οφείλει να λάβει η Ευρωπαϊκή Ένωση.

1.1.10. Είναι αδύνατη η εκτίμηση του πραγματικού κόστους για την κοινωνία των συνεπειών της βίας. Επιπλέον, είναι δεδομένο ότι τα κράτη μέλη δαπανούν σημαντικά ποσά για την ιατρική αγωγή, την ψυχολογική και κοινωνική υποστήριξη και τις δικαστικές συνέπειες αυτής της μάστιγας.

1.1.11. Αν και η οικονομική πτυχή δεν είναι αμελητέα, η ανθρώπινη πτυχή πρέπει να παραμείνει προτεραιότητα όλων και, ως εκ τούτου, κάθε δράση που έχει ως στόχο τον περιορισμό των κινδύνων και την πρόληψη των πράξεων βίας, εγκατάλειψης και κακοποίησης των παιδιών πρέπει να υποστηρίζεται. Τονίζεται, στο σημείο αυτό, ο σημαντικός ρόλος ορισμένων τοπικών οργανισμών στον τομέα της παιδικής προστασίας και της κοινωνικής βοήθειας στην παιδική ηλικία. Πράγματι, οι οργανισμοί αυτοί έχουν ιδιαίτερες ευθύνες από πλευράς ιατρικο-κοινωνικής πρόληψης όσον αφορά την κακομεταχείριση των παιδιών.

1.1.12. Από την άποψη αυτή, η ΕΤΠ υπογραμμίζει την αξία των εκπαιδευτικών εκστρατειών για την ασφάλεια των παιδιών, όχι μόνο στα σχολεία άλλα και έξω απαυτά.

1.2. *Διεθνές και ευρωπαϊκό πλαίσιο*

1.2.1. Η ανάγκη ανάληψης συντονισμένης δράσης σε παγκόσμιο επίπεδο για την προάσπιση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και την εξάλειψη της βίας έχει αναγνωρισθεί από πολλών ετών σε διάφορα επίπεδα και με ποικίλους τρόπους.

1.2.2. Σε παγκόσμιο επίπεδο, η Οικουμενική Διακήρυξη των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου του 1948, η Σύμβαση για τα Δικαιώματα των Παιδιών των Ηνωμένων Εθνών του 1989, η οποία καθιερώνει, στο άρθρο 19, το δικαίωμα των ατόμων ηλικίας μικρότερης των 18 ετών για προστασία «από κάθε μορφή κακοποίησης ή εκμετάλλευσης, συμπεριλαμβανομένης και της σεξουαλικής βίας», η Παγκόσμια Σύνοδος Κορυφής για τα Παιδιά του 1990, η Διακήρυξη της Στοκχόλμης του 1996 και το πρόγραμμα δράσης που υιοθετήθηκε από την πρώτη Παγκόσμια Διάσκεψη εναντίον της Σεξουαλικής Εκμετάλλευσης των Παιδιών για Εμπορικούς Σκοπούς αντιπροσωπεύουν ένα θεμελιώδες βήμα και συνιστούν, επί του παρόντος, μία βάση εθνικών και διεθνών δράσεων ὰαυτό τον τομέα.

1.2.3. Σε ευρωπαϊκό επίπεδο, η Σύμβαση για την Προάσπιση των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου και των Θεμελιωδών Ελευθεριών αναγνωρίζει το δικαίωμα όλων των ανθρώπων, συμπεριλαμβανομένων των γυναικών και των παιδιών, να μην υφίστανται «απάνθρωπη ή εξευτελιστική μεταχείριση».

1.2.4. Εξάλλου, η Σύνοδος Κορυφής των Βαλτικών Χωρών, η οποία πραγματοποιήθηκε στη Ρίγα το 1998, προέτρεψε τα κράτη μέλη της να συμμετάσχουν στις κοινές δράσεις της Ευρωπαϊκής Ένωσης για την καταπολέμηση της εμπορίας ανθρώπων και της εκμετάλλευσης των παιδιών κάθε είδους.

1.3. *Η απάντηση της Ευρωπαϊκής Ένωσης*

1.3.1. Η Ένωση, τα κράτη μέλη της και τα όργανά της θα διαδραματίσουν ένα θεμελιώδη ρόλο για την καταπολέμηση της βίας.

1.3.2. Είναι απαραίτητη η ενίσχυση και ανάπτυξη της κοινοτικής δράσης ὰαυτό τον τομέα, με παράλληλο σεβασμό των αρχών της επικουρικότητας και της συμπληρωματικότητας.

1.3.3. Κατόπιν προσκλήσεως του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, το Συμβούλιο και η Επιτροπή έλαβαν ήδη μία σειρά μέτρων, κυρίως στους τομείς της εκπαίδευσης, των οπτικοακουστικών μέσων και των νέων τεχνολογιών. Ούτως, το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο υιοθέτησε, το Μάιο του 1998, μία σύσταση για την προστασία των ανηλίκων και της ανθρώπινης αξιοπρέπειας στα οπτικοακουστικά και ενημερωτικά μέσα, ενώ ένα σχέδιο δράσης με στόχο την προώθηση της ασφαλούς χρησιμοποίησης του Internet βρίσκεται, επί του παρόντος, σε διαδικασία υιοθέτησης.

1.4. *Η βία εις βάρος των γυναικών*

1.4.1. Λίγο πριν από το έτος 2000, η βία εις βάρος των γυναικών εξακολουθεί να αποτελεί παγκόσμιο φαινόμενο. Μία στις δύο γυναίκες έχει υποστεί τουλάχιστον μία φορά στη ζωή της σεξουαλική βία. Όπως πρόκειται να καταδειχθεί παρακάτω, η σεξουαλική βία παρουσιάζει διάφορες μορφές. Είναι απογοητευτικό το γεγονός ότι εξακουλουθεί να παρατηρείται έλλειψη προγραμμάτων κατά της σεξουαλικής βίας, παρά την προσοχή και τη δραστηριότητα που αναπτύσσεται σχετικά με αυτό το φαινόμενο. Η σημασία τέτοιου είδους προγραμμάτων είναι αναμφισβήτητη.

1.4.2. Με τον όρο βία εις βάρος των γυναικών νοείται κάθε είδους σκληρότητα που ασκείται εις βάρος γυναικών ως συνέπεια της διαφοράς των φύλων.

1.4.3. Στο πεδίο αυτό εμπίπτει και η σεξουαλική βία. Ο ορισμός της σεξουαλικής βίας είναι [1]: κάθε ενέργεια κατά την οποία ένας άνθρωπος υποχρεώνεται να υποστεί σεξουαλική επαφή ή σεξουαλική χρησιμοποίηση. Σαυτό εμπίπτει και η αναγκαστική εκπόρνευση και το εμπόριο γυναικών με σκοπό τη σεξουαλική εκμετάλλευση.

1.4.4. Στη σεξουαλική βία ανήκει και η βία που ασκείται στο σπίτι. Ο ορισμός της βίας που ασκείται στο σπίτι είναι: η απειλή με τη χρήση φυσικής ή ψυχολογικής βίας, στο σπίτι, από τον αρσενικό προς το θηλυκό (πρώην) σύντροφο [2].

1.4.5. Επισημαίνεται το γεγονός ότι μεταξύ των γυναικών ορισμένες ευάλωτες ομάδες, όπως οι γυναίκες με ειδικές ανάγκες, τα μέλη των μειονοτήτων, οι μετανάστριες και οι κρατούμενες, διατρέχουν μεγαλύτερο κίνδυνο.

1.4.6. Η σεξουαλική βία εις βάρος των γυναικών προκαλεί προσωπικό πόνο και τραύματα. Επιπλέον, η βία που ασκείται εις βάρος των γυναικών αποτελεί για την κοινωνία ένα δαπανηρό φαινόμενο. Σύμφωνα με μία ολλανδική έρευνα, οι δαπάνες της σοβαρής έως ιδιαίτερα σοβαρής βίας στο σπίτι που ασκείται σε περίπου 50 000 γυναίκες ανέρχονται σε 332,6 εκατ. φιορίνια ετησίως. Σαυτές περιλαμβάνονται οι δικαστικές και αστυνομικές δαπάνες, οι ιατρικές δαπάνες, οι δαπάνες ψυχολογικής υποστήριξης και οι δαπάνες για τα κοινωνικά επιδόματα [3]. Η πρόληψη και η καταγγελία της βίας εις βάρος γυναικών και παιδιών μπορεί και πρέπει να γίνονται σε πρώιμο στάδιο. Σημαντική προϋπόθεση για το σκοπό αυτό είναι η δημιουργία μιας μη γραφειοκρατικής υπηρεσίας καταγγελιών. Θα πρέπει επίσης να διασφαλίζεται η πρόσβαση των γυναικών, ανεξαρτήτως έθνους, πολιτισμού ή εθνικότητας κοινοτικής ή άλλης.

1.4.7. Μία δεύτερη προϋπόθεση είναι η ικανότητα υπαλλήλων που έρχονται συχνά σε επαφή με τον πληθυσμό, όπως π.χ. οι μονάδες βασικών υπηρεσιών, να αναγνωρίζουν εγκαίρως σημάδια βίας σε ένα οικογενειακό περιβάλλον.

1.4.8. Κατά τα τελευταία έτη, πραγματοποιήθηκαν έρευνες, μεταξύ άλλων, και στην Αγγλία και τις Κάτω Χώρες σχετικά με τις μορφές και τη συχνότητα εμφάνισης της βίας εις βάρος των γυναικών. Ένα από τα συμπεράσματα των ερευνών είναι ότι η συγκαλυμμένη βία αντιπροσωπεύει μεγάλο μέρος του συνολικού ποσοστού [4]. Η βία εις βάρος των γυναικών, στις περισσότερες περιπτώσεις, ασκείται στο σπίτι και διαφεύγει της προσοχής. Οι δράστες είναι συχνά γνωστοί των θυμάτων. Αυτό επιδρά επί της διάθεσης του θύματος για καταγγελία. Έρευνες που έγιναν σε θύματα αποδεικνύουν ότι η βία που ασκείται εις βάρος γυναικών και παιδιών αποτελεί συγκριτικά την πρώτη σε συχνότητα εγκληματική πράξη. Τα αδικήματα αυτά δεν αντικατοπτρίζονται στις στατιστικές εγκληματικότητας.

1.5. *Διεθνές και ευρωπαϊκό πλαίσιο*

1.5.1. Πέραν των αναφερόμενων στο σκεπτικό του προγράμματος Daphne διακηρύξεων και συμβάσεων, επισύρεται η προσοχή σε δύο διεθνείς συμβάσεις που αναφέρονται ρητώς στην ισότητα ανδρών και γυναικών. Τη Διεθνή Σύμβαση του ΟΗΕ εναντίον των διακρίσεων εις βάρος των γυναικών, η οποία αναφέρεται και στη σεξουαλική βία. Στην εν λόγω σύμβαση περιλαμβάνονται συστάσεις για τη λήψη κατάλληλων νομοθετικών μέτρων και πολιτικής, καθώς και για την κατάργηση συνηθειών οι οποίες διαιωνίζουν τη βία εις βάρος των γυναικών. Επίσης, πρέπει να ληφθούν μέτρα και υπέρ των θυμάτων. Τα μέτρα δεν πρέπει να αφορούν αποκλειστικά τις δημόσιες αρχές, αλλά και τις επιμέρους οργανώσεις και επιχειρήσεις [5].

1.5.2. Στη Συνθήκη του Άμστερνταμ περιλαμβάνεται η διάταξη ότι «η ισότητα των φύλων αποτελεί θεμελιώδη αρχή της Ευρωπαϊκής Κοινότητας» [6].

1.5.3. Επιπλέον, στη Συνθήκη γίνεται ρητή αναφορά στις συνέπειες των διακρίσεων, καθώς και στη βία που ασκείται εις βάρος των γυναικών ως συνέπεια της διαφοράς των φύλων. Η εφαρμογή της Συνθήκης, η οποία αποτελεί την πρόθεση, πέραν της νομοθεσίας, συγκεκριμενοποιείται και στο πρόγραμμα δράσης. Το πρόγραμμα Daphne αποτελεί το αποτέλεσμα ενός προγράμματος δράσης για την καταπολέμηση της βίας που ασκείται εις βάρος των παιδιών, των νεαρών ατόμων και νέων γυναικών. Το περιεχόμενο του προγράμματος βασίζεται στις διατάξεις της Σύμβασης του ΟΗΕ και στην αρχή της «ισότητας των φύλων» της Συνθήκης του Άμστερνταμ.

1.6. *Η απάντηση της Ευρωπαϊκής Ένωσης*

1.6.1. Κατά το παρελθόν, το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο έλαβε επανειλημμένα θέση για θέματα σχετικά με τη σεξουαλική βία. Όσον αφορά την επίδραση επί των εθνικών νομοθεσιών και την παραχώρηση προτεραιότητας στο πλαίσιο της δικαστικής πολιτικής, η Επιτροπή των Περιφερειών είναι της γνώμης ότι το Συμβούλιο και η Επιτροπή μπορούν να ασκήσουν ενεργό και ορατή πολιτική, βάσει της οποίας η καταδίκη της σεξουαλικής βίας θα συνδυάζεται με τη μέριμνα για τη βελτίωση της ασφάλειας των γυναικών. Παράδειγμα αυτού αποτελεί η πρωτοβουλία για το πρόγραμμα Daphne, ένα αποτελεσματικό μέσο για την καταπολέμηση της σεξουαλικής βίας. Όσον αφορά την ενίσχυση της περιφερειακής και τοπικής πολιτικής για την καταπολέμηση της βίας εις βάρος των γυναικών, οι παρατηρήσεις μας για τους στόχους και την εφαρμογή του προγράμματος πρέπει να επικεντρωθούν στα κίνητρα των (δυνητικών) δραστών βίας εις βάρος των γυναικών.

---

(1) Βλέπε Bolan, 1988.
(2) J. Korf e.a., Economische kosten van thuisgeweld tegen vrouwen, Ίδρυμα Υποδοχής Γυναικών, Ουτρέχτη, 1997.
(3) J. Korf e.a., Economische kosten van thuisgeweld tegen vrouwen, Ίδρυμα Υποδοχής Γυναικών, Ουτρέχτη, 1997, σ. 71 και εξής.
(4) T. van Dijk e.a., Huiselijk Geweld, aard, omvang en hulpverlening, Υπουργείο Δικαιοσύνης, 1997.
(5) Het Vrouwenverdrag in Nederland anno 1997, Έκθεση της επιτροπήςGroenman,VUGA, Χάγη, 1997, σ. 125.
(6) R. Keith, EU equality policies post-Amsterdam, European Information Service Issue 191, Ιούλιος 1998.

2. **Ειδικές παρατηρήσεις**

Δημιουργία του προγράμματος Daphne

2.1. *Στόχοι του προγράμματος*

2.1.1. Η πρωτοβουλία Daphne εγγράφηκε στον προϋπολογισμό του 1997 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, προκειμένου να χρηματοδοτηθούν δράσεις για την καταπολέμηση της βίας που ασκείται, μεταξύ άλλων, εις βάρος παιδιών, εφήβων και γυναικών.

2.1.2. Η Επιτροπή των Περιφερειών εκτιμά ότι η καταπολέμηση της βίας που ασκείται εις βάρος των παιδιών, των εφήβων και των γυναικών απαιτεί, κατά κύριο λόγο, εργασία εκ του σύνεγγυς και απαντήσεις προσαρμοσμένες στην κοινωνικοπολιτιστική ποικιλομορφία που συναντάται στις διάφορες χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Λόγω της γνώσης των τοπικών πραγματικοτήτων, οι τοπικοί οργανισμοί συμμετέχουν ενεργά στην αποστολή αυτή τόσο στην ύπαιθρο όσο και στις αστικές ζώνες.

2.1.3. Επομένως, είναι σαφές, από την άποψη αυτή, ότι οι δράσεις πρέπει να υλοποιηθούν σε τοπική και περιφερειακή βάση· η προστιθέμενη αξία που μπορεί να προσφέρει η Ευρωπαϊκή Ένωση στο πλαίσιο αυτό τοποθετείται στο επίπεδο του συντονισμού, της συνεργασίας και της ανταλλαγής πληροφοριών μεταξύ των διαφόρων δράσεων, κατά τρόπο ώστε οι επιτόπου παράγοντες και οι δημόσιες αρχές να μπορούν να επωφεληθούν από τις ποικίλες εμπειρίες που αποκτήθηκαν, επιδιώκοντας παράλληλα την επίτευξη του κοινού στόχου του προγράμματος. Είναι σκόπιμο όπως οι περιφερειακοί και τοπικοί οργανισμοί, που έχουν καθημερινή εμπειρία στον τομέα της προστασίας των παιδιών, συνδεθούν με τις δράσεις που θα αναληφθούν με το πρόγραμμα Daphne.

2.1.4. Η ΟΚΕ επισημαίνει εξάλλου την ανάγκη οι άξονες δράσης του προγράμματος Daphne να προωθηθούν και να υλοποιηθούν σε συνεργασία με τις περιφερειακές και τοπικές οντότητες και αρχές, οι οποίες είναι τα πλησιέστερα προς τον πολίτη όργανα και αποτελούν ήδη, σε μεγάλο βαθμό, φορείς προώθησης δράσεων και υπηρεσιών πρόληψης των δυσχερειών που αντιμετωπίζουν οι οικογένειες και τα περισσότερα ευπαθή άτομα στις κοινότητές τους.

2.1.5. Υπό αυτή την έννοια, το εν λόγω πρόγραμμα εγγράφεται στη σχετική προοπτική, ενώ πρώτο στόχο του αποτελεί η παροχή βοήθειας και ενθάρρυνσης στις ΜΚΟ και τις εθελοντικές οργανώσεις που είναι δραστήριες για την καταπολέμηση της βίας. Η Επιτροπή των Περιφερειών εκτιμά, πράγματι, ότι η πείρα που απέκτησαν οι τελευταίες στον τομέα αυτό τις καθιστά θεμελιώδεις και απαραίτητους συνδέσμους.

2.1.6. Η Επιτροπή των Περιφερειών τάσσεται, επομένως, υπέρ της πρόβλεψης στο πρόγραμμα μίας σειράς δράσεων με στόχο την ενίσχυση της εγκαθίδρυσης δικτύων, της ανταλλαγής πληροφοριών και της συνεργασίας σε κοινοτικό επίπεδο. Π.χ. ορισμένοι οργανισμοί έχουν εγκαταστήσει γραμμές τηλεφωνικής εφημερίας που επιτρέπουν μια ταχύτερη παρέμβαση στα θύματα κακομεταχείρισης. Στο βαθμό που κάθε περίπτωση απαιτεί ειδική δράση, η ΕΤΠ θεωρεί ότι η καθημερινή εργασία των ενδιαφερομένων θα διευκολυνόταν να είχαν πρόσβαση σε ένα δίκτυο στο οποίο να καταγράφονται όλες οι διαφορετικές πρακτικές στα κράτη μέλη.

2.1.7. Οι οργανώσεις επαγγελματιών και εθελοντών που διαδραματίζουν ένα ρόλο στον τομέα της πρόληψης και της καταπολέμησης της βίας εις βάρος των γυναικών δραστηριοποιούνται συχνά σε τοπικό και περιφερειακό επίπεδο. Σε πολλές περιπτώσεις, οι εν λόγω οργανώσεις επιδίωξαν συνεργασία με τις τοπικές και περιφερειακές αρχές. Κάτι τέτοιο μπορεί να αποφέρει καλά αποτελέσματα και, ως εκ τούτου, η ΕΤΠ ζητεί στον τομέα αυτό την προώθηση και υποστήριξη σχεδίων που περιλαμβάνουν τέτοιου είδους συνεργασία. Η συνεργασία αυτή μπορεί να είναι πολιτικής και/ή χρηματοδοτικής φύσεως και στις εν λόγω οργανώσεις συχνά ανατίθενται υπηρεσίες και δραστηριότητες που προωθούν οι τοπικές αρχές. Από την πλευρά αυτή έχει σημασία η ύπαρξη μονίμων δημοτικών γραφείων παρακολούθησης των γυναικών και των ανηλίκων που να αποτελούν μονάδες παροχής βασικών κοινωνικών υπηρεσιών.

2.1.8. Υποστηρίζεται ο στόχος του προγράμματος Daphne για την ενίσχυση, αφενός, της ανταλλαγής πληροφοριών και της συνεργασίας και, αφετέρου, της συνειδητοποίησης και της ανταλλαγής επιτυχών προσεγγίσεων. Εν προκειμένω, επισημαίνεται ότι η άμεση αντιμετώπιση του προβλήματος της βίας πρέπει να πραγματοποιηθεί κυρίως στο σπίτι.

2.1.9. Το τοπικό και περιφερειακό επίπεδο προσφέρεται, όπως αποδεικνύει η πείρα, για μία προληπτική και ουσιαστική αντιμετώπιση της βίας εις βάρος των γυναικών. Επίσης, η υποδοχή των θυμάτων πραγματοποιείται όλο και συχνότερα σε τοπικό και περιφερειακό επίπεδο. Η ανταλλαγή πληροφοριών πρέπει, επίσης, να προσανατολισθεί προς την κατεύθυνση των τοπικών και περιφερειακών συνεργατικών ενώσεων και δραστηριοτήτων.

2.1.10. Είναι σκόπιμο, στο πλαίσιο του προγράμματος Daphne να δοθεί βαρύτητα στην ανταλλαγή επιτυχών σχεδίων και δραστηριοτήτων για την καταπολέμηση της βίας εις βάρος των γυναικών, καθώς και στην εγκαθίδρυση και ενίσχυση δικτύων των ενδιαφερομένων.

2.1.11. Οι ενημερωμένες πληροφορίες σχετικά με τις έρευνες όσον αφορά τη μορφή, τα αίτια και τις συνέπειες της σεξουαλικής βίας έχουν μεγάλη σημασία για την αποτελεσματική αντιμετώπιση του όλου προβλήματος. Αλλά η παραχώρηση υπερβολικής βαρύτητας στην έρευνα ενδέχεται να βλάψει την υποστήριξη μίας συγκεκριμένης και κατάλληλης αντιμετώπισης της σεξουαλικής βίας.

2.1.12. Για τις δημόσιες ενημερωτικές εκστρατείες αρμόζει περισσότερο, όσον αφορά την κλίμακα, το εθνικό και ευρωπαϊκό επίπεδο. Τέτοιου είδους εκστρατείες συμβάλλουν κυρίως στη δημιουργία ενός προγράμματος για ένα θέμα. Η χρησιμοποίηση αυτού του μέσου δεν θα πρέπει να προκαλεί μεγάλες προσδοκίες όσον αφορά την ενημέρωση και τη συνειδητοποίηση, λαμβανομένων υπόψη των προηγούμενων εμπειριών από τις δημόσιες ενημερωτικές εκστρατείες για τη σεξουαλική βία.

2.1.13. Θεωρείται ακόμη ότι παρουσιάζει ενδιαφέρον η απόδοση βαρύτητας, στο πλαίσιο του προγράμματος, στη χρησιμοποίηση της εμπειρογνωμοσύνης ενδιαμέσων παραγόντων και συμβούλων, για παράδειγμα αυτών που δραστηριοποιούνται στις εταιρείες κατασκευής κατοικιών και στις κοινωνικές υπηρεσίες, καθώς και των γιατρών και αστυνομικών που ειδικεύονται σε θέματα άσκησης βίας εις βάρος των γυναικών. Η παρουσία εμπειρογνωμόνων ἀαυτό τον τομέα μπορεί να ενισχύσει την έγκαιρη επισήμανση.

2.1.14. Η βία που ασκείται εις βάρος των γυναικών αποτελεί, μεταξύ άλλων, συνέπεια της έλλειψης ισορροπίας δυνάμεων μεταξύ γυναικών και ανδρών. Για το λόγο αυτό, είναι σημαντική η ανάπτυξη προγραμμάτων για την πρόληψη και την εξισορρόπηση της κατάστασης.

2.2. *Πιστώσεις του προγράμματος (άρθρο 3)*

2.2.1. Η ΕΤΠ υποστηρίζει ότι οι διευθετήσεις όσον αφορά την πίστωση του προγράμματος έπρεπε να καθορισθούν σαφέστερα. Ζητεί μία επεξηγηματική ανάλυση του προϋπολογισμού, με τη λεπτομερέστερη παρουσίαση των χρηματοδοτικών απαιτήσεων των προβλεπόμενων δράσεων.

2.2.2. Η Επιτροπή των Περιφερειών διαπίστωσε, κατά την ανάγνωση της ανακοίνωσης, ότι η δημιουργία του προγράμματος αποτελεί απάντηση σε επίμονο αίτημα των ΜΚΟ που δραστηριοποιούνται στον τομέα της καταπολέμησης της βίας και της κακοποίησης. Ούτως, κατά το 1997, υποβλήθηκαν 428 σχέδια που αντιπροσωπεύουν αιτήσεις για επιδοτήσεις ύψους 35 εκατομμυρίων Ecu, βάσει του ad hoc κονδυλίου του προϋπολογισμού.

2.2.3. Ως εκ τούτου, η ΕΤΠ εκφράζει απογοήτευση, επειδή η χρηματοδότηση του προγράμματος ανέρχεται μόνο σε 25 εκατ. Ecu για μία πενταετία, από τη στιγμή μάλιστα που θα έχουν δυνατότητα συμμετοχής στο πρόγραμμα και οι 11 υποψήφιες για ένταξη χώρες, πέραν των 15 κρατών μελών.

Διάρθρωση του προγράμματος

2.3. *Υλοποίηση (άρθρο 2)*

2.3.1. Η ΕΤΠ διαπιστώνει με ικανοποίηση ότι η υλοποίηση των προβλεπόμενων από το πρόγραμμα δράσεων θα πραγματοποιηθεί σε στενή συνεργασία τόσο με τα κράτη μέλη όσο και με τα όργανα και οργανώσεις που δραστηριοποιούνται στον τομέα. Αυτό, εξάλλου, είναι απόλυτα συνεπές με τη φιλοσοφία των κατευθύνσεων δράσης που καθορίζονται στο άρθρο 1 του προγράμματος.

2.3.2. Εν προκειμένω, η ΕΤΠ επιθυμεί να υπενθυμίσει τη σημασία του ρόλου που μπορούν να διαδραματίσουν οι περιφέρειες στον τομέα αυτό, λαμβανομένων υπόψη, αφενός, των συνταγματικών αρμοδιοτήτων ορισμένων απαυτές σχετικά και, αφετέρου, της μεγάλης εγγύτητας τους προς τις πραγματικές επιτόπου συνθήκες, χάρη στις δραστηριότητές τους στους τομείς της πρόληψης, προσανατολισμού και παροχής βοήθειας στους ανηλίκους και τις επισφαλείς οικογένειες. Οι περιφέρειες θα μπορούσαν να έχουν σημαντικές αρμοδιότητες συνεργασίας με την Επιτροπή μέσω της Συμβουλευτικής Επιτροπής που αναφέρεται στο σημείο 2.5 της παρούσας γνωμοδότησης, κατά τα διάφορα στάδια εκτέλεσης των σχεδίων:

— κατά το στάδιο υποβολής των αιτήσεων, π.χ. λειτουργώντας ως οργανισμός διαπίστευσης των οργανώσεων που διαθέτουν ήδη μία δημόσια πορεία και φήμη ανάληψης δεσμεύσεων στον τομέα του σεβασμού των ανθρωπίνων δικαιωμάτων των ανηλίκων και των γυναικών·

— συμβάλλοντας στην καλύτερη αξιολόγηση των αιτήσεων που υποβάλλονται, μέσω του εντοπισμού των προγραμμάτων που ανταποκρίνονται περισσότερο στην κοινωνική πραγματικότητα των περιοχών στις οποίες πρόκειται να εφαρμοσθούν·

— συμμετέχοντας στην παρακολούθηση της εκτέλεσης των σχεδίων που έχουν εγκριθεί·

— συμμετέχοντας στην αξιολόγηση των εκτελούμενων σχεδίων.

2.3.3. Η ΕΤΠ επικροτεί την αναφορά που γίνεται στην ανάγκη να προωθηθεί η συνεργασία μεταξύ των ΜΚΟ και των τοπικών και περιφερειακών αρχών στον τομέα αυτό στην ένατη αιτιολογική σκέψη της τροποποιημένης πρότασης της Ευρωπαϊκής Επιτροπής (17.02.1999), όπως πρότεινε το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο στο σχέδιο γνωμοδότησης για το θέμα αυτό. Ωστόσο, εκφράζει τη λύπη του για το γεγονός ότι η έμφαση αυτή δεν επαναλαμβάνεται στο άρθρο 2 του σχεδίου απόφασης.

2.4. *Συνοχή και συμπληρωματικότητα (άρθρο 4)*

2.4.1. Η Επιτροπή των Περιφερειών επιθυμεί να επισημάνει τη μέριμνα για το συντονισμό και τη συμπληρωματικότητα όσον αφορά την υλοποίηση τόσο των διαφόρων δράσεων του προγράμματος όσο και των δράσεων των άλλων συναφών κοινοτικών προγραμμάτων και μέτρων. Αυτό αφορά κυρίως τις δράσεις που θα ήταν δυνατόν να αναληφθούν στο πλαίσιο του σχεδίου δράσης για την προώθηση της ασφαλούς χρησιμοποίησης του Internet και ειδικότερα τη σειρά δράσεων για τη δημιουργία ενός ευρωπαϊκού δικτύου ανοιχτών τηλεφωνικών γραμμών («hot-lines»).

2.5. *Συμβουλευτική επιτροπή (άρθρα 5 και 6)*

2.5.1. Η ΕΤΠ θεωρεί ότι η συμμετοχή των κρατών μελών στη διεργασία επιλογής, χρηματοδότησης, παρακολούθησης και αξιολόγησης του προγράμματος αποτελεί τη λογική συγκεκριμενοποίηση της φιλοσοφίας του άρθρου 2.1 του σχεδίου απόφασης.

2.5.2. Αν και υπάρχουν και άλλοι μηχανισμοί που διασφαλίζουν τη μεγαλύτερη συμμετοχή των κρατών μελών στη διαδικασία υλοποίησης του προγράμματος, η ΕΤΠ αποδέχεται την προσφυγή σε μία επιτροπή συμβουλευτικού καθαρά χαρακτήρα, στο βαθμό που το πρόγραμμα επιδιώκει κυρίως να ενισχύσει δράσεις που ήδη έχουν αναληφθεί σε διάφορα εθνικά επίπεδα.

2.6. *Διεθνής συνεργασία (άρθρο 7)*

2.6.1. Η ΕΤΠ επιδοκιμάζει την πρόθεση της Επιτροπής να ενισχύσει τη συνεργασία με τρίτες χώρες και διεθνείς οργανώσεις που είναι αρμόδιες στον τομέα της δημόσιας υγείας. Επιδοκιμάζει, επίσης, τη δυνατότητα συμμετοχής στο πρόγραμμα των συνδεδεμένων χωρών της Κεντρικής και Ανατολικής Ευρώπης, της Κύπρου και των χωρών της ΕΖΕΣ, αν και επαναλαμβάνει, όπως και στο σημείο 2.2., την ανησυχία της όσον αφορά την επάρκεια του προβλεπόμενου προϋπολογισμού για το άνοιγμα αυτό.

2.6.2. Η ΕΤΠ τονίζει, ειδικότερα, ότι θα πρέπει οπωσδήποτε για το θέμα του εμπορίου γυναικών να θεσπισθεί μία διεθνής ρύθμιση.

2.7. *Παρακολούθηση και αξιολόγηση (άρθρο 8)*

2.7.1. Η ΕΤΠ επισημαίνει τη σημασία της αποτελεσματικής παρακολούθησης και υλοποίησης του προγράμματος και τονίζει την ανάγκη συμμετοχής όλων των ενδιαφερόμενων παραγόντων στη διαδικασία αξιολόγησης, συμπεριλαμβανομένων και των τοπικών και περιφερειακών αρχών, των οποίων οι αρμόδιες υπηρεσίες θα λάβουν μέρος στην υλοποίηση των κατευθύνσεων δράσεις.

3. **Γενικές παρατηρήσεις**

3.1. *Ειδικά μέτρα για τα παιδιά, προοριζόμενα να ενισχύσουν την προστασία των παιδιών από τη βία*

3.1.1. Η ΕΤΠ εκφράζει υποστήριξη στην πρόταση για την ανάθεση στην Eurostat της συγκέντρωσης και ανάλυσης όλων των μη εμπιστευτικών στατιστικών στοιχείων όσον αφορά τη σεξουαλική εκμετάλλευση, την εγκατάλειψη και τις σεξουαλικές βιαιότητες που ασκούνται εις βάρος τους στα κράτη μέλη και στις 11 υποψήφιες χώρες που είναι επίσης δικαιούχες του προγράμματος Daphne, καθώς και στην πρόταση για την έκδοση σύστασης προς τα κράτη μέλη να αξιοποιήσουν με τον καλύτερο τρόπο τους πόρους της Europol όσον αφορά τόσο την αναζήτηση εξαφανιζόμενων παιδιών όσο και τις δικαστικές δράσεις εναντίον των σχετικών κακοποιών ή δικτύων κακοποιών.

3.1.2. Οι εν λόγω προτάσεις εντάσσονται στο πλαίσιο μίας αυξημένης δικαστικής και αστυνομικής συνεργασίας, όπως προβλέπεται από τον τρίτο πυλώνα.

3.1.3. Τα μέτρα αυτά που αφορούν πρωτίστως τα εξαφανιζόμενα ή υπό σεξουαλική εκμετάλλευση παιδιά δεν πρέπει να επισκιάζουν το γεγονός ότι το μεγαλύτερο μέρος των κακοποιήσεων γίνεται στους κόλπους της οικογένειας.

3.1.4. Βεβαίως, το φαινόμενο αυτό προβάλλεται λιγότερο από τον τύπο, αλλά είναι πολύ περισσότερο διαδεδομένο στην κοινωνία μας.

3.1.5. Τα τελευταία χρόνια διαπιστώνεται ότι η κοινωνία και η πολιτική συνειδητοποίησε αυτό το πρόβλημα.

3.1.6. Η ΕΤΠ προτείνει να υποστηριχθούν, επίσης, συγκεκριμένες δράσεις για την πρόληψη της ενδοοικογενειακής κακοποίησης, με τη συνεκτίμηση υπόψη της πείρας που διαθέτουν πολυάριθμες εθελοντικές οργανώσεις που δραστηριοποιούνται κατά αυτόν τον τρόπο και σιωπηρώς από πολλών ετών.

3.2. *Ειδικά μέτρα για τις γυναίκες*

Συστάσεις

3.2.1. Λαμβανομένης υπόψη της φύσης της βίας που ασκείται εις βάρος των γυναικών (συχνά στο σπίτι και από γνωστούς), απαιτείται η επισήμανση, η πρόληψη και η υποδοχή να πραγματοποιείται σε συνοικιακό και κοινοτικό επίπεδο. Σχετικά μαυτό, διατυπώνονται οι παρακάτω συστάσεις. Η πολιτική καταζήτησης της αστυνομίας θα πρέπει να προσανατολίζεται με μεγαλύτερη προτεραιότητα προς την αναζήτηση δραστών πράξεων βίας εις βάρος γυναικών και παιδιών.

Χρειάζεται επίσης να καταρτισθούν ιδιαίτερα προγράμματα βοήθειας για τους δράστες πράξεων βίας εις βάρος γυναικών.

1. Συνιστάται η επιδίωξη της αποτελεσματικότητας των μέτρων να προσανατολισθεί κυρίως προς την κατεύθυνση της τοπικής και περιφερειακής προσέγγισης.

2. Συνιστάται να αναζητηθούν δυνατότητες σε πολιτικά επίπεδα και υπάρχοντα όργανα, τα οποία μπορούν να χειρισθούν το πρόβλημα της βίας εις βάρος των γυναικών, κατά τον καλύτερο τρόπο, με την ανάληψη μιας εκστρατείας ευαισθητοποίησης από τα μέσα μαζικής ενημέρωσης.

3. Συνιστάται το βάρος του προγράμματος να επικεντρωθεί λιγότερο στην έρευνα και περισσότερο στη δημιουργία καινοτόμων και επιτυχών σχεδίων. Συνιστάται παράλληλα με το ενδιαφέρον προς τα θύματα να επιδειχθεί ενδιαφέρον και για τους δράστες πράξεων βίας εις βάρος γυναικών. Στο πλαίσιο αυτό θα πρέπει να επισημανθεί η έκθεση της Επιτροπής του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου για τα Δικαιώματα της Γυναίκας με τίτλο. Η ανάληψη μίας εκστρατείας σε ολόκληρη την ΕΕ για την εξάλειψη των πράξεων βίας εις βάρος των γυναικών Επίσης, θα πρέπει να τονισθεί ότι η Επιτροπή συνιστά την ανάληψη ενημερωτικών εκστρατειών και την υιοθέτηση προγραμμάτων εκπαίδευσης και κατάρτισης των παιδιών σχετικά με τις συνέπειες της βίας.

4. Συνιστάται παράλληλα με το ενδιαφέρον προς τα θύματα να επιδειχθεί ενδιαφέρον και για τους δράστες πράξεων βίας εις βάρος των γυναικών.

5. Να συγκεντρωθούν στοιχεία σχετικά με το κόστος που συνεπάγεται η βία κατά των γυναικών στα επιμέρους κράτη μέλη.

3.2.2. Προς επίρρωση των συστάσεων, παρατίθενται ορισμένα παραδείγματα [1] περιφερειακών και τοπικών πρωτοβουλιών:

Η τοπική πολιτική ασφάλειας μπορεί να αποτελέσει την αφετηρία μίας παρέμβασης για την πρόληψη και τη σήμανση της σεξουαλικής βίας. Η βία εις βάρος των γυναικών δεν αποτελεί αποκλειστικά θέμα παροχής βοήθειας. Σε μία περιοχή, οι κοινοτικές αρχές συνέστησαν μία ομάδα εργασίας βάσει σχεδίου υπό τον τίτλο «Βία στους κόλπους της οικογένειας». Σαυτή συμμετέχουν, μεταξύ άλλων, το κοινοτικό γραφείο ασφάλειας, ένα ίδρυμα υποδοχής γυναικών και το υπουργείο. Η εν λόγω ομάδα εργασίας συνέταξε ήδη ένα σχέδιο δράσης, στο οποίο προβλέπεται η επιδίωξη τεσσάρων στόχων: η βελτίωση της καταγραφής, της παροχής βοήθειας, της σήμανσης και της ποινικής αντιμετώπισης. Επί του παρόντος, το σχέδιο βρίσκεται στο στάδιο της υλοποίησης.

3.2.3. Σε μία άλλη περιοχή, οκτώ κοινότητες αποφάσισαν να εγκαθιδρύσουν τοπικά δίκτυα σχετικά με το θέμα της βίας εις βάρος των γυναικών. Αυτά τα δίκτυα λειτουργούν ως πολυκλαδικές ομάδες. Είναι δυνατόν να αναλάβουν ταχεία και επαγγελματική δράση σε περίπτωση άσκησης σεξουαλικής βίας εις βάρος γυναικών.

3.2.4. Σε ένα τοπικό αστυνομικό τμήμα, συνεργάτες συνέστησαν με δική τους πρωτοβουλία ένα δίκτυο με θέμα τη βία στο σπίτι. Σαυτό συμμετέχουν αστυνομικοί και κοινωνικοί λειτουργοί. Στόχο του δικτύου αποτελεί η ανταλλαγή εμπειριών, η βελτίωση της εμπειρογνωμοσύνης για το θέμα αυτό και η βελτίωση της αστυνομικής μέριμνας στην πράξη.

---

[1] Ελλείψει χρόνου, προς το παρόν διαθέτουμε μόνο παραδείγματα από τις Κάτω Χώρες.

4. **Συμπεράσματα**

4.1. Η ΕΤΠ επιδοκιμάζει την πολιτική απάντηση που συνιστά η ανακοίνωση της Επιτροπής και η πρόταση απόφασης του Συμβουλίου με στόχο τη δημιουργία ενός κοινοτικού προγράμματος δράσης για την αντιμετώπιση της βίας που ασκείται εις βάρος των παιδιών, των εφήβων και των γυναικών, καθώς πρόκειται για ένα σημαντικό και ιδιαίτερα διαδεδομένο πρόβλημα, το οποίο συνιστά κατάφωρη παραβίαση των θεμελιωδών ανθρωπίνων δικαιωμάτων.

4.2. Καθώς η καταπολέμηση της βίας εις βάρος των παιδιών, των εφήβων και των γυναικών απαιτεί, καταρχήν, εργασία εκ του σύνεγγυς και τοπικές και περιφερειακές απαντήσεις, η ΕΤΠ εκτιμά ότι το πρόγραμμα θα αποκτήσει ευρωπαϊκή προστιθέμενη αξία με την ανάληψη και ενίσχυση δράσεων συνεργασίας, συντονισμού και ανταλλαγής πληροφοριών μεταξύ των διαφόρων επιτόπου εμπειριών.

4.3. Διαπιστώνεται ότι το πρόγραμμα αποτελεί απάντηση σε επίμονο αίτημα των ΜΚΟ που δραστηριοποιούνται στον τομέα της κακοποίησης. Για το λόγο αυτό, εκφράζεται απογοήτευση για τη χρηματοδότηση του προγράμματος, η οποία ανέρχεται μόνο σε 25 εκατ. Ecu για μία πενταετία.

4.4. Επιδοκιμάζεται η μέριμνα της Επιτροπής για την υλοποίηση των δράσεων του προγράμματος σε στενή συνεργασία τόσο με τα κράτη μέλη και τις υποψήφιες χώρες όσο και με τα όργανα και οργανώσεις που δραστηριοποιούνται στον τομέα. Εν προκειμένω, υπενθυμίζεται η σημαντικός θεσμικός ρόλος που μπορούν να διαδραματίσουν στο πλαίσιο αυτό οι τοπικές και περιφερειακές αρχές.

4.5. Υποστηρίζεται η πρόταση να ανατεθεί στην Eurostat η συγκέντρωση και η ανάλυση όλων των μη εμπιστευτικών στατιστικών στοιχείων όσον αφορά τη σεξουαλική εκμετάλλευση των παιδιών και τις σεξουαλικές βιαιότητες που ασκούνται εις βάρος τους στα κράτη μέλη, καθώς και στην πρόταση για την έκδοση σύστασης προς τα κράτη μέλη να αξιοποιήσουν με τον καλύτερο τρόπο τους πόρους της Europol.

4.6. Προτείνεται, εξάλλου, να μην αγνοηθεί η πτυχή της οικογενειακής κακοποίησης, φαινόμενο το οποίο από πολλών ετών παραμένει θέμα ταμπού εις βάρος της ευζωίας των παιδιών. Υπό αυτή την έννοια, η ΕΤΠ εκτιμά, επίσης, αναγκαίο να υποστηριχθούν όλες οι δράσεις παροχής βοήθειας και πρόληψης των φαινομένων ενδοοικογενειακής κακοποίησης των παιδιών.

4.7. Η ΕΤΠ σημειώνει την πρόσφατη απόφαση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής να αλλάξει τη νομική βάση του σχεδίου απόφασης για το πρόγραμμα Daphne από το άρθρο 235 στο άρθρο 129 της (δημόσια υγεία). Καλεί την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, στο πλαίσιο αυτό, να διευκρινίσει στις αιτιολογικές σκέψεις του σχεδίου απόφασης ότι δίδεται ευρεία ερμηνεία στο όρο «δημόσια υγεία», βάσει των νέων διατάξεων της Συνθήκης του 'Αμστερνταμ, ώστε να καλυφθούν από το πρόγραμμα οι δράσεις για την καταπολέμηση όλων των μορφών βίας κατά των γυναικών, των νέων και των παιδιών που επηρεάζουν τη σωματική, ψυχική και πνευματική του υγεία.

4.8. Κατά τη γνώμη της ΕΤΠ, πρέπει κατά συνέπεια να αναφέρεται ρητά ότι το πρόγραμμα Daphne έχει ως στόχο να καλύψει την πρόληψη της σωματικής, σεξουαλικής και ψυχολογικής βίας και ότι οι σχέσεις για την πρόληψη της σεξουαλικής παρενόχλησης,της σεξουαλικής εκμετάλλευσης, της πορνείας και της εγκατάλειψης των παιδιών δεν αποκλείονται καθόλου από το πεδίο εφαρμογής του προγράμματος.

Βρυξέλλες, 11 Μαρτίου 1999.

Ο Πρόεδρος

της Επιτροπής των Περιφερειών

Manfred DAMMEYER

Γνωμοδότηση της Επιτροπής των Περιφερειών σχετικά με την «Κατάρτιση επί ευρωπαϊκών θεμάτων για τις τοπικές και περιφερειακές αρχές στην Ευρώπη»

(1999/C 198/13)

Η ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΤΩΝ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΩΝ,

έχοντας υπόψη την απόφαση που έλαβε το Προεδρείο της στις 15 Ιουλίου 1998, σύμφωνα με την 4η παράγραφο του 'Αρθρου 198 Γ της Συνθήκης περί ιδρύσεως της Ευρωπαϊκής Κοινότητας, για την επεξεργασία γνωμοδότησης πρωτοβουλίας σχετικά με την «Κατάρτιση επί ευρωπαϊκών θεμάτων για τις τοπικές και περιφερειακές αρχές στην Ευρώπη» και την ανάθεση στην επιτροπή 7 «Εκπαίδευση, επαγγελματική κατάρτιση, πολιτισμός, νεολαία, αθλητισμός, δικαιώματα των πολιτών» της προετοιμασίας γνωμοδότησης επί του θέματος·

έχοντας υπόψη τα συμπεράσματα της Διάσκεψης με θέμα «Κατάρτιση επί ευρωπαϊκών θεμάτων για τις τοπικές και περιφερειακές αρχές στην Ευρώπη», η οποία πραγματοποιήθηκε στις 5 και 6 Ιουνίου 1998 στη Βαρκελώνη και διοργανώθηκε από την ΕΤΠ, το Ευρωπαϊκό Κέντρο για τις Περιφέρειες, το Ευρωπαϊκό Ινστιτούτο Δημόσιας Διοίκησης, το Κολέγιο της Ευρώπης και την Ευρωπαϊκή Επιτροπή·

έχοντας υπόψη το σχέδιο γνωμοδότησης (CdR 404/98 rev.1) που υιοθέτησε η επιτροπή 7 στις 4 Δεκεμβρίου 1998 (Εισηγητές: η κα Lund και ο κ. Pujol i Soley)·

υιοθέτησε κατά την 28η σύνοδο ολομέλειας της 10ης και 11ης Μαρτίου 1999 (συνεδρίαση της 11ης Μαρτίου), την ακόλουθη γνωμοδότηση.

1. **Εισαγωγή**

1.1. Η Διαπεριφερειακή Διάσκεψη με θέμα «Κατάρτιση επί ευρωπαϊκών θεμάτων για τις τοπικές και περιφερειακές αρχές στην Ευρώπη», που διεξήχθη στις 5 και 6 Ιουνίου 1998 στη Βαρκελώνη και διοργανώθηκε από το Ευρωπαϊκό Κέντρο για τις Περιφέρειες της Βαρκελώνης, το Ευρωπαϊκό Ινστιτούτο Δημόσιας Διοίκησης του Μάαστριχτ, το Κολέγιο της Ευρώπης της Μπρυζ (Bruges) με την υποστήριξη της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, της Επιτροπής των Περιφερειών και της Κυβέρνησης της Καταλονίας, υπήρξε ορόσημο για τις περιφέρειες και τους δήμους της Ευρώπης, δεδομένου ότι απετέλεσε ευκαιρία για τη διεξαγωγή εις βάθος συζητήσεων σχετικά με τις ανάγκες που αντιμετωπίζουν οι εν λόγω αρχές όσον αφορά την κατάρτιση επί ευρωπαϊκών θεμάτων.

1.2. Επί τη βάσει ερωτηματολογίου που απεστάλη σχεδόν σε όλες τις περιφέρειες και στις περισσότερες πόλεις της ΕΕ, καθώς και στις υποψήφιες προς ένταξη στην ΕΕ χώρες, κατέστη δυνατόν κατά την εν λόγω Διάσκεψη, αφενός, να εντοπισθούν οι ανάγκες κατάρτισης επί ευρωπαϊκών θεμάτων σε ορισμένους τομείς προτεραιότητας και, αφετέρου, να παρασχεθούν πληροφορίες σχετικά με τις διοικητικές υπηρεσίες που ασχολούνται με τις ευρωπαϊκές υποθέσεις και με την παράμετρο του ανθρώπινου δυναμικού, αλλά και πληροφορίες όσον αφορά τους αιρετούς εκπροσώπους και τους δημοσίους υπαλλήλους των τοπικών και περιφερειακών αρχών που είναι αρμόδιες για τα θέματα αυτά.

1.3. Τα συμπεράσματα της προαναφερθείσας Διάσκεψης επικεντρώθηκαν στο γεγονός ότι απαιτείται οι διοικήσεις — που δρουν σε τοπικό και περιφερειακό επίπεδο — καθώς και οι ενώσεις τοπικών και περιφερειακών αρχών να εστιάσουν κατά προτεραιότητα την προσοχή τους στην ενίσχυση των ικανοτήτων του ανθρώπινου δυναμικού τους, να ενημερωθούν για θέματα κοινοτικού ενδιαφέροντος και να αναπτύξουν δραστηριότητες οι οποίες είναι απολύτως αναγκαίες στον τομέα της κατάρτισης επί ευρωπαϊκών θεμάτων. Επιπλέον, κατά τη διάρκεια της Διάσκεψης, εντοπίσθηκαν ανάγκες κατάρτισης σε ορισμένους τομείς προτεραιότητας.

1.4. Σύμφωνα με τα συμπεράσματα της εν λόγω Διάσκεψης, η ΕΤΠ προτείνει την ανάληψη δράσεως με στόχο τη βελτίωση του επαγγελματισμού του ανθρώπινου δυναμικού που απασχολείται στις τοπικές διοικήσεις όσον αφορά τα κοινοτικά θέματα.

2. **Γενικές παρατηρήσεις**

2.1. *Ο στόχος της κατάρτισης επί ευρωπαϊκών θεμάτων*

2.1.1. Η ΕΤΠ συνιστά τη θεσμοθέτηση προγράμματος για την κατάρτιση επί ευρωπαϊκών θεμάτων ως αναγκαίο μέσο για την ενδυνάμωση της διαδικασίας της ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης και για τη βελτίωση της λειτουργίας των τοπικών και περιφερειακών αρχών στην Ευρώπη.

2.1.2. Το σχέδιο αυτό αποβλέπει στη βελτίωση των γνώσεων που απαιτείται να διαθέτουν οι αιρετοί εκπρόσωποι και οι υπάλληλοι των ευρωπαϊκών τοπικών και περιφερειακών αρχών επί κοινοτικών θεμάτων.

2.1.3. Η ΕΤΠ σκοπεύει να γνωστοποιήσει στα όργανα της ΕΕ τη βαθιά πεποίθησή της όσον αφορά τη σπουδαιότητα της κατάρτισης επί ευρωπαϊκών θεμάτων για την ενδυνάμωση της διαδικασίας της ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης και για την ενθάρρυνση της συμμετοχής των πολιτών στην εν λόγω διαδικασία. Επίσης, προτίθεται να καταστήσει τους πολίτες κοινωνούς αυτής της πεποίθησης.

2.1.4. Η ΕΤΠ καλεί τις δημόσιες αρχές — σε κοινοτικό, εθνικό, τοπικό και περιφερειακό επίπεδο — και τις ενώσεις τοπικών και περιφερειακών αρχών να επικεντρώσουν το ενδιαφέρον τους κατά προτεραιότητα στην απόκτηση της ενδεδειγμένης κατάρτισης επί ευρωπαϊκών θεμάτων.

2.2. *Οι τοπικές και περιφερειακές αρχές στο πλαίσιο της διαδικασίας της ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης*

2.2.1. Η διαδικασία της ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης προϋποθέτει τη συμβολή και τη συμμετοχή του συνόλου τόσο των δημοσίων αρχών όσο και των Ευρωπαίων πολιτών. Ένα από τα καθήκοντα που δύνανται να επωμισθούν σε αυτό το πλαίσιο οι δημόσιες διοικήσεις συνίσταται στην ενημέρωση της κοινής γνώμης και των πολιτών σχετικά με τις διάφορες επιπτώσεις της ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης και την προαγωγή της γνώσης της ΕΕ στο τοπικό επίπεδο.

2.2.2. Ήδη από την έναρξη της διαδικασίας της ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης, παρατηρήθηκαν πολυάριθμες διαφορές στο εσωτερικό της επικράτειας των κρατών μελών που απορρέουν από την ιστορική εξέλιξη, τον πολιτισμό και τις παραδόσεις. Οι τοπικές και περιφερειακές αρχές, οι οποίες ανέκαθεν μεριμνούν για το δημοκρατικό σεβασμό αυτής της ποικιλομορφίας — που αποτελεί έμπρακτα εμπλουτιστικό στοιχείο — συμμετείχαν σε διάφορους βαθμούς στη διαδικασία της ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης.

2.2.3. Ωστόσο, με την Ενιαία Ευρωπαϊκή Πράξη — που υιοθετήθηκε το 1985 και θεσμοθετεί την εσωτερική αγορά και την οικονομική και κοινωνική συνοχή — η συμμετοχή των οργανισμών τοπικής αυτοδιοίκησης και περιφερειακής διοίκησης κατέστη σημαντικότερη.

2.2.4. Η Συνθήκη για την Ευρωπαϊκή Ένωση του 1992, διά της σύστασης της Επιτροπής των Περιφερειών, παρέχει στις τοπικές και περιφερειακές αρχές ένα σημαντικό φόρουμ για τη θεσμική συμμετοχή τους στη διαδικασία της ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης. Οι τοπικές και περιφερειακές αρχές δεν είναι πλέον υπεύθυνες μόνο για την έμπρακτη εφαρμογή των αποφάσεων που τις αφορούν, αλλά έχουν επί του παρόντος τη δυνατότητα να κάνουν τη φωνή τους να ακουστεί στο Συμβούλιο και στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή, στο πλαίσιο της διαδικασίας λήψεως αποφάσεων, κατά τη θέσπιση της κοινοτικής νομοθεσίας και κατά τη χάραξη πολιτικών, καθώς και επί ευρωπαϊκών θεμάτων που κατά την άποψή τους αφορούν τις τοπικές και περιφερειακές αρχές της Ευρώπης.

2.2.5. Στο πλαίσιο του προγράμματος για την κατάρτιση επί ευρωπαϊκών θεμάτων, απαιτείται η ενεργός εφαρμογή της αρχής της επικουρικότητας όσον αφορά τις σχέσεις μεταξύ των διαφόρων κυβερνητικών δομών στα κράτη μέλη (σε κεντρικό, τοπικό και περιφερειακό επίπεδο) και σύμφωνα με το ισχύον εθνικό συνταγματικό σύστημα. Οι διοικήσεις αυτές θα πρέπει να διασφαλίσουν ότι το ανθρώπινο δυναμικό τους είναι κατάλληλα εκπαιδευμένο στους εν λόγω τομείς.

2.2.6. Η ανάπτυξη των διαδικασιών για την αποκέντρωση στα κράτη μέλη της ΕΕ, η οποία συνέβαλε σε ενίσχυση των αρμοδιοτήτων των αρχών αυτών, συνεπάγεται μεγαλύτερη συμμετοχή των τοπικών και περιφερειακών αρχών σε κοινοτικά ζητήματα.

2.2.7. Σε αυτό το πλαίσιο, οι τοπικές και περιφερειακές αρχές συμμετέχουν κατά κύριο λόγο σε τρεις διαφορετικούς τομείς: i) στη διαδικασία εφαρμογής, εφόσον το μεγαλύτερο τμήμα της νομοθεσίας της ΕΕ εφαρμόζεται επί του παρόντος σε τοπικό και περιφερειακό επίπεδο στα κράτη μέλη (τούτο περιλαμβάνει δραστηριότητες που αφορούν διαρθρωτικές πολιτικές, δημόσιες συμβάσεις, ενσωμάτωση κανόνων στο εθνικό δίκαιο, συμμετοχή σε προγράμματα κ.λπ.), ii) στη διαδικασία λήψεως αποφάσεων της ΕΕ, ιδίως μέσω του ρόλου που διαδραματίζει η ΕΤΠ (για την προαγωγή του κοινοτικού κεκτημένου, τη διαμόρφωση κοινοτικών προτύπων, τη χάραξη ευρωπαϊκών πολιτικών κ.λπ.), και iii) στην κοινοποίηση των αντίστοιχων απόψεών τους σχετικά με θέματα που αφορούν τους πολίτες, κατά τρόπο ώστε να ενθαρρυνθεί η ενεργέστερη συμμετοχή τους στην αναπτυξιακή διαδικασία της ΕΕ, καθώς και η μεταβίβαση των απόψεων των πολιτών προς την ΕΕ.

2.2.8. Όλες αυτές οι έμπρακτες προσπάθειες για την ενδυνάμωση της τοπικής και περιφερειακής παρουσίας στη διαδικασία λήψεως αποφάσεων της Κοινότητας και για την ενημέρωση των Ευρωπαίων πολιτών επί θεμάτων που άπτονται της ΕΕ προϋποθέτουν ενδεδειγμένη και διαρκή κατάρτιση σε επίπεδο τοπικών και περιφερειακών αρχών.

2.2.9. Είναι προφανές ότι οι αυξανόμενες αρμοδιότητες των τοπικών και περιφερειακών αρχών αποβλέπουν στα εξής: i) στην ενδυνάμωση της οικονομικής και κοινωνικής συνοχής, ii) στην προαγωγή της συνεργασίας και των ανταλλαγών μεταξύ των τοπικών και περιφερειακών αρχών και, συνεπώς, iii) στην εμβάθυνση της διαδικασίας ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης. Ο απώτερος στόχος, δε, είναι να αποκομίσουν οι Ευρωπαίοι πολίτες τα μέγιστα δυνατά οφέλη από την ΕΕ και να βελτιωθεί η ποιότητα ζωής τους.

3. **Ειδικές παρατηρήσεις**

Στρατηγικό πρόγραμμα δραστηριοτήτων κατάρτισης επί ευρωπαϊκών θεμάτων για τις τοπικές και περιφερειακές αρχές στην Ευρώπη (2000-2002).

3.1. *Περιεχόμενο*

3.1.1. Το στρατηγικό πρόγραμμα για την κατάρτιση επί ευρωπαϊκών θεμάτων περιλαμβάνει σειρά δραστηριοτήτων στους τομείς της ανάπτυξης, της μεταφοράς γνώσεων, της παροχής συμβουλών και της εφαρμοσμένης έρευνας για τα ευρωπαϊκά θέματα και για θέματα με κοινοτική διάσταση που ενδιαφέρουν τους αιρετούς αντιπροσώπους, τους ανώτερους δημόσιους υπαλλήλους, τους ειδικούς και εμπειρογνώμονες από τις τοπικές και περιφερειακές αρχές της ΕΕ και τις υποψήφιες προς ένταξη χώρες.

3.2. *Στόχοι και ανάγκες*

3.2.1. Το σχέδιο κατάρτισης επί ευρωπαϊκών θεμάτων θα ωφελήσει τόσο τις τοπικές και περιφερειακές αρχές των 15 κρατών μελών και των υποψηφίων προς ένταξη χωρών όσο και τους εκπροσώπους των ευρωπαϊκών οργάνων στην κατανόηση των προσπαθειών της ΕΕ, προκειμένου να ανταποκριθεί στις ανησυχίες και τις ανάγκες των πολιτών. Προς όφελος των πολιτών, είναι απαραίτητο να επιτευχθούν οι δύο ακόλουθοι στόχοι:

3.2.2. Πρώτον, είναι σημαντικό να βελτιωθεί η δημόσια διοίκηση και οι υπηρεσίες της προς τον πολίτη σε επίπεδο τοπικών και περιφερειακών αρχών και να διασφαλισθεί η δημιουργική και αποτελεσματική λειτουργία της·

3.2.3. Δεύτερον, είναι σημαντικό να προωθηθεί η περιφερειακή συνοχή, η ευρωπαϊκή ολοκλήρωση και η διαπεριφερειακή συνεργασία.

3.2.4. Προκειμένου να επιτευχθούν οι ανωτέρω στόχοι, είναι απαραίτητο να ικανοποιηθούν οι ακόλουθες ανάγκες κατάρτισης των τοπικών και περιφερειακών αρχών στην ΕΕ όσον αφορά τα ευρωπαϊκά θέματα:

3.2.5. Πρώτον, η ανάγκη υψηλότερου επαγγελματισμού σε όλα τα επίπεδα ανθρώπινου δυναμικού των τοπικών και περιφερειακών αρχών της όσον αφορά την ενημέρωση για ευρωπαϊκά θέματα, συμπεριλαμβανομένης της ενημέρωσης σχετικά με την πρόσβαση στα κοινοτικά προγράμματα και στους μηχανισμούς λειτουργίας τους.

3.2.6. Δεύτερον, η ανάγκη μεγαλύτερης αποδοτικότητας και αποτελεσματικότητας.

3.2.7. Τρίτον, η ανάγκη βελτίωσης της απόδοσης.

3.2.8. Κατά συνέπεια, οι εκπρόσωποι των δημοσίων υπηρεσιών, οι αιρετοί αντιπρόσωποι και οι δημόσιοι υπάλληλοι οφείλουν να έχουν γνώσεις για τα θέματα αυτά. Επίσης, πρέπει να τους δίνεται η ευκαιρία κατάλληλης και συνεχούς κατάρτισης επί ευρωπαϊκών θεμάτων.

3.2.9. Η επαγγελματική κατάρτιση του ανθρώπινου δυναμικού των τοπικών και περιφερειακών διοικήσεων θεωρείται αποφασιστικός παράγοντας για την τοπική και περιφερειακή ανάπτυξη και, συνεπώς, πρέπει να αντιμετωπισθεί κατά προτεραιότητα, τόσο όσον αφορά τους διατιθέμενους πόρους όσο και τη στήριξη των δημοσίων αρχών στις δραστηριότητες κατάρτισης των δημοσίων υπαλλήλων.

3.3. *Χαρακτηριστικά του προγράμματος*

Η ΕΤΠ προτείνει το ακόλουθο πλαίσιο για ένα τέτοιο πρόγραμμα:

3.3.1. Το πρόγραμμα πρέπει να έχει διάρκεια τουλάχιστον τριετή (2000-2002) και να μπορεί να ανανεωθεί σε πολυετή βάση με την πραγματοποίηση κατάλληλων τροποποιήσεων.

3.3.2. Είναι απαραίτητο να έχει πανευρωπαϊκό χαρακτήρα και να λαμβάνει υπόψη ότι οι εν λόγω δραστηριότητες θα αφορούν τις τοπικές και περιφερειακές αρχές των 15 κρατών μελών και των υποψηφίων προς ένταξη ΧΚΑΕ.

3.3.3. Να έχει στρατηγική διάσταση και να χαράσσει την πορεία που πρέπει να ακολουθούν οι δραστηριότητες κατάρτισης επί κοινοτικών θεμάτων, προκειμένου να βελτιωθεί η αποδοτικότητα των διοικήσεων, να εμβαθυνθεί η διαδικασία ολοκλήρωσης και να δοθεί η δυνατότητα στους πολίτες να ωφεληθούν πλήρως από αυτό.

3.3.4. Να αποτελεί μία ενότητα, αλλά να έχει διαφοροποιημένη δομή (βλ. σημείο 3.4.1) για καθένα από τους έξι τομείς προτεραιότητας της κατάρτισης επί ευρωπαϊκών θεμάτων (βλ. σημείο 3.5).

3.3.5. Να έχει ανοιχτό χαρακτήρα, ώστε να μπορεί να ενσωματώσει άλλα συμπληρωματικά σχέδια.

3.3.6. Το περιεχόμενο και οι μέθοδοι κατάρτισης να αναθεωρούνται και να επικαιροποιούνται σε ετήσια βάση, προκειμένου να διασφαλίζεται ότι το πρόγραμμα ανταποκρίνεται στις διάφορες ανάγκες των τοπικών και περιφερειακών αρχών, στις ιδιαίτερες πολιτικές και διοικητικές τους ικανότητες και στο κοινωνικοοικονομικό τους πλαίσιο.

3.3.7. Να προωθεί τις δραστηριότητές του στο πλαίσιο εταιρικών σχέσεων και συνεργασίας με τα αρμόδια όργανα για την κατάρτιση και τις αντιπροσωπευτικές οργανώσεις των τοπικών και περιφερειακών αρχών.

3.3.8. Να είναι ανοιχτό σε όλους τους αιρετούς αντιπροσώπους της τοπικής αυτοδιοίκησης, στα ανώτερα στελέχη των τοπικών και περιφερειακών αρχών, καθώς και σε επαγγελματίες, εμπειρογνώμονες, εκπαιδευτές και ιδρύματα που μετέχουν στην παροχή κατάρτισης σε αυτόν τον τομέα.

3.4. *Δράσεις*

3.4.1. Το στρατηγικό πρόγραμμα οφείλει να αναπτύξει τις ακόλουθες τέσσερις αρχικές δράσεις:

— κατάρτιση και μεταφορά γνώσεων στους τομείς προτεραιότητας που περιγράφονται στη συνέχεια, προκειμένου να διασφαλισθεί ότι οι τοπικές και περιφερειακές αρχές μπορούν να αποκτήσουν τις κατάλληλες δεξιότητες για το χειρισμό ευρωπαϊκών θεμάτων έτσι ώστε, πρώτον, να βελτιωθεί η αποτελεσματικότητα της διοίκησής τους μέσω της καλύτερης γνώσης των κοινοτικών κανόνων, πολιτικών και διαδικασιών, δεύτερον, να διασφαλισθεί η συμμετοχή τους στη διαδικασία αλλαγών που πραγματοποιείται σε όλη την Ευρώπη και, τρίτον, να αυξηθεί η μεγαλύτερη οικονομική και κοινωνική συνοχή·

— παροχή συμβουλών σχετικά με ευρωπαϊκά θέματα προς τις τοπικές και περιφερειακές αρχές και διοικήσεις των κρατών μελών και των ΧΚΑΕ, όπου έχει διαπιστωθεί χάσμα στις υφιστάμενες γνώσεις ή στα συστήματα κατάρτισης·

— εκπόνηση μελετών και εφαρμοσμένη έρευνα για τις τοπικές και περιφερειακές αρχές·

— ανάληψη δραστηριοτήτων σχετικά με τις θεσμικές εξελίξεις μέσω της προώθησης ενός ανεπίσημου φόρουμ ανταλλαγής ιδεών και εμπειριών μεταξύ των διαφόρων τοπικών και περιφερειακών αρχών, διοικήσεων και κέντρων κατάρτισης στην Ευρώπη.

3.5. *Τομείς προτεραιότητας*

Η ΕΤΠ έχει εντοπίσει τους ακόλουθους τομείς προτεραιότητας όσον αφορά την κατάρτιση που απευθύνεται στις τοπικές και περιφερειακές αρχές της Ευρώπης:

3.5.1. Ο θεσμικός και νομικός τομέας της ΕΕ, οι κοινοτικές πολιτικές και τα συγκριτικά στοιχεία των κρατών μελών

3.5.1.1. Η εξέταση της παρούσας κατάστασης, η ανάλυση των προσαρμογών που πρέπει να γίνουν από τα κοινοτικά όργανα, οι δομές τους, οι σχέσεις μεταξύ διαφόρων βαθμίδων διοίκησης καθώς και ο τρόπος κατανομής των αρμοδιοτήτων μεταξύ εθνικής και τοπικής βαθμίδας όσον αφορά τις θέσεις και τις αποφάσεις τους για ευρωπαϊκά θέματα· η εξέταση των διοικητικών διαδικασιών, του κοινοτικού κεκτημένου και των κοινοτικών διατάξεων. Η κατάρτιση στα θέματα αυτά θα δώσει τη δυνατότητα στις κυβερνήσεις και τις διοικήσεις να αναπτύξουν έναν υγιή τρόπο διαχείρισης του ανθρώπινου δυναμικού τους.

3.5.2. Οικονομική και κοινωνική συνοχή και συνεργασία

3.5.2.1. Οι τοπικές και περιφερειακές αρχές της ΕΕ — αλλά και των υποψηφίων χωρών — βρίσκονται αντιμέτωπες με μια σημαντική πρόκληση όσον αφορά την προσαρμογή στις νέες διαδικασίες, στην επιλεξιμότητα και στα κριτήρια προγραμματισμού, τα οποία τίθενται λόγω των νέων προσανατολισμών, της νέας δέσμης χρηματοδοτικών μέτρων που παρουσίασε η Επιτροπή στο Πρόγραμμα Δράσης 2000 για την περίοδο 2000-2006, τις νέες κατευθυντήριες γραμμές των Διαρθρωτικών Ταμείων, τους νέους κανονισμούς, τη βελτίωση και την απλοποίηση της διαχείρισής τους, την εκπόνηση τοπικών και περιφερειακών προγραμμάτων, τις γενικές κοινοτικές πρωτοβουλίες και προτάσεις, τις συγκριτικές μελέτες για τις πολιτικές και διοικητικές δομές των κρατών μελών και των υποψήφιων χωρών κλπ. Οι παράγοντες αυτοί θα καθορίσουν, επίσης, την ικανότητα των τοπικών αρχών να αξιοποιήσουν τα Διαρθρωτικά Ταμεία, καθώς και τα υπόλοιπα κοινοτικά προγράμματα και πρωτοβουλίες. Για τις τοπικές αρχές, είναι ουσιαστική η κατάλληλη κατάρτιση στους εν λόγω τομείς, καθώς και η πρακτική κατάρτιση.

3.5.3. Ανταλλαγές, εταιρικές σχέσεις και αδελφοποίηση

3.5.3.1. Οι τοπικές και περιφερειακές αρχές, καθώς και οι εθνικές και διεθνείς τους ενώσεις, συμβάλλουν ενεργά και έμπρακτα στην ευρωπαϊκή διαδικασία ολοκλήρωσης μέσω της ανταλλαγής εμπειριών που, ανάλογα με την περίπτωση, έχουν θετικά ή αρνητικά αποτελέσματα. Ο εντοπισμός και η ανάλυση των ισχυρών και τρωτών σημείων των εμπειριών αυτών, θα χρησιμεύσει σε μεγάλο βαθμό στον καθορισμό της καλύτερης προσέγγισης που πρέπει να ακολουθηθεί τα προσεχή έτη. Είναι σημαντικό να δοθεί ιδιαίτερη προσοχή στην προπαρασκευαστική φάση, η οποία είναι καθοριστική για την επιτυχία ενός σχεδίου συνεργασίας. Οι τοπικές και περιφερειακές αρχές μπορούν να διαδραματίσουν σημαντικό ρόλο, εάν ληφθεί υπόψη η εγγύτητά τους και η εκ μέρους τους γνώση της επιτόπου κατάστασης καθώς και η ευελιξία τους στην εφαρμογή δράσεων. Η συνεργασία και οι ανταλλαγές σε ευρωπαϊκό επίπεδο μεταξύ διαφόρων τοπικών διοικητικών αρχών, καθώς και μεταξύ των εθνικών και διεθνών τους ενώσεων, μπορεί να προσφέρει σημαντική προστιθέμενη αξία, ιδίως στην περίπτωση των διοικήσεων με παρόμοιες ανάγκες. Κατά συνέπεια, σημαντική αποδεικνύεται η συμβολή τους στη δημιουργία και στην ανάπτυξη ενός πλαισίου εταιρικής σχέσης μεταξύ διαφόρων κέντρων κατάρτισης. Επίσης, πρέπει να δοθεί ιδιαίτερη προσοχή στην αποτελεσματικότητα της αδελφοποίησης ως τρόπου ανάπτυξης και ενίσχυσης των δημοσίων διοικήσεων. Οι αδελφοποιήσεις πράγματι μπορούν να αποτελέσουν χρήσιμη σύγκριση μεταξύ των διαφόρων τύπων οργάνωσης των πολυάριθμων υπηρεσιών προς τους πολίτες, επιτρέποντας την επιλογή και την εφαρμογή των πιο αποτελεσματικών.

3.5.4. Το οικονομικό και χρηματοδοτικό πεδίο

3.5.4.1. Το οικονομικό και χρηματοδοτικό πεδίο θα αποκτήσουν μέγιστη σημασία κατά την περίοδο 2000-2006. Αυτός είναι ο λόγος για τον οποίο τα προγράμματα με οικονομικό περιεχόμενο και μέτρα με σκοπό τη χρηματοδότηση πολιτικών και προγραμμάτων κατά τη διάρκεια αυτής της περιόδου πρέπει να αναλυθούν σε βάθος. Η γνώση του τρόπου με τον οποίο οι περιφέρειες και οι πόλεις — που αποτελούν κέντρα επενδύσεων, καινοτομίας και έρευνας — μπορούν να αξιοποιήσουν τις νέες ευκαιρίες για ανάπτυξη και απασχόληση, καθώς και του τρόπου με τον οποίο μπορούν να διαχειρισθούν τους σπάνιους πόρους, να βελτιώσουν την απόδοση τους και να εφαρμόσουν καλύτερα τις κοινοτικές πολιτικές, στο ευρωπαϊκό πλαίσιο της Οικονομικής και Νομισματικής Ένωσης και της παγκοσμιοποίησης, θα συμβάλει στην προώθηση της τοπικής και περιφερειακής ανάπτυξης.

3.5.5. Υποψήφιες για ένταξη στην ΕΕ χώρες

3.5.5.1. Οι πρόσφατα εγκαινιασθείσες δράσεις, οι οποίες πρέπει να αναπτυχθούν τα επόμενα έτη σε συνεργασία με τις υποψήφιες χώρες κατά την προενταξιακή και ενταξιακή περίοδο, είναι πράγματι απαραίτητες για την επιτυχία των επόμενων σταδίων ανάπτυξης της ΕΕ. Πρέπει να αναληφθούν με την πλήρη αναγνώριση των ποικίλων ιδιαιτεροτήτων όσον αφορά τις ανάγκες κατάρτισης που υφίστανται στις υποψήφιες χώρες. Η γνώση εκ μέρους των χωρών αυτών των πολιτικών και διοικητικών διαρθρώσεων των διαφόρων κρατών μελών της ΕΕ και οι συγκριτικές εμπειρίες, τόσο σε εθνικό όσο και σε τοπικό ή περιφερειακό επίπεδο, ενδέχεται να αποδειχθούν χρήσιμες για την ανάπτυξη των δικών τους διοικητικών διαρθρώσεων, καθώς και για τον χειρισμό και τον συντονισμό υποθέσεων που σχετίζονται με την ΕΕ. Η καλύτερη διοίκηση και η αυξημένη γνώση των προγραμμάτων και πρωτοβουλιών της ΕΕ, η ενίσχυση της ικανότητάς τους για αποτελεσματική αξιοποίησή τους, η εφαρμογή του κοινοτικού κεκτημένου σε τοπικά και περιφερειακά θέματα και η συμπερίληψη των χωρών αυτών σε ένα δίκτυο απαρτιζόμενο από τα κράτη μέλη αποτελούν πτυχές που έχουν αποκτήσει ιδιαίτερη σημασία.

3.5.6. Διοικητικά προσόντα και πρακτικές γνώσεις

3.5.6.1. Πρόκειται για έναν ευρύ τομέα, ο οποίος αφορά τα τεχνικά, επικοινωνιακά και διαπολιτισμικά προσόντα που απαιτούνται για το χειρισμό ευρωπαϊκών υποθέσεων και τη μεθοδολογία για την απόκτηση των προσόντων που είναι απαραίτητα στο πλαίσιο αυτό. Η οργανωτική ικανότητα, τα διοικητικά προσόντα, η δεξιότητα προώθησης της ανάπτυξης σχεδίων και τα διαπραγματευτικές ικανότητες αποτελούν τις βασικές προϋποθέσεις στον τομέα αυτό, οι οποίες είναι κυρίως πρακτικής φύσης. Αυτές οι πρακτικές πτυχές της διοίκησης θα πρέπει επίσης να λαμβάνονται υπόψη — ως σύνολο — κατά την υλοποίηση των δραστηριοτήτων κατάρτισης σε καθέναν από τους προαναφερόμενους τομείς προτεραιότητας.

3.6. *Ομάδα-στόχος*

3.6.1. Όσον αφορά την ομάδα-στόχο, το σχέδιο πρέπει να είναι ανοιχτό στους πάντες και, κατά συνέπεια, οι συμμετέχοντες μπορούν να πολιτικοί, δημόσιοι υπάλληλοι, πανεπιστημιακοί, εμπειρογνώμονες και εκπαιδευτές υπεύθυνοι για προγράμματα κατάρτισης των τοπικών και περιφερειακών αρχών από τα κράτη μέλη της ΕΕ και από τις υποψήφιες για ένταξη χώρες.

3.6.2. Πρέπει να αναπτυχθούν ειδικές δράσεις κατάρτισης για τις νεότερες γενεές των δημοσίων υπαλλήλων και των αιρετών αντιπροσώπων, διότι αυτοί θα είναι οι μελλοντικοί διαχειριστές της δημόσιας εξουσίας στις τοπικές και περιφερειακές αρχές της Ευρώπης.

3.7. *Συμμετέχουσες χώρες*

3.7.1. Το σχέδιο κατάρτισης επί ευρωπαϊκών θεμάτων προορίζεται για τα 15 κράτη μέλη της ΕΕ και τις υποψήφιες για ένταξη χώρες· τα κέντρα κατάρτισης που επιθυμούν να λάβουν μέρος στο σχέδιο μπορούν να συμμετάσχουν στην οργάνωση και ανάπτυξή του μέσω των οργάνων που δημιουργήθηκαν ειδικά για το σκοπό αυτό.

3.8. *Εφαρμογή*

3.8.1. Για την εφαρμογή του προγράμματος κατάρτισης επί ευρωπαϊκών θεμάτων, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή θα μπορούσε να αξιοποιήσει την εργασία που επιτελείται από ορισμένα ευρωπαϊκά ιδρύματα κατάρτισης και από τα δίκτυα δημοσίων διοικήσεων που δραστηριοποιούνται στο πεδίο αυτό. Είναι απαραίτητη η αποκέντρωση των προγραμμάτων κατάρτισης, προκειμένου να διευκολυνθεί όσο το δυνατόν περισσότερο η συμμετοχή διοικητικών υπαλλήλων και στελεχών των αρχών τοπικής αυτοδιοίκησης, οι οποίες, ιδίως οι μικρότερες, έχουν περιορισμένους οικονομικούς πόρους.

3.8.2. Ιδιαίτερο ρόλο μπορούν να διαδραματίσουν οι ενώσεις των οργανισμών τοπικής και περιφερειακής διοίκησης, επειδή είναι σε θέση να διαδώσουν περαιτέρω τις πληροφορίες και επίσης επειδή αντιπροσωπεύουν συνήθως το πολιτικό επίπεδο, πράγμα ιδιαίτερα σημαντικό για τη διαμόρφωση της κοινής γνώμης. Το σχέδιο για την «Κατάρτιση επί ευρωπαϊκών θεμάτων» θα πρέπει να λάβει υπόψη τα υφιστάμενα δίκτυα.

Βρυξέλλες, 11 Μαρτίου 1999.

4. **Συμπεράσματα**

4.1. Δεδομένου ότι έχει επιτακτική σημασία η συμμετοχή όλων των δημόσιων αρχών σε όλα τα επίπεδα — σύμφωνα με τις Συνθήκες — στη διαδικασία της ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης, έτσι ώστε να της δοθεί μεγαλύτερη ώθηση και να εξασφαλισθεί η παροχή καλύτερης και ακριβέστερης ενημέρωσης στους πολίτες, προκειμένου αυτοί να προσεγγίσουν περισσότερο τις ευκαιρίες που προσφέρουν τα όργανα και οι πολιτικές της ΕΕ, η Επιτροπή των Περιφερειών ζητεί από το Συμβούλιο και την Ευρωπαϊκή Επιτροπή να λάβουν υπόψη τους τα παρακάτω συμπεράσματα και συστάσεις:

4.2. Η Επιτροπή των Περιφερειών υποστηρίζει ότι τα κοινοτικά όργανα, οι εθνικές διοικήσεις και οι τοπικές και περιφερειακές αρχές και οι ενώσεις τους πρέπει να δώσουν κατά προτεραιότητα προσοχή στη συνεχή κατάρτιση επί ευρωπαϊκών θεμάτων των τοπικών και περιφερειακών αρχών στα κράτη μέλη της ΕΕ και στις ΧΚΑΕ, προκειμένου να ενισχυθεί η συμμετοχή τους στη μελλοντική ανάπτυξη της ΕΕ και να βελτιωθεί η διαφάνεια της ΕΕ, καθώς και η εγγύτητα των πολιτών προς αυτή. Η ΕΤΠ εκτιμά ότι αυτό θα διασφαλίσει την αποτελεσματική συμμετοχή της ευρωπαϊκής κοινωνίας των πολιτών στη νέα Ευρώπη.

4.3. Η Επιτροπή των Περιφερειών συνιστά τη διάθεση στο εν λόγω σχέδιο των οικονομικών και ανθρωπίνων πόρων που απαιτούνται για την ικανοποίηση των σχετικών αναγκών, κυρίως εκ μέρους των κοινοτικών οργάνων, ενόψει του καταφανούς κοινοτικού ενδιαφέροντος που παρουσιάζει αυτός ο τύπος δράσης για τις τοπικές και περιφερειακές διοικητικές αρχές.

4.4. Η Επιτροπή των Περιφερειών πιστεύει ότι, επιπλέον, το προσωπικό αυτών των διοικητικών αρχών και οι δημοτικοί και περιφερειακοί άρχοντες πρέπει να ενθαρρυνθούν να λάβουν μέρος στις εν λόγω δραστηριότητες κατάρτισης.

4.5. Η Επιτροπή των Περιφερειών εκτιμά ότι η ενημέρωση των γνώσεων στους κόλπους των τοπικών και περιφερειακών αρχών και διοικήσεων στην Ευρώπη θα ενδυναμώσει την κοινοτική ταυτότητά τους. Ο ανωτέρω στόχος μπορεί να επιτευχθεί μόνο εάν ενισχυθεί ο ρόλος αυτών των διοικητικών αρχών, των ενώσεών τους, καθώς και των υφιστάμενων δικτύων, και υιοθετηθεί και χρηματοδοτηθεί ένα στρατηγικό πρόγραμμα δραστηριοτήτων κατάρτισης επί ευρωπαϊκών θεμάτων για τις τοπικές και περιφερειακές αρχές της Ευρώπης — ως μία συνεχόμενη και μακρόπνοη διαδικασία.

Ο Πρόεδρος

της Επιτροπής των Περιφερειών

Manfred DAMMEYER

Γνωμοδότηση της Επιτροπής των Περιφερειών για την «Αρχή της επικουρικότητας "Προς μια πραγματική προσέγγιση της επικουρικότητας 'Έκκληση της Επιτροπής των Περιφερειών"»

(1999/C 198/14)

Η ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΤΩΝ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΩΝ,

έχοντας υπόψη τα συμπεράσματα του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου της Βιέννης, της 11ης/12ης Δεκεμβρίου 1998, βάσει των οποίων, οι μελλοντικές εκθέσεις της Επιτροπής με τίτλο «Μια καλύτερη νομοθεσία» χρειάζεται να υποβάλλονται εγκαίρως ώστε να είναι δυνατή η διεξαγωγή λεπτομερών διαβουλεύσεων — μεταξύ άλλων στους κόλπους της Επιτροπής των Περιφερειών·

έχοντας υπόψη το ψήφισμα του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου της 22ας Οκτωβρίου 1998 σχετικά με τη συνάντηση των αρχηγών κρατών και κυβερνήσεων του Οκτωβρίου 1998, σύμφωνα με το οποίο, το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο αναλαμβάνει τη δέσμευση για τη διεξαγωγή ενός πολιτικού διαλόγου και την καθιέρωση μιας στενής συνεργασίας — με τήρηση του συνταγματικού δικαίου των κρατών μελών — με τις αντίστοιχες περιφερειακές αρχές, με σκοπό την εξέταση της εφαρμογής της αρχής της επικουρικότητας·

έχοντας υπόψη την απόφαση του Προεδρείου της, της 15ης Ιουλίου 1998, σύμφωνα με το άρθρο 198 Γ παράγραφος 4 της Συνθήκης για την ίδρυση της Ευρωπαϊκής Κοινότητας να καταρτίσει γνωμοδότηση για το θέμα αυτό και να αναθέσει την προετοιμασία της σχετικής γνωμοδότησης στην Επιτροπή Θεσμικών Θεμάτων·

έχοντας υπόψη τις δηλώσεις στις οποίες προέβη μέχρι σήμερα για την αρχή της επικουρικότητας, και ιδιαιτέρως το ψήφισμα της 20ής Νοεμβρίου 1997 (CDR 305/97 fin) [1]·

έχοντας υπόψη το σχέδιο γνωμοδότησης που επεξεργάσθηκε η επιτροπή θεσμικών θεμάτων την 1η Φεβρουαρίου 1999 (CDR 302/98 rev.2) (Εισηγητές: οι κύριοι Delebarre και Stoiber)·

εκτιμώντας ότι η ευρεία εφαρμογή της αρχής της επικουρικότητας στους κόλπους μιας διευρυνόμενης Ευρώπης θα προσλάβει ακόμη μεγαλύτερη σημασία από εκείνη που αποδίδεται στην εν λόγω αρχή βάσει της Συνθήκης του 'Αμστερνταμ·

υιοθέτησε, κατά την 28η σύνοδο ολομέλειας της 10ης και 11ης Μαρτίου 1999 (συνεδρίαση της 11ης Μαρτίου) την ακόλουθη γνωμοδότηση.

1. **Εισαγωγή**

1.1. *Επικουρικότητα και προσέγγιση των πολιτών: το κλειδί για την Ευρώπη του μέλλοντος*

1.1.1. Η Ευρώπη έχει προβεί σε σημαντικές πνευματικές, πολιτιστικές και οικονομικές επιτυχίες, βασιζόμενη στις εμπειρίες των προηγούμενων αιώνων. Η ποικιλομορφία αποτελεί την ουσία της ευρωπαϊκής ταυτότητας. Εκδηλώνεται στις πόλεις και στις τοπικές κοινότητες, στις περιφέρειες, στα έθνη και στα κράτη. Με τη στενή συνεργασία, η Ευρωπαϊκή Ένωση πρέπει να αναγνωρίσει την ποικιλομορφία των πολιτισμών και των παραδόσεων και να βασιστεί σε αυτές, ούτως ώστε να μπορέσουν να αναπτυχθούν καινοτόμες λύσεις στον ταχέως εξελισσόμενο κόσμο. Αυτό μπορεί να επιτευχθεί με ένα σαφέστερο ορισμό της αρχής της επικουρικότητας που να προβλέπει τη συμμετοχή των τοπικών και περιφερειακών αρχών. Με τον τρόπο αυτό θα αναπτυχθεί ένας δυναμισμός στην Ευρώπη που θα τη βοηθήσει να αντιμετωπίσει τόσο τις προκλήσεις του επόμενου αιώνα όσο και τον έντονο ανταγωνισμό σε παγκόσμιο επίπεδο.

Από αυτή την πολυμορφία πηγάζει ο δυναμισμός, από τον οποίον απορρέει ο πολιτιστικός αλλά και ο οικονομικός πλούτος της Ευρώπης. Για την εξασφάλιση των συμφερόντων της Ευρώπης, το πεδίο αυτό θα πρέπει να παραμείνει γόνιμο και δεν πρέπει να υποβληθεί σε υπέρμετρες πιέσεις. Μόνον εφόσον διατηρηθούν οι περιφερειακές ιδιαιτερότητες και η πολιτιστική ταυτότητα, μπορεί η Ευρώπη να αντέξει στον γενικό πολιτιστικό ανταγωνισμό. Οι διάφοροι πολιτισμοί πρέπει να διαφυλάσσονται και η μεταξύ τους κατανόηση να προωθείται ώστε να μπορούν όλοι να εκφράζονται ελεύθερα.

1.1.2. Αναγνωρίζεται όλο και περισσότερο το γεγονός ότι η αποτελεσματική διαχείριση δεν επιτυγχάνεται από αμοιβαία ανταγωνιστικά επίπεδα διαχείρισης. Τα επίπεδα αυτά πρέπει να συνεργάζονται στενά ώστε να λαμβάνονται αποτελεσματικές αποφάσεις σε κάθε επίπεδο για την εξασφάλιση μιας συντονισμένης προσέγγισης για την επίλυση των σημερινών προβλημάτων. Η επικουρικότητα πρέπει να συνδέεται στενά με τις έννοιες όπως η πολυστρωματική δημοκρατία. Από την πολυμορφία απορρέει ο γόνιμος ανταγωνισμός.

1.1.3. Δεν υπάρχει αμφιβολία ότι η ευρωπαϊκή ολοκλήρωση είναι το σημαντικότερο επίτευγμα των εθνών και των λαών της Ευρώπης στο τέλος του 20ού αιώνα. Λίγο πριν από την είσοδο της στον 21ο αιώνα η ΕΕ καλείται να προβεί στην επίτευξη ορισμένων ακόμη στόχων ιστορικής σημασίας: τη διεύρυνση τής Ενωσης, την εγκαθίδρυση της (πολιτικής και κοινωνικής) Οικονομικής και Νομισματικής Ενωσης, στην εδραίωση της θέσης της ως παγκόσμιας δύναμης και την ενίσχυση της οικονομικής ανάπτυξης της Ευρώπης, η οποία αποτελεί τη βάση για τη δημιουργία νέων θέσεων απασχόλησης.

[1] ΕΕ C 64 της 27.2.1998, σ. 98.

Οι δομές διακυβέρνησης της Ένωσης που θεσπίσθηκαν πριν από σαράντα έτη δεν ανταποκρίνονται πλέον ούτε στο μέγεθος της ΕΕ, ούτε στα καθήκοντα που καλείται να εκπληρώσει. Για το λόγο αυτό απαιτείται η πραγματοποίηση θεσμικών και λειτουργικών μεταρρυθμίσεων. Οι δημοκρατικές αρχές σε διάφορα επίπεδα, τοπικό, περιφερειακό, εθνικό και ευρωπαϊκό, οφείλουν να ανταποκριθούν στις ταχείες παγκόσμιες εξελίξεις. Οι τεχνολογικές μεταβολές, η επανάσταση στην ενημέρωση και στις επικοινωνίες, η παγκοσμιοποίηση και η ολοκλήρωση των αγορών και, όσον αφορά την Ευρώπη, η εισαγωγή του ενιαίου νομίσματος, αποτελούν στοιχεία ενός ολοένα και περισσότερο αλληλεξαρτούμενου κόσμου. Τούτο σημαίνει ότι ένας αυξανόμενος αριθμός ζητημάτων δεν μπορεί να αντιμετωπισθεί αποκλειστικά στο εσωτερικό των συνόρων των κρατών και ότι κάποια ζητήματα δεν μπορούν να ρυθμισθούν μόνο από τη λειτουργία της αγοράς. Υφίσταται ένα ευρύ πεδίο ζητημάτων με ευρωπαϊκή διάσταση π.χ. απασχόληση, καινοτομία, περιβάλλον, δημόσια υγεία κ.λπ. καθώς και άλλα για τα οποία η Ευρωπαϊκή Ένωση πρέπει να ενεργήσει πιο αποτελεσματικά σε διεθνές επίπεδο. Η αρχή της επικουρικότητας, η οποία ερμηνεύεται ως η αρχή της προσέγγισης βάσει της οποίας οι αποφάσεις λαμβάνονται στο επίπεδο πλησιέστερα στον πολίτη και παράλληλα εξασφαλίζει τη βέλτιστη εκτέλεση των διαφόρων καθηκόντων, αποτελεί πολιτική προοπτική στην εν λόγω διαδικασία μεταρρύθμισης.

1.1.4. Ως το νεότερο όργανο της Ευρωπαϊκής Ένωσης, η Επιτροπή των Περιφερειών τάχθηκε από την ίδρυσή της το 1994 υπέρ μιας Ευρώπης που υποστηρίζεται από τους πολίτες της, τις κοινότητές της, τις περιφέρειες και τα κράτη μέλη. Η ΕΤΠ επικροτεί την πρωτοβουλία που ανελήφθη κατά το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο του Κάρντιφ της 15ης και 16ης Ιουνίου 1998, με στόχο να «φέρει την ΕΕ πλησιέστερα προς τους λαούς της Ευρώπης». Η ΕΤΠ ως ο θεματοφύλακας της εφαρμογής της αρχής της επικουρικότητας υποστηρίζει πλήρως κάθε προσπάθεια για τη δημιουργία ισχυρών αλλά σθεναρών και αποτελεσματικών ευρωπαϊκών οργάνων, κύριο έργο των οποίων θα είναι η εκτέλεση των καθηκόντων που δεν μπορούν να υλοποιηθούν από άλλες κυβερνητικές αρχές άμεσα υπεύθυνες έναντι των πολιτών. Η αρχή της επικουρικότητας όπως καθορίζεται στο άρθρο 5 της ΣΕΚ εφαρμόζεται μόνο στις σχέσεις ΕΕ και κρατών μελών και όχι μεταξύ ενδοκρατικών συλλογικών οργάνων και κρατών μελών. Οι σχέσεις αυτές ρυθμίζονται από το συνταγματικό σύστημα των κρατών μελών. Το άρθρο Β της ΣΕΕ αναφέρεται σε αυτή την περιορισμένη έννοια όταν υποδεικνύει ότι οι στόχοι της ΕΕ επιτυγχάνονται με το σεβασμό της αρχής της επικουρικότητας όπως καθορίζεται στο άρθρο 5 της ΣΕΚ.

Παράλληλα, στο άρθρο Α της ΕΕ τονίζεται, η ανάγκη λήψης αποφάσεων όσο το δυνατόν εγγύτερα στους πολίτες. Καθιερώνεται έτσι μία αρχή εγγύτητας, η οποία εφαρμόζεται στις σχέσεις σε ευρωπαϊκό, εθνικό και ενδοκρατικό επίπεδο. Η αρχή αυτή είναι παλαιότερη από την αρχή της επικουρικότητας η οποία μπορεί να εκληφθεί και ως συστατικό στοιχείο της.

Συνεπώς, η αρχή της επικουρικότητας, όπως προβλέπεται ρητώς στις συνθήκες δεν μπορεί να αποτρέψει την ανάγκη ότι τα κράτη πρέπει να διασφαλίζουν στις τοπικές και περιφερειακές αρχές τη δυνατότητα παρέμβασης ώστε, σύμφωνα με την αρχή της εγγύτητας, οι αποφάσεις να λαμβάνονται όσο το δυνατόν πλησιέστερα στους πολίτες.

Η αρχή της επικουρικότητας αποτελεί γενική αρχή δικαίου σε κάθε κράτος, βάσει της οποίας οι αποφάσεις λαμβάνονται στο θεσμικό και λειτουργικό επίπεδο που βρίσκεται εγγύτερα στον πολίτη. Η αρχή αυτή δεσμεύει την Ένωση, τα κράτη μέλη και όλα τα θεσμικά επίπεδα να επιδιώκουν άμεσα την επίτευξη των στόχων που τους έχουν ανατεθεί από τις αντίστοιχες διατάξεις, εξασφαλίζοντας την αναγνώριση, την αξιοποίηση και τη συμμετοχή των ιδιωτών και των κοινωνικών τους οργανώσεων και πρέπει να αποτελεί πολιτική αρχή καθοδήγησης στην οικοδόμηση της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

1.1.5. Η αρχή της επικουρικότητας αποτελεί μια δυναμική αρχή, βάσει της οποίας, η Κοινότητα μπορεί να ασκεί περισσότερες αρμοδιότητες σε ένα τομέα και λιγότερες σε έναν άλλο. Η Συνθήκη του Μάαστριχτ καθιέρωσε την εν λόγω αρχή το 1992. Σύμφωνα με την αρχή της επικουρικότητας, οι αποφάσεις λαμβάνονται όσο το δυνατό πλησιέστερα στους πολίτες, δηλαδή, στην ουσία, σε μια πλησιέστερη και άμεσα υπεύθυνη έναντι των πολιτών βαθμίδα διακυβέρνησης και μόνο αν κριθεί απαραίτητο, σε μια υψηλότερη. Η επιλογή της πλέον κατάλληλης διοικητικής βαθμίδας σε μία συγκεκριμένη πράξη πρέπει να υπαγορεύεται αποκλειστικά από το γενικό συμφέρον και τις ανάγκες των πολιτών χωρίς να θίγεται η οικονομική και κοινωνική συνοχή. Στην πράξη αυτό σημαίνει ότι η Κοινότητα ενεργεί μόνο αν η προτεινόμενη δράση δεν μπορεί να υλοποιηθεί επαρκώς από τα κράτη μέλη και, επομένως, μπορεί να υλοποιηθεί καλύτερα από την ίδια. Η εφαρμογή της αρχής της επικουρικότητας πρέπει να εξετάζεται σε τακτά διαστήματα και να βελτιώνεται όταν τούτο κρίνεται σκόπιμο. Τούτο σημαίνει επίσης ότι τα κράτη οφείλουν να αναθέτουν τη λήψη αποφάσεων σε βαθμίδες κατώτερες από την εθνική και συγκεκριμένα στη βαθμίδα όπου θα επιτευχθούν τα καλύτερα αποτελέσματα.

1.1.6. Η ΕΤΠ είναι απόλυτα πεπεισμένη ότι η απαρέγκλιτη τήρηση της αρχής της επικουρικότητας είναι σημαντική, ιδιαιτέρως σήμερα, ενώ, ταυτόχρονα, επιβάλλεται να διαμορφωθεί και επιβεβαιωθεί μία ευρύτερη έννοια του ευρωπαίου πολίτη για τους εξής λόγους:

— το πολύχρωμο μωσαϊκό πολιτισμών της πλούσιας ευρωπαϊκής κληρονομιάς απαρτίζεται από πολλές περιφερειακές και εθνικές ταυτότητες. Πολυάριθμοι παράγοντες στο σημερινό κόσμο απειλούν να διαβρώσουν τις ταυτότητες αυτές. Παράλληλα, αυτοί οι πολιτισμοί και οι ταυτότητες έχουν δημιουργηθεί και αναδιαμορφωθεί μέσω της μετανάστευσης και της εγκατάστασης πληθυσμών. Όλες οι δημοκρατικές αρχές έχουν την ευθύνη να διασφαλίσουν ότι οι αξίες του ανθρωπισμού και της ανεκτικότητας παραμένουν το τεκμήριο των σχέσεων μεταξύ των πολιτών της Ευρώπης και των διαφόρων κοινοτήτων και εθνικοτήτων·

— η τεράστια διάσταση των μελλοντικών προκλήσεων που αντιμετωπίζει η Ευρωπαϊκή Ένωση καθιστά απαραίτητο τον σαφή προσδιορισμό προτεραιοτήτων και την προσήλωση στις ουσιαστικά υπερεθνικές αποστολές.

1.1.7. Στο πλαίσιο αυτής της συνολικής διεργασίας, η ευρωπαϊκή αλληλεγγύη αποτελεί βασική αξία του ευρωπαϊκού κοινωνικού προτύπου, η οποία συμπληρώνει την αρχή της επικουρικότητας. Η αλληλέγγυα στήριξη των ασθενέστερων και των μειονεκτούντων αποτελεί απαραίτητη προϋπόθεση για μια Ευρώπη διαρθρωμένη σύμφωνα με την αρχή της επικουρικότητας έτσι ώστε η τελευταία να μην οδηγεί στην επιδείνωση της μειονεκτικής θέσης των ασθενέστερων αλλά στην ισότιμη συμμετοχή όλων στην διαδικασία ολοκλήρωσης.

1.1.8. Για τους λόγους αυτούς, η Ευρωπαϊκή Ένωση πρέπει να επικεντρώσει την προσοχή της σε προβλήματα τα οποία πρέπει να επιλυθούν με κοινές προσπάθειες, διότι ο πολίτης προσδοκά την επίλυσή τους από αυτή. Όσο περισσότερα είναι τα κράτη μέλη της ΕΕ, τόσο μεγαλύτερη σημασία προσλαμβάνει η αρχή της επικουρικότητας. Ο σαφής προσδιορισμός προτεραιοτήτων πρέπει να προωθήσει την ολοκλήρωση σε μία σειρά τομέων. Κατ'αυτήν την έννοια, η Επιτροπή των Περιφερειών τάσσεται υπέρ μίας «στρατηγικής Ευρώπης».

1.1.9. Προκειμένου να εφαρμοστεί η στρατηγική αυτή, η ΕΕ πρέπει οπωσδήποτε να διαθέτει ένα πραγματικό περιθώριο δράσης σε διεθνές επίπεδο.

1.2. *Η συμβολή της αρχής της επικουρικότητας*

Η μνεία στην αρχή της επικουρικότητας βελτίωσε σημαντικά τη λειτουργία των ευρωπαϊκών οργάνων.

1.2.1. Από την έναρξη ισχύος της Συνθήκης του Μάαστριχτ την 1η Νοεμβρίου 1993, η αρχή της επικουρικότητας κατέλαβε δυναμικά τη θέση της στην πολιτική πραγματικότητα της Ευρωπαϊκής Ένωσης και επιβλήθηκε ως αποτελεσματικός βασικός κανόνας για τον προσανατολισμό της δράσης της Ένωσης.

1.2.2. Έκτοτε, είναι αναμφισβήτητο ότι τα ευρωπαϊκά θεσμικά όργανα κατέβαλαν σημαντικές προσπάθειες για το σεβασμό αυτής της αρχής, κυρίως κατά την άσκηση των νομοθετικών και ρυθμιστικών εξουσιών τους: η Ευρωπαϊκή Επιτροπή όχι μόνο απέσυρε μεγάλο αριθμό νομοθετικών προτάσεων αλλά περιόρισε αισθητά και τον αριθμό των νέων. Επιπλέον, η Επιτροπή υποβάλλει ολοένα και συχνότερα νομοθετικές προτάσεις γενικού χαρακτήρα.

1.2.3. Ακόμη, πρέπει να επισημανθεί ότι πριν να προτείνει νομοθετικές ή ρυθμιστικές πράξεις, η Επιτροπή προετοιμάζει το έδαφος και προκαλεί συζήτηση μέσω της δημοσίευσης πράσινων βιβλίων, σχεδίων δράσης και ανακοινώσεων που δίνουν τη δυνατότητα εμπεριστατωμένης εξέτασης του σεβασμού της αρχής της επικουρικότητας, πριν από τη λήψη αποφάσεων.

1.2.4. Το νέο άρθρο 5 της ΣΕΚ μπορεί ήδη να έχει νομικές επιπτώσεις. Στην προκειμένη περίπτωση, αυτό που ενδιαφέρει είναι η ουσιαστική και η διαδικαστική εφαρμογή της αρχής της επικουρικότητας. Ως συγκεκριμένο κριτήριο, η αρχή της επικουρικότητας με την έννοια του διαδικαστικού προτύπου περιλαμβάνει την απαίτηση να εξετάζεται και να αιτιολογείται η αναγκαιότητα μιας κοινοτικής δράσης. Ως ουσιαστικό πρότυπο, η αρχή της επικουρικότητας περιέχει την παραίνεση να λαμβάνονται οι αποφάσεις όσο το δυνατόν πλησιέστερα προς τους πολίτες της Ένωσης.

1.2.5. Στο πρωτόκολλο που επισυνάφθηκε στη Συνθήκη του Άμστερνταμ καθορίζεται σαφέστερα η αρχή της επικουρικότητας και ειδικότερα οι δύο πρωταρχικές προϋποθέσεις για την ανάληψη δράσης από την ΕΕ: δηλαδή ότι οι δραστηριότητες που αναλαμβάνονται στο εγγύτερο προς τον πολίτη επίπεδο δεν αποφέρουν ακόμη ικανοποιητικά αποτελέσματα και ότι η Ευρωπαϊκή Ένωση βρίσκεται σε καταλληλότερη θέση να ανεύρει λύσεις σε αυτά τα προβλήματα.

1.2.6. Το πρωτόκολλο για την αρχή της επικουρικότητας ορίζει ότι η Κοινότητα δύναται να αναλάβει δράση όταν πληρούται ένας από τους ακόλουθους όρους:

— το υπό εξέταση θέμα έχει διεθνικές πτυχές οι οποίες δεν μπορούν να ρυθμισθούν ικανοποιητικά με τη δράση των κρατών μελών,

— οι δράσεις μόνο των κρατών μελών ή η έλλειψη κοινοτικής δράσης έρχονται σε σύγκρουση με τις απαιτήσεις της συνθήκης ή βλάπτουν σημαντικά κατ'άλλον τρόπο τα συμφέροντα των κρατών μελών,

— η δράση σε κοινοτικό επίπεδο συνεπάγεται σαφή πλεονεκτήματα λόγω της κλίμακας στην οποία θα διεξαχθεί ή των αποτελεσμάτων της, σε σύγκριση με τη δράση στο επίπεδο των κρατών μελών.

Το πρωτόκολλο σχετικά με την αρχή της επικουρικότητας ορίζει επίσης ότι κατά τη διαμόρφωση των κανόνων θα πρέπει να διατηρηθούν όσο το δυνατόν περισσότερα περιθώρια για τη λήψη αποφάσεων σε εθνική και περιφερειακή κλίμακα.

1.3. *Συμβολή της Επιτροπής των Περιφερειών στην εφαρμογή της αρχής της επικουρικότητας*

1.3.1. Από τη συγκρότησή της, η Επιτροπή των Περιφερειών αναγόρευσε την υποστήριξη της εφαρμογής της αρχής της επικουρικότητας σε έναν από τους πρωταρχικούς της στόχους. Πράγματι, αυτή δεν είναι η πρώτη συμβολή της στη συζήτηση για την εφαρμογή της αρχής της επικουρικότητας στην Ευρωπαϊκή Ένωση, δεδομένου ότι είχε ήδη την ευκαιρία να αποφανθεί για το θέμα αυτό κατά τη διάρκεια της προετοιμασίας και υιοθεσίας της νέας Συνθήκης του Άμστερνταμ. Με την έννοια αυτή, η Επιτροπή των Περιφερειών επικυρώνει τις προηγούμενες πράξεις της και ειδικότερα τη συμπληρωματική γνωμοδότηση του Απριλίου 1995 [1] και το ψήφισμα της 20ής Νοεμβρίου 1997 [2]. Στις γνωμοδοτήσεις αυτές η ΕΤΠ προτείνει την καθιέρωση ενός συστήματος το οποίο θα επιτρέπει στην ΕΤΠ να προσφεύγει στο Ευρωπαϊκό Δικαστήριο όταν παραβιάζεται η αρχή της επικουρικότητας και οι παραβιάσεις αυτές αφορούν τις αρμοδιότητες των περιφερειακών και τοπικών αρχών. Επιπλέον, τονίζεται ότι στο άρθρο 5 της ΣΕΚ πρέπει να συμπεριληφθεί άμεση αναφορά στις περιφερειακές και τοπικές αρχές.

1.3.2. Η ΕΤΠ επικροτεί το πρωτόκολλο για την εφαρμογή των αρχών της επικουρικότητας και της αναλογικότητας που επισυνάπτεται στη Συνθήκη του Άμστερνταμ. Επισημαίνει τη σημασία της Δήλωσης του Βελγίου, της Γερμανίας και της Αυστρίας, σύμφωνα με την οποία «η δράση της Ευρωπαϊκής Κοινότητας, βάσει της αρχής της επικουρικότητας, αφορά όχι μόνο τα κράτη μέλη αλλά και τα λοιπά επίπεδα εξουσίας σε αυτά, στο βαθμό που τα εν λόγω επίπεδα διαθέτουν νομοθετική εξουσία βάσει του εθνικού συνταγματικού δικαίου». Κρίνει δε ότι, λαμβανομένης υπόψη της εσωτερικής διοικητικής οργάνωσης των κρατών μελών, η δήλωση αυτή πρέπει να ισχύει κατά τον ίδιο τρόπο και για τις τοπικές και περιφερειακές αρχές σε κράτη μέλη χωρίς ομοσπονδιακή διάρθρωση και επιμένει να συμμορφωθούν με τη δήλωση αυτή όλα τα κράτη μέλη, ιδίως εκείνα που διαθέτουν τοπικές και περιφερειακές αρχές με αναγνωρισμένες συνταγματικά νομοθετικές αρμοδιότητες.

---

[1] CDR 136/95 annexe.
[2] CDR 305/97 fin — ΕΕ C 64 της 27.2.1998, σ. 98.

2. **Για την ενίσχυση της αρχής της επικουρικότητας και έναν σαφέστερο καταμερισμό των πεδίων αρμοδιοτήτων**

2.1. *Επικουρικότητα, πολυμορφία, αλληλεγγύη*

2.1.1. Οι προσπάθειες που καταβάλλονται για την προώθηση της επικουρικότητας και την προσέγγιση των πολιτών προωθούν την ευρωπαϊκή ολοκλήρωση. Η Ευρώπη μπορεί να αποκομίσει πολλά οφέλη από την πολυμορφία και τον ανταγωνισμό, διατηρώντας ταυτόχρονα την οικονομική και κοινωνική συνοχή της. Το ζητούμενο σήμερα είναι να αξιολογηθούν με κατάλληλο τρόπο οι αναληφθείσες από την ΕΕ αρμοδιότητες και να βελτιωθεί το έργο της, εάν τούτο κριθεί απαραίτητο, ώστε να αντιμετωπισθούν οι μελλοντικές προκλήσεις.

2.1.2. Κανένα επίπεδο διακυβέρνησης δεν πρέπει να επιδιώκει τη ρύθμιση όλων των πτυχών της ζωής των ευρωπαίων πολιτών· το ίδιο ισχύει και για την Κοινότητα. Η διασυνοριακή διάσταση εμπεριέχεται σήμερα σε πολλούς τομείς αρμοδιοτήτων. Αυτό όμως δε σημαίνει ότι απαιτείται έντονη εναρμόνιση των διαφόρων τομεακών πολιτικών. Είναι, λοιπόν, απαραίτητη μια λογική εναρμόνιση των διάφορων τομεακών πολιτικών, η οποία να σέβεται την οικονομική και κοινωνική συνοχή του ευρωπαϊκού χώρου. Η εναρμόνιση δεν είναι πάντα η μόνη λύση. Επιπλέον, πολλά προβλήματα μπορούν να επιλυθούν χωρίς κυβερνητική παρέμβαση, π.χ. με συμφωνίες μεταξύ των ενδιαφερόμενων μερών και από τις οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών (όπως π.χ. τους κοινωνικούς εταίρους) σε ευρωπαϊκό επίπεδο. Η προσέγγιση αυτή έχει αποδείξει συχνά την αξία της.

Η Επιτροπή των Περιφερειών αναγνωρίζει ότι η νομοθεσία που θεσπίσθηκε από τα κράτη μέλη για τους ευρωπαίους πολίτες, βάσει κοινοτικών οδηγιών, επέφερε σημαντικές προόδους. Πριν από τη δραστηριοποίηση της Κοινότητας στον τομέα αυτό, υπήρχαν μεγάλες διαφορές μεταξύ των κρατών μελών, με αποτέλεσμα να προκαλούνται στρεβλώσεις του ανταγωνισμού. Οι νομικές διατάξεις που αποσκοπούν σε ένα υψηλό βαθμός προστασίας των πολιτών συνεπάγονται βέβαια δαπάνες, οι οποίες όμως αντισταθμίζονται σε έντονο βαθμό από τη βελτίωση της ποιότητας ζωής.

Μόνο η Κοινότητα μπορεί να αντεπεξέλθει με επιτυχία σε ορισμένες προκλήσεις που ενδιαφέρουν τους πολίτες. Πρωταρχικός στόχος κατά τις διαπραγματεύσεις σε σχέση με τη Συνθήκη του 'Αμστερνταμ ήταν η συνεκτίμηση των συμφερόντων των πολιτών. Κατά συνέπεια, εκπονήθηκε μια Συνθήκη προσανατολισμένη προς τους πολίτες, βάσει της οποίας η ΕΕ δύναται να συμβάλλει σε θέματα όπως η απασχόληση, η μη διακριτική μεταχείριση, τα δικαιώματα των πολιτών, η προστασία των καταναλωτών και η διασυνοριακή καταπολέμηση της εγκληματικότητας και του λαθρεμπορίου ναρκωτικών.

2.1.3. Το Συμβούλιο, η Επιτροπή, το Κοινοβούλιο και τα κράτη μέλη καλούνται να υποστηρίξουν με αποφασιστικό τρόπο έναν επαναπροσανατολισμό της ευρωπαϊκής πολιτικής, μία Ευρώπη η οποία θα εφαρμόζει την αρχή της επικουρικότητας και θα βρίσκεται πλησιέστερα στους πολίτες και μια πραγματική προσέγγιση της αρχής της επικουρικότητας.

Για να είναι αποτελεσματική, η Ευρωπαϊκή 'Ενωση πρέπει να ασχολείται αποκλειστικά με πραγματικά ευρωπαϊκά θέματα.

Πρέπει να τροποποιηθεί η υπάρχουσα νομοθεσία για τα θέματα που μπορούν να αντιμετωπισθούν σαφώς καλύτερα σε ένα επίπεδο διακυβέρνησης εγγύτερο προς τους πολίτες.

2.1.4. Δεν πρόκειται για επανεθνικοποίηση, δηλαδή για εγκατάλειψη της ευρωπαϊκής ιδέας. 'Ομως, μια πραγματική μεταρρύθμιση προϋποθέτει αναπόφευκτα τον επαναπροσδιορισμό των αρμοδιοτήτων μεταξύ Ευρωπαϊκής 'Ενωσης, εθνικού επιπέδου και περιφερειακού επιπέδου. Η προσέγγιση των πολιτών στην Ευρωπαϊκή 'Ενωση θα επιτευχθεί με την ανάθεση των αρμοδιοτήτων για δράση στο επίπεδο διακυβέρνησης στο οποίο θα εκτελεσθούν με τον πιο αποτελεσματικό τρόπο. Η αλλαγή είναι η φυσική διαδικασία με την οποία οι θεσμοί εξελίσσονται και προετοιμάζονται για την αντιμετώπιση των προκλήσεων του μέλλοντος. Η ΕΕ πρέπει να είναι δημοκρατική, προσιτή και διαφανής.

2.1.5. Οι στόχοι που θα μπορούσαν να επιδιωχθούν μέσω μιας τέτοιας εξέλιξης υποδεικνύονται σε δύο αποσπάσματα της πολύ πρόσφατης επιστολής του Καγκελαρίου Kohl και του Προέδρου Chirac της 5ης Ιουνίου 1998:

— «'Ολες οι προσπάθειές μας πρέπει να επιδιώκουν τη δημιουργία μιας ισχυρής Ευρώπης που είναι ικανή να δρα, διαφυλάσσοντας την ποικιλομορφία των πολιτικών, πολιτιστικών και περιφερειακών παραδόσεων.»

— «Συνεπώς, κατά τη λήψη αποφάσεων έχει ιδιαίτερη σημασία να γίνονται σεβαστές οι τοπικές, περιφερειακές και εθνικές ιδιαιτερότητες.»

2.2. *Οι προεκτάσεις της αρχής της επικουρικότητας*

2.2.1. Η αρχή της επικουρικότητας ως ρυθμιστικός παράγοντας

2.2.1.1. Η αρχή της επικουρικότητας πρέπει να διαδραματίζει το ρόλο της ως ρυθμιστικός παράγοντας στις σχέσεις μεταξύ της Ευρωπαϊκής 'Ενωσης, των κρατών μελών και των τοπικών αυτοδιοικήσεων. Κατά την εφαρμογή της πρέπει να γίνεται σεβαστή η εσωτερική διάρθρωση των αντίστοιχων αρμοδιοτήτων των κρατών.

Η εφαρμογή της αρχής της επικουρικότητας πραγματοποιείται μέσω κοινών αποφάσεων που καθορίζουν κάθε φορά, σε ποιο επίπεδο πρέπει να παραχωρηθούν οι αρμοδιότητες μεταξύ της Ευρωπαϊκής 'Ενωσης, των κρατών μελών, των περιφερειών και των τοπικών αρχών. Η αρχή αυτή δεν πρέπει να αποτελεί άλλοθι απραξίας σε όλα τα επίπεδα διακυβέρνησης ούτε να οδηγήσει στην εξουδετέρωση της ικανότητας δράσης της Ευρωπαϊκής 'Ενωσης.

2.2.1.2. Αυτό που έχει σημασία σήμερα είναι να πραγματοποιηθεί ορθολογική αξιολόγηση των αρμοδιοτήτων που έχουν αναληφθεί από την ΕΕ, προκειμένου στη συνέχεια να υπάρξει επικέντρωση στις μελλοντικές προκλήσεις:

A. 'Εγινε εμφανές ότι, στην προσπάθειά της για το σεβασμό της αρχής της επικουρικότητας, η 'Ενωση περιόρισε τις νομοθετικές δραστηριότητές της, κυρίως στους τομείς της κοινωνικής πολιτικής και της πολιτικής για την προστασία του περιβάλλοντος. Στους εν λόγω τομείς, οι νέες πρωτοβουλίες της Επιτροπής είναι όλο και σπανιότερες, παρά τον επείγοντα χαρακτήρα ορισμένων προβλημάτων και τη διασυνοριακή και διακρατική φύση τους.

B. Οι προτάσεις της Ευρωπαϊκής Επιτροπής αποτελούν αντικείμενο μίας σύνθετης εσωτερικής εξέτασης και ενός πολιτικού ελέγχου, όσον αφορά το σεβασμό της αρχής της επικουρικότητας, εκ μέρους των λοιπών θεσμικών οργάνων. 'Ολα τα όργανα (συμπεριλαμβανομένων και των διαφόρων Συμβουλίων ειδικών υποθέσεων, καθώς και του Συμβουλίου Γενικών Υποθέσεων) πρέπει να ελέγχουν τον τρόπο με τον οποίο τηρείται η αρχή της επικουρικότητας κατά τη λήψη αποφάσεων στους κόλπους του Συμβουλίου. Κατά κύριο λόγο, αυτό αποτελεί φυσικά καθήκον της Επιτροπής των Περιφερειών.

2.2.1.3. Εν προκειμένω, είναι σκόπιμο να επαναλάβουμε τον κύριο πολιτικό στόχο της αρχής της επικουρικότητας: λήψη των αποφάσεων στο πιο αποτελεσματικό και εγγύτερο δυνατό επίπεδο προς τους πολίτες, προκειμένου αυτοί να είναι σε θέση να καταστούν φορείς του ευρωπαϊκού οικοδομήματος και να διαθέτουν πρόσβαση σε όλες τις πληροφορίες που τους επιτρέπουν να φτάσουν στο σημείο αυτό. Το ευρωπαϊκό εγχείρημα οπωσδήποτε θα κερδίσει υποστήριξη του πληθυσμού, αν τα αποτελέσματα είναι καλά και ορατά. Στις περιφέρειες, στους ΟΤΑ, πρέπει να δημιουργηθούν χώροι, να αναληφθούν πρωτοβουλίες συντονιζόμενες και υποστηριζόμενες από την ΕΤΠ σε συνεργασία με το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, προκειμένου να προωθηθεί πραγματικά — με ένα διάβημα των πολιτών — η συζήτηση για τον προορισμό της Ευρωπαϊκής Ενωσης.

2.2.1.4. Οι περιφέρειες και οι πόλεις, λόγω των ιδίων επιτόπιων εμπειριών, έχουν απόλυτη επίγνωση της ζωτικής σημασίας που έχει η μετατροπή της ευρωπαϊκής σε εσωτερική νομοθεσία και η εφαρμογή της εν λόγω εσωτερικής νομοθεσίας για την εικόνα που σχηματίζουν οι πολίτες για την Ευρώπη. Σε πολλά κράτη μέλη, οι περιφέρειες και οι πόλεις έχουν να διαδραματίσουν ένα ρόλο στην εφαρμογή της ευρωπαϊκής νομοθεσίας που έχει μεταφερθεί έναντι των πολιτών.

2.2.2. Η αρχή της επικουρικότητας ως παράγοντας καινοτομίας

2.2.2.1. Η αρχή της επικουρικότητας οφείλει να διαδραματίσει καινοτόμο ρόλο στις σχέσεις μεταξύ των κρατών μελών και των περιφερειών ή των τοπικών αρχών, όταν πρόκειται για την υλοποίηση των ευρωπαϊκών πολιτικών.

Εάν τους κύριους στόχους της μελλοντικής ανάπτυξης της Ευρωπαϊκής 'Ενωσης περιλαμβάνονται η ενίσχυση της κοινοτικής ικανότητας δράσης και του ενδιαφέροντος των πολιτών για την Κοινότητα καθώς και η υπευθυνοποίηση των πολιτών, είναι προς το συμφέρον της Ευρωπαϊκής 'Ενωσης η περαιτέρω επικέντρωση του ενδιαφέροντός της σε τομείς με ανεπαρκή συμμετοχή των εγγύτερα προς τους πολίτες επιπέδων και άμεσα υπευθύνων έναντι αυτών.

2.2.2.2. Η υλοποίηση της πολιτικής της απαιτεί από την Ευρωπαϊκή 'Ενωση την παραχώρηση στα επίπεδα που είναι εγγύτερα προς τους πολίτες του μεγαλύτερου δυνατού περιθωρίου ελιγμών και προσαρμογών. Παράλληλα, η Ευρωπαϊκή 'Ενωση πρέπει να μπορεί να ενεργεί αποτελεσματικά στους τομείς όπου το έργο που της αναλογεί είναι ιδιαίτερα σημαντικό για όλους. Τα κράτη μέλη οφείλουν να είναι νομοταγή έναντι της Κοινότητας και, επιπλέον, να εφαρμόζουν και να υλοποιούν ορθά και διαφανώς την κοινοτική νομοθεσία, τηρώντας την αρχή της επικουρικότητας.

2.2.2.3. Οι θεσμικές μεταρρυθμίσεις δεν αποτελούν αυτοσκοπό. Αντίθετα, οφείλουν να συμβάλουν στην αποτελεσματικότερη δυνατή υλοποίηση των πολιτικών στόχων, των οποίων η σημασία αναγνωρίζεται και οι οποίοι έχουν εγκριθεί με δημοκρατικές διαδικασίες. Συνεπώς, από την άποψη της ενίσχυσης της γνώμης και της εγγύτητας των πολιτών, οι πολιτικοί στόχοι και οι θεσμικές ρυθμίσεις συνδέονται στενά, αν και η πρωτοκαθεδρία ανήκει αναγκαστικά στους πολιτικούς στόχους.

2.3. *Η επικουρικότητα και η προσέγγιση των πολιτών στην πράξη*

Η Επιτροπή των Περιφερειών αναγνωρίζει την πρόοδο που έχει επιτευχθεί από την ενσωμάτωση της αρχής της επικουρικότητας στη Συνθήκη ΕΟΚ μέσω της Συνθήκης του Μάαστριχτ. Από την άποψη αυτή παραπέμπει στο μνημόνιο της Ευρωπαϊκής Επιτροπής της 27ης Μαΐου 1998 που φέρει τον τίτλο «Λιγότερες δράσεις για καλύτερα αποτελέσματα: τα γεγονότα» [1]. Στο μνημόνιο αυτό αναφέρεται ότι η Επιτροπή απέσυρε πολλές πρωτοβουλίες και ότι ο αριθμός των προτάσεων για τη θέσπιση νομοθεσίας έχει μειωθεί. Η αρχή της επικουρικότητας είναι μια γενική αρχή, η οποία συνδέεται με τη γενική πολιτική της ΕΕ και πρέπει γενικά να τηρείται από όλους. Αφορά τόσο την Επιτροπή όσο και τα άλλα κοινοτικά όργανα και τα κράτη μέλη που παροτρύνουν τακτικά την Επιτροπή να υποβάλλει νέες προτάσεις.

3. **Συμπεράσματα**

3.1. *Ποια είναι η νέα προσέγγιση της επικουρικότητας;*

3.1.1. Η Επιτροπή των Περιφερειών καλεί όλα τα θεσμικά όργανα της Ευρωπαϊκής 'Ενωσης να εφαρμόζουν με σχολαστικότητα την αρχή της επικουρικότητας, σύμφωνα με το άρθρο 5 της Συνθήκης ΕΚ (νέο) και το πρωτόκολλο σχετικά με την εφαρμογή των αρχών της επικουρικότητας και της αναλογικότητας της Συνθήκης του 'Αμστερνταμ. Κάθε πρωτοβουλία της Ευρωπαϊκής 'Ενωσης πρέπει να υποβάλλεται σε ενδελεχή, αυστηρή και συντονισμένη εξέταση, εκ μέρους των διαφόρων θεσμικών επιπέδων, της ανάγκης για ανάληψη δράσης σε ευρωπαϊκή κλίμακα. Δεν επιτρέπεται να καταστεί η επικουρικότητα μια απλή διατύπωση που εξετάζεται εν είδει συνήθους διαδικασίας.

3.1.2. Η ευρωπαϊκή ολοκλήρωση καθιστά απαραίτητη τόσο την εναρμόνιση όσο και τη διατήρηση της παραδοσιακής πολυμορφίας, η οποία αποτελεί ένα χαρακτηριστικό της ευρωπαϊκής ταυτότητας. Αν εφαρμοσθεί με ορθό τρόπο, η αρχή της επικουρικότητας προστατεύει την πολυμορφία αυτή.

Η προστιθέμενη αξία μιας ευρωπαϊκής πολιτικής πρέπει να απορρέει τόσο από τις αρχές της εναρμόνισης και της οικονομικής και κοινωνικής συνοχής όσο και από τις αρχές του ανταγωνισμού και της διαφοροποίησης.

Συνεπώς, θα πρέπει να αποφευχθεί ο περιορισμός της προοπτικής στις καθαρά οικονομικές πτυχές. Θα πρέπει να συνεκτιμηθούν σε ισότιμη βάση και οι κοινωνικές και πολιτιστικές πτυχές του θέματος.

3.1.3. Οι ευρωπαϊκές αποφάσεις πρέπει να λαμβάνονται κατά τέτοιο τρόπο ώστε να παρέχουν τη μεγαλύτερη δυνατή ελευθερία για τη λήψη των εθνικών, περιφερειακών και τοπικών αποφάσεων. Αυτό δεν αποκλείει την προσεκτική παρακολούθηση των πράξεων προκειμένου να διασφαλίζεται η πλήρης μεταφορά και η ακριβής εφαρμογή τους και αυτό με τρόπο που να αποφεύγονται οι στρεβλώσεις. Ο αριθμός των κανόνων θα πρέπει να περιοριστεί στα απαραίτητα όπως ακριβώς και οι διοικητικές επιβαρύνσεις που συνεπάγεται η εφαρμογή τους. Στο νομοθετικό της έργο, η Κοινότητα θα πρέπει να επιδιώκει όποτε είναι εφικτό την κατάρτιση οδηγιών, προκειμένου έτσι να διευκολύνεται η διαδικασία εφαρμογής στα κράτη μέλη. Εντούτοις όμως η Επιτροπή των Περιφερειών αναγνωρίζει ότι σε ορισμένες περιπτώσεις αποβαίνει αναγκαία η χρήση κανονισμών, όταν προέχει η πλήρης υιοθέτηση της νομοθεσίας για να αποφευχθούν οι παρερμηνείες. Κρίνεται σκόπιμο να διευκρινισθούν ορισμένες περιπτώσεις για τις οποίες απαιτείται η έκδοση κανονισμού, όπως η υγεία ή η ασφάλεια, κ.λπ.

---

[1] COM(1998) 345 fin.

3.1.4. Η αρμοδιότητα για την εφαρμογή του κοινοτικού δικαίου θα πρέπει να ανήκει στα κράτη μέλη και στις τοπικές και περιφερειακές αρχές, δεδομένου ότι η εφαρμογή των ευρωπαϊκών κανόνων με όσο το δυνατόν μεγαλύτερη προσέγγιση του πολίτη είναι δυνατή μόνο με την αποκέντρωση.

3.1.5. Θα πρέπει να επανεξεταστεί το θέμα των εκατοντάδων τομέων στους οποίους χορηγούνται ενισχύσεις. Η κατάσταση αυτή οδηγεί σε σημαντικό περιορισμό των πολιτικών περιθωρίων δράσης που έχουν οι περιφέρειες και οι κοινότητες που ζητούν τη χορήγηση παρόμοιων πόρων. Η στήριξη της ΕΕ πρέπει να συμβάλει στην ενίσχυση των πολιτικών περιθωρίων δράσης των περιφερειών και των κοινοτήτων, οι οποίες ζητούν τη χορήγηση παρόμοιων πόρων. Είναι απαραίτητο οι δράσεις στήριξης της Ευρωπαϊκής Ένωσης να επικεντρώνονται σε πραγματικά ουσιαστικούς στόχους, να συμβάλουν στην απλούστευση των διοικητικών διαδικασιών και να αποφεύγουν τη θέσπιση υπερβολικά λεπτομερών κανόνων.

Είναι απαραίτητο στο μέλλον να αποτελέσει η διαρθρωτική πολιτική ένα κεντρικό στοιχείο της ευρωπαϊκής αλληλεγγύης, η οποία θα πρέπει μάλλον να προσλάβει τη μορφή κατ'αποκοπήν ενισχύσεων που χορηγούνται σε στόχους που καθορίζει η ΕΕ.

Η ΕΤΠ σε πολυάριθμες γνωμοδοτήσεις της έχει ταχθεί υπέρ της διατήρησης της ευρωπαϊκής διαρθρωτικής πολιτικής όπως διατυπώνεται από τη Συνθήκη. Με την τήρηση της σχετικής προγραμματικής αξιολόγησης και σε εφαρμογή της αρχής της επικουρικότητας, η ΕΤΠ έχει υποβάλει πολλές προτάσεις, οι οποίες είναι ακόμη επίκαιρες και αφορούν την αύξηση της αποδοτικότητας και την απλοποίηση των διαδικασιών. Για την εξασφάλιση μιας αποτελεσματικής αλληλεγγύης δεν είναι σκόπιμο να επιλεγεί μια συνεχής διαδοχή μεμονωμένων προγραμμάτων που καθιστούν αναγκαία μια κεντρική διαχείριση. Η εφαρμογή του προγράμματος επιβάλλεται να αποτελέσει ευθύνη των δημοκρατικών και νομότυπων οργάνων των κρατών μελών, των περιφερειών και των κοινοτήτων. Επίσης, απαιτεί ένα ουσιαστικό έλεγχο για την επίτευξη των επιδιωκόμενων στόχων.

3.2. *Η αρχή της επικουρικότητας ως ρυθμιστικός παράγοντας*

3.2.1. Από τη στιγμή που μία κοινοτική παρέμβαση σχετίζεται με έναν τομέα, όπου οι αρμοδιότητες είναι κοινές μεταξύ της ΕΕ και των κρατών μελών, η αρχή της επικουρικότητας πρέπει να εφαρμόζεται προκειμένου να προστατεύονται, αφενός, οι εθνικές, περιφερειακές και τοπικές αρμοδιότητες και να απαιτείται, αφετέρου, η απόδειξη του βάσιμου της κοινοτικής παρέμβασης.

3.2.2. Για την εφαρμογή της αρχής της επικουρικότητας, κρίνεται σκόπιμη η διάκριση δύο διαστάσεων που αναφέρονται ρητώς στο άρθρο 5 της ΣΕΚ, δηλ.:

— της αναγκαιότητας της παρέμβασης (εδάφιο 2)

— της έντασης των λεπτομερειών της παρέμβασης (εδάφιο 3)

Στο σχετικό άρθρο, αρμοδιότητες οι οποίες εμπίπτουν αποκλειστικά στην Κοινότητα εξαιρούνται από την εξέταση που συνδέεται με την αρχή της επικουρικότητας. Οι αποκλειστικές αρμοδιότητες της Ευρωπαϊκής Ένωσης πρέπει να οριστούν με περιοριστικό και ακριβή τρόπο, με την τήρηση της αρχής της επικουρικότητας, η οποία πρέπει να αποτελέσει ένα ευέλικτο σημείο αναφοράς για τις ισχύουσες αρμοδιότητες.

3.2.3. Οι δράσεις σε ευρωπαϊκό επίπεδο θα πρέπει να λαμβάνονται μόνο όταν έχουν σαφή προστιθέμενη αξία και όταν τα κράτη μέλη που δρουν ανεξάρτητα δεν μπορούν να επιτύχουν τα ίδια αποτελέσματα, όπως ορίζεται στη Συνθήκη, στο Πρωτόκολλο για την επικουρικότητα και στην αρχή που αναφέρεται στην παρούσα γνωμοδότηση. Τα κράτη μέλη, συνεδριάζοντας στα πλαίσια του Συμβουλίου, οφείλουν να διαπιστώσουν εάν το μέτρο είναι αναγκαίο για την επίτευξη ενός από τους στόχους της Κοινότητας.

3.2.4. Η εκτίμηση της αναγκαιότητας για μία αποκλειστική, εγκεκριμένη ή από κοινού αρμοδιότητα της Κοινότητας και/ή των κρατών μελών τροφοδότησε σε μεγάλο βαθμό τις συζητήσεις των ετών από 1992 μέχρι 1997 και κατέδειξε τη δυσκολία για ένα σαφή διαχωρισμό των αρμοδιοτήτων καθενός.

3.2.5. Ως ρυθμιστικός παράγοντας της έντασης, η αρχή της επικουρικότητας ενισχύεται από την αρχή της αναλογικότητας, η οποία, επίσης, περιλαμβάνεται στο πρωτόκολλο που επισυνάπτεται στη Συνθήκη του Άμστερνταμ.

3.2.6. Η τακτική παρακολούθηση της εφαρμογής της αρχής της επικουρικότητας καθίσταται απαραίτητη, για την εμβάθυνση των διαδοχικών ερμηνειών του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου με τις οποίες διευρύνθηκε η θέση του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου του Εδιμβούργου το 1992, καθώς και για την εγκαθίδρυση ενισχυμένου δημοκρατικού ελέγχου και αυξημένης διαφάνειας όσον αφορά τις νομοθετικές πράξεις.

3.3. *Σαφής οριοθέτηση των αρμοδιοτήτων*

3.3.1. Παρόλη την πρόοδο που έχει σημειωθεί και όλες τις συνεχιζόμενες προσπάθειες για την υλοποίηση της αρχής της επικουρικότητας, καθίσταται ολοένα και περισσότερο σαφές ότι η αρχή αυτή ως βάθρο για την άσκηση αρμοδιοτήτων δεν εγγυάται ούτε τη συγκέντρωση της ευρωπαϊκής νομοθεσίας στα απαραίτητα θέματα, ούτε την αποφυγή της υπέρβασης αρμοδιοτήτων. Για το λόγο αυτό, είναι αναγκαία, αφενός, η διεξαγωγή έντονης συζήτησης και, αφετέρου, η ενεργός και τακτική παρακολούθηση της εφαρμογής της αρχής της επικουρικότητας, ιδίως εκ μέρους της ΕΤΠ, π.χ. μέσω της εκπόνησης σχετικής ετήσιας έκθεσης.

3.3.2. Όσον αφορά την ίδια την κατανομή των εξουσιών, στα άρθρα της Συνθήκης που περιέχουν ουσιαστικό δίκαιο είναι απαραίτητο να ενσωματωθούν διάφορα κριτήρια, ώστε να είναι η δυνατή η αξιολόγηση της ανάγκης για παρέμβαση της ΕΕ και να καταστούν οι μη νομικοί όροι όπως «επαρκώς» και «καλύτερα» — που περιλαμβάνονται στο άρθρο 5 της ΣΕΚ (ενοποιημένη απόδοση) — πιο συγκεκριμένοι. Ο ισχύον καταμερισμός αρμοδιοτήτων είναι ασαφής επειδή η Συνθήκη ΕΟΚ προσδιορίζει πολύ γενικά τους στόχους χωρίς να καθορίζει ακριβώς την έκταση των μέτρων.

3.3.3. Πρέπει ιδίως να διαχωριστούν τα θέματα που αφορούν την εσωτερική αγορά (άρθ. 100 Α της Συνθήκης ΕΟΚ) από άλλους πολιτικούς τομείς, όπως ο πολιτισμός και η ραδιοφωνία, η χωροταξία, η υγεία κτλ. Πράγματι, τα ατομικά οικονομικά θέματα δεν είναι ανεξάρτητα από άλλους τομείς πολιτικής και, συνεπώς, υπάρχει ανάγκη μιας ολοκληρωμένης προσέγγισης. Η νομολογία στο θέμα του ανταγωνισμού δείχνει ότι ο πολιτισμός, π.χ., μπορεί να αποτελεί βάσιμο λόγο για τον περιορισμό της ελεύθερης κυκλοφορίας αγαθών. Ταυτοχρόνως, για την προστασία των τοπικών μειονοτήτων απαιτείται να ληφθούν ιδιαίτερα και συγκεκριμένα μέτρα, τα οποία δεν πρέπει να αξιολογούνται βάσει κριτηρίων που άπτονται της εσωτερικής αγοράς και σε καμία περίπτωση αποκλειστικά βάσει οικονομικών κριτηρίων. Από την άποψη αυτή θα μπορούσε να εξετασθεί κατά πόσον το κέντρο βάρους είναι οι οικονομικές πτυχές ή άλλοι πολιτικοί τομείς.

3.3.4. Λαμβανομένου υπόψη του βαθμού στον οποίο έχει προχωρήσει η ολοκλήρωση και σε περίπτωση ενός γενικού επαναπροσδιορισμού των αρμοδιοτήτων, μπορεί να εξετασθεί το ενδεχόμενο της θέσπισης απλοποιημένων διαδικασιών για την τροποποίηση των Συνθηκών. Η ΕΤΠ πρέπει να διεξαγάγει πραγματική συζήτηση σχετικά με τον τρόπο κατανομής των αρμοδιοτήτων μεταξύ της ΕΕ, των κρατών μελών και των οργανισμών τοπικής αυτοδιοίκησης και περιφερειακής διοίκησης, με σκοπό να προταθεί μία μέθοδος κατανομής.

3.3.5. Ο στόχος και ο κατάλογος αρμοδιοτήτων που περιλαμβάνονται στο άρθρο 3 της Συνθήκης ΕΟΚ πρέπει να συγκεκριμενοποιηθούν και να προσαρμοστούν στα υφιστάμενα πρότυπα αρμοδιοτήτων.

3.4. *Διασφάλιση της ιδίας ευθύνης των περιφερειών και της αυτοδιοίκησης των κοινοτήτων*

3.4.1. Είναι σαφές ότι η εσωτερική διάρθρωση των κρατών μελών μεταβάλλεται επίσης με ταχύ ρυθμό. Παρατηρείται έντονη τάση για αποκέντρωση και, σε ορισμένα κράτη μέλη, οι περιφέρειες έχουν επιτύχει ένα μεγάλο βαθμό αυτονομίας.

Η Ένωση πλέον δεν αποτελεί απλά μια Ένωση 15 πρωτευουσών αλλά και ένα δίκτυο περιφερειών και πόλεων. Ενόψει της διεύρυνσης της Ένωσης, οι θεσμικές μεταρρυθμίσεις είναι αναπόφευκτες.

Ως εκπρόσωπος των τοπικών και περιφερειακών αρχών της Ευρώπης, η Επιτροπή των Περιφερειών επιθυμεί να λάβει μέρος στη σύλληψη της διάρθρωσης της Ευρωπαϊκής Ένωσης του 21ου αιώνα.

Η Επιτροπή των Περιφερειών εμμένει στην ανάγκη της έντονης σύνδεσης των υποψήφιων κρατών με τη σχετική διαδικασία, στο μέτρο που, μια ημέρα, τα εν λόγω κράτη θα γίνουν και αυτά εταίροι μας στους κόλπους της Ένωσης.

3.4.2. Οι ευρωπαϊκοί κανόνες περιορίζουν ορισμένες φορές τα πολιτικά περιθώρια δράσης των περιφερειών, των πόλεων και των κοινοτήτων. Παρά το γεγονός ότι, όσον αφορά τα κράτη μέλη, η Συνθήκη ΕΟΚ (άρθρο 6 νέο) ορίζει ότι η ΕΕ σέβεται την εθνική ταυτότητα των κρατών μελών της, δεν υπάρχουν αντίστοιχοι κανόνες προστασίας ούτε για την περιφερειακή, ούτε για την τοπική αυτοδιοίκηση.

Η ΕΤΠ έχει ζητήσει επανειλημμένως την ενσωμάτωση παρόμοιων εγγυήσεων στη Συνθήκη (βλέπε Παράρτημα).

3.4.3. Η προστασία των περιφερειακών προνομίων και της τοπικής αυτοδιοίκησης προϋποθέτει, αφενός, την παροχή εγγυήσεων στις τοπικές και περιφερειακές αρχές και, αφετέρου, την παρακολούθηση της ορθής εφαρμογής αυτών των εγγυήσεων και τη δυνατότητα της επιβολής ποινών για τη μη τήρησή τους.

Η Επιτροπή των Περιφερειών έχει ζητήσει επανειλημμένως την ενσωμάτωση αυτών των εγγυήσεων στη Συνθήκη, ιδίως στο άρθρο 3 Β της Συνθήκης ΕΚ (βλέπε παράρτημα 1, κεφάλαιο 2).

Επίσης, η διασφάλιση της τοπικής αυτοδιοίκησης πρέπει να καθιερωθεί στο άρθρο ΣΤ της ΣΕΕ, δυνάμει του οποίου «η Ένωση σέβεται την εθνική ταυτότητα των μελών της, των οποίων τα κυβερνητικά συστήματα βασίζονται στις δημοκρατικές αρχές».

Στο σημείο 2 του ίδιου άρθρου, το οποίο αφορά τα ανθρώπινα δικαιώματα, πρέπει να γίνει αναφορά στο Χάρτη τοπικής αυτονομίας του Συμβουλίου της Ευρώπης.

3.4.4. Εν αναμονή των θεσμικών μεταρρυθμίσεων που δεν υλοποιήθηκαν στο Άμστερνταμ, η ΕΤΠ καλεί τους αρχηγούς κρατών και κυβερνήσεων να προβούν σε μια πολιτική δήλωση, επιβεβαιώνοντας την προθυμία τους να παράσχουν εγγυήσεις στις περιφερειακές και τοπικές αρχές όσον αφορά την πλήρη εφαρμογή της αρχής της επικουρικότητας. Βάσει της εν λόγω δήλωσης, πρέπει να περιγραφούν τα κύρια καθήκοντα τα οποία οφείλουν να εκπληρώνουν τα κράτη μέλη και οι περιφερειακές και τοπικές αρχές.

Η ΕΤΠ υποστηρίζει εκ νέου τα αιτήματα που δεν ελήφθησαν υπόψη στη Συνθήκη του Άμστερνταμ και εκφράζει την άποψη ότι, κατά την αναγκαία εξέταση του θεσμικού ζητήματος χρειάζεται να προσδιορισθούν μεταξύ άλλων και κατάλληλα μέσα για να διασφαλισθεί η τήρηση της αρχής της επικουρικότητας.

Για παράδειγμα, μπορούν να αναλάβουν τη δέσμευση, σύμφωνα με την οποία, η θέσπιση οποιασδήποτε κοινοτικής πολιτικής ή διάταξης που έχει σημαντικές συνέπειες για τις τοπικές και περιφερειακές αρχές — είτε στο δημοσιονομικό, είτε στον οικονομικό είτε στον περιβαλλοντικό τομέα, είτε στους τομείς της κοινωνικής συνοχής και των ανθρωπίνων δικαιωμάτων — θα προϋποθέτει την υποχρεωτική διαβούλευση με τις τοπικές και περιφερειακές αρχές, τόσο κατά τη χάραξη όσο και κατά την υλοποίηση της πολιτικής στρατηγικής.

3.5. *Διασυνοριακή, διαπεριφερειακή και διακοινοτική συνεργασία*

3.5.1. Προκειμένου να αναπτύξει η αρχή της επικουρικότητας όλο το δυναμικό της και το εύρος της, είναι πρωταρχικής σημασίας οι περιφέρειες και οι κοινότητες να είναι πραγματικά σε θέση να επιλύσουν μόνες τους, στο πλαίσιο των αρμοδιοτήτων τους και εν ανάγκη σε συνεργασία με τις γειτονικές περιφέρειες ή κοινότητες, τα προβλήματα που τίθενται επιτόπου.

3.5.2. Μέχρι σήμερα, η διασυνοριακή διαπεριφερειακή συνεργασία εξακολουθεί να προσκρούει σε νομικά και διοικητικά εμπόδια που συνδέονται με τα προνόμια των κρατών μελών σε θέματα εξωτερικής πολιτικής. Στα περισσότερα κράτη μέλη, η συνεργασία αυτή μπορεί να διοργανώνεται μόνο από την κεντρική εξουσία. Κατά κανόνα, απαιτείται η σύναψη διπλωματικών συμφωνιών στις περιπτώσεις ανάληψης υποχρεωτικών νομικά δεσμεύσεων, ακόμη και αν αυτές δεν υπερβαίνουν το περιφερειακό ή τοπικό πλαίσιο.

3.5.3. Κατά συνέπεια, πρέπει να διαπιστωθεί ότι ένας μεγάλος αριθμός καθημερινών προβλημάτων που αντιμετωπίζουν οι πολίτες των παραμεθόριων περιφερειών, για παράδειγμα σχετικών με την εργασία, τις μεταφορές και τη στέγαση, δεν μπορούν να επιλυθούν ικανοποιητικά και έγκαιρα.

3.5.4. Ως εκ τούτου, η Επιτροπή των Περιφερειών θεωρεί απαραίτητη την άρση των εμποδίων στην αποτελεσματικότητα της διαπεριφερειακής συνεργασίας και εκτιμά ότι το αίτημα αυτό σχετίζεται σαφώς με την πιστή εφαρμογή της αρχής της επικουρικότητας, όπως αυτή ορίζεται στη Συνθήκη. Ζητεί από τα κράτη μέλη να καταβάλουν τις απαιτούμενες προσπάθειες, προκειμένου η διαπεριφερειακή συνεργασία να αναγνωρισθεί ως τομέας κοινού ενδιαφέροντος που διαθέτει ένα ευρωπαϊκό νομικό πλαίσιο.

3.6. *Αποτέλεσμα*

3.6.1. Προκειμένου να ελέγχεται η τήρηση της αρχής της επικουρικότητας πριν από την παρέμβαση της Ευρωπαϊκής Ένωσης, είναι σημαντικό να εκφράζει τη γνώμη της η Επιτροπή των Περιφερειών σχετικά με την τήρηση της αρχής αυτής από την Επιτροπή, κατά την εξέταση των προπαρασκευαστικών πράξεων και των προτάσεων για κοινοτικές πράξεις. Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή καλείται να υποβάλλει την ετήσια έκθεσή της για την επικουρικότητα στην Επιτροπή των Περιφερειών, η οποία προτίθεται να εκπονεί σχετική γνωμοδότηση σε ετήσια βάση. Εξάλλου, η Επιτροπή των Περιφερειών επιβεβαιώνει το αίτημά της σχετικά με την καθιέρωση ενός πραγματικού προληπτικού ελέγχου της βάσης των νομικών κειμένων και της τήρησης της αρχής της επικουρικότητας βάσει των τελευταίων. Ο έλεγχος αυτός θα πρέπει να διενεργείται πριν από τη λήψη νομοθετικών αποφάσεων εκ μέρους των ευρωπαϊκών αρχών.

3.6.2. Η Επιτροπή των Περιφερειών ζητεί ρητώς από το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο να προαγάγει μία Ευρώπη που να στηρίζεται στην αρχή της επικουρικότητας, όπου να ενισχύονται οι ιδιαιτερότητες και οι διαφορετικές ταυτότητες των ευρωπαϊκών λαών, που συνιστούν το μεγαλύτερό της πλούτο, έτσι ώστε να ευνοείται ο εποικοδομητικός ανταγωνισμός, χωρίς να υποτιμάται η αξία της αλληλεγγύης και της συνοχής. Η Επιτροπή των Περιφερειών καλεί τα κράτη μέλη να καταβάλουν προσπάθειες ώστε να λαμβάνεται υπόψη η αρχή της επικουρικότητας στις εθνικές νομοθεσίες ως οδηγός για τον καταμερισμό των αρμοδιοτήτων, όχι μόνο για τον προσδιορισμό των τομέων των ιδίων αρμοδιοτήτων τους αλλά και ως προτροπή για τη συμμετοχή των οργανώσεων τοπικής και περιφερειακής διοίκησης στις διαδικασίες καθορισμού των προϋποθέσεων άσκησης των δικών τους αρμοδιοτήτων.

3.6.3. Η εφαρμογή της αρχής της επικουρικότητας δεν αφορά μόνο τις νομοθετικές και ρυθμιστικές δραστηριότητες της Ένωσης και, κατά συνέπεια, αποκλειστικά τις σχέσεις της Ένωσης με τα κράτη μέλη της. Αφορά επίσης την εθνική διαδικασία λήψης αποφάσεων όπως και τη μεταφορά και εφαρμογή της νομοθεσίας της ΕΕ σε κάθε κράτος μέλος. Στο ευρωπαϊκό επίπεδο, δεν δίδεται, μέχρι στιγμής, η απαιτούμενη προσοχή στην ανωτέρω διάσταση της αρχής της επικουρικότητας.

Βρυξέλλες, 11 Μαρτίου 1999.

Ο Πρόεδρος

της Επιτροπής των Περιφερειών

Manfred DAMMEYER

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

στη γνωμοδότηση της Επιτροπής των Περιφερειών

1. **Η αρχή της επικουρικότητας και τα ευρωπαϊκά νομικά κείμενα**

1.1. Η ίδια η ιδέα της επικουρικότητας αναφέρεται ρητώς στο άρθρο 95 της Συνθήκης ΕΚΑΧ των Παρισίων, της 18ης Απριλίου 1951 και στο άρθρο 235 της Συνθήκης της Ρώμης της 25ης Μαρτίου 1957, και γίνεται γι'αυτή σαφής μνεία στην έκθεση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για την Ευρωπαϊκή Ένωση του 1975, την εμπνευσμένη από τον επίτροπο A. Spinelli, στην οποία τονίζεται ότι: «Όπως και οι υφιστάμενες Κοινότητες, η Ευρωπαϊκή Ένωση δεν πρέπει να οδηγήσει στη δημιουργία ενός συγκεντρωτικού υπερ-κράτους. Κατά συνέπεια και σύμφωνα με την αρχή της επικουρικότητας, στην Ένωση θα ανατεθούν τα καθήκοντα που τα κράτη μέλη δεν είναι πλέον σε θέση να επιτελέσουν αποτελεσματικά.»

1.2. Το πρώτο ευρωπαϊκό νομικό κείμενο, στο οποίο γίνεται ρητή μνεία στην αρχή της επικουρικότητας, ο Χάρτης τοπικής αυτονομίας του Συμβουλίου της Ευρώπης, υπογράφηκε στο Στρασβούργο στις 15 Οκτωβρίου 1985. Μετά από την επικύρωσή του από 30 κράτη μέλη του Συμβουλίου της Ευρώπης, μεταξύ των οποίων και 12 από τα 15 κράτη μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης, αποτελεί πλέον σύμβαση του Συμβουλίου της Ευρώπης, η οποία επιβάλλεται στις εθνικές νομοθεσίες των κρατών που την έχουν επικυρώσει.

1.3. Επισημαίνονται, ειδικότερα, τα άρθρα της 3 και 4 και κυρίως το άρθρο 4, εδάφιο 3 όπου ορίζεται η αρχή της επικουρικότητας, με τη διευκρίνιση ότι: «Η άσκηση των δημόσιων αρμοδιοτήτων πρέπει γενικά να εμπίπτει, κατά προτίμηση, στις εγγύτερες προς τους πολίτες αρχές. Για την ανάθεση μίας αρμοδιότητας σε μία άλλη αρχή, πρέπει να λαμβάνεται υπόψη το εύρος και η φύση του έργου καθώς και οι απαιτήσεις για αποτελεσματικότητα και εξοικονόμηση πόρων.»

1.4. Η αρχή της επικουρικότητας εισήχθη, με αρκετά σαφή τρόπο, στις ευρωπαϊκές συνθήκες με την Ενιαία Πράξη του 1987, όπου στο κεφάλαιο για το περιβάλλον (άρθρο 130 R § 4) αναφέρεται ότι: «Η Κοινότητα αναλαμβάνει δράση σε περιβαλλοντικά θέματα, στο βαθμό που οι στόχοι που καθορίζονται στην παράγραφο 1 είναι δυνατόν να υλοποιηθούν καλύτερα σε κοινοτικό επίπεδο παρά μεμονωμένα σε επίπεδο κρατών μελών.»

1.5. Μετά από την εισαγωγή της στο άρθρο 5 της ΣΕΚ από τη Συνθήκη του Μάαστριχτ, η εν λόγω αρχή της επικουρικότητας προκάλεσε πολυάριθμα σχόλια, και ειδικότερα κατά την προετοιμασία της Διακυβερνητικής Διάσκεψης του 1997, πριν να αναπτυχθεί στο πρωτόκολλο που επισυνάπτεται στη Συνθήκη του 'Αμστερνταμ της 2ας Οκτωβρίου 1997.

1.6. Με την Κυβερνητική Δήλωση της Γερμανίας, της Αυστρίας και του Βελγίου σχετικά με την επικουρικότητα ζητείται η αναγνώριση και η εφαρμογή της αρχής της επικουρικότητας στο εσωτερικό των κρατών μελών.

2. **Η εξέλιξη μεταξύ των Συνθηκών του Μάαστριχτ και του 'Αμστερνταμ**

2.1. Κατά την περίοδο προετοιμασίας της Διακυβερνητικής Διάσκεψης και της Συνθήκης του 'Αμστερνταμ, η Επιτροπή των Περιφερειών έλαβε θέση [1]: υπέρ της βελτίωσης της διατύπωσης πολλών άρθρων της Συνθήκης του Μάαστριχτ σχετικά με τους μηχανισμούς συμμετοχής των περιφερειών και των τοπικών αρχών στη διακυβέρνηση της Ευρώπης και σχετικά με τις λεπτομέρειες εφαρμογής της αρχής της επικουρικότητας, καθώς και υπέρ της ανάπτυξης του καθεστώτος, της οργάνωσης, του πεδίου δράσης και των τομέων παρέμβασης της ιδίας.

2.2. Ειδικότερα, επισημαίνεται ότι η Επιτροπή των Περιφερειών πρότεινε την αναδιατύπωση του άρθρου 5 της Συνθήκης ΕΚ, προκειμένου να γίνεται ρητή μνεία ἀαυτό στη θέση των περιφερειακών και τοπικών αρχών στις οποίες έχουν ανατεθεί αρμοδιότητες σύμφωνα με το εσωτερικό δίκαιο των κρατών, και ζητούσε το σαφή καθορισμό των αρμοδιοτήτων της Ευρωπαϊκής 'Ενωσης και των κρατών μελών καθώς και την παραχώρηση του δικαιώματος προσφυγής στις περιφέρειες για τη ματαίωση αποφάσεων με το αιτιολογικό της παραβίασης της αρχής της επικουρικότητας.

2.3. Οι προτάσεις της Επιτροπής των Περιφερειών συνέκλιναν με πολλές άλλες και, κυρίως, με τις προτάσεις της Συνέλευσης των Περιφερειών της Ευρώπης και του Συμβουλίου των Ευρωπαϊκών Δήμων και Περιφερειών, με τις οποίες εκφραζόταν η επιθυμία για την τροποποίηση του κειμένου των Συνθηκών σε θέματα όπως η τοπική αυτονομία, η διαφάνεια, η εταιρική σχέση, η αντιπροσωπευτικότητα της Επιτροπής των Περιφερειών, η εξάλειψη των διακρίσεων μεταξύ ανδρών και γυναικών και η ισότητα των ευκαιριών.

3. **Η πρόοδος που σημειώθηκε στη Συνθήκη του 'Αμστερνταμ**

3.1. Πολλές από τις τροποποιήσεις που επιθυμούσαν οι εκπρόσωποι των περιφερειών και των τοπικών αρχών εισήχθησαν στη Συνθήκη του 'Αμστερνταμ και, ακόμη, επισυνάφθηκε σ'αυτή το πρωτόκολλο για την επικουρικότητα.

Πρόοδος διαπιστώθηκε και όσον αφορά το καθεστώς και την οργανωτική ικανότητα της Επιτροπής των Περιφερειών, την εταιρική σχέση, την ισότητα των ευκαιριών ή τη διαφάνεια.

Αντίθετα, ορισμένες προτάσεις τροποποιήσεων σχετικών με την τοπική αυτονομία δεν περιελήφθησαν στη Συνθήκη.

3.2. Είναι σαφές ότι οι περιφέρειες και οι τοπικές αρχές επιθυμούν πάντα τον καλύτερο καθορισμό της θέσης τους, τον καλύτερο συνυπολογισμό του ρόλου τους σε πολυάριθμα άρθρα της Συνθήκης και τη διεύρυνση του διαλόγου που επί μακρόν περιορίζεται μόνο σε επίπεδο Ε.Ε. και κρατών μελών, με ένα εκτενέστερο διάλογο μεταξύ όλων των επιπέδων.

4. Στο Ευρωπαϊκό Συμβούλιο του Κάρντιφ της 15ης και 16ης Ιουνίου 1998, αποφασίσθηκε η εξέταση των προβλημάτων που συνδέονται με την πρακτική εφαρμογή της αρχής της επικουρικότητας.

---

[1] CdR 136/95 και Παράρτημα — ΕΕ C 100 της 2.4.1996, σ. 1.

Ψήφισμα της Επιτροπής των Περιφερειών με θέμα «Η σύλληψη του κ. Οτσαλάν και η ανάγκη εξεύρεσης πολιτικής λύσης στο κουρδικό ζήτημα»

(1999/C 198/15)

Η ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΤΩΝ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΩΝ,

προτρέπει την τουρκική κυβέρνηση να αναζητήσει πολιτική λύση στο κουρδικό ζήτημα και απαιτεί τόσο από το PKK όσο και από τις άλλες κουρδικές οργανώσεις να σεβαστούν την έννομη τάξη·

ευελπιστεί ότι η τουρκική κυβέρνηση θα κάνει διάκριση μεταξύ της πολιτισμικής αυτονομίας, στην οποία οι εκπρόσωποι των τοπικών και περιφερειακών αρχών της Ευρωπαϊκής Ένωσης αποδίδουν ιδιαίτερη σημασία, και του αποσχιστικού κινήματος το οποίο θέτει σε κίνδυνο την εδαφική ακεραιότητα της Τουρκίας·

καλεί την Τουρκία να προβεί στην εφαρμογή των αναγκαίων κοινωνικοοικονομικών μεταρρυθμίσεων ώστε να διασφαλισθεί η δυνατότητα πολιτισμικής έκφρασης της κουρδικής μειονότητας στο πλαίσιο του τουρκικού κράτους·

υπενθυμίζει ότι οι υποψήφιες προς ένταξη στην ΕΕ χώρες θα πρέπει να πληρούν τα κριτήρια της Κοπεγχάγης σύμφωνα με τα οποία απαιτείται «η ύπαρξη σταθερών θεσμών διασφάλισης της δημοκρατίας, η ύπαρξη κράτους δικαίου, ο σεβασμός των ανθρωπίνων δικαιωμάτων καθώς και ο σεβασμός και η προστασία των μειονοτήτων»·

αναμένει από τις Τουρκικές αρχές να παράσχουν όλες τις κατάλληλες εγγυήσεις ώστε να εξασφαλισθεί η ανθρώπινη μεταχείριση του κ. Οτσαλάν και η διεξαγωγή μίας δίκαιης δημόσιας δίκης, σύμφωνα με τις διεθνείς υποχρεώσεις τις οποίες έχει αναλάβει η Τουρκία, ιδίως, ως μέλος του Συμβουλίου της Ευρώπης·

καλεί στο πλαίσιο αυτό τις τουρκικές αρχές να προβούν στη λήψη των αναγκαίων μέτρων ώστε να καταστεί δυνατή η παρουσία διεθνών παρατηρητών στη δίκη και ζητεί τη διεξαγωγή δημόσιας δίκης για τον κ. Οτσαλάν, με τη συνδρομή των δικηγόρων που θα επιλέξει ελεύθερα ο ίδιος·

καταδικάζει πλήρως κάθε πράξη βίας καθώς και τις ενέργειες που αφορούν την κράτηση ομήρων και επιθέσεις σε πρεσβείες κρατών μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης·

συμφωνεί πλήρως με τη Δήλωση του Συμβουλίου της 22ας Φεβρουαρίου 1999 και το Ψήφισμα του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου της 25ης Φεβρουαρίου 1999.

Βρυξέλλες, 11 Μαρτίου 1999.

Ο Πρόεδρος

της Επιτροπής των Περιφερειών

Manfred DAMMEYER